

Digitized by the Internet Archive
in 2015

imteachta an Oireachtais,

1899.

[THE PROCEEDINGS

OF THE

THIRD

OIREACHTAS]

HELD IN DUBLIN

On WEDNESDAY, 7th JUNE,

[1899]

INCLUDING THE

CARDINAL'S SPEECH, OIREACHTAS ODE, OIREACHTAS ADDRESS,
PRIZE ESSAYS, STORIES AND POEMS.

EDITED BY

S. J. BARRETT.

PRINTED FOR

THE GAELIC LEAGUE,

24 UPPER O'CONNELL STREET, DUBLIN,

By SEALY, BRYERS & WALKER, MIDDLE ABBEY STREET.

THE GAELIC LEAGUE.

OBJECTS :—

1. The preservation of Irish as the national language of Ireland, and the extension of its use as a spoken tongue.
2. The study and publication of existing Irish literature, and the cultivation of a modern literature in Irish.

President—DOUGLAS HYDE, LL.D., M.R.I.A.

Vice-Presidents—REV. P. O'LEARY, P.P., Castlelyons, Co. Cork.

REV. M. P. O'HICKEY, D.D., M.R.I.A., Professor of Irish, St. Patrick's College, Maynooth.

Council :

VERY REV. N. J. BRENNAN, C.S.SP., President,
Rockwell College, Cashel.

MOST REV. DR. CLANCY, Bishop of Elphin.

DAVID COMYN.

MICHAEL DAVITT.

CHARLES DAWSON.

VERY REV. M. DEVITT, S.J., Rector Clongowes
Wood College, Sallins.

JOHN DILLON, M.P.

WILLIAM DILLON, Editor, *New World*, Chicago.

CAPTAIN A. J. DONELAN, M.P.

PATRICK FORDE, Ed. *Irish World*, New York.

SIR THOMAS GRATTAN ESMONDE, Bart., M.P.

TOMAS O'FLANNHAILE.

LADY GREGORY.

REV. WILLIAM HAYDEN, S.J.

MOST REV. J. HEALY, LL.D., M.R.I.A., Bishop
of Clonfert.

REV. L. HEALY, C.S.SP., Blackrock College.

MAURICE HEALY, M.P.

REV. RICHARD HENEERY, D.Ph., Professor of
Irish, Catholic University of America,
Washington.

M. J. HENEHAN, New York.

MOST REV. DR. HENRY, Bishop of Down and
Connor.

REV. E. HOGAN, S.J., D.Litt., F.R.U.I.

P. W. JOYCE, LL.D.

D. LEHANE, Inspector of National Schools.

REV. DR. LOUGHRAN, C.C.

REV. BR. R. A. MAXWELL Superior-General,
Christian Brothers.

VERY REV. CANON MURPHY, P.P., D.D., V.F.,
Macroon.

MAJOR E. T. MACCRYSTAL, New York.

REV. JAMES C. MACGINLEY, Dean, Maynooth
College.

REV. E. MACGUIRE, D.D.

WILLIAM O'BRIEN.

PATRICK O'BYRNE, Gaelic Society, New York.

MOST REV. DR. O'DONNELL, Bishop of Raphoe.

REV. D. O'LOAN, D.D., Maynooth College.

REV. P. O'LEARY, P.P., Castlelyons.

R. J. O'MULRENNIN, M.A.

MOST REV. DR. OWENS, Bishop of Clogher.

MOST REV. DR. SHEEHAN, Bishop of Waterford
and Lismore.

GEORGE SIGERSON, M.D., F.R.U.I.

MISS E. SKEFFINGTON THOMPSON.

MOST REV. W. J. WALSH, D.D., Archbishop of
Dublin.

ALFRED WEBB.

Executive Committee:

PATRICK ARCHER, *Manager*, "An Claidream
Soluir."

S. J. BARRETT, *Hon. Treasurer*.

J. ST. CLAIR BOYD, M.D.

JAMES CASEY, *General Secretary*

THOMAS HAYES.

JOHN HOGAN, B.A., *Manager*, "Iurleabair
na Saeóitge."

MISS ANNA JOHNSTON.

J. H. LLOYD, *Editor*, "Iurleabair na
Saeóitge."

F. MACCOLLUM.

JOHN MACNEILL, B.A., *Editor*, "An Claidream
Soluir."

CHARLES MACNEILL.

G. A. MOONAN.

TADHG O'DONOGHUE.

D. O'LEHANE.

ÉAMONN O'NEILL.

P. J. O'SHEA.

P. H. PEARSE, *Hon. Secretary*, Publication
Committee.

THE GAELIC LEAGUE OF AMERICA.

Honorary President—REV. RICHARD HENEERY, D.Ph., Professor of Irish, Catholic
University, Washington.

National President—S. J. RICHARDSON, Harlem Gaelic Society, New York.

Vice-Presidents :

M. J. JORDAN, Boston.

P. F. HOLDEN, Chicago.

Dr. V. S. O'GORMAN, Buffalo.

JOHN CASEY, New York.

M. J. CRONIN, Yonkers, New
York.

THOMAS ASHE, Holyoke, Mass.

T. P. GALLAGHER, Boston.

JAMES DRYNAN, Boston.

J. J. LYONS, Philadelphia.

D. J. SCULLY, Baltimore.

Recording Sec.—P. F. HAGERTY, Springfield,
Mass.

Financial Sec.—M. A. HURLEY, Boston.

Corresponding Sec.—JOHN J. LEE, New York.
Treasurer.—THOMAS J. KIELY, Worcester,
Mass.

THE GAELIC LEAGUE OF ARGENTINA.

FATHER E. FLANNERY, *President*.

EDWARD MORGAN, *Vice-President*.

MICHAEL O'BREEN, *Secretary*.

PATRICK COLE, *Pro-Secretary*.

JAMES SAVAGE, *Treasurer*.

Committee—Rev. Father S. O'Reilly, Very Rev. Father P. O'Grady, Rev. Canon Mulleady, Rev. Dr. MacDonnell, Rev. Father J. M. Ussher, Rev. Father M. Quinn, Rev. Father J. M. Sheehy, Messrs. Tomás J. Kearney, Nicholas Clancy, Patrick Murphy, John Carrigy, S. MacCormac, David Suffern, P. S. H. Conway, W. Cavanagh, P. Ballesty, M. Fox, Wm. Leyden, John Fallon.

PB
1201
G23
1899

PREFATORY NOTE.

IN the editing of the Prize Essays in this volume, some slight changes have been made in the spelling, with a view to making it approach as nearly as possible to a common standard, a desire for which has now become so general. The idiom and grammar have, of course, not been interfered with. The changes made have been in agreement with the practice of the best writers of modern Irish.

While it is so desirable that a common standard of orthography should be arrived at, it is evident that for the present no very hard and fast rules can be laid down. Some words are spelled in two, or even three different ways, and good literary authority may be cited in favour of each, as for instance, *rom*, *rain*, or *rin*, that. The usage in the spoken language regarding this word is, of course, that while in Munster the “*r*” is pronounced broad when it follows a word whose last vowel is broad, and slender when it follows a word whose last vowel is slender, it is always pronounced slender in Connacht and Ulster. Many of our best writers have adopted the Munster system, while others still hold to the usage of Connacht and Ulster. Other instances of variation in spelling, with good authority in their favour, might be given, but I deem it out of place to pursue the subject further in this volume. As the practice of reading and writing Irish becomes more general, difficulties in the system of spelling are bound gradually to become less and less, and finally to disappear altogether.

The folk tales, which have been left practically untouched, will be found invaluable to the student of Irish who desires to get a grasp of the spoken language, with all its beauties of idiom and power and grace of expression, as it falls from the lips of speakers in everyday life. They will also have the effect of making speakers of Irish better acquainted with the various little peculiarities of usage in the idiom and pronunciation of the language as spoken in districts other than their own.

In the editing of the poems I have to acknowledge the kind assistance given by Mr. Tadhg O Donnchadha, and much kindly help and advice on many points given by Mr. John MacNeill.

S. J. BARRETT.

August 22nd, 1900.

O'NEILL LIBRARY
BOSTON COLLEGE

AN TOIRIACHTAS.

Programme of Proceedings of Third Festival

HELD

Wednesday, 7th June, 1899.

10 a.m.—ROTUNDA.—Competition in Singing, Recitation
Oratory, and Dancing.

Admission—Sixpence.

4 p.m.—Reception of Delegates.

7 30 p.m.—ROUND ROOM, ROTUNDA.—THE OIRE-
ACHTAS.

Adjudications on Competitions, Distri-
bution of Prizes, Irish Vocal and
Instrumental Music, Recitations and
Addresses.

Chairman—HIS EMINENCE CARDINAL LOGUE.

Thursday, 8th June.

10 a.m.—GAELIC LEAGUE ROOMS, 24 Upper O'Connell
Street.

Meeting of the Oireachtas Committee.

8 p.m.—THE MANSION HOUSE—Public Meeting.

LUÍCT STIÚRÇA AN OIREACHTAIS.

(Officers of the Oireachtas).

na moltóirí (ADJUDICATORS).

Literature.

O. J. BERGIN, B.A.

DAVID COMYN.

DOUGLAS HYDE, LL.D.

REV. E. HOGAN, S.J., D.Litt.,
F.R.U.I.

REV. M. P. O'HICKEY, D.D.,
M.R.I.A.

J. H. LLOYD.

JOHN MACNEILL, B.A.

Tomár na Flanngaile.

REV. PETER O'LEARY,
P.P.

Recitation and Oratory.

EDMUND BURKE, B.A., T.C.D.

REV. M. P. O'HICKEY, D.D.,
M.R.I.A.

DOUGLAS HYDE, LL.D.

J. H. LLOYD.

JOHN MACNEILL, B.A.

Singing.

ANNIE W. PATTERSON, MUS.
DOC.

J. H. LLOYD.

VINCENT O'BRIEN.

R. J. O'MULRENIN, M.A.

Dancing.

P. J. LAWLESS, Cork.

P. NALLY, Dublin.

R. J. O'MULRENIN, M.A., Dublin.

An t-Árda Reachtair
(Master of Ceremonies)

Reachtair na Feire
(Conductor of the Festival)

Reachtair na gComórtar
(Conductor of the Competitions)

An Rúnaire
(Hon. Secretary)

An Círodeir
(Hon. Treasurer)

- - - An Ćraoibín Aoibhinn
- - - Douglas Hyde, LL.D.).

- - - Cairéall mac Néill
- - - Charles MacNeill).

- - - Pádraig mac Piarais
- - - Patrick H. Pearse).

- - - Nórmá Bórtuic
- - - Miss Norma Borthwick).

- - - Stiobán Bairéad
- - - S. J. Barrett).

Programme.

PART I.

ADDRESS ... .. HIS EMINENCE CARDINAL LOGUE.

RECEPTION OF DELEGATIONS FROM THE HIGHLAND MÓD AND FROM THE
NATIONAL EISTEDDFOD OF WALES.

HIGHLAND SONG ... "Doire na Smèoraich." MR. DUNCAN MACDONALD.

THE OIREACHTAS ODE ... .. DR. DOUGLAS HYDE.

IRISH PIPES	{	(a) "The Coulin"	}	MR. T. ROWSOME.
		(b) "The Flaggou Reel"		
		(c) "The Trip to the Cottage" (Double Jig)		
		(d) "Foot it Along" (Slip Jig)		

ADJUDICATIONS ON COMPETITIONS NOS. 13 TO 20.

HARP SOLO	{	(a) "The Snowy-breasted Pearl"	}	MR. OWEN LLOYD.
		(b) "Harvest Morn"		
		(c) "Planxty Hugh O'Donhell"		
		(d) "Slieve Gallen"		

IRISH SPEECH (Munster) ... .. DR. LYNCH, J.P.

WELSH SONGS	{	(a) "Llam-y-Cariadan" (The Lover's Leap)	}	MISS BRONWEN JONES.
		(b) "Gyda'r Wawr" (With the Dawn)		

(Accompanied by MRS. H. HUGHES THOMAS).

ADJUDICATIONS ON COMPETITIONS NOS. 1 TO 6.

IRISH SONG ... THE PRIZE WINNER, MR. JAMES REDINGTON, GALWAY.

IRISH SPEECH (Connacht) ... .. MR. THOMAS CONCANNON

HIGHLAND SONG "Is toigh leam a'Ghaidhealtachd" MISS EMILY MACDONALD.

With Clàirpeàc accompaniment.

IRISH JIG (double) ... THE PRIZE WINNERS, JOSEPH HALPIN, LIMERICK,
AND PETER MACDONAGH, DUBLIN (equal)

PART SONGS	{	"Eibhlín a níuin"	}	ST. GABRIEL'S NATIONAL SCHOOL CHOIR, DUBLIN.
		"Σο μαίμυò áπ ης αερίης πλάν"		
		(The Rallying Song of the Gaelic League).		

INTERVAL OF FIVE MINUTES.

Programme.

PART II.

HIGHLAND SONG "Ged tha mi gun chrodh gun aighean" MISS EMILY MAC-DONALD.

IRISH ADDRESS "Ár n-áirde nó ár n-Onóir" REV. WALTER CONWAY, P.P.

ADJUDICATIONS ON COMPETITIONS, 7 TO 12.

WELSH SONGS { (a) "Bedd Llewelyn" (Llewelyn's Grave) } MISS BRONWEN
 { (b) "Y Deryn Pur" (The Gentle Dove) } JONES.
 (Accompanied by MRS. H. HUGHES THOMAS).

IRISH SONG ... THE PRIZE WINNER (JUNIOR) MISS MARY CARROLL,
 GEORGE'S HILL CONVENT, DUBLIN.

IRISH SPEECH (Ulster) ... MR. P. T. MACGINLEY.

HIGHLAND SONG "C'àite 'n caidil an ribhinn?" MR. DUNCAN MAC-DONALD.

IRISH RECITATION ... THE PRIZE WINNER, MR. J. O'LEARY,
 CLONDREHID, MACROOM, CO. CORK.

HARP SOLO ... { (a) "Irish Jig"
 (b) "The Yellow Bittern"
 (c) "The Blackbird"
 (d) "Brian Boru's March" } MR. OWEN LLOYD.

PRESENTATION OF THE WILLIAM O'BRIEN CUP AND THE CLEAVER MEMORIAL
 MEDALS.

IRISH SONG ... THE PRIZE WINNER, MISS M. J. MURPHY,
 GEORGE'S HILL CONVENT, DUBLIN.

IRISH SPEECH ... THE PRIZE WINNER, CON BOYLE, DOOCHARY,
 CO. DONEGAL, AND MICHAEL ROGERS,
 BLACKROCK, CO. DUBLIN (equal).

IRISH JIG (Single, or Hop Jig) ... THE PRIZE WINNER, MR. JOSEPH HALPIN,
 LIMERICK.

IRISH PIPES ... { (a) "The Royal Blackbird"
 (b) "Nóra Críona"
 (c) "The Swallow Tail Reel"
 (d) "Ride a Mile" (Hop Jig) } MR. T. ROWSOME.

THE ST. JAMES'S-STREET REED BAND played before the opening of
 the Oireachtas Proceedings, and during the Interval, "Echoes of
 Killarney," and other selections of Irish Airs.

Owing to the length of the Programme NO ENCORES were allowed.

THE OIREACHTAS.

THIRD FESTIVAL.

The third *Oireachtas* was held in the Rotunda, Dublin, on Wednesday, June 7, 1899, opening with the competitions which took place during the earlier part of the day, and which were attended by large numbers of interested spectators. At four o'clock an informal reception of delegates took place in the Gresham Hotel. Here the sweet accents of the native tongue could be heard on all sides. The public festival, presided over by His Eminence Cardinal Logue, commenced at half-past seven o'clock. The Round Room of the Rotunda, the largest public hall in the city, was filled by an enthusiastic audience, which followed the proceedings throughout with the keenest interest, testifying to the power which the movement for the preservation of the native speech has become in the land. Those who had previously doubted the possibility of saving our language, there had all doubts dispelled, feeling assured that a movement which, in spite of so many difficulties, had in so short a time grown to the proportions of which the assembly there present was an evidence, must surely in the end achieve success. True, this was not the first year of the *Oireachtas*, but it may be said that the festivals of 1897 and 1898 were merely trials. Now, however, it was felt by all that the *Oireachtas* had become an institution, and that its influence for good in the fight for the language would be enormous.

Amongst those present on the platform or elsewhere in the hall were:—Right Rev. Monsignor Gargan, D.D., President St. Patrick's College, Maynooth; Very Rev. Monsignor Walsh, Rev. Edmund Hogan, S.J., F.R.U.L., D.Litt.; Douglas Hyde, LL.D., President Gaelic League; John MacNeill, B.A., Professor of Irish, St. Patrick's Training College, Drumcondra; David Comyn, Alfred Webb, Dr. J. P. Quinn, John Hogan, Manager, *Gaelic Journal*; Miss Norma Borthwick, Hon. Sec., *Oireachtas*; Miss Edith

Oldham, Hon. Sec. *Feis Ceoil* : Charles Dawson, J. St. Clair Boyd, M.D., Belfast; Rev. W. Conway, P.P., Glenamaddy, Co. Galway; Charles McNeill, Hon. Sec., Gaelic League; Rev. M. P. O'Hickey, D.D., M.R.I.A., Professor of Irish, St. Patrick's College, Maynooth; Rev. J. Loughran, C.C., D.D.; Rev. J. Darlington, S.J., F.R.U.I.; P. J. Keawell, T. O. Russell, Miss Annie Patterson, Mus. Doc.; Professor Haugh, Thomas Hayes, H. C. Oldham, Dr. Lynch, J.P., Ballyvourney; P. H. Pearse, Bernard Doyle, Michael McCarthy, Thomas Concannon, Organizer Gaelic League; P. T. MacGinley, Belfast; J. McGrath, J. J. Haugh, B.A.; P. Madigan, William R. J. Molloy, J.P., M.R.I.A., Commissioner of National Education; R. J. Kenny, B.L.; C. J. Murphy, M.A.; Very Rev. Joseph Geoghegan, C.M., President St. Vincent's College, Castleknock; Rev. William Hayden, S.J.; M. Sullivan and Mrs. Sullivan, Rev. Thomas McNulty, M.A., and Miss McNulty, Miss M. O'Reilly, Miss A. O'Reilly, Dr. Quinn, Glynn, Galway; J. H. Lloyd, Editor, *Gaelic Journal*, and Mrs. Lloyd; E. E. Fournier, Father O'Kiernan, C.C., Clontibret; Rev. J. McPhillips, C.C., Castleblayney; Rev. T. O'Connolly, C.C., Donaghmoynce, Farney; D. Carolan Rushe, Solicitor, Monaghan; J. Gallagher, Teacher Irish Classes, Clones; M. Sullivan, Head Inspector National Schools; Mrs. Hegarty, London; J. E. O'Finn, J. Casey, T. O'Donoghue, S. J. Barrett, Hon. Treasurer, Gaelic League; Patrick O'Byrne, Gaelic Society, New York; E. J. Joynt, R. J. O'Mulrenin, M.A.; Eamonn O'Neill, P. Lavelle, B.A.; Miss K. Barrett, Miss M. O'Beirne, Thomas O'Beirne, Mons. E. Cadie, F.R.U.I.; P. J. Merriman, M.A.; J. P. Kenny, Denis Lynch, Miss E. O'Donovan, William Rooney, E. R. McC. Dix, Very Rev. W. M. J. Ring, Superior O.M.I., Inchicore; Patrick O'Brien, Rev. L. O'Byrne, C.C.; T. J. McCann, H. J. Lyons, P. F. Keane, W. Forde, M. Dempsey, P. Murphy, T. Desaix, T. Hodgins, T. O'Brien, James Cassidy, Murtagh Long, J. W. Killen, and Thomas Barry, Belfast; Rev. Charles Quinn, P.P., V.F.; Camlough; Francis Nugent, D.C.; Rev. J. Hynes, B.D.; Michael Costello, Michael O'Hanrahan, John Cavanagh, P. J. Lawless, J. O'Riordan, P. J. O'Shea, W. A. Leyden, James Redington, Andrew Glynn, Joseph Purcell, Joseph Halpin, John O'Leary, Macroom; Miss Mary Burns, Wm. O'Hare, Miss Florence Burns, T. B. Costello, M.D., T.C.; M. S. Brown, P. C. MacNeill, Thomas Bowen, Hugh

McCaffrey, Denis Dorney, Daniel Fraher, Miss Anna Johnstone, Miss Alice Milligan, James O'Hogain, James O'Lorgain, P. J. Burke, P. O'Reilly, Daniel Gallagher, M. O'Sullivan, F. MacCollum, John O'Keirse, John O'Keane, Edward Halpin, George MacRory, Miss K. O'Malley, Miss M. O'Malley, E. Sweeney, &c., &c.

Scotch Delegates—Malcolm MacFarlane, Duncan MacDonald.

Welsh Delegates—Councillor Edward Thomas, J.P.; Rev. J. Hayde.

His Eminence, who was received with prolonged applause, first addressed the meeting in Irish for some minutes, and then proceeded to say:—Now I think I have said quite enough in Irish, the grand old tongue. If what I said had been well said it would be a great matter and a great triumph for our friends of the Gaelic League, but I can tell you in plain English it was a delight and honour to me to come here this evening, and to encourage even by my presence, because I cannot encourage it very much more, the magnificent effort being made by the members of the Gaelic League to revive the old Gaelic tongue of the country. As I said a moment ago in some way in Irish, they had uphill work, because there was a great deal of coldness and a great deal of indifference. I can say so as a person of special experience, for earlier in life I took some trouble to teach children, and I had very little for my pains. They could not get into the spirit of it; they thought it something to be laughed at, that grand old tongue, the language of the saints and scholars of Ireland, the language of the men who carried the light of the Gospel to the Continent in days when our masters now were running—well, I don't mean to say that, perhaps—they were painted anyhow—when they were running about in very little garb except red ochre through the fields of England. This is the language that was looked down upon. As I was telling a friend of mine I met a little while ago from Wales, that day was in Ireland, and even in my own time, when there was a string put around the poor schoolboy's neck, and while at home the parents put a knot on the string for each word of Irish he spoke, and in school the teacher gave him a slap for each word next day. That was how the Irish tongue was banished from the country. It is not a disgrace to us now, thank

God, but it was a disgrace to those who permitted our tongue, the grand old tongue, to be undervalued and despised and crushed out of the country. I think, of all the effects of the conquest of which we have been victims one of the most pernicious effects was that this grand old tongue was banished from our country. I don't mean in the least to undervalue the English language. Many an hour of innocent pleasure I have passed in reading the master-pieces of English literature. I am fond of them, but still there is no reason why a person should not know many languages. The greater number of languages he knows the more intelligent he will be, and the more ably and easily he will interpret the works of authors of distinction and mark in different languages. So that in speaking of Irish I don't want to be misunderstood in saying that I undervalue any other languages. I believe—and my friends of the Gaelic League and any person who knows Irish thoroughly will agree with me—that for public speaking, and for poetry, there is not—not even excepting the Greek—any language on this planet of ours, as the American says, than can surpass the Irish, as it was known by our ancestors, for power and expression. I know some little things about a number of languages. I have a superficial knowledge of French, Italian, Latin, and Greek. I even learned Hebrew in my young days, though I don't remember even a letter now. I assure you it is my firm conviction that the man who can speak Irish, classical Irish, and at the same time simple Irish that can be understood by the people, will produce a greater effect than Demosthenes would have produced upon his countrymen in the very zenith of his power. And this is the language which is despised, and that we are told is not worth learning, that is near to the sod, as I saw was said not long ago, and that is unfit for young people. Now, any one that knows, as I know, to my sorrow, and as many heads of families know, that we never had in Irish that broad and fœtid stream of corruption which is flooding the country at the present day through English literature. Wherever the Irish language is spoken, the people are pure and innocent, and it is only where this flood comes in, which is not merely a flood now but a torrent, that if there is not care taken by the priests and the clergymen of every denomination, and by the heads of families, the flood will corrupt the innocence of

the youth of holy Ireland. Speak to me with this fact before your eyes, speak to me of our grand old language, and those beautiful legends we have in it, and those old songs and old poems being unfit for the perusal of our young people, or of its being near to the sod; if you speak to me in that way, I believe, and I believe my friend Dr. Douglas Hyde, and members of the Gaelic League, will bear me out, that you speak without knowledge. I think, ladies and gentlemen, that I am occupying time that could be spent far more pleasantly for you by those who are to come after me. You will hear specimens in prose and verse of classical Irish, and specimens of Highland Gaelic, which is precisely the same language with a little difference of accent and pronunciation, and I think you will have specimens of Welsh and nearly all the Celtic languages, which will be given to you by masters of the language, not like the few words I said to you in Irish, a mere effort to pronounce a few words—a few Irish words. These gentlemen will give you real specimens of the grand old tongue. Many a time this grand old hall has echoed to the accents of Irish eloquence in a foreign tongue, and has resounded to the notes of Irish music attuned to a foreign language. I congratulate you, and I congratulate you and myself on the opportunity we have this evening of hearing Irish eloquence clothed in Irish words, and hearing Irish music, attuned as it can only be attuned to the words of the language which inspired the bard and composer.

Immediately after the Cardinal's address the following ode, specially written by himself for the occasion, was read by Dr. Hyde amidst applause again and again repeated:—

I

Níl céaraíocht ná caoineadh amearg na n-daoine
 Áit clearranna, doibhnear, rópóirt ir ceól
 Ábhráin na n-éantlaí ar bárr na n-geas
 Ag ród go mbéid Éire faoi bhród go fóil.
 Seo an tríomhad bliadain do Éilinn na bfiann
 Le toil 'r le mian ag teacht ann ro,
 Ir éiríod na daoine go bfuil ríad oilear
 'S go bfuil anam i gcroíde-réig na hÉireann beó.

II.

Tá clanna Saeðeal ar feadh na hÉireann
 As teacht le céile faoi meirneac mór,
 Faoi éaptaoin tréan agus ceannróit gléigeal
 An Cáirtoineal maí de fhuict Maoil' ós.
 'Sé an rompla gléigeal do'n uile éleirneac
 Ar feadh na hÉireann é beir ann ro,
 As fáth go pollar go bfuil lá agus rolar
 San cráth san donar i n-Éirinn beó.

III.

Tá'n Cumann Saeðealac ar feadh na hÉireann
 As leatnuagadh na ngeas anonn 'r anall,
 I gCúige Mumhan, ó deap, ó tuaró,
 I gConnaictaibh cruaidh 'r i n-Dún-na-nGall.
 Tá'n ríoc d'a fíreac amearg na pléibteac
 Do rgar na néalta 'r do lap an srian,
 Sganngiugeadh na náimhe as dul le fánaid;
 'S céad míle páilte poim élainn na bfiann!

IV.

Sac creatúr béarla do tréig an péarla
 Dhi réannair i n-Éirinn, ar nSaeðilg mór,
 Béir pé faoi náipe as bean 'r as páirte,
 Agus béir an lá as an nSaeðilgteoir.
 Tá Saeðilgteoiríde faoi meirneac mór.
 I r daoine cóir iad inr sac am,
 I r binn a nglórta as dul cum tóiraim
 An mósaire cómaran, an "Béarla Cam."

V.

Tá fear-an-magta 'ran oream rin chaitte,
 Béir náipe air feara le congnam Dé,
 I r mé tá cinnte go bfuil pé as rmaoineadh
 Mo léan amam sup labair mé!
 Aet támaoir buirneac de péin 'r d'a muinntir,
 Do érotaig na neite dúinn mar táro,
 Go bfuil sac Saeðeal ar taob na Saeðilg'
 'S nac bfuil na haíaró aet an dearg námaio!

VI.

Suar! tós ruar le neart 'r le luar
 An bratac buaóac glar-uaitne breáḡ,
 An bratac réanmair do bí aḡ Éirinn
 'Sul cuipeaó léan uirri, rmúro ná cráó.
 Óir o'éaluis an oiróce mar bí rióeós ḡaoite,
 'S ní béirómir óiróce mar bíomar trát,
 Aóe ḡo ḡaeóealaó láirir aḡ réabaó námaó
 'S aḡ éirige i n-áirde ó lá ḡo lá.

The Scotch and Welsh delegations were received with the utmost enthusiasm. The Scotch deputation was played on to the platform by the Highland pipes, while the Welsh delegation appeared amidst the strains of the "March of the Men of Harlech" from the St. James's Street reed band, which was in attendance.

Mr. MacFarlane spoke for the Scottish deputation in Scotch Gaelic, expressing the sympathy of his countrymen with the movement in Ireland. He was well understood by the Irish speakers present.

Councillor Thomas, J.P., Cardiff, spoke for the Welsh delegates. He said that he was speaking for over 900,000 Welsh-speaking people. The workers in this movement would like to know a little of what had been done in Wales, where everyone spoke Welsh, and where it was taught in the day schools. In Cardiff they had a population of 200,000, and there 20,000 children were taught Welsh in the schools. There were 136 magazines and newspapers printed in Welsh in the Principality, and £200,000 had been spent on Welsh literature. He promised that if they wanted any assistance from Welshmen in their organisation they could rely on Wales to give them every possible help.

The usual OIREACHTAS address was delivered as under in the soft and melodious Irish of his native county, by the Rev. Walter Conway, P.P., Glenamaddy, Co. Galway. Father Conway was frequently interrupted by loud bursts of applause. He took for his subject,

ÁR NÁIRE NÓ ÁR n-ONÓIR.

"Ir an-mór an náire má leigtear cum báir le n-áir linn-ne an teanga in ar craobhrḡaoiteaó aḡur in ar

míniúgáð an crieideamh t'áir pinnreap agur tré a tótáinis an crieideamh rin anuap éugainne san rmál san éam, t'indeoin géirpleanamna éasgramla. Ir i lámáib na Sasairt tá a cinneamain, agur asraimio iao an éirte a éoraint agur an t-aor ós a bporougáð lé tuairpeannáib éum a póglaim."

A fílaic na heaglaire, a éáirte agur a Cóim-éirpeannaig. Tá ré ionnan 'r t'á rcoir bliadán ó rgríobáð agur cuipeáð i gclóð na briat'ra po le 'r t'oruiú mé mo éómráð. Do rgríobáð agur do cuipeáð i gclóð iao i t'uaam, áit a raib Earbois Cúige Connaéct cruinnighe i gComairle faoi uacdaíanaéct áirto Earbois mhe h'eil. Ní móir naé bfuil na piri fogluimte, naomh'a a rgríob iao, anoéct ar fíuaí na maib. Aéct níl amhar t'á mbéað ríao f'or amearg na mbeó, naé gcuirpeáð ríao a mbeannaéct ag an gcuinnuigáð po agur naé n'óearaó ríao, ó f'ior-íocdaí a gcuirde t'ir-íráðamail, "So gcuirto Dia uile-éumáéctac bail ar bup n-obair!"

Tá don tuine amáin aca f'or beó, bríogmhar, aéct tuine 'r bié ag a bfuil eólar ar áirto-Earbois t'uaama ní béirto amhar air so raéaíó reirpean ríar ar a f'ocal aéct an oirpeao.

Bí na hearbois a' t'rácto ar neitib rrioratáilta agur éuaíó ríao ar leit, má éuaíó, le f'ocal a éur irteac ar pon na gaeóilge. Aéct t'á mbéaó ríao a' t'rácto ar an teangáíó, ar a puéct, ní'l amhar naé n'óearaó ríao níor mó agur naé labairéócaó ríao níor áirtoe. Naé n'óearaó ríao gur an-móir an náire an teanga leigean éum báir a labair áir pinnrii glórmhara ciann'a pul má buail Naomh Páorais cor ar éalam na héirpeann. An teanga mar rgríob áir n-eaédaíré buaíó agur t'reire na n'gairgíóeaé agur na laocíraó a f'ear amac ariam, atá na f'earam amac anoiu agur a f'earppar amac so briat' mar loépmann agur mar f'ompla agur áóbar gairge ag Clann na n'gaeóeal. An teanga le 'r bporouig na laocíraó agur na gairgíóis rin a gcuirto raigíóir agur luéct leanamuinte éum uile náimao a f'ear pómpa ar páiré na briar nó ar máig na gcoígaó a rgríor, agur éum uile éirpeácaóóra a b'ánócaó a t'íri, nó a éuirpeáð faoi éuing i a f'earaó nó a bácaó ra tuile, mar junne Driar Doriúma leir na loéclannáib ar élaóac Cluaintaírb.

Déarað ríad sup ugdar náire agus tarceuirne ear cionn leigean cum báir an teanga binn, mílir inar feinn na báir molað a brátrún agus inar feinn na mílte maigheana agus manais glóir agus molað áirtois an flaitéamhair. Sup ugdar náire ór comair an domain má leigtear cum báir le faillige nó le neamhuim teanga de na teangtaibh ip rine agus ip oirbionige ra domán, teanga de na teangtaibh ip binne agus ip mílre a labair don náiriún ariam : nó má leigimí ar ári reilb san iarríad le n-a rábáil ceann de na cipdeádaibh ip mó luad agus de na hoisreádaibh ip inmearta a táinig anuar ariam cum clainne ó rinnreari éreannair, glóimair, naomta.

Agus a cáirde, o'indeoin na náire agus an tarceuirne ; o'indeoin comairle agus imirde na n-earbog ; o'indeoin go raibh fíor-ríoláirde an domain as ríreadað amad éugainn agus as ríogairt oirriain ar ári mbár an éirde ro a cumdað agus a éoraint, éuit ruan nó troméodlað éigin ar an náiriún agus ar na daoinibh i rdaob na Saéoilge ; ní raibh oream ná duine le labairt ar a ron ; nó, má o'áirtois ríogairt no tuata tírgrádaíail a sué, ní raibh ann aét "sué ra brárad." Bí an teanga, mar feinn báir, bñónaé,

"A meatað 'sup a meatað mar an duilleadair ar an gcraann."

Níor meara ná rin, o'éiríge éireannais ruar—com mío-náduiréad le clainn as éirige in ariar a mátar—as ráð naé raibh don maíle leir an teangair—go mba comairta rígláibh, nó tráill, nó duine ainbriogais, a labairt. Daoine san céill, san breiteamhair ! Ní raibh don eólar aca ar an teangair ná don tuigirín faoi n-a raibhbir. Bí ríad mar an rionnaé a éail a earball agus a bí as iarríad na rionnaé eile a gcuid earball-ran a éairéam uata—go mba ríocáil-laise a béad ríad oá n-uiréarbað.

Bí oream eile a raibh leat-eólar aca ar an teangair agus a duibairt go raibh rí ra mbealaé oirri in dul cum cinn agus naé gcuirpead rí ríilling go bráé in a bróca, ná béile in a mbolg. Cuirpeann an oream ro i meamair dúinn an coilead a bí ríoláir bir oó féin, nuair a éoinnig leir réo inmearta. Deir an reanrgéal linn sup ionntuis pé an r-réo bun ór cionn le n-a ríob, sup deair pé air, mar ip ríar ro coilead a deairéad, agus go nduibairt pé : "Ip

áluinn, an-áluinn an fuot éú le bpeactnuḡaḡo opt, aḡt meap-
aim naḡ fuot éú a pápóc' mo ḡoile nó a lionpaḡo mo bolḡ.
b'ḡeapḡ liom ḡpáinne eḡpna 'ná tu."

An t-amaoán! níop tuig pé ḡo ḡceannócáḡo an t-peḡo
níop mó 'ná céaḡo tonna eḡpna ḡó. Aḡt ní paib pé 'na
amaoán níop mó ná na hÉipeannaiḡ a ḡeip ḡo mb'ḡeapḡ
leḡ ḡḡillḡ in a bpóca aḡup ḡpoc-mear an ḡoḡain 'ná an
t-oigḡeacḡo mḡop-mearaḡail a páḡaḡo aca a ḡoipḡitḡ aḡup
onḡop aḡup mḡop-mear na náipúin a tuilleaḡo ap a huḡt pin.

Aḡup anoip, a éáipḡe, tá ceipḡ aḡam ap na hÉipeanncaib
a ḡeip ḡo bḡuil ḡpáḡo aca ḡ'a ḡḡip in pan am céaḡna ḡo
ḡcuipeann piaḡ neaḡḡuim in a ḡteangaiḡo.

ḡan an teangaiḡo pin, cé pinn péin?

Ip mḡop aḡup ip meapaḡail aḡup ip paibḡip an típ i
Sapana. Ní téipḡeann an ḡḡuan paḡi ap a peib aḡup ní'l
teḡpa le n-a paibḡeap. Aḡup, ap an taob eile, ip boḡt
aḡup ip epáipḡe an típ i Éipe, ciḡ ḡup bḡonn ḡia uipḡe níop
mó 'ná pḡonn náipúin ḡ'a paibḡeap aḡup ḡ'a maḡeapa.
Aḡup 'na ḡiaḡo pin, bḡuil pḡop-Éipeannaḡ pa ḡcuiḡniḡaḡo
po—aḡup meapaim ḡup pḡop-Éipeannaiḡ uile pinn—bḡuil
pḡop-Éipeannaḡ pa ḡoḡan a ḡéapaḡ ḡo mb'ḡeapḡ leip a
beit 'na Sapanac 'ná ina Éipeannaḡ?

Aḡup ḡan an teangaiḡo cá bḡuil an teḡpa?

Ní hiaḡ na tḡip pḡop míle paipḡe a tá ipḡip an ḡá
oileán, ḡip ip ḡoipḡe Sapana 'ná Cuannamaḡa ḡ' Áḡ-Cliaḡ.

Ní hiaḡ ḡnáp na nḡaoine, maḡ tá ḡaḡ uile ḡnáp
Sapanac aḡup ḡo mḡop mḡop ḡaḡ uile ḡpoc-ḡnáp aḡ
pnaipḡeḡo ipḡeac in ap mullaḡ. Ní hé malaipḡ epḡeomḡ—
ḡip tá toḡa Éipeannaiḡ ḡe ḡaḡ uile epḡeomḡ. Ní hé
méaḡ ná ḡléap ná ḡnúp na nḡaoine, maḡ ní'l a leipḡeḡo ḡe
teḡpa ná ipḡipḡealuḡaḡo ann. Ní ceaḡḡap aca po, ná iaḡ
ap paḡ, a ḡḡapaḡ pinn ó Sapan aḡup ní'l ḡún ná ḡain-
ḡean, clḡipḡe, pál ná teḡpa ap bit eile com láipḡip com
coḡpom, ná com buaipḡeapḡa leip an teangaiḡo, aḡup com
luaḡ 'p bḡeap an teḡpa pin ḡḡuabḡa—ceileamuiḡo nó
aḡmḡiḡeamuiḡo é—ní Éipeannaiḡ níop paḡe pinn aḡt Siap-
Sapanaiḡ.

Náir leigsiú 'Dia go n-eipeod' an srian go bráic ar an lá in a n-éarpari sup Síar-Saranaig rinn! Agus le n-a éongnamh-ran agus ar gconghnam féin, ní'l baogal ari. Óir má b'fíor do'n báir go raib ar dteanga "A meatao 'sup a meatao mar an duilleabair ar an gcraon" tá pí ag éirge, tá pí ag éirge mar an srian ear Síab na mbán. Má bí beáina ra teóira tá roir rinn agus Sarana, do léim fir agus mná tír-ghrádamlu—luco Connartha na Gaedilge—irteac ra mbeáina rin.

Má bí ruan agus triomcotaio ar na daoineib, tá triompa an Connartha rin o'a n-óiriuigao ar an ruan rin agus tá a gclaióeamh soluis o'a rpreagao cum éirge ó n-a triomcotaio.

Má bí na Sgoile Náiríunta "uair na Gaedilge" mar aubairt áir-earbog tuama, tá pí ag éirge arir ó n-a luaitheao, ar nór an Phoenix, óir tá máigiriciríoe agus maigiríoeapara rgoile ag comleang agus ag comóirar go bpeiríó ríao cé aca ir mó a mbéir ríoláiríoe aige o'a ríolaim, cé aca ir mó a mbéir duairéanna aige ar uet a múnao, cé aca ir mó agus ir fearr a cuirpear an teanga ar aghao.

Má bí na hearbois ag imteacit leir an tuile agus ag leigean do'n Gaedilge dul ar fán tá ríao anoir ag déanao reatit gcuirigite ar ron a bpaillige. Léig mé an lá ceana go noubairt earbog éireannaic i n-Américá go ríuubrao pé míle dollar o'a mbéao pé i n-ann raoríoin o'éirteacit i nGaedilge, agus go noubairt earbog eile sup b'fearr leir 'na na mílte púnt o'a mbéao pé i n-ann comráo a déanao in a teangair oútcáir. Tá earbog Ailipinne ag geallao duairéann do gac ríoil in a díogóiré in a múnpar Gaedilge. Ní cuiríó earbog na gclócar don páiríoe raor láim earbois fearra nac rpreagaoic' an Teagaris Cíorrtáige ra nGaedilge.

Cualair mé earbog na Gaillíne 'a ráo náir oubairt pé a cuir páiríoeaca ariam, agus nac n-éarao pé iao go bráic, acit i nGaedilge agus nac mbéao don párao aige á ráo i dteanga ar bit eile. Tá ainm earbois Rátaboic i mbéal gac uile duine a bfuil gíao o'a tír nó o'a teangair aige. Cualair mé ar n-áir-earbog féin uair o'a ráo le ríagair a

bí aš tuit a'óeanað feanmóra i mbéarla le pobal Šaeb ealað, "Muna bfuil tú i n-ann teagars a tabairt do na daoimib in a oteangairó féin, šab 'nuar ó'n alóir pin!" Mo focal daoib, ir gearr a bí an ragairt pin aš ašrušað a bfuil ašur ir binn ceólmar an porr a feinn ré.

Ašur dá mbéað ar n-llaçtarán Urramaç annro šan an oipeað a'óeanað le n-a šuç, le n-a þeann ašur le n-a rparán, ašur tá ré a'óeanað—dá mbéað ré šan daða a'óeanað açr fuirde ar an šcaðoir pin anoçt, tuilleann ré buirdeaçar piorfuirde Clainne na nŠaebéal.

Šo mbuainrú Dia na hearbois po çugainn ašur šo šcuirú ré i šepoirde šaç earbuis eile leanmáin in a pian! Bí mé 'brait ar a ráir "an fáir 'r tá riar po linn ir cuma çé beár n-ar n-ašair," açt tá oream eile a bfuil ré in a šcumar cúir na Šaebóilge a çur ar ašair níor mó ašur níor fearr 'ná na hearbois, ašur 'ná na máširtirúde ršoil ašur 'ná Connrað na Šaebóilge i šcuirdeaçt. Óir tá beaça an oreama po cairte i mearg na nðaoine; tá rmaçt aca ar na daoimib ašur tá an-meap ašur ómór aš na daoimib dóib—níor mó 'ná tá aš don daoimib ra domán o'á leiréirí. Tá riar çráibteaç ašur tá'fior aca šo bfuil an çeriteam ašur an teanga ioirpíšte le çéile mar tá an olúç ašur an inneaç ran éaðaç. Tá riar rógluimçe—i n-ann óráir nó comráð a'óeanað i šcuir máit de teangçair coimçeaç, ašur tá fíor aca naç bfuil šoir aš na teangçair pin ar ar oteangairó binn, míir féin. Tá riar tír-šráðamail ašur tá fíor aca šupab i "cúir na teangað cúir na tíre." Tá'fíor aca šo bfuil ar oteanga anoir ar luargán. Šo bfuil rí mar fear láirir aš éirše ó fáo-tinneap. Šo oteapruigeann cuirúšað ašur congnaim ašur cabair uairte. Šo bfuil ré in a šcumar pin a tabairt oi. In don focal, šo bfuil cinneamain na teangað in a lámair ašur, paor çeann rçoir bliaðanta šo mbéró an cinneamain pin réalta. Šo mbéró rí imçirçe šan rábail, šan tabairt ar air, nó šo mbéró rí o'á labairt in šaç uile páráirte ašur in šaç uile çoirnéal de šaç uile páráirte ó Ueinn Éirir šo Ceann Léime ašur ó Clóçán na bpoirir šo híoçdar Çoricairge do réir mar ir toir leó-ran, ašur šup aš na Šašairair a beár iomlán na náir má imçirgeann rí, ašur šup aca a beár an çuir ir mó de'n onóir má fearann rí.

A feature of the evening was the delivery of short addresses in Irish by Dr. Lynch, J.P., Ballyvourney, Co. Cork; Thomas Concannon, Organiser, Gaelic League; and P. T. MacGinley, Belfast, representing the spoken language of Munster, Connacht, and Donegal, respectively. Needless to say, no Irish speaker present had the least difficulty in understanding any of the addresses.

In the musical portion of the programme the various artistes acquitted themselves in a highly creditable manner. Mr. Owen Lloyd was particularly happy in his rendering of a number of airs on the harp, his playing of the now famous "Brian Boru's March" being received with particular enthusiasm. Mr. Rowsome's execution on the Irish pipes of a number of jigs, reels and airs was also remarkably well received. Two Scotch Gaelic songs ("Is toigh leam a' Ghaidhealtachd," and "Ged tha mi gun chrodh gun Aighean"), were given by Miss Emily MacDonald in her best style, accompanied by herself on the Highland harp. Miss Bronwen Jones' rendering of the Welsh songs, "Llam-y-Cariadan" (The Lover's Leap), "Gyda'r Wawr" (With the Dawn), "Bedd Llewlyn" (Llewelyn's Grave), and "Y Deryn Rur" (The Gentle Dove), evoked loud applause. The singing of Mr. James Redington, of Galway, first prize-winner in competition 16, and of Miss M. J. Murphy, George's Hill Convent, Dublin, first prize-winner in competition 17, was much admired, and showed, as has been remarked more than once before, the ease and grace with which the Irish words lend themselves to vocal execution. The singing of Miss Mary Carroll, George's Hill Convent, Dublin, first prize-winner in competition 18, was also remarkably good. Two Scotch Gaelic songs ("Doire na Smeoraich," and "C'áite 'n caidil an Ribhinn?") were given by Mr. Duncan MacDonald, who has a splendid voice. Perhaps, one of the most interesting items on the programme was the singing of "So maíró ár nGaeóitg rtán" by a choir of boys from St. Gabriel's Schools, Aughrim Street, Dublin, trained by the head teacher, Mr. Thomas Hayes.

A new feature of the *Oireachtas* this year, was the introduction of a prize for the encouragement of our native dances, which were in no less danger of dying out than our language. Mr. Halpin, of Limerick, the prize-winner,

gave an exhibition of his powers in jig dancing. He was received with thunders of applause again and again renewed, and, in response to a persistent encore, had to come forward a second time, the rule to the contrary on the programme, notwithstanding.

Particulars of the competitions will be found elsewhere in this volume. Each competitor went on the platform and received from the hands of the Cardinal the prize awarded.

The following telegrams and notes were received during the *Oireachtas* :—

FROM FATHER O'GROWNEY.

So maib buair agus beannaíct ar obairí Connairta na Saeóilge.
eóḡan ó Sraimna.
26, Bealtaine, '99.

To Cardinal Logue, *Oireachtas*, Rotunda, Dublin.

Céad plán agus buair. Céad plán le gac cmaoib ar an bpríomí ríoc buan ciníó Saeóilge, roirí, riarí, tair nó tairí i n-inir géal na naomh. So maib ronar buan, rial, ar gac géal víob.
mac suibne, lonndain.

To Douglas Hyde, 24 Upper O'Connell Street, Dublin.

Tá trí céad púnt ar an muir do'n Connairt. So ríomairt Dia éiríe 7 a teanga tíoraíat. Sonar ar an Oireachtar.
PATRICK FORD, New York.

To Secretary, *Oireachtas*, Gaelic League, Dublin.

So gcuiríó Dia an ríat ar bair n-obair.
sin gairíe muiríre, Liverpool.

To *Oireachtas*, Rotunda, Dublin.

beannuigíó Cumann na Saeóilge nuad eadhrac an tair Oireachtar. So mbeannuigíó 7 so n-air-beannuigíó Dia an Saeóilge.
mac críostail, macdarn, nuad eadhrac.

To Miss Borthwick, Rotunda, Dublin.

míle beannaíct ó Dia ar an Oireachtar agus ar obairí Connairta na Saeóilge.
ó doimnalláin, Cardiff.

To Dr. Hyde, *Oireachtas*, Rotunda, Dublin.

Ḫiáð linn ḫo veó ári nḫaeðilḫ fuaime,
Cḫiáð linn ip bḫiðñ an bḫeapla buaime.

connrað na ḫaeðilḫe, Forestgate, London.

To *Oireachtas*, Dublin.

Sonaḫ aḫup buaíð ari buḫi n-obaime.

eraðð máḫceromúð.

To *Oireachtas*, Dublin.

bail ó-ḫia ari an obaime.

cumann éireannað óḫ, corḫeac.

Sgoil ḫobaime eom báirte, cill-ḫainniḫ.

ḫo Rúinḫléimeac an Oimeacḫair.

beannaacḫ ḫ buaíð vo'n Oimeacḫair. ḫo n-eimeḫið áð ḫ cairḫém lḫb,
ḫ ḫo ḫcuiḫið ḫiá an maḫ ari ḫúir na ḫaeðilḫe anoip ḫo háimeḫe.

páḫraic mac ceanglaḫiḫ.

meiḫeám, 6, 1899.

Crosshill, ḫḫapḫú.

mac néill, Rotunḫa.

ip óḫ linn nað fériḫiḫ vúinn a ḫeic in buḫi meapḫ, acḫ reo vóib ari
mbeannaacḫ.

eraðð, ḫḫapḫú.

Dr. Hyde remarked that the above was the first telegram he had ever seen written in the Irish character.

On the conclusion of the proceedings it was felt that a remarkable advance on the road to success for the language movement had been made. Numbers of new adherents had been secured, while the workers felt encouraged to renewed exertion by the consciousness that the nation was at length commencing to realize the enormous importance of making one grand effort for the preservation of the native speech, without which a true Irish nation can never exist.

THE PRIZE WINNERS.

ANALYSIS.

THE prize-winners this year reside in seven counties and four cities. Cork heads the list of the counties with a total of 12 prize-winners, thus displacing Kerry, which occupied

the premier position of the two previous festivals. At the first festival Cork had no prize-winner. Last year it had four, and this year it has trebled its previous record. Kerry comes next with a total of six prizes. It had one prize at the first festival and five last year. These are the only Munster counties, the province with an Irish-speaking population of 307,603 taking 18 out of the 47 prizes, as compared with 15 last year. The province of Connacht, with an Irish-speaking population of 274,783, has got six prizes, as compared with four last year. No Connacht county had prize-winners at the *Oireachtas* of 1897; last year the number was four. Galway county has got five prizes, as compared with two last year; while Mayo, which got two last year, has secured only one at the present festival. Donegal, with 62,000 Irish-speakers, is again alone amongst Ulster counties. It has secured two prizes, doubling its record, both of 1897 and 1898. Westmeath and Dublin are the first of the Leinster counties to obtain a prize, one prize-winner having placed two prizes to the credit of the former, and Dublin county securing three. Waterford, Down and Clare, which had winners last year, have no prizes this year.

Of the cities, Dublin has again first place with a total of nine. Belfast is second with four; Limerick third with two, and Cork fourth with one prize-winner. London and Glasgow, which obtained prizes last year, have no place in this year's list.

The entries reached a total of 99, as compared with 120 last year, and 102 in 1897, so that the extent of the competition is practically maintained. At the first *Oireachtas* there were only 9 classes; last year there were 25 classes; this year the number is 19. Though there is a falling away this year in money prizes there is an increase in gold and other medals, trophies, &c. The money prizes in 1897 amounted to £43 8s. Last year they reached £119, and this year's figure is £50 17s. Last year there was only one gold medal; this year there are seven, besides three silver and three bronze medals.

The competitors for the literary compositions this year numbered 50. At the first year of the *Oireachtas* thirteen counties were represented in the competitions; last year there were seventeen. This year the six counties of

Munster, three of the five in Connacht, four out of the nine Ulster counties, and four of the twelve Leinster counties—a total of eighteen counties—took part, besides the cities of Dublin, Belfast, Cork, Galway.

IRISH IN THE SCHOOLS.

The valuable silver trophy presented by Mr. William O'Brien has served as a valuable missionary for Irish amongst the schools. Last year it went into the country of the O'Sheas, in the barony of Iveragh, in Kerry. This year it goes to the country of the O'Falveys and the O'Devines—the barony of Corkaguiny, in the same county. The trophy, a massive silver cup, of handsome Irish design, goes to the National teacher who obtained the greatest number of passes in Irish in the previous year. The teacher who wins it three years in succession becomes its absolute owner. The stimulus which this trophy, the blue ribbon of the *Oireachtas*, gives to the teaching of Irish in the schools in Irish-speaking districts is shown by the results achieved in Kerry last year. At the last *Oireachtas*, a Cahirciveen teacher, who obtained 43 passes, won the trophy. This year a Lispolle teacher, near Dingle, secured 61 passes, and the trophy passes now to him. The average returns show that 80 per cent. of the pupils leave the National Schools before the fifth class is reached, when Irish may be taught, and that emigration from these districts raises the percentage to over 90, the pupils having to be withdrawn to supply the places at labour of those who are obliged to seek a living in foreign lands. Forty passes, the highest figure previously attained, was considered remarkably good. This competition has, in its second year, raised the number of pupils who pass in Irish to 61. The winner of the trophy at the last *Oireachtas* got second place, with 43 passes, the same number as that of last year. The third place was won by a Galway teacher.

The second class of prizes to the teachers are the Cleaver gold medals for the best percentage of the pupils presented in Irish. The two highest places are taken by Kerry teachers, with 100 per cent. of passes. A Galway teacher also secured his cent. per cent., but the number of pupils was under 10. The other counties stand thus—Cork, 96 and

94 per cent.; Galway, 95 per cent., and Kerry, 94 per cent. Last year Galway was the only county in which 100 per cent. was obtained, and the other percentages ranged from 93 per cent., the highest, to as low as 50 per cent. The progress within the year is very great, the lowest percentage being higher than the highest, except the 100 per cent. of last year, and nearly doubling the lowest, and there being three instances of 100 per cent. as compared with one in 1898.

The pupils are encouraged by book prizes, amounting in value to over £40. This sum added to the amount of the money prizes, £50 17s. raises the value of the prizes to £90 17s., and there are besides 12 gold medals (including the Cleaver medals for teachers), four silver and four bronze medals.

FOLK TALES AND FOLK SONGS.

The folk-lore competition was of great interest. At the first *Oireachtas* in 1897, this class was in one competition for the best collection of unpublished Irish poems, songs, and stories. Since then the competition has been divided, separate prizes being offered for prose and verse. The first year the prize went to a West Kerry fisherman, Michael Martin, of Gortadoo, near Ballyferriter, on the shores of Smerwick Bay. Again last year the same competitor took the first prize for a folk-lore tale in prose. This year the prize is taken from Kerry, and goes to Westmeath. The latter county is the last that one would look to for the production of an unpublished Irish folk-lore tale in Irish. The explanation is very simple. It is in reality a Kerry tale that again takes the prize, Mr. Fenton, having this year, like last year, sent in stories taken down by him near Cahirciveen. Thus the credit for richness of its folk-lore does not pass from Kerry to Westmeath; it is only removed from Corkaguiny to Iveragh, merely crossing Dingle Bay. Last year the result of the competition was most satisfactory. There were seven competitors, who produced 19 stories of interest and value. This year the competitors numbered 13, and the unpublished stories, all of which were of interest, numbered 31. Of this number seven were of special importance, being of great value to the scientific folk-lorist, and that more numerous

class who love a good tale well told. These seven stories came from the following districts—Kerry (including Mr. Fenton), 2; Co. Cork, 2; Galway, 2; Blackrock (Co. Dublin), 1.*

Another important competition was that of the songs of the people—for the best unpublished poem taken down from oral narration. Again Mr. Fenton, of Streamstown, from his Kerry collection, took the first prize, the second and third prizes going to districts of Cork County bordering on Kerry. For this competition there were twelve contestants, from whom 50 songs were obtained. Last year nine competitors produced 65 songs. Some of the competitors followed the initiative of a Dingle folk-lorist last year, who accompanied his stories and songs with a list of difficult and unusual words and idioms explained.—*An Claidheamh Soluis*, June 17th, 1899.

On the day following the *Oireachtas*, a meeting of the Oireachtas Committee, consisting of delegates from the various branches of the Gaelic, was held at 24 Upper O'Connell Street, Dublin, when the

CONSTITUTION OF THE GAELIC LEAGUE

at present in force was adopted. On the same evening a public meeting of a very representative character, presided over by the Rev. Wm. Delany, S.J., LL.D., was held at the Mansion House, Dublin, to advocate the introduction of a system of

BI-LINGUAL EDUCATION

into the schools of the Irish-speaking districts.

As both these meetings have already been fully reported in *An Claidheamh Soluis*, and as they were rather outside the scope of the *Oireachtas* proper, it has been deemed unnecessary to include them in this volume.

* Mr. Michael Rogers, who sent in this story, is a native of Co. Mayo.

COMÓRTAS I.

Essay in Irish on "The Life of Owen Roe O'Neill." Prize, £5. Three Competitors.

Won by "An Oipeóilín"—John O'Leary, Clondrohid, Macroom, Co. Cork. Commended, "Clóc Labhair"—James Walsh, St. Mary's, Maynooth College.

PRIZE ESSAY.

eóghan ruað ua néill.

Níl aon éruinnear aghainn. ca fain do rugaó Eóghan Ruað ua Néill aet sup dearbhtaó sup timcheall na bliathna 1582. Mac do airt ua Néill do b'eaó é, 7 mac dearbhtaó do aóó—Tigearna Mór Típe Eóghain—mac do mac mhic Cuinn Baccas, an céaó lairla Típe Eóghain. Bí an gaol céaóna ar an otaob eile aise leir an lairla Mór Cille-Dara—aóair "Comáir an tsíoda." Do táinic pé ó daoinab do bí 'muah agh troio do fonnmaí 7 do eioða ar pon na héireann. Bí a aóair ar taob aóda nuair d'eirig pé amac, scoinne eiblí. Bí a beirt dearbhtaóir ar an gcuma gcéaóna na diaó rin ar taob éireann. Ba cuimhin leir an rugaó do pinneao ar na Sapanacáib agh Beal an Áta Buide. Taréir aóda do taóairt ruar cuairt Eóghan i n-arm na Spáinneac. Bí na Sapanas agh uair úo, mar aóao fóo—daoine amuig uata agh déanaí ppiaraóda ar muinir na héireann a bí i n-aramáil na Spáinne. Faótar cúntar do maóbar agh fairne do géar ar Eóghan 7 ar a dearbhtaóir, airt.

San bliathna 1606—i otaob ar do maib an trúil érom orra—ní maótar agh déanaí aon neit cum éireann do fáo-maó: ní maótar do oti 1609, nuair éait an dá lairla rghuor leó péin ar an dútaig. D'imtíg leó ro a noaoine muin-teairt 7 a luét leanamha. Bí aon duine déas 7 céitpe pióo aca ar fao ann. Bí lena scoir bean áaóair Uí Domnaill—an Baintigearna Róo Ní Oócaras. Tar éir báir áaóair do póo an bean-uairt ro Eóghan. Do caileao ua Néill ra Róim ra bliathna 1616. Do báruigeao beirt dá élaínn, 7 ann poin ní maib don'ne dá élaínn na diaó aet Seaóán. Ní maib i Seaóán aet rop i n-ionao rghuibe. Do éait pé a fáoal i n-imirtear i scaóraig mhóir na Spáinne. Nuair bíoó aon nio

uócamail le déanam do caiteiríde comairle Eóghan do éógáil—7 ba beas an oíct é 'fágáil faoi. Do éorruis an eirise amac, 7 do bí 'fior as muintir na hÉireann go raib gac don tréit ar feabhar i n-Eógan. Ní raib ré tear-airde, aet go foróneac, faideagiomta, 7 com airáanta le leomán. O'fáir ré, 7 do bí fior aise ar gac nro do éuit amac i n-Éirinn 7 i Sarana. Ní féarpar don nro 'gabáil éair 7 ní féarpar don nro é 'éorruis ná é 'éur ar meirbal. Bí ré as cur 7 as fágáil tuairis o'n gCáir-oméat Richelieu ar fearo dá bliadain, 1628 7 1629. Do bí an iomao ar láim as an gCáir-oméat, aet i ttaob ar go raib ré tógta ruar as gno na heóipa go léir bí ré as brat go bfearpar ré cabair do éabair do muintir na hÉireann as an eirise amac. Níor eirise leir am.

Fágam cúntar ar Eógan 7 ar a gnoctair pan bliadain 1634. San bliadain rin éur ré beirt fear—Éibir Mac Maéghanna 7 Domnall ua Néill—go hÉirinn. Deirtear go ndeacair Éibir go oí an Ríoir Ratcliffe, 7 go tuis ré foláram do go raib uirge fá éalam dá déanam, aet do rinne ré a gno com glic rin gur b' amlaio éur re Ratcliffe na éotlaio i n-ionao é 'óirpeaet. Do éáinic móran daoine anall ó Eógan cum na ndaoine annro do éorruis ruar. Éur ré mac deirbhúra do—an t-Éair ua hártaagáin, go hálbain, cum Connarcta na Gaetlige do éur ar bun ann—má fearo ní cum Gaetlige do munaio aet raigiróirpeaet. Deirtear gur b' é Domnall ua Néill an fear ba glioca aca go léir.

I mBealtaine 1640 bí cogao roir an Éirine 7 an Spáinn. Do bailis raigiróir na Éirine timceall ar baile beas atá pan taob éur do'n Éirine, mar atá an Éirine anoir. Do éarluis go raib Eógan ra baile rin lena éur raigiróir. Do b' é Eógan do togaio mar éeann ar an arm cum an baile do éoraint. Ní raib aise aet cúis céao déas fear cum é'éoraint. Bí deic míle ficeao do fearraib na Éirine ar an taob amuis, 7 pul ar érioc-nuigeao an teannta bí aca ar an mbaile reo bí i n-écom-áirpeaet do céao míle fear timceall an baile bis. Do éoimeao Eógan ann roin iao go oí an gaio lá o' fógmar. Dubairt an ceann do bí ar fearraib na Éirine (Marshal Melleraye), “A mic ui Néill! do méaruis do éroaet-ra onóir an gnim atá déanta agáinn. Bír ró-mair óúinn ar gac plige aet i bporáin.”

San am ro bí na hÉireannaigh, Caitiliciigh 7 Sapanaisigh, ag faigáil móir-éoda ríoch-uapáiríe ó muintir Sapaná. Bí feiríre i n-Éirinn gur b' ainm dó Ruairí Ua Mórda. Do bí a tóiceall ag an bpeirí po gá déanamh cum cirt d'fagáil do Éireann acaibh, Caitiliciigh 7 Sapanaisigh. Bíodair aríon gacáir an tamall dá ríriopadó ag feir Sapaná. D'eirigh leir toil na feirí d'fagáil cum tligíte do cúir i bpeiríom oc béiradó ceart dóibh go léir. Do gheall an Rí Cormac go gcuiríde i bpeiríom é. Do ceap Ruairí gur dúine uapal an Rí, 7 go scoimeadóir pé a focal. Do éiríodair do'n Rí pé airgead do bí uairí, ar an ngeallamhaint go bfuigíoir aérugadó ra tligíe. Comh luath ip bí an t-airgead aige uatha do cúir pé ríairíe ar an bfeir, 7 ní bfuair Éireannaigh ríoc. Nuair fuair Ruairí amac ná faibh ríoc aca le faigáil le ríocháin túbairt pé na aigne féin go mbeadó aérugadó ríeíl ag an Rí ar ball. Bí billeóg eile ar an leabair. Bí, 'ríor aige go faibh móirán arim i gCairleán Baile Átha Cliath; ná faibh don taingean air gur b' fíú áireamh. D'aicín pé go maic go faibh muintir na hÉireann—Sapanaisigh 7 Caitiliciigh—ag corpar, 7 dá n-eiríodáir leó bpeirí ar an aramáil go gcuiríde an fuais ar Sapaná ar an tír reo. Nuair bí Ruairí deimhneac ná fuigíde ríoc le ríocháin do cúir pé teactairíe cum eóigáin do nocht dó cionnar do tíoceadó leó gneim do bpeirí ar an arim bí ra Cairleán. Bí, mar a túbairt éeana, an áit san taingean, 7 san amhar ag muintir a coranta go faibh baogáil ar bíe oíra.

San am ro bí móir-cúir ríagíoirí i n-Éirinn—(ip tóca nac ceart ríagíoirí, tábairt oíra mar ná faibh na hairim aca)—7 do b'é an cúir go ríabodair ann:—

San bliadain 1839 bí na hAlbanaigh neamh-ráirta. Cuireadair feirí leó féin ar bun 7 do dearbhuigeadair san ríairíe go bfuigíoir ceart. Do tóg Strafford naoi míle fear leir go huacáir na hÉireann. Fíir óga b'eadó a bfuiríóir—clann na muintiríe do caiteadó amac ar a gcúir tairíim i gCúige Ulaí ríome rin. Do cúir Strafford taingear go hAlbain. Do ceap pé go ríeirtíeadó muintir fílic Dóimnail a gáiríde iní na cnocáib i n-Albain cum cabairíge leir an Rí. Bí pé meallta. Do cúir na hAlbanaigh le céile 7 do b'éigin do'n Rí an feirí do bailiugadó. Do bailiú feirí na hÉireann comh maic, 7 iní na bliadantaibh 1640 7 1641 bí feirí na hÉireann ag reairí ar a ceartaibh go dána.

Do b'é Ruairí na Mórda an ceann bí ar na Caitlicib, 7 Captaim Mervin ar na Sapanachib. Do cuipead teachtairí ó feir na hÉireann go feir Sapan a g gearán ar éiriantaacht Strafford, 7 do bí an gearán ceapuithe go dian-mait cum Sapanais 7 Caitlicis do fhaidmead lena céile—mar b'iad na gearánta céadna bí a g sacl taob aca. Bí an feir 7 an Rí a g iomaig le céile, a g do b'éigin do Strafford rgnor leir féin. Fuair a cuir raigirí óirou- gao toul a baile, a g faigirí! ní raib na bailigeada aca. Ir iad ro na raigirí gup labhar oppa ann ro fuar ceana. Dá b'éadpaó Ruairí breit ar na haimaib bí ra Cairleán bí na rir ullam aige dóib. Bí bracl aige, 7 a g móir-cuio nac é, go mbead éire le céile a g tpoio ar a pon. Fear ciallmair cneideamnac do b'ead é, 7 cuir pé ar comair coia do na daoine ba mó cneideamaint ra tiri cao do ceap pé 'dcanam. Tugann an Tigearna Mag Uirí cúntar an-néata ar an tuine reo, 7 ar a aicillídea g cum daoine do meallad cum páirt' do tógail leir. Bí cúigeair anoir a g cup le céile cum reit' do ceapad cum breit ar an arm. Teachtairí ó Eógan do b'ead beirt do'n cúigeair ro. Bí Tigearna Breiteam Parsons i mBaile- áta-Chiacl, 7 do junne fear gup ftoinne dó na Connataoi rriaracl ar an gcúigeair. Do nocl pé do Parsons cao do bí ar riubal. Do cuipead gan moill breir fear a g tabairt aige do'n Cairleán. Fuair Ruairí amac gup díolacl iad. Do junne pé ar féad pé cum coirg do cup leir an eirge amac, a g bí pé ró-déigeanac. Do b'i an oirde tar éir oirde na rriaracl na bí ceapuithe cum an eirge amac. Do gabad na cinn 7 d'eirg na daoine amac; a g Dia linn! cao é an deirir bí ioir an eirge amac poin 7 an puo bí ceapuithe aca! Ir mar reo bí pé ariam 7 b'ear go deo a g neitib raogalta.

Cuir Ruairí rósia amac a g innpint ca na clao gup eirg muintir na hÉireann amac. Táimic an rósia ran am ceap nuair bí na Tigearnaí 7 an Ríope Cormac Coote a g gnuogad na laigeanac. Lena gliocar do junne Ruairí connracl leir na Tigearnaib ra laigib. Bí an Tigearna Mountgarrett ceana féin lena cuir raigirí ar pon na hÉireannac. Do féio Eógan rá Rágnall Mac Doimnall, Tigearna Antroma, 7 d'óirouig pé rin dá b'adair Alarpar cabairgao le Cúige Ulacl. Do junne. Tug pé leir cúig míle fear ór na hOileánaib i n-

Albain. Bí an Ríóipe Féirílim ua Néill tar éir Típe Eóghan 7 Áro Macla do Tógáil. Saigiríúirí croda b'eas an Ríóipe, Féirílim, 7 Alaróar, aet níor éuigeas ar ealaóain éogair. Ní déanann crodaet 7 neart an gno 1 n-ágaró tuigrinte, an puo do bí as Leslie 7 Monroe 7 Stiochart. Do éuir Féirílim 7 Alaróar cogasó go dítcéilleamail oppa ro 7 do puasasó iad ó páipe an cáta. Do buasasó ar na laigimíib 1 gCill Rir. Bí an míc-áó oppa go léir. Rinneas ar comairle cum gac don'ne dul a baile comairle 7 do b'féiríor leir é. Bíodas go brónac, aet o' átaruis an brón go hátar nuair éualas ar go raib Eóghan tar éir teac ar tír na hÉireann. Do cáteas ar uata pé cumne bí aca ar cábarc ruar 7 do táimic meirneac rna daoinib bí poime rin búrte, búrte, gan dóar.

Nuair éus Eóghan ruar an cátar (Arras) o' iarr pé ceasó ruabáóíoe ar feasó tamail. Fuair pé an ceasó. Do comairlis Eóghan do'n muintir bí cum eiríge amac gan don cáat do buasasó go mbeasó pé féin ullam, aet an námaro do coimeasó ar ruab 1 roiróe. Do b'e an céasó puo do ceasó pé 'déanam ná an t-arm ra Cáirleán do tógáil. Nuair fuair pé cúntar ar casó éuit amac le builleántaet 7 le feill bí pé ar buile le feirg. Airim ip iad ip mó éearuis uata ra baile. Níor b' don cábarc teacó gan iad poin. Cuir pé teacairí go dtí an Frainc 7 go dtí an Róim ar a loig. Cuir pé rgeala a baile go mbeasó pé féin éuca pá ceann deic reactmaine, go mbeasó trí long aise 7 a trí no a ceatar do céasasó oirigis, 7 airim, gunnaí móra 7 gac nio leanar iad. Cuir pé b'átar boet go hÉirunn cum arair le Ruairí 7 le Féirílim gan cluar do cábarc le geallamnaib bréasaca na Sapanac, dá otab-rasasó go mbeasó an rgeal aca mar bí as na Tigneapnaib Típe Eóghan 7 Típe Connail, tar éir cábarc ruar dóib, go doégaríoe uata a gcuid talman 7 go geairíoir rgnor leó féin ar a'óútaig. Do rgníob pé cum an átar Lúe Wadding:—"Tá 'ríor asam gur móir asat-ra Éire. Tá an aimpir dá cáteam 7 tá Éire as gearán 7 as fulaing. Buailpear amac as an dóar i muna otagasó cábarc éuici. Táim deimneac nac ceart domra a éuilleasó moille 'déanam 7 nac ceart dom 1 n-am an gábtair pan-amaint uairi. Táim ullam, 7 tá móir-éuro laoc lem' coir. Cuirim plán 7 na míle beannaet éusac ar ar punnir o'Éirunn 7 dom féin." O' pás pé. Buail luigear Sapanac

leir. Tóg ré dá luings big. Táinig ré ar éalaíh tirim i n'Óúin na nGall. Cuir ré na luings ear éar nair cum arimáil do éabairt leó. Do éap ré iad do cur ar tír i loc Sarmáin. Fuair féolm 7 Ruairdri rgeala uair. Fuair ré amac sup eirig éir go leir amac ra nSeimhead. Go raib Connacra mall, áct go raib an Tigearna Muige Eó ear éir páirte do tógáil leir na héireannaéaib.

Do corruis Eógan ar neitib do cur i tpeó. Cuir ré o'fíacaib ar na fearaib gan aon nio ainoligeac do déanamh. Do éruaill 7 do cur cum báir iad ro go raib coipe móra déanta aca. Bí triúr daoine uairle i mbraigeóanar. Éap na héireannaig sup rriapairde iad. Fuair ré amac nár b' ead. Cuir ré cur do fáigiríuipib leó sup cuiread i n-ait iad ná bead baogal oppa. Bí cur do á muintir as gearán mar geall ar beic com dian oppa ip bí. Dubairt ré go mb'feapp leir go móir taobuáad leir na Saranaéaib 'ná leigint doib ainoligeac ar do déanamh. Cuir ré fósra amac as glaoad ar fearaib Cúige Ulaó. Tánad ar go leir. Cáitead ar uata gac eagla. Iad ro do togaó cum panamaint b'iad b'átpaige. Fairíor! bí biad 7 ablan gann oppa. Ní féadpaó ré aon'ne do coimead áct iad ro bí taipió láirip. Cuir an fear bí i gCill Coinnig fíor ar Eógan. Cáit ré an leabair do tógáil cum beic oilir doib. Ní raib aon cur ruar aige oi. Fear do b'ead é go raib uiraim móir aige o'ugadapár. Fair do bí ré amuis do ruagaó a cur raigiríuipí 7 do marbaó an ceann bí oppa, Domnall Ua Catáin. Bad oiocair o'Eógan iad do bailuagaó airip. Cuir ré a campa ruar i n-aice Charlemont. Táinig Monroe air annro gan coinne. Do riubal ré pan oirde as bpaó go mbéapaó ré na éotlaó ar Eógan. 'Sé Eógan féin do connaic é, 7 i n-ait go raib tuinn ar bogaó na aice do congaib ré moill ar Monroe cum go mbaileócaide a raigiríuipí leó. Tus Monroe fead paoi ra Meiteam 7 o' airtrig Eógan riap go Connaéaib. Bí gac nio go maic aige ar fead tamail. Do éap ré teadé ear nair go Cúige Ulaó. Duail beirt do na Stiobairtaib uime as Cluain Eóir. Níor maic leir tpoio áct dubairt cur do oirigeaéaib leir go raib na rir 'gá ráó go raib ré eaglaó. Do éoilig ré ann roin. Cuir ré Seagán Ua Néill ar áé 7 o'órouis ré doó gan an áit o' fágáil gan focal uair féin. Ar éigin bí ré imighe nuair táinig an námaio as lúiread (bíodar ar meirge) "Cá bruil

Mac Airt?" B'é rin Eógan. D'fás Seaḡán ua Néill an t-áit. Ua mó a dúil iad do tpoirt 'ná an t-áit do cōpait. Ní raib an meap céadna as Eógan air ar poin amaic. Bí cat cūteaglaic aca ar fead uaire an clois. Do buairdead ar Eógan. Do marbad mōr-cūit dā oirigeacāib 7 do ḡabad cūit aca. Adó Mac Airt Uí Néill do b' ead tuine aca. Bí pé i mbraigdeanar cum go nḡeāina Eógan an rḡuor oppa as beann Dōrb.

Cuair Eógan ar air go Connacāib arir. Ćpom pé ar fearaib do bailuḡad. Bí pé an-tian oppa. Cūir pé cum báir cūit aca bí ar meirge nuair bíodar as fairne do'n cūit eile. Cāitōir beic as riubalōit ran oitōe go mbeirōir oirpeāinnac cum mōrāin tuirpe d' fūlainḡ. Um an am ro bíodar ro bí ra Laiḡinib traoctā nac mōr. Cūir fear Cille Coinnig rior ar Eógan arir. Bí timceall trī mīle fear aige ar dul i nḡear dō. Do bailiḡ mōrān eile na timceall. Mar rin péin ní raib pé acfūinneac a dōitīn dā nāmāit—raigirōirī Monk 7 Moore. Dubairt an fear leir ḡan eagla beic air go mbead an Riripe Séamur Dillūn le dā mīle fear cūige ḡan moill. Do bporuig Eógan. Bí arān min-cōirce ar a nōiomāib as a raigirōirīb, 7 lōpāide dēanta do fēice na mbō ar a ḡcopāib aca. Nuair tāngadar go Contae na Mīde do cūir Eógan ruar a cāmpa. Ua ḡearr go raib Monk 7 Moore cūca. Cuair an t-arm i nōiāit a ḡcūl le órouḡad Eógan, mar bead rīad cum teice leō péin. Tānig an nāmāit ar pēirdead na nōiāit ar eagla go pleānnōcāirī uatā. Bí Eógan ullān dōib. Cūir pé fear ar áit le harim na ḡcapall. Cūir pé trī pīctō fear i rean-muilleann bí as bun iplēain as an áit ro. Bí na ḡunnāide mōra i bpolac aige in a aice. Nuair tānig rir Monroe do punneadar ro bí ra rean-muilleann leir-rḡuor oppa. Bí an áit reo an-cūmāḡ. Cūir Munro trārna an áta a raigirōirī péin. Bí Nanraoi ar an taob eile. ḡearrādar rior iad ar teacēt ar an abāinn dōib. Do marbad Munro péin. Deirtear ḡur b'é Eógan péin do cāit leir a ḡunna mōr. Do ruagad ḡan moill ann poin iad. Tānne an Riripe Séamur Dillūn "an lá tar éir an aonaiḡ." Dubairt Eógan leir: "Obair ḡarib ḡrānna ir ead cōḡad. Ir dōiḡ liom ḡur mó an ḡlōipe ḡeobair-pe i reomāirīb 'ná ar pāhic an cōḡarō." Bí ḡac nō ar a cōit ann poin as Eógan, 7 bead as muintir na hÉirēann muna mbead go nḡeāina an āro-cōmāirle rīotcāin leir an Tīḡearna Uir-nlūman ar fead bliadna, an 5^{ad} lá dēas d' fōḡmar, 1643.

Tar éir an rora comraic éuaró Eóghan go Cúige Ulao arís.

Éáinic teactaire ó'n bPápa—Rinuicéini. Bí pé féin 7 fear Cille-Connig as cup 7 as cúiteam ar fear 1 b'ar. Fá 'deiread' o' pás Rinuicéini 7 éuaró pé go Lunnéac. Bí an fear na námaro as Eóghan 7 do éurpeadar troc-éogar i gcluar Rinuicéini mar g'eall air.

Bí na hAlbanais anoir (1646) fá Monroe 7 a 'dear- b'actair, Seóipre 7 na Stiobartais cum tabairt fá Baile Áta Cliaí 7 ar roin go Cill-Connig. Bíodar cum bualaó um a céile as áit áirighe. 1 t'aoib ar ná pais puinn tomaid as Eóghan ar muintir na feire bí truaig aise do muintir Laigean, 7 do éar pé a 'd'icéall do 'deanam cum coirg do cup leó ro bí as dul ar a'garó éuca. 'D'aitin pé leir dá mbailigóir le céile ná fearóirde fearam leó. Fuair pé cúntar go pais 6,000 fear 7 800 t'ragún as Riobáro Monroe. Éuaró pé na t'reó. Cuir pé hanraoi ós go 'D'roicead Baigheal i t'reó áiró máca. Fuair Monroe cúntar an oirde rin—an 4° lá de Meiteam. Bí a faigiróirí na gcoilaó. Bíodar corca tar éir moráin riublóirde an lá roime rin. Cáiteadar beic ar riubal airís. Do r'poir a éur capall áro máca go 'deigeanac ran oirde, 7 ar roin riar leó i t'reó Eóghan. Bí pé rin ullam dóib. Dubairt ragarit airneann amuis fá an r'péir ar maidin. Éáinig na faigiróirí go léir ar a nglúnaib. Na óiaró rin do labair Eóghan leó. 'Deirtear linn gur cuir an Rors Cača an oipear roin meirig ionta gur dóic le duine gur b' amlaio bíodar ar lorg an báir. Bí an Aba Dub ioir é féin 7 Monroe f'or. Do riubal Monroe leir ar an taoib éoir do'n abainn cum áta o'fagáil. Siubal Eóghan ar an taoib éiar as fairé air mar o'ead! Bí páiric an áta tobca as Eóghan, mar r'iteann an Aba beag, úna irteac ran Abainn Dub. Go moé ar maidin an lae rin cuiréad beirt—b'rian ós ua héill 7 Eóghan ua 'Dóc- artais—cum Seóipre Monroe do coimeáto uata. Dubairt Eóghan leó “téiróro go o'í an áit cumang roin 7 connigro i.” Ní pais na éur riubalóir féin áct an lá do lot 7 Monroe do tabairt go o'í an áit do bí tobca aise. Bí enocán i láir na háite—bogac ar taoib de, 7 an dá abainn ar an taoib eile. Bí pé “roir riar” go b'fuair pé an námaro ar an taoib ircis do'n dá abainn. Nuair éáinig

an t-am ceart—bí na oirgí ar buile cúige mar gheall ar a cúro moille—do bain ré de a hata. Do connacatar go raib ré ag páiríeópaét ar feadh tamall bíg. Ann roin duhairt: “A Óaoime Uairle, beirdeam,” ag ríneadh a méipe amaé, “annróto san moill. Tugair an focail (“Muire Naomh”) do na fearaib, 7 i n-ainim an ádair 7 an míc 7 an Spioraid Naomh troirid ar ronn na sean-túctaisíte.” Do nuagadh Monroe 7 o’pás ré na díarí marb, 3,240 raigiríúir, a cúro campairde, sunnairde móir 7 ullmairdear, 20 bhataé, 1,500 capall, lón dá mí, 7 príorúnais. Níor marbhadh do raigiríúirib Eóghan aét a deic 7 trí píeto. Do tós Eóghan corpdán an Tigearna Sláinge 7 Captaoin Hamilton, 7 do cuir ré iad ag teampall Deanna Duirb. I n-ionad beir buirdeac mar gheall ar reo do cuir feir Sapaná páipéir ruar ar fuair lúndain sup marbhadh 5,000 Sapaná ag an Abainn Duib. Do pinneadh é reo in aghair an cúntair do tug Monroe ar an gceat. Bí cúir aca leir .i. cum go gcuirfidir na Sapanais 7 Sapaná ar buile. Nuair fuair na héipeannais (an muintir gaeólaic) cúntar ar an ngníomh ro bí déanta ag Eóghan bíodair ar gealaig le hádair 7 pá ceann beagáin laeteanta bí deic míle fear aige. Ceap ré dul ó tuair go Carraig feargura, 7 bí ré tamall ar an ríge nuair fuair ré cúntar ó teachtair an pápa. Duhairt ré pin leir ar ronn a éosa gráda do Éirinn dul in aghair Baile-Áda-Cliaé, nó Cille Coinnig. Bí connrad déanta ag an Tigearna Uir-Muina arís leir an áro-comairle. Tar éir maétnam do déanam, 7 comairle tógaíl do ceap ré sup b’ é an túctais beadh preagairic. Táimic ré ar ceann a raigiríúirí, 7 go Cill Coinnig leir. Do rghior Uir-Muina ar nuair o’airis ré go raib Eóghan ag teacht. Duair Rinuccini uime ran áit pin. Cuireadar raigar feire ar bun ann. Do Cornuig Ua Néill ar an gcegaó do cuir cum cinn. O’umtuig an ceann bí ar na raigiríúirib ra laigirib (Preston) pá ugdair na feire reo, 7 do tós ré an leabair beir oilir dóib. Fuair an beirt—Eóghan 7 Preston—ótrugaó dul in aghair Baile-Áda-Cliaé. Do tós Eóghan gac cairleán 7 baile noime go geall leir Baile-Áda-Cliaé, 7 cuir ré cúro dá raigiríúirib go teópa an baile pin. Do tós Preston a dóicim aimpire. O’pás ré Ceataploé na díarí ar táim na náimde. Le na cúro moille tug ré uain o’on iapta Uir-Muina an baile óaingeanugaó, 7 lón bío o’pagaíl. Rinne Preston ar Éirinn pá mar pinne Bazaine ar an bfrainc deic mbliadhna píeado ó roin.

Sul ímpoir Preston an áit go maib Eóghan do cheapuig Eóghan é féin cum cata. Do teip air Preston do bpor-tuigad. Táinig eagla air ná maib Preston oilir. Bí agallamh iomr é féin, Preston 7 Uir-Múma, aet do teip oppa don rocapuigad do déanamh. Bí Eóghan eaglae mar gheall ar Preston. Fuair pé tuairis 1 lár na hoirde go maib pé díolta aige. Do toiliú pé rin páirt do éógáil le hUir-Múma. Cuip pé fíor ar a cúro oirigeac cum go toileodáirí leir. Ní cuipfíorí peann ar páipéar dó. Roim lá ar maidin bí gac nio 1 oiréad ag Eóghan cum cois do cup leir an bpeill. Bí uatbár ar Preston. Tug pé leir-rgeal éigin uair, 7 do maitead dó. Cuair baile áta Cliae ar. Tug Uir-Múma ruar an caithir do námar an Rí, 7 o'imeis pé féin ar an dúcaig.

Cuipéad ua Néill go Connaéctaió arí. 1 otaob ar go bpuair Preston arim breága, 7 go rabtar ag meallad na raigiríúirí ó Eóghan do buadad ar Preston go náipeac ag Cnoc Dúngáin an baó lá o'pógmar, 1647. Bí Cill Coinniú ann roim gan coraint. Caie Eóghan teact gan moill. Nuair táinig pé go Cnoc Dúngáin do labair pé leir na fearaib. Dubairt pé leó go maib "gac don éorpan ann roim 'gá iappaird oppa páram do baint amac." "Coinniú le céite," ar peiréan, "7 buatpam ar Jones mar buatpam ar Monroe." Rinne pé doiteán ó Baile-áta-Cliae go Droicéad áta. 1 otaob ar ná maib leat na raigiríúirí aige bí in don ceann do'n dá áit ní leigfead eagla doib rmeir-eac air. Ní maib 1 n-éipinn don fear eile do déanpá a leiréir de gniomh. Do coimead pé an áit rin 7 do éorain pé Cill Coinniú ar fead an Seimíur, 1647. Bí éad ag feir Cille Coinniú anoir le Eóghan, bí eagla oppa go scuiprde an éorain air. Do táinig claióeamh an Tigearna Típe Eógain cuise 7 beannaet ó'n bpápa. Do toigad é mar ceann ar na raigiríúirí 1 gConnaéctaió. Do cuip an éad ro ar a meamair id. Rinneadar connrad leir an Tigearna Inre Cunn 1 n-Aibreán, 1648. Cuipéadar rógna amac ann roim gá máó sup oiré-buacail, Eóghan. O'iompuig cinn na raigiríúirí eile na éoinib. Bí Rinuccini ar a éacó 7 gac fear eile sup b' fiú áipeamh na agair. Bí cúis cinn o'armáilte cum trioda leir. Cuip pé féin rógna amac. Dubairt go maib pé féin oilir dá leabair. Tós pé ruar arim cum cabra do tabairt do Caithlicib bí pá daor-bpuir. O'iarp pé oppa páirt do éógáil leir. Pá ceann trí react-

naíne bí deic míle fear aige. Do tairbeán ré tréite com mór 7 bí ag ceann fear ariamh. Uportuis ré ó Connaictaib go Cill Coinnig. Uportuis Inre Cuinn cum cabra do tábairt do'n áit rin. Cuairt Eógan iníaró a cúil ag teiceamh uairt mar ó'eaó. Leanaó é go dian cum go n-deaóairt ré 'rha cnocair, 7 do pinne léir-rímuor oíra ag "Céim Eógaín Ruairt." Do pinne ré iad do mílleaó ar an gcuma roin go maib ré ullam cum dul go Cúige Ulaó. Ní maib don tuirpe ró-mór dá cuir raigíotúirí. Nuair táinig an t-am cuairt ré go Cúige Ulaó san fear do cáilleamaint Nuair bí ré ró-maib dá namairt i bpáiric an éogaí do tóir-nuiseadair ar é 'marluáó. I measc móraín neite tubair-adair gur coimeáó ré aipeáó do fuair ré i gcomair na raigíotúirí. Do triallaó a cúir 7 fuairt amac i rtaob ar gur óirúiseáó an t-aipseáó do tábairt do i gcomair na raigíotúirí ná fuair ré ariamh é, nár tós ré do féin pinsinn díol ríaca uata, aét é 'rágaíl i gcomair airm do ceannaó.

Ir deacair innrint cionnar bí an rgeal ar roin amac aige. Do báipseáó an Rí i Sarana, 7 bí Cromwell ag teaét cúige anall. Bí Uir-Muma tar éir teaét ó'n mbainríogain. Bí Eógan i gcuairt-cáir. Cáirteaó ré páirt do tógáil le taob éigin aca. Sa bliagáin 1649 bí mór-cuir rgríbinneópaéta ior é féin 7 Monk, 7 cuireáó coingíollaá Eógaín ór comair Cromwell. Cuir ré rin ór comair feire Sarana iad. Cuireáó coris leó. Cuairt Eógan go Doire. Táinig bpeóiteaét obann air, 7 do cáilleaó é an 6° lá Samna, 1649.

Deirtear go bfuair ré nín, aét ní'l don deimne agáinn air. Dá mbaó toil Dé do maireáctaint cum tpoá le Cromwell, ní ríor caó do tuitteaó amac. Ir ré tuairim na n-uáóair ir fearr go bpuiseáó ré an ceann do b'feairr air. Ní'l cabair beic ag caint ar reo anoir. Do tpoir ré go dána ar pon na típe reo. Go rtaóair Dia a luac dó.

an tREÓILÍN.

COMÓRTAS II.

An original Composition on any of the following subjects:—(a) A Story of any kind except folk-lore; (b) an Historical Essay; (c) an Article descriptive of scenery or of social life in Ireland or elsewhere; (d) a Moral Essay. First Prize, a Gold Medal; Second Prize, a Silver Medal; Third Prize, a Bronze Medal. One Competitor (a); two Competitors (b). First Prize, won by "míoltós leaóair," (a)—P. T. MacGinley, Belfast. Second Prize, won by "mac Ríóš éiréann," (b)—Eamonn O'Neill, Dublin. The Third Prize was not awarded.

[These three Prizes were presented by the proprietors of the *Weekly Freeman*, whose property the successful competitions became.]

COMÓRTAS III.

Competition in Irish for Juniors (under 16) on "Irish Games." Two Competitors. Prize, £2. Won by "Cailín Dear"—Nora O'Donoghue, Glynn, Carrignavar, Co. Cork. Age, 12½ years, as certified by her father, Denis O'Donoghue.

PRIZE COMPOSITION.

cleasa gaeðealaíca.

Uí móráin cleapaídeáct i n-Éirinn fao ó, do péir mar éualar, áct ní'l ann áct píir-beagán anoir. Uí móráin mainnce ann fao ó naé bfuil ann anoir, áct tá pé 'na beataíó fór i mears cuio do na daoimib. 'Daiugear tráct air "Lá Féil' pádrais," an "Bata Driaisín Duib," agus an "Spailpín Fanáic."

Uí an fiaóac i n-áir-mear as áir sean-pirreap. Uiothar an-éanaimail a beic as imirt cáirtaíde. Uioth ponn orpa a beic as imirt cleapaídeáct inr gac don tionól puiblíde, agus ir ann do éirpeá an léimuis agus an t-iomarrgáil, agus gac don t-raḡar laócair fearmála, do péir mar léigimíó 'ra "Tóruigeáct Diaimuda agus Sháinne." Tá móráin do na cleapaib peo ar riubal agáinn fór, agus go háirgce imirt báire, agus tá pé fá áir-mear anoir agáinn.

Uaó móir an meirneac do éirpeaó pé ar úinne beic as éirteáct le na sean-daoimib as innrint rgeálta dá éile 'a mbeaó 'na otimceall, agus go móir móir dá mbeaó bainféir nó tóramh aca. Ueáó fiaó go meirneac as an mbainféir. Ueáó fiaó as mainnce agus as ábrián ar gaeóilge go bpeáḡ blaíoa.

Uionn a malairt de cleapaib ar riubal as an tóramh. Uionn fiaó as imirt "giúirtir na bréige agus giúirtir na píunne," agus "píobairíde," agus a lán cleap eile de'n t-raḡar roin.

Ní bídim-pe as éirteáct leo áct go hanamh, áct do péir mar daiugim. Ní raḡar main as tóramh mar bídim as uil ar reoil fór, áct ir minic bídim-pe as labairt gaeóilge leir na sean-daoimib.

Cailín Dear.

COMÓRTAS IV.

Essay in Irish on "Industrial Co-operation in Ireland." Three Competitors. Prize, £5. Won by "An tSeanna Slaine"—Timothy Ward, Belfast. Highly Commended, "Míoltós leaḋair"—P. T. MacGinley, Belfast.

PRIZE ESSAY.

CUR-LE-CEILE I SAOḌAR I N-ÉIRINN.

Tá Éire boct, agus cat na tsaob? Do bhuḡ, mar aḋeir tpeam de na daoineib a tusa aipe ói, naḋ bfuil ceao as Éireannaḋaib cum tligḋeao do tḋeanaib tóib féin; aḋeir tpeam eile, do bhuḡ go bfuil Éireannaib leirgeamail, agus aḋeir an tpeap tpeam, do bhuḡ go bfuil iomarca pláruig-eaḋoa as Éireannaḋaib ar a tḋis naḋ mbíonn faill aca ar aipe maḡ do tḋairt do na neitib reo a raḋao i roḋar t'á tḋir. B' féoir go bfuil cur do'n féinne as saḋ tpeam tóib ro; aḋt pé ruo ip fáḋ tó, ip léir do saḋ uile tóine go bfuil Éire as toul i n-olcar, go bfuil a clann 'gá tḋéigint in a míltib agus in a míltib bliatáin i noiaḋ bliatóna, agus go bfuil an talam as toul ar raoḋruḡao ar mhoḋ suir baogal go mbeir an tḋir i n-a fáraḋ, muna noḋantair ruo éigin le corp do cur leir an léirḡruor atá t'á tḋeanaib innti.

Naḋ ionḡantaḋ agus naḋ uatḋáraḋ an mḋ é Éireannaib do beir as cur i n-aḡar a céile le linn an léirḡruor reo do beir as tḋaoḡao a tḋipe tóitair. Naḋ féoir tóib ruo éigin do tḋeanaib le corp do cur leir an roḋar ro, san puinn t'á bfuil de pláruig-eaḋoa aca do léigint uatá. Ip féoir, san ampar, má'r toil leó é. Agus cat é an mḋ é? Ip é cur-le-céile, nó com-oibruḡao raoḋaramail é. Ip aoir com-oibruḡe an aoir reo, tar bárr. Ip aoir i in a bfuair an raoḡal amaḋ naḋ ar a fon féin amáin maireann tóine aḋt ar fon cáic com maḡ céatóna. Ar an aḋbar poin, má'r mian le tóine an raoḡal t'éirḡe leir, ní fulair tó gluaireao i tḋeannta a comarran.

Ip fíor do'n tḋaoḡal suir b' é an t-im Éireannaḋ an t-im tób' fearir t'á raib le faḡail ar an marḡao Saḋpanaḋ tamall o poin. Ip fíor do'n tḋaoḡal fíor go bfuil pé ar an im ip meara, beaḡnaḋ, t'á bfuil aip anoir. Ip é an ḡeal céatóna é a tsaob neite eile. Do ruḡ na hOllandaib agus na loḋlannaib buair opáin i tsaob muic-féola,

asur na Francaigh i dtuaisle uibead. Cao na tuisle? Aoir
 reil-neoir éigin, suab é an iur ip fáct tó, Éireannaigh do
 beic aineolaic. Meapaid suir cóir dóib beic fáirta leir na
 rean-pligib baó mair le n-a n-aicneaduib. An fáit
 meapaid na tionsa ro a luaidar tuar suir leor dóib na
 rean-nóra raotairmha do bí t'á gcleactad as a n-
 aicneaduib féin, níor éirigh an raogal leó aet com beag.
 Tugadair fá nteara suir gáó dóib aipugad do tabairt
 irteac d'á mbaó mair leó tuit ar aghaó. Do junneadair
 amhaí. Táit anoir ar na tionsaib ip rona t'á bpuil ar
 tpuim na talman. Táit anoir as cur báiri a raotair ní
 hé amháin, go dtí an maragad Sacraac, aet fóir go dtí na
 teinntéin asainn féin.

Má' r mian le Éireannaicuib tuit ar aghaó ran traogal,
 asur a rean-clú raotairmha do tuitlead ar air, asur
 tpuir do déanam in aghaó na tionsa ro tuar, ní fuláir
 dóib aipur do déanam oira.

Tug an raor Orace pluncéad, feiripe, fá nteara deic
 mbliatna o fóin d'á mbaó tuit le Éireannaicuib tuit ar
 aghaó, ní fuláir dóib na rean-tuoc-nóra do cur ar gcúl.
 Ó' ar raotairugad na talman atá plige beactad t'fupmóir
 daoine na hÉireann, tairbeán ré dóib suir le cur-le-céile,
 asur le com-oipugad intleactac imear gsológ gac
 ceannair tiocrad leó plige beactad mairiad do baint
 de'n talam. Ar dtúr ní bpuil ré éirtead mair, do
 bpuig nac bpuil ré ar an tpeam ip mó de pláruigib na
 hÉireann. Aet ip gaircúiriad an tuine an pluncéadac
 asur do réir coramlaetad do labair ré an fíunne; asur
 d'ar ndóig, ip cuma cia labair an fíunne, ip fíunne í. Tá
 ré buailte irteac ar aighib a lán daoine anoir aige, go
 raib an ceart aige. B'éigin tó, áh, caint do déanam le
 deic dtionólait ip d'á fíetó pul a t'éirigh leir don cumann
 amháin do cur ar bun. Anoir tá t'á céad cumann ip d'á
 fíetó ar bun aige, ar a bpuil d'á fíetó míle gsológ.

Ip ead ip bun de'n gluairiad, tairbeánt do na
 daoine cionor ip fíetóir leó cabairugad leó féin 7 cionor
 tíg leó cabairugad le n-a céile.

Ip é an paráirde an point ip luza de'n tír. Cuirtear
 cumann ar bun ann roim. Tairbeántar do ballaib an cum-
 ainn suir ura dóib ceannac níor raorpe, asur díolad níor
 tairbighe iad do beic a tteannta a céile 'ná d'á mbead gac

ceann aca ag díol agus ag ceannú dó féin. I r péroir leó fóir leir an rlighe reo corpar an bótar iarmáin do lag-tuagá do móir. Ruo eile; cuirtear banc paráirdeac ar bun i n-iomao d'áitib ar ar péroir do úine boct poinnt aigisio d'fagáil go raor agus san móirán raotair. Agus i r fíor do gac uile úine ag a bfuil aithe ar ar otír gur móir an rgeal do úine boct é. Óir go roice reo, nuair tcartuis beagán aigisio uair ní féadann pé é 'fagáil aet ar fead tui móra amáin, agus beir do beir 'na n-urruar do. Cairtú pé iao ro do díol mar gheall ar a raotar. Má' éigin do an iaraet d'at-nugá cairtú pé an iao céadna do déanam ionnor nuair gnuéann pé aipoc ar an iaraet i r mó a corpar do 'na i r fiú é. Aet féadann pé é 'fagáil ar an mbanc bparáirdeac ar a urruar féin mar atá eolair ag foiceann gnóca an bainc aip, no ag cuir aca, an cúro i r luza de.

Nuair connaic na loclannais agus na Suidi naé otioctad leó im do déanam go maic an fáir do bí gac úine d'á déanam do féin i r i an comairle ar ar cinneadar uadair-lanna, agus beartuigeaet, agus uirirúe i r ealad-naige i r fearir do cúir ar bun. Mar rin rugadar buair. I r amairú pinneadar na héirneannis an iao céadna le déigeanairde. Tá céad cumann i r tpuoca ar bun aca céana. Ní rugadar buair ar na loclannaisib go fóill aet beirtear go bfuil do ag teanna do leo.

I r iomda nio eile naé im, agus uibe, agus a leitéirí, gur péroir do éirneannacair do cúir ar a gair, mar atá obair-lámáca. Agus i r díis liom go otis le Connrad na Gaedlige lám conanta do tabairt. Tá an Connrad ag leatnugá. I r péroir do gac ball de culair éadais do ceanné 'ran mbliadain. Má cuirpeann pé poime san aon culair éadais do caiteam muna noéantar i héirinn é, beir pé ag cabairugá go maic leir an tpuing atá ag déanam a noicill cum roair a tpe do cúir ar a gair. Tioctair leir pteasra tabairt do'n té iappair aip "cao i an maic atá inpan nGaedilic?" Ní péroir do úine a rlighe beaet, nó rillins do cúir i n-a póca, do déanam aipci." Beir pé ag cabairugá leir an tpuing atá ag féadaint ar na daoinib do coimeat ra mbaile, agus féadann pé tair-beaint do na daoinib gur "i tteannta a céile i r tpeirpinn."

AN GEARRA GLAINE.

COMÓRTAS V.

Short Essay in Irish on "What Qualities help to build up a really Noble Nation." One Competitor. Prize, £2 2s. (presented by Miss E. Skeffington-Thompson) not awarded. The winners of former prizes for Prose Compositions were debarred from competing for this prize.

COMÓRTAS VI.

Essay in Irish on "What Wales can teach Ireland as to the preservation of Celtic Speech." Four Competitors. Prize, £5 5s. (presented by Mr. Lionel Johnson).

Won by "míoltóg leadaí"—P. T. MacGinley, Belfast.

PRIZE ESSAY.

AN MÚNAÓ BÉIREANN BREATAIN, .i. MUINTEAR
BREATAIN, D'ÉIREANNAIC AIB I DTABÓB DE A
DTEANGAÍR DÚTCAIS DO CHOMÉAD BEÓ.

Níl aon níó báinear le teangaíir do choméad beó naé
otig le bpreatanaic 'múnaó d'Éireannaic, óir cōngbāig-
easor riad-ran a dteanga beó asur ní mói ná go bfuil ar
dteanga-ne caillte againn. Asur ní fuláir dúinn ar otúr
'tabairt fá nveara go raib pé i bpaó ní ba deasair do na
bpreatanaic do cúir in aghaíó Galldaic na Sacraic do
bí, ar feaó na céasra bliadān, ar tí iad do flugaó ruar
asur a dteanga do múcaó, ionā do bí pé dúinne. Níl i
muintir bpreatane uile, in a otír féin aét 1½ milliún, asur
ir éigin dúinn an méio bpreatanaic atá taob éall de'n
teóirān i Monmot-rír d'áiréam irteac leó leir an méio reo
féin do déanān ruar, asur níl, ir bairānail liom, milliún
amāin eile de'n éineasó rin ar éalaín an domān mā fuig-
pimíto amuic ar an gcúntar a rean-ghaol atá rgaréa tríto
an mbreatain móir, an mbreatain úis, asur éirinn. Tá
muintear na hÉireann beagnaic na gcúigeir milliún 'ran
mbaile, asur tá, b'féoir, fice milliún d'ar gcineasó tar
leir. Má'r féoir le cúpla milliún de éineasó bpreatanaic
a dteanga dútcair do choméad beó naé mói an náir do
éineasó gurab cúis ar fíeio milliún iad, naé otig leó
speim do cōngbāil ar a dteangaíir dútcair, aét gur éigin
dóib teanga iaraéca do cúir i bfeio ionnar gur ionráirte
leó inoiu gur "cineasó labaréa Sacrbairle" iad.

D'á báir ar ro áitigimíto-ne tír atá deauiúgte ó'n
mbreatain móir. Tá an mair móir éaré timéall orāin,
asur ní féoir le Sacraic nó le Danair d'aon traágar

teacht 'o' ár gcómhair gan galair mara 'o' fúlans ar a lagas,
 agus triempe do éirítear ar bóro luinge. Ní ionnann 'ra'
 éirí do Ureathanaéarib. Ní'l don teoir roir Ureathain agus
 Sacrain aét aha, nó rliaib, nó claidre teoirain níor ruaraisge
 'na ceadóarí aca, agus tís le Sacranaéarib teacht go roéaríac
 ar bóro triaen go 'o'í 'n áit ip iarscúlais, beagnaé, ran
 mUreathain.

Ní'l fós ruasgal na Sacrain ruisge com hiomlánaé
 orainne ip atá pé ar na Ureathanaéarib. Uí raorí-feir
 againn i n-Éirinn go nuige céad bliadna ó roin, agus ní rliaib
 feir ag na Ureathanaéarib ó éiríis ríad fá éannar na Sac-
 rain. Tá fear ionair an ríis i n-Éirinn, agus reoir Cúisre
 aise, ruo naé rliaib i mUreathain ó'n áiripí ríad. Ip fíor
 go ríadítear ríadítear leir an mUreathain, aét ní'l don ríad
 ríadítearíail aici, agus ip é mac Uanríogha na Sacrain atá
 'na ríad ar Ureathain. Tá an iomair bóro no Uirdean
 i n-Éirinn le gíótarib éiríis báinear le hÉirinn do ríadítear,
 mar atáir bóro Máinte, bóro Oirpíste, bóro Ríadítear
 áirítearíail, agus a mac-a-ríadítear eile, agus tá ríadítearíail
 agus ríadítear againn naé mbáineann leir an mUreathain
 mÍor. Aét ní áirítear do'n Ureathain. Tá rí ceangailte
 go ríad le Sacrain, agus tá ríadítear Sacranaéa ann
 ríadítear ríad ríadítear de Sacrain an Ureathain. Tá éaglar
 na Sacrain 'na hÉaglar ríadítearíail i mUreathain mar an
 gíadítear; agus ip iad na ríadítearíail céadna ríadítear
 ríadítear uata i Sacrain agus i mUreathain.

Ip fíor go ríadítear go ríadítear an Ureathain ríadítear
 na ríadítear i mUreathain anoir, ruo naé ríadítear ríadítear
 ríadítear na ríadítear ip na ríadítear i n-Éirinn, aét ip le fíor-
 ríadítearíail ríadítearíail an méirí ríadítear i mUreathain, agus níor
 ríadítear é go ríadítear an ríadítear ríadítearíail gan céad do
 na ríadítearib.

'O' áirítearíail gíadítear uile báir agus ríadítearíail 'o' im-
 ríadítear uiríí tá an Ureathain beo fós agus do ríadítearíail
 ríadítear beo ríadítear go ríadítear na ríadítear, no go ríadítear
 ríadítear. Ip ag fíar, iomríadítear, agus ag ríadítear i ríadítear
 atá ríadítear.

Do ríadítear áirítear na ríadítear 'ran mbliadain 1891 bí
 1,776,405 ríadítear i mUreathain, agus i Monmotríar; bí
 759,416 aca do ríadítearíail, 508,036 do ríadítearíail Ureath-
 nair, agus 402,253 do ríadítearíail an ríadítear. Rinnear ríadítear

áiríne 'ran mbliadain 1896 ar na bpeactanacáib taob' amuic de bheatain labhar an bpeacthair agus fuairtar go raib 28,000 i Lónduin 27,750 i Liverpool, agus 160,000 in áitiú eile i Sacrain, 200,000 in Ameiricá agus ní'l don éintar ar a bfuil de bheactanacáib taob' amuic de na háitiú reo. As cur na n-uimheac' úo, le céile gheibmíto ruar le millún go leir de bheactanacáib labhar bpeacthair 'ran domhan inoiu, beagnac' an oipeao' daoine ip atá de áitiúcheóirib' 'ran mbheatain.

Ní beas an méio reo as cruicad' tóuin go bfuil an bpeacthair beo fóir, ac't tá tuillead' fíadhuire agáinn ar an nio céatona. Craobhrgaolaó agus tugad' amac 8,425 leabha ran teangaid' bpeacthair ó'n mbliadain 1801 go nuige na bliadna 1895 .i. 890 ran bpeic' bliadna roim' 1821, 1,670 ó roim go nuige na bliadna 1841, 2,065 ó roim go dtí 1861, 2,195 ó roim go dtí 1881 agus 1605 ó roim go dtí 1895. Crótear ó na huimheacáib reo go bfuil uimhir na leabhar as méaduigad' gac lá. Tá dá iurleabhar coigeireac' cloúbhuilte ar bpeacthair 28 iurleabhair míor-aimla, agus dá ceann tigeap amac gac ráite; agus tá 25 páirpéir nuadac'ta cloúbhuilte ar bpeacthair, agus tóit-ear ó 1,500 go 2,300 cóir de gac ceann aca. Aoir uigdar éigin bheactanac' .i. beia Guinne Evans, gur cor-nuig don leabhar amáin bpeacthair £18,000 le na tabhairt amac, agus gur junnead' bipeac' ar an aigheao' úo do 'n tóruing do craobhrgaol é do báir ar an gcéao' córtar; agus aoir an t-uigdar céatona gurab fiú £200,000 gac bliadain an méio litirdeac'ta cuirtear amac' 'ran mbpeacthair.

Tá áro-rsolt donnuighe i mbheatain in a bfuil trí coláirí agus i ngac coláiríoe aca, .i. as Abeyrthuit, as Beanncóir agus as Caithir Duib' tá caithoir bpeacthair .i. ollam' cum na bpeacthair do múnad', agus tá caithoir eile i gcoláiríoe naoim' Óaibí i Lampeter atá ceangailte le hárro-rsoltuib' Ocrfopio agus Cambhur.

O' fíorruigear go veimionnac' de bheactanac' múnite cairde mar coimheao' beo teanga na bpeacthair agus as ro mar o' fpeagair pé oim:—

“Sé feabhar na teangad' féin agus feabhar na litirdeac'ta atá innti coimheao' beo í. In a tóid' rin do ghríó

rgoltaí a Domhnaiḡ i do cōtugad agur do rḡapad agur do leatad. Fōr tā litirdeact beo ag imdeact do rīor imearḡ na ndaoine agur dā cleactugad aca, agur cong-baigeanḡ po an teangā gan truailliuḡad, gan bḡpead ruar 'na canamḡaib nō in a bēaplagapab. Slighe eile in a cōimēadtar an teangā beo trē na hēirteodopodan nō feirpeannab litirdeacta agur ceoil, lena ḡcomōrtapab i bḡlirdeact, i ḡceoil agur in ealadōnab eile, do cuirad ar bun inḡ na bailtib mōra ar fead plaitir na bḡreataine, agur i ḡcuir do na caḡraḡab mōra i Sacrain agur 'ran Amepiocā. Act nīl aḡbap amāin eile ḡnīor oirpad leir an teangair do cōimēad beo ip ḡnīor an cleactad leantap i mḡreatain pēirōm do deanam do'n teangair pān teaglac 'ran mbaile, oir nī pēirip ḡo mbēad beacta cḡuinn i deangair ar biḡ muna tḡrāctap i ḡo pēir agur ḡo blarḡa agur do ḡnāct 'ran mbaile. Ip teirt é d'feabap na teangad ḡo bḡuil rī dā labairt fōr tap ēir ḡac leactruim agur ḡac ḡēirleanamḡa d'imirpad uirip ar fead dā mīle bliadain. Ar bēal oirde nō ollamān bḡorḡuigeanḡ rī cum tīr-feirc, agur nīl tēirt nīor fearip ar po 'nā ḡo bḡuil rī dā labairt ag milliūn ḡo leir dāoine ar fead an domāin, agur ḡo bḡuil cuma uirip ḡo mairpīr rī agur ḡo mēirdeḡair rī imearḡ ḡeinealac naḡap ḡeinead fōr."

D'ēirt mé le rḡpēir mōr leir an mḡreatanac ag mōlad a teangad.

Labḡann an t-ollam mōr-inntleactac ūo, .i. Kuno Meyer, ḡo binn-bḡiaḡrac ar tīr-feirc agur āirō-mēanmain na mḡreatanac:—

"Labḡair ḡac rliab agur ḡac ḡleann, ḡac aḡa agur ḡac loḡ, agur fōr ḡac cloḡ 'ran tīr le bḡreatanacab mar do labair le ḡeinealagib do-āirne dā rinnfearab, trē na ainmneḡab pēin, trē na rean-rḡealḡab bainear leḡ, trē na dāntab mōlar iad, ḡo bḡuil an tīr uile biḡ-beo le tuile reanḡura nairiūnta ag corḡugad cḡoirde agur ag bogad meanman an bḡreatanag ip luḡa agur ip deirpeannag i mḡreatain. U'ionḡantaḡ an nīr é an rḡiorḡ buain-rearḡac nairiūntac po ar fead na tīre uile, nīor airigear a leicēir in āit ar biḡ eile, agur b'ē gan amḡar do cōimēad a nairiūntact pā bḡuḡ agur pā tḡeire. Uí bḡeir ar mīle bliadain ann ó tōḡ Offa a clairde, act do bī

go nuige an lae m'oiu, beaṁa náiriúntaṁ cōm raor ip cōm
cruinn ar an taob abur de'n élaíde ip do bí ar an taob
éall."

Úior féin 'mo cōnnuíde real i m'breatain imearṁ na
m'breataṁaṁ aṁur féadaim a máṁ gur fíor ṁaṁ uile m'ṁ
a'ubairt na n-uṁṁair úṁ i ṁtaob de r'pioraṁ, meannain
aṁur tír-fearc na m'breataṁaṁ. Ip iomṁa rompla cōnnaic
mé, aṁur f'or éualar iomráṁ aip, ar t'iple na m'breataṁaṁ
ṁá ṁteangair, aṁur mar leanann r'iaṁ di cibé áit 'ran
ṁoían in a b'puit. As ro alt léigear i b'páipéar nuádaṁ
go deiréannaṁ éairbeáṁar rompla ar an m'ṁ céatna:—

"Ar reáct r'golta déas 'ran ṁtuais breataṁais i
b'pataṁgōia m'uintear ré cinn déas aca i m'breataṁair
t'ré béal-oídear. Tá ainmneáca áite Ceiticeáca aca i
t'réleir aṁur p'ort m'atruin. Tá a b'páipéar reáct-
m'aineamail cloṁ-buailte i m'breataṁair, ṁan áct a
hoṁṁaṁ curo de in a leigṁear Sacr-béarla, nó Spáinnir.
Aṁur déantair t'iorp'píreáṁa imearṁ buíṁne maṁalta na
mbailte t'ré breataṁair, áct go ṁcuirtear f'ior c'untar aip
i Spáinnir." Cá b'puit an buíṁne ṁaṁalaṁ i b'pataṁgōia
no níor cōmṁaraige úúinn ṁníṁdear an méro rin ar ron na
ṁaṁt'ge? Cé méro Cōmaipile cōṁae, no cōmaipile
áite i n-éipunn as déanaṁ a ṁnóca ar ṁaṁt'is?

Meapaim féin go n'áirna C'píream na m'breataṁaṁ
m'óráṁ leir an teangair ṁo cōmṁaṁ beó. Bí an teanga
ṁá claoṁ go m'or i t'úr na hoṁṁaṁ a'ipe déas. Ba hé
fá'n ainrip rin t'éip'ṁ Seagán Wesley aṁur ṁo éuir
á'p'ṁaṁ m'or ar C'píream na Sacraṁaṁ. Leanadaṁ na
breataṁais go m'or é, aṁur éainis de rin ṁupab éaraon-
tuigṁeóirí, no Dissenters iad beagnaṁ go huile. Labraṁar
na cléir nuáda ṁo éainis ipṁaṁ i n-ainrip Wesley
breataṁair lena n'aoimib, ṁro naṁ n'áirnaṁar na cléir
ṁalta t'eaṁair na Sacraṁ. 'San mbuádaṁ 1892 bí
3,571 péipéil 'ran m'breatain aṁur in 2,853 t'ioṁ ro ba i
breataṁair ṁo bí i b'péir'm 'ran upnaige, 'ran aṁraṁ, aṁur
'ran teasars aṁur reanm'píreáṁ. Aṁur ip amlaíṁ ṁo
bíṁ i b'p'ṁ ní ba m'ṁ ṁaoime i láṁair inṁ na péipéil'ib in
ar labraṁ breataṁair 'na bíṁ inṁ na péipéil'ib in ar
labraṁ Sacr-béarla.

ṁo báip ar na péipéil'ib bíonn r'golt ar bun t'ia
ṁoínais, as ṁaṁ péipéil, aṁur ní hé aináin go m'uintear

Cierdeamh do na daoineib éirídear ionnta aét muintear leir an teanga bpeachtairé agus léigtear paipéir agus déantar oíorppóireacht ar bpeachtair. Déirtear go minic le pobal bpeachtanaí agus naigheath agus as reinnim palm 'ran m'bpachtair agus sió naáar éigear móran dá maib ríad do ráó éur ré doibnear móir oim a beir as éirteacht leó.

Tá ppéir móir as na bpeachtanaí aib i gceól, agus ní'l baile dá luá 'ran b'flaítear naé b'puil buirdean céoil ann. Congbaigheathar ceól agus uirpdeacht agus rean-rtáir na tíre na daoine ó beir as rothar go ró-éiúg inóiaró raibóir agus maíne raogalta mar atá cuir móir de daoineib na héireann. Ní hionnann rin le ráó gur leigheathar na bpeachtanaí ar leatthaob go neamhuimeamail a ngnó raogalta. Ní heath go deapbá, agus ní'l áit eile inr na tíoréaib reo 'na b'puil na daoine comh compórtach agus comh raibóir ip tá ríad 'ran m'bpachtair. Go deimhin ip iomda uair nuair cluinim daoine aineólaí a n-éirinn as trácht go tarpuirneamail ar an nSaeóilí as agus cup in a haáaró, gur bac í ar a ngnó, agus gur éigeanach óúinn Gall-béarla o'pogluim agus Saeóilí do éiréigint, ba mian liom iad do ábairt liom go dtí na gleanntaib áilne, agus go dtí na tuaitib mianacha, i m'bpachtair, go bpeicpeath ríad raor-éineath naé b'puil, go minic, focal Gall-béarla in a gceann-aió, agus mar do éis leó teacht i dtír go ráir-maith agus ar feadháir gan é.

Do fearadair na bpeachtanaí go dian dá oteangairó, agus éurpeathar ruar o' í éiréigint, agus tá an comárta rin oim inóiu. Ip raor-éineath iad gan géilleath o'éinneach. Sióeath go b'puilí dá maíaltar na Sacran ní'lí 'na Sacranéaib, agus ní áireamhthar iad mar "éineath labairtá Sacrbéarla," mar déantar go ró-minic linne. Agus fóir táir rona, raibóeath. Ní'l pliocht eile inr na tíoréaib reo atá comh raibóir leó. Mar ip éineath dá téangath iad, cuir móir aca. Táir níor clirde agus níor inntleachtáige 'ná daoine as naé b'puil aét don teanga, le gnó ar bír do éur éum toraig.

Anoir ó concamar an méir do pinne na bpeachtanaí ip míoir óúinn riappuigheath cat mar ip cóir óúinn leanmáin in a gcoirceimeannaib i otaob de'n teangairó. Tá níor mó ábairt asainne leanmáin go olúit, oilear dáir oteangairó 'ná tá aca-ran. Ip éineath rin atá dealuighe ó éineath ar

bit eile amail na Ureachtanaig, agus go mór-mór ní Sacra-
anaig pinn. Támaoio pór níor earcaiontuigíge do péim
na Sacran 'ná táio ná Ureachtanaig, agus níor reirbe in a
haíaró. Tá ar n-éiríaróirde earcaíonueamail do éloinn
Sacran, mar b'é maígal na Sacran do oibir ar fúo an
domain iao : gídeao ip aic an puo é le páo go méioigean
riao cáil agus clú na Sacran, mar labhrann riao Sacr-
béapla agus ceannuigígo go minic leabha agus páipéir
Sacr-béapla. Áirnígígear iao mar "cineao labapla an
t-Sacr-béapla," agus ip píor go bfuilto de'n oiríng pin.

Anoir cao iao na ríigíge in a otig linn na Ureachtanaig
do leanmáin as coiméao ar oteangao? Ip ró-éinníge naé
otig linn Crieoam úr do éur ar bun, agus mar atá an
teanga Saéoilge caillte as móran mór o'ár gcléireadab
ní oíig líom go mbéio reanmóirí nó teagars ar Saéoilis
coitcéann 'ran tír go mbéio an teanga beo nó marib gan
iao. Níl ríoltaeo Domnaig do'n éineál úo againn aét a
hoireao, óir aic ar bit in a bfuil ríolt Domnaig ar bun in
éirínn ip as múnao Crieom bíonn riao do gíat, agus gan
áirí aca ar ar oteangao. Aét tá an iomao ríoltaeo ar
bun anoir as Connrao na Saéoilge, cuio aca ar an Domnae
agus cuio naé bfuil, agus táio as déanam oibíge de'n
traíar céao na do-gíio ríoltaeo Domnaig i mUreachtain.
Ip éigeaníao oúinn go leanamaoir do léigíao mar do
pinne ar pinnreap, agus mar do-gíio na Ureachtanaig do
gíat. Péao mar éiríeo airígeo ar a litirídeao! Nuair
atá ar n-aoine-ne toileamail éum o'á éao míle púnt do
éiríeo ar litirídeao Saéoilge saé blaíam béio an
báirí linn. Cairínníeo ar mbíio do éógbáil i otaob de
ar oteangao agus áro ríoríao náiríntíao agus tír-reap-
caé do leao i meap ar n-aoine. Ip míio oúinn ríeala
do éabairí o'ár n-éiríaróirde com maic le o'ár rean-muintir
'ran mbaile, naé bfuilto aét as cabrígaó lena rean-
námíob com íao ip labhrann riao Sacr-béapla. Labram-
aoir an teanga do gíat 'ran mbaile, óir ip é gíat-labapla
na teangao iní na teaglaigib ar fúo na tíre ip mó
éotígígear an Ureachtair.

Tá ar bpeireanna 'gá leanmáin oluó go leór i loíge
éiríeoíoríao nam Ureachtanae, agus ip é meapam péim go
bfuil riao níor cairíigíge do'n teangao, mar naé mbaineann
riao go mór le ceol nó le healaíonab eile.

Tá ré roilleir go leór ar an méid a bhí annamair éana go bhí bairdean Connartha na Saeóilge as leanmáin *mutatis mutandis* do rompla na mBreatanaí. Níl a gáinn aet do éir leir agus tuillead éireannaí o'fagáil le hobair an Connartha do éir ar a gáir.

Focal eile rú éiríocháir mé an páiréar ro, agus baineann an focal rin leir na ríoltaib. Tá go leór daoine i n-Éirinn as a bhí an gáir báirte do ríor ar a mbéalaib go gcairpí na ríoltaí an teanga do múnad nó nár bháirí oi báir o'fagáil. Dearbhuigean rompla na mBreatanaí dúinn gur taob amuic de na ríoltaib cairfeair caí na teangaí do éirí.

As ro mar éirí na ríoltaí leir an mBreatnaí, do réir uíochair ar aicéiríobair uair éana.

'Ní hé amáin gur éir ar na ríoltaib coitcheanna 'ran bflaitear na páirí do múnad éir leirte a oteangaí oirre, aet éiríochair ar leatáir an uiríir múnite reo, agus ruar go oirí reat gearr ó -foin rinneadair ní hé amáin i do éir ar gáir aet do éiríir ríad ar ríad uiríir. Cuiread oirí ameólaí Sacraíde as múnad páiríoch na ríab focal Sacr-béairí na gceannaib. Ní ba méara 'ná rin, leiríochair oirí oiríochairí oirí réir ameólaí do beirí oirí i oirí de a oteangaí oiríochair, agus do éir ar bun oiríochair 'ran ríol ríe ar ríochuigíoch páiríoch ar bít do labair ríe Breatnaí. Gac uile ríochuigíoch agus ríochuigíoch, gac uile múníoch na gceat, gac uile ríochuigíoch ó na múníochuigíoch, tuíoch íad go huile i oteangaí do bí coiríoch do múníoch na bpaíochuigíoch."

Sgríobann ar n-uíochair múníoch eile de'n treoir céana. Méiríoch gur as ríoch ar éiríoch aet. Aet leanaíoch na Breatanaíoch oí ríoch réir agus nuair do éiríoch Ceannair na ríoch na ríab aicéiríoch de ríoch aca, agus go ríab an Breatnaíoch as ríoch oí aicéiríoch, rinneadair an cleair úo do éiríoch Maetúin agus a éiríoch aicéiríoch do éiríoch ar an oiríoch oiríochuigíoch, .i. oiríochuigíoch bun ór éiríoch i oiríoch ríoch oí gceiríochuigíoch agus éiríoch múníochuigíoch Breatnaíoch ar bun inr na ríoltaib. Siú mar bair an ríoch as ríoltaib i n-Éirinn. Nuair bair an Saeóilíoch ríochuigíoch gan ceat do na ríoltaib, cuirfeair ar bun múníochuigíoch Saeóilíoch ionnta, agus ní'í don aicéiríoch oiríoch ná go

mbéirí Coláiríoe na Tríonóiríoe féin aς ποταρί in ari n'óiair
aς cabruíaró linn an íaróilíς oó múnaró i n'óiearó tíar
éall nuair naé mbéirí don féiróm aςainn léite.

Tá rompla na m'breacanaé oíreac romáinn. Leana-
maoir é go croda, aςur béirí an báipe linn.

míoltós leatáir.

COMÓRTAS VII.

An Original Song in Irish to a specified air. Five Competitors. Prize, a Gold Medal, known as "The Edward Bunting Memorial Prize" (presented anonymously, per Miss Annie W. Patterson, Mus. Doc.). Won by "Tóirna an íleanna"—Tadhg O'Donoghue, Dublin. Highly commended, "An Ríς Donn"—D. O'Lehane, Forest Gate, London; "Oóinnall na Cáríar"—Daniel O'Connor, Cullin, Millstreet, Co. Cork.

PRIZE SONG.

AN TÚIRNE LÍN.

Ponn: "An Súirte buiríoe."

Íléar í.

Go héadrom aeíar.

{ : s . f | m : - : m | d : r : m | f : - : f | f : - : r | d : m : s | f : m : r }

1. Ó! a...féir im' aς...im' a' ímáin...eas bíor mar cuíreas le íalllaib i

2. Aét tá'n íaoíal ari eapao' í'an éúirte 'na íuríoe íur íillíró na ílaía 'na

{ | d : - : d | d : - : r | m : - : m | d : r : m | f : - : f | f : - : r }

íeumangar íinn an léir...ííuor leatán a oúit....író íinn ari

íeumáéta' 'mír ír éar....íaró ílaníar na búir tar tuínn ír

{ | d : m : s | f : m : r | d : - : d | d : - : }

bíuínnealaib taéuít' an túir....ne lín

íiocíaró i íeannar an túir....ne lín

curpá.

{ : f | m : f : s | s : l : t | d¹ : t : l | s : - : f | m : f : s | s : l : t }

ní cuíreann-na íearo' oíainn íaríac ná líon na íuínge íeo íapan ná

{ | d¹ : t : l | s : l : t | d¹ : - : d¹ | d¹ : s : m | f : - : f | f : - : r }

íeasáir eao ííreann oúinn íréis...íam íarínn náí oút....éar linn ír

{ | d : m : s | f : m : r | d : - : d | d : - : }

íeam-na le íainnir' an túir....ne lín

III.

Deirò bhréir d'á caiteamh go flúirpreacá mín
 Ir culaíodte deara d'í 'nnrúto ar díol
 Deirò léine leatán um Shamain d'á rniže
 Do m'iceal as Anna 'ran túirne lín.

IV.

Deirò rḡaoḡ beas bairmḡionn ó Óún-na-ḡCíor
 As Muirinn ní Ceallais 'ran rúm pain tíor
 Le réirre cáirumh as cúmaḡ laorḡe
 'S ḡac duine 'ca 'n-aice le túirne' a' rniže.

V.

Deirò éadac breac as Concobair 'ḡá fíže
 Deirò muilinn ḡan rḡao ar ḡac rḡuill arí
 Tá ḡléara 'leictreacá cuḡainn as tíocḡ
 Má éiréann a caracḡ 'r an túirne lín.

1 leabhar an tSeódaíodḡ .i. "Ancient Irish Music" ar
 an ḡcúigmaḡ leatanaḡ de, ir eadḡ fuarar fonn an amháin
 reo.

TÓRNA AN ḡLEANNA.

COMÓRTAS VIII.

An Original Poem in Irish, on any subject, and not exceeding 200 lines.
 Prize, £3. Two Competitors. No award.

COMÓRTAS IX.

An Original Piece in Irish, suitable for recitation—prose or poetry.
 Five Competitors. Prize, £3. Won by "Domnall na Cárḡa"—Daniel
 O'Connor, Cullin, Millstreet, Co. Cork. Highly commended, "Tórna an
 ḡleanna"—Tadhḡ O'Donoghue, Dublin; "míoltḡs leatair"—P. T.
 MacGinley, Belfast.

PRIZE POEM.

caoine páirneil.

I.

'Sé cumá mo éirḡe, 'ḡur ríḡ na héiréann,
 An leoman do rḡaoil ḡan moill arí ngéiréann,
 An laoc mear-meamnac, treararail, tréiréac,
 Me léan! ḡan tapacḡ 'ran talamḡ go tréiré-las.

II.

Fear léigeannta, líomnta, cpoirdeamail, cpoṑṑa,
 Náí gṑill do ṑallaib̄ i gcairmint ná i gcomṑac,
 Aṑṑ a' rṑapaṑ na ṑaoimpe de ṑaṑṑal, boṑṑ, bṑónaṑ,
 'S a' tabairt talam̄ gan éioṑ do'n buiṑṑin mī-ṑreṑṑaṑ.

III.

Bile de'n ṑṑann náí ṑṑom cum Seṑimpe,
 Do ṑeapam̄ go teann i bṑoṑar na ṑoṑla,
 'N-aṑaṑṑ oṑeam an ṑill do mill go deṑ i,
 Mo léan-ṑa ṑann, an ceann o'aṑ-beṑṑoṑaṑ i.

IV.

Rí gan ṑoṑṑin, aṑ ṑoṑ ṑlar éineann,
 Rí ṑá oṑ, aṑ ṑoṑ élaṑn éibip,
 Rí gan ṑó, éuip cṑip an éipṑiṑ
 Aṑ cṑit 'na mbṑoṑaib̄, mo bṑón! ṑá (a) éaṑaṑ.

V.

Ó o'eaṑ aṑ laṑṑ tá éipe buaṑṑeapṑa,
 Níl teap inṑ a' ṑṑeim 'r an ṑṑeip go ruaitṑe,
 Níl ceṑl aṑ éanlaṑṑ, níl ṑṑléip ná ruaiṑceap,
 Ná ṑolar 'ṑá' ṑae, aṑṑ an ṑaoṑal ṑaoi buaiṑceap

VI.

ṑaoi buaiṑceap doim̄in mo ṑṑeim buṑ-ṑoṑiṑṑe,
 Aṑ gcamṑaṑṑe deaṑailṑe gan ṑeṑṑm laṑ-leṑṑṑaṑ
 I bṑeip na Saṑan gan aṑṑuinn cum ṑṑóṑa,
 Amail ṑcata caṑṑaṑ gan maṑi oá ṑeṑlaṑ.

VII.

'Siṑṑ ṑaṑ-éuin Saṑan do māṑṑiṑ go ṑeap é,
 Aṑ māṑṑe le-n' anam ṑeipṑ annam a ṑéillio
 Do Rí na n-aṑṑeal do éeannuiṑ go ṑaoṑ iṑo,
 Aṑṑ ṑoṑ ip ṑeaṑaṑ 'r na haṑṑeannṑ' oá ṑeṑaṑ.

VIII.

Nioṑ b' ionṑnam ṑalla-ṑoṑe Saṑan aṑ ṑṑṑṑoṑaṑ
 Diaṑaṑṑ' do éipinn, tíṑ éiṑṑe 'r uṑṑar,
 Cliaṑ ip naom̄, ip ṑaṑ n-aṑṑ ba m̄uṑṑe
 Aṑ ṑoṑṑuim deaṑ-béap ó élaṑn-ṑṑioṑṑe líúṑaṑ.

IX.

Cá'ṑṑ ionṑnam aṑme na bṑeatain' oá ṑṑaoṑaṑ,
 Aṑṑ ṑoṑ na bṑanba oá caṑṑaṑ cōm ṑeap leo,
 Oá élaṑṑo', oá ṑṑeapṑaṑ, oá ṑeapṑaṑ, 'ṑoá éeapṑaṑ,
 Go bṑuaṑaṑ māṑṑ é i bṑaṑ o-na ṑaṑlaib̄.

X.

Cá b'raḡam' cupaḡ' tob' uppa le ḡaeḡealaib',
 Cá b'raḡam' ceannuppaḡ' i n-ionaḡ' an t'rein-ḡir,
 Cá b'raḡam' paol 'ran t-rlige ḡ'ár ḡt'reḡaḡ',
 'Do b'ir cam-ḡlige 'ḡur feall-rlige 'n ḡóiririr.

XI.

Mar m'eapaim ḡo meallaḡ' an t-aieme reo t'reis é
 le móir-ḡuir blaḡair ip ḡeallamnaíḡ' b'reḡaḡ'
 Caḡ tá aca a b'arra aḡt anacair 'r éiteaḡ'
 'S iad ḡéim aḡ r'eallaḡ' 'r a' feallaḡ' 'r a' ḡéile?

XII.

'Do ḡeall uilliam móir, aḡt ár paol ḡo t'reisḡean,
 A t'abairt arír ḡúinn ḡiḡeaḡt na h'éireann,
 Aḡt nuair fuair an cuireat, ár máḡ maíḡ t'raoḡta,
 'ḡ'fúis ḡḡamall a ḡaḡair, ip t'reisḡio a ḡlaon-ḡorp.

XIII.

'Do ḡuir ḡuḡainn eaḡaire mar ḡeannairt na réire,
 fear ḡan ḡeann, ḡan m'eabair, ḡan éireaḡt
 T'isḡearna tacaip na labairḡa baḡaḡ'
 'S a ḡmuainte ar láḡar, máir ip b'éite.

XIV.

'Do ḡuir anall ḡuḡainn árḡ-ḡún-ḡléireaḡ,
 fear ḡan ḡroíḡe, ḡan ḡreíḡeam, ḡan ḡaonnaḡt,
 le b'raḡa' feallra, ḡo m'eall na ḡaoinḡ,
 Ip t'us c'roḡ ip ḡaḡ ḡo'n fear náir t'uill iad.

XV.

'Do ḡeall ré ḡúinn-ne ar t'eaḡt an-ḡéim ḡo,
 ḡaḡ ḡlige ḡá feabair ḡo ḡeapaḡ' ḡo ḡaeḡealaib'
 Aḡt nuair fuair an ḡraḡam níor aḡin ré aon-'ne
 Amail Sheaḡán na ḡḡuab nuair ḡinneaḡ' ḡe méire.

XVI.

'Do ḡeall a t'uilleaḡ' ḡaḡ ḡuine le ḡaor-ḡuir,
 'Do cuireaḡ' ar reilb, ḡ'filleaḡ' ḡan r'aonaḡ,
 S na ḡríorúnaíḡe uaigneaḡ, paol ḡruaíḡ-ḡlaraib' ḡéibinn
 aḡ ḡreḡis ḡá ḡaoinre, ḡan móill ḡo ḡaoraḡ.

XVII.

'S na b'raíḡre léisḡanta, léir-ḡaoin, ceannra,
 ḡurḡ árḡ a ḡcéim i n'iaḡaḡt 'r i b'ḡoḡlum,
 Ní tiubraḡ' bonn mar ḡabair ḡ'n ḡiḡeaḡt ḡóib,
 'ḡtaḡ' iomáíḡe 'ḡé 'r na naom' na ḡtimḡeall.

XVIII.

Cá'í donuḡaḡ cpoirḡe do maorḡeasḡ ḡo déiḡeannaḡ
 'Oir ḡaeḡeal ir ḡall o'péir uḡḡar bréaḡaḡ?
 ḡo ḡaḡḡarḡ aoile le huirḡe na péile
 ní ḡaḡḡarḡ cpoirḡe na oíre le céile.

XIX.

Seo ceaḡḡ do múin an t-uḡḡar ḡlé úúinn,
 ḡo bráḡ ḡan lúbaḡ paol íúirḡe 'n ḡaor-ḡmaiḡḡ.
 aḡḡ eirḡe ḡo luaimneaḡ, uailbreáḡ, o'aon buirḡin,
 ir buille do bualaḡ, ḡo lúḡmar, léir-ḡruinn.

XX.

Mo ḡír boḡḡ, ocraḡ, ḡoḡraḡ, léanḡar,
 anaḡraḡ, earbuirḡeáḡ, tubairḡeaḡ, céarḡa,
 ḡo bḡillirḡ ḡé'n Oileáin 'o-tí 'n cairḡeán do ḡréis pé,
 ní cóimḡionḡarḡ ḡaill a nḡeallamḡarḡe o'éirunn.

ḡomḡall na cásḡa.

COMÓRTAS X.

FOLK-LORE.

PROSE.

First Prize of £2 for the best Unpublished Story in Irish, taken down from oral narration. Also a First Prize of £1 to the narrator from whom the story was obtained. Second Prize for the story next in merit—£1 10s. to the writer, and 15s. to the narrator. Competitors were allowed to send in any number of stories. Thirteen competitors.

First Prize won by "Oirín mac ínn"—James Fenton, Streamstown, Co. Westmeath; Narrator, John James Gallivan, Derrynane, Cahirdaniel, Co. Kerry.

Two competitors were declared equal for the Second Prize, viz.: "ḡear na muintirḡ"—Michael O'Brien, Ballymakeera, Ballyvourney, Macroom, Co. Cork; Narrator, Timothy O'Riordan, same address; and "ḡonn íúnne"—John M. Keily, The Cott, Cullin, Millstreet, Co. Cork; Narrator, Timothy O'Connor, Knockduff, Cullin, Millstreet, Co. Cork.

The adjudicator, Dr. Hyde, declared four other stories to be of great merit, and divided between the writers £2 which he had received for Irish language purposes from the Rev. Father Monaghan, P.P., and the Rev. Father Grogan, C.C., of Tibohine, Frenchpark, Co. Roscommon. Prizes of 10s. each were therefore awarded to "ḡear ḡan áinnḡ"—Michael Rogers, Blackrock, Co. Dublin; "ḡear ó úúnaoinḡ"—John Daly, Vicarstown, Dingle, Co. Kerry; "ḡolláirí Séirḡe"—Michael A. O'Reilly, Carramore, Shrúle, Tuam; and "Cor paol ḡruorḡ"—same as the last.

Highly commended—"Diamuro Gan Tóir"—J. D. Lehane, Coolderry, Roscrea: "máire"—Miss Mary Killeen, Dublin: "Séamar Dubh"—J. J. Doyle, Derry: "Saothar Glar"—Denis T. Reen, King Williamstown, Co. Cork

FIRST PRIZE STORY.

SGÉAL NEART, MAC RIĞ ÉIREANN.

Bí sí i n-Éirinn, map a bí 'muah, 7 beiró arís le congnamh Dé, as a maib don mac amháin sup b' ainm do, Neart. 'S dóda do péir deámaí, a élanha mo comuipran, nuair a tánaic pé in doir cum mná o'pághail náir maic leir an sí é 'léigint tar leir, gan bean o'pághail 'na mugead péin do, map leanann móráin trioblóide an té téirdear ar baile as iarrairó mná.

Cuir pé pior ar an n-oá'p'éas fear ba cuigpiniúe 7 ba ppiomáirúe 7 b'uairle bí 'na mugead. Cuiread ipcead iad go cúirt leó péin. Dubairt pé leó ná tabairtáoi gneim bíó ná oige oóib go toghairtíir bean 'na mugead péin o'á mac.

Ir amháiró map do cuic amac an rgeal: Bí bean-muin-tearóa 'ger an don fear péin aca-pan sup b' maic leir i 'toğad do, 7 níor péiróirgeadar le n-a céile.

Bí ar-o-iongnamh ar Neart ná maib biaó ná deod as na doraon ro o'á b'pághail, 7 ite 7 ól as an píuas eile go léir, 7 o'píarruiú o'á acairpát an óiruiúte. O'innir a acair do sup óiruiú pé oóib bean o'pághail i n-Éirinn do-pan 7 ná maib sí aca o'á pághail.

I mbárac, nuair a tánaic pé cuca bí an rgeal céatona aca. Pé deirad do cuatari gcoinne comairle an mu 7 do toğadar amac inéan Riğ na Spáinne map mnaoi o'á mac.

Ní maib pé ró-buirdead oíob. O'innir pé do'n mac é. O'pneasair an mac é, 7 dubairt náir b'é an céat duine 'muah é do cuair tar leir as iarrairó mná, go maad pé pé n-a déin maoin i mbárac.

Ar maoin lá ar na bárac do gléar pé ruar árac. Do toğadar na reotla bugóirdeaca, bán-dearza, go bárracair na gpann ba óirúe. Do tapraingeadar a mbíat ringil-líneac, reang-líneac, car-pnuadac, car-pnátac, car-pnaidm-

neac. Nuair a éuaíó an poinean 7 an reóltóirleadt dóib, do éarraigseadar éua a maidí míne, binne, buana, bána, bair-leatana, cuíó do'n donn-éarraiginn, 7 do bárr na béite, agus do bun na fuinneóige. Saé buille dá dtugairtí éuairtí a n-ápac reáct gcéad d'as lias i bparraigse. Cuíairtí cúbarán an ióctair 7 an uáctair ar fuíó a céile. Níor fágaídar riota san párgaó, tácla san rnaíom air. Bí péirte lae 7 lán-biaíona ar an ápac, riúó ip ná beaó riad mti áct don uair an éloig: go mbuailteadar poirt ran áit ná raib saóó d'á luargáó, tonn dá bualaó, ná sruan d'á sruan-rcolaó.

Éus pé ann poin enoc do léim, gleann do éurpóig 7 míle ar fíeó do éoir ar búcáó. Ip gearr sru buail leir rtracaire leat-lomnocta, breac-loirganaó, ruan an gáio 'na reóirnaig, ruan na rmuagá ar a beal uáctair, 7 ruan an rlaéair (palaéair) ar a beal ióctair. Cuir Nearit lám 'na póca 7 éus do crúó óir 7 airgíó.

"Buair 7 bipeac leat-ra, a gairrig! rin puó ná fuairar ó don'ne fóp," ar an rtracaire. "An n-inneórá d'ann anoir cá bfuil tig Ríg na Spáinne?" "Sin é uair éuar é," ar an rtracaire, "7 tá pé féin 7 a ingean inoiu as riadac ar an gcnoc, 7 dá feabhar deabáó déanfair beiríó romat as an gcúirt." "Beiríó an diabal 'na gcúirté má beiríó," ar an Nearit. Cuairté pé air 7 bí as an gcúirt rómpa nuair do éangáídar ipceac. Nuair bí a fíor as an pí cé bí aige, cuir pé na mílte fáilte poim Nearit, mac Ríg Éireann. D'fneasair Nearit é inr na breitíuó clirteanaóca, fáirdeamla mar a bíóó aca féin 'ra baile ar an am poin. Déineídar éiríre rruana do'n oíóce, rruan ar imir, rruan ar ól, rruan ar rann-rgealuirgeáct, 7 rruan ar éoólaó. Nuair d'eirig Nearit ar maidin d'it a próinn. "Nac riarrócaíóe díom," ar pé, "fáct mo éruall?" "Óir cuir ar éirte éugam," ar an pí, "caó do éus éú?" "As iarrairté t'ingine mar mnaoi do éangar-ra féin oir," ar an Nearit. "Seóbar-re rin uaim 7 fáilte," ar an Rí na Spáinne, "áct amáin do geallar ná tabairinn m'ingean d'ann'ne go deó nac mar-bócaó sruagac laog m'eamair mar don le péirt go bfuil dá dtuair dom' rugeáct aca."

"An gcuirféa teáctaire liom éairbeáirpáó iad rin dom-ra." "Ní'l don'ne asam," ar Rí na Spáinne.

"Tabair ceat dom-ra an céat fear buailfear liom do' rugeáct do breit liom." "Seóbar rin uaim," ar an pí.

Ir gearr gur buail leir rtracaire leat-lomnocta. D'iarr Nearc air teac̃t 7 tairbeaint do cá'ir cōmnuiḡ Sruagac̃ Laoḡ mēamairē. Níor mair̃ an rreag̃ra c̃us an rtracaire air. Leir rin do buail Nearc buille d̃á clairēam̃ air ar uilleam̃ar a c̃ōna. Do rreab̃ an rtracaire, 7 dubairt so nōēanp̃at̃ pé an teag̃lac̃ do tairbeaint do. D̃á rreab̃ar an deab̃at̃ do d̃ein Nearc aḡ riub̃al b̃i an rtracaire ruar leir.

"r̃eac̃," arr an rtracaire, "t̃á pé c̃ior anoir inr an c̃oil̃ 'na c̃ōt̃lac̃, 7 lúbann pé na c̃rainn ip̃teac̃ c̃uige nuair a c̃arraig̃eann pé c̃uige a anál, 7 nuair a r̃eōeann pé a anál amac̃ lúbann pé na c̃rainn uair̃. Sin é 'ḡac̃ é anoir 7 léis d̃am̃-ra im̃teac̃t." Do d̃ein Nearc rin. Ar buail̃at̃ r̃ior do Nearc bat̃ laḡ leir é 'buail̃at̃ 'na c̃ōt̃lac̃. Ír̃uoc̃ pé é, 7 d̃úir̃is̃ pé an Sruagac̃ ruar. "Na c̃eac̃ta r̃áilte r̃om̃at, a Nearc, ir̃ r̃at̃a mé aḡ r̃eīeam̃ le mac̃ t̃at̃ar, d̃eig̃-r̃i na h̃ēireann." D'r̃eag̃air Nearc é inr na b̃r̃eīc̃-r̃iub̃ clir̃teanna, r̃áir̃eam̃la do b̃iōt̃ i n-ēir̃unn inr an am rin : 7 dubairt pé gur b̃' am̃lar̃ do c̃áimic̃ pé c̃um é 'c̃om̃-r̃ac. "T̃eīr̃ ab̃aile, a Nearc, 7 innir do'n r̃i so r̃ab̃air aḡ caint liom, ruo ná r̃uil le r̃at̃ aḡ doñne 'na b̃eac̃aig̃ ac̃t é r̃éin, 7 ní b̃eīr̃ so d̃eō."

"Ní hé rin at̃á uaim," arra Nearc, "ac̃t c̃ú 'c̃om̃-r̃ac, 7 do c̃eann do b̃r̃eīc̃ liom." "A am̃at̃áiñiñ b̃aōit̃," arr an Sruagac̃, "c̃é aca b̃'r̃earr̃ leat iom̃r̃arḡáil c̃ruair̃, calmañta ná ḡab̃áil̃t do clair̃d̃im̃t̃ib̃ ñim̃e i mb̃árr̃ ear̃nac̃ a c̃éile?"

"Ir̃ r̃earr̃ liom," arra Nearc, "iom̃r̃arḡáil c̃ruair̃, calmañta, mar̃ ir̃ é do c̃air̃t̃ig̃ear ar na r̃air̃c̃ib̃ i b̃r̃oc̃air na leañb̃ar̃e uar̃at̃."

C̃uir̃eac̃ar̃ l̃ám̃ r̃ior 7 ruar, 7 b̃iōar̃ aḡ buac̃ac̃at̃ an iom̃r̃arḡála. D̃eīneac̃ar̃ á̃r̃oán do'n í̃r̃leán, 7 í̃r̃leán do'n á̃r̃oán, bog̃án bog̃ do'n c̃lōc̃án c̃lōc̃, so r̃ot̃i ar r̃iōc̃t̃aint (b̃uir̃eac̃t̃aint?) na ḡr̃éine do c̃uir̃i pé ar a d̃á ḡl̃uīn é; do l̃áim̃r̃is̃ pé an clair̃eam̃ b̃i 'na d̃úb̃la, 7 b̃aiñ d̃e an c̃eann, 7 d̃im̃t̃is̃ uair̃ inr an r̃p̃eīr̃.

Do c̃uair̃ō Nearc air pé d̃éin t̃ig̃e R̃iḡ na Sp̃áinne, é tab̃ar̃t̃a, t̃ñáir̃t̃e, t̃uir̃r̃eac̃, oc̃r̃ac̃, tar̃ éir̃ an lae buail̃te. Nuair̃ a c̃uair̃ō pé ip̃teac̃ so t̃is̃ an ruḡ n'r̃eaca pé c̃uir̃eac̃ b̃iō ná t̃ig̃e aḡ c̃uir̃i air. Dubairt pé leir r̃éin gur r̃ur̃te (r̃ur̃ar̃ta) b̃iā d̃agur d̃eōc̃ d̃'r̃aḡáil̃t i r̃ot̃is̃ a at̃ar̃ r̃éin. B̃i an r̃ḡeal aḡ t̃ul so r̃ó-r̃at̃a air gur t̃or̃is̃ (iarr̃) pé b̃iā

ar Rí na Spáinne. Dúbairet reirean leir go b'rágann luét iarḡais coir abann, nó caíte méarós ran r'éir, biað uairé péin, 7 go b'fuiḡeað rúto.

Do mairluig an méito rin cainte Neart, sup éuir pé iad poin as iomparáirdeact (comórtar) leir péin. Ar mairtin lá ar na bárac níor it pé próinn ar bit, do éruall go háit 'na mair an fátaé mairb.

Do bí an ceann ar an scolainn poimip, 7 an fátaé ar dearg-buile le fuat. Da méito é cat an lae 'nóé ba érine cat an lae reo. Act ar pioctaint na gréine do bain Neart de an ceann aríp, 7 o'iméig pé uairé aríp inr an r'éir. Dúbairet pé leir péin ná maéað pé go otí Rí na Spáinne go lá act go otéiréað i n-áirde ar éruann inr an coill. As riubal trér an áit do, do éuala pé fear 7 "houa" aige as carað bó. Do óruir pé leir pé n-a éein, 7 do beannuigeadar péin dá céile. Éus pé cuireað do Neart teact leir 7 go otadrað pé rocar 7 óruigeadt do go lá. "Cé hé éura go maéainn in éiréact leat?" arar Neart. "Mire an fearaolaé fionn liaé, 7 bí mar éairébreað asam go mabair-re as teact, a mic éeig-mig na héireann, ir mó (iomda) bliadain ann ro asam as tnué leat."

Éeir pé irteact é go otí an tig 7 teine dearg san deataé déanta éior. Ní mair pé i b'rað 'na fuirde nuair do éáinic éuige an bullós aráin 7 an corin oige. "It do fára a Neart, tá a éior asam go b'ruil gábað asat leir." Ní mair rin 'se i b'rað caíte nuair a éáinic éuige bóro eile 7 gac ull-mairtar ar éalam an domain air. "Cait do fáit anoir" ar ar fearaolaé, "tá 'éior asam go b'ruil gábað mair asat leir." Do bí pé as ite asur as ol otí sup éáinic náire air. Éus pé pé eirige o'n mbóro. Cuair pé in éruainn do'n éataoir 7 an éataoir do'n talam. Dúbairet an fearaolaé leir, "Ná bíot náire oir, a Neart, nuair a beir do lán ite 'gat iompócoir an éataoir o'n mbóro." Do éein rin. Do éein pé ruar do leabairé breáig, 7 óruig do san corraige airte go otí go nglaoðrað pé péin air éum próinne i mbárac.

Taréir próinne i mbárac dúbairet pé le Neart nuair go mbairéað pé an ceann do'n éruagac aríp, é 'gábaile 'na éear-láim, 7 teact éuige péin i scomair na hoirde. Da érine iad caéirde an dá lá poime ba mó ná rin é cat an éruamá lae, go otí ar pioctaint na gréine, tráénoha, do

glan ré 'de an ceann. 'Do gab é 'na 'dear-láim. 'Bí ré go háctarac as teacht go dtí sup buail leir trí cinn do cásaid tuis. "Sin é ceann mo 'dearbhrádaínn," "rin é ceann mo bhrádaínn," arsa gab seilt aca. 'Bíodar as gabáilt 7 as gabáilt 'na timéall go dtí sup rguabadar uair an ceann. 'Bí ré ann roin dom buadarca ná go noubairt ré ná raéad ré go tig an fearaolais go lá. 'Ba maic an maire do'n fearaolac bí as péadaint air 'na tuis. "Ná bíod ort mairis, a Nearc," ar ré, "ní raéad an ceann ar an scolainn arir 7 riubal leat uim go lá."

'Dá fearbar do bí an céad oirde aige b'fearr 'na rin i an tarna oirde, agus tuisairt ré leir panamaint 'na corla 1 mbáiac go dtí go n'uiréad ré féin é, go scaitfead ré tuis ré 'dein na péirte. Nuair a tuisir ré é ar mairin, "a Nearc," ar ré, "ní raabar oimaoim aréir. Sin brat ruainne déanta asam tuis cum tuis as comiac na péirte."

'D'iméigeadar arson orra, 7 cuir Nearc an culair ruainne air. Tuisairt an fearaolac leir:—"Cuirir pí airte ciot nime nuair a corir pí tú, aet ní léisr an ruainne an nim triot. Seo carrán tuis dom maic, nuair ná déanair pí leat don tuis rugarir pí irteac 'na bolg tú. Buail an carrán 'na corirde 7 'na hae 7 gortócair dom mór roin i go tuisairt pí tuis péirde eile, agus cuirir pí tú trí a beal go dtí do dá urgailt (arcall) ran talam. Dea-ra amuis, 7 beir mo rán 7 mo fluarad asam, 7 déanrao tú fuargailt."

'A éanna mo comurran, ré mar atá rí, do tuis an rgeal amac tuisairt mar a tuisairt an fearaolac. 'D'iompuis pí i féin ar a bolg i n-airde i n'airt rin. Táinic Nearc cuide lena éalrdeam 7 bain di an ceann. Tuisairt an fearaolac leir ann roin: "Téir-re ar an genoc úo éall 7 raéad-ra ar an genoc ro abur; cuir poill ran péit ann ro 7 ann rúo; iompuis taob na peola amac de 7 baileócair éantair an air go léir ar an ablac o'a n'oir féin; téir-re féin irteac pé'n péit; 7 bí péadaint amac trir na pollair; b'féirir go tuisairt na cága tuis do beir uair an ceann inóe, cuat. 'Sé an comairca beir asat orra; an céad ceann aca beairir ar an ngraim, taair do'n tuis ceann é, 7 iorair an tríoim ceann é."

'Do dein ré é mar rin, 7 do dein go maic. 'Do bailis éantair an air ar an ablac. 'Bí a rúil as péadaint amac 7 ir gearr sup brat ré 'na mairis na trí éin i b'pócair a

ré 'ruam ruar 'o' don'ne 7 ná cuirfeadh anoir, 7 go n'óanfaid. 'D'impeadar í 7 'do buairt Neart air í. "Tabair do bheir, a Neart," ar ré. "Cuirim," arfa Neart, "do éirí, do bheir, 7 do móir-uallach oir, an bean ir bheiríodh ran do'mhan, 'tabairt éigam, 7 an t-eac caol donn o'n Do'mhan 'Coir." 'Do gléar an faclach cum riubail 7 bliadain o'n lá roin 'o'fill ré, agus an bean ba bheiríodh ran do'mhan .i. inígean 'Úcáin, Rí na Speach, ar 'o'ruim éapail aige .i. an t-eac caol donn o'n Do'mhan 'Coir. 'Do pór Neart í, 7 bí flearg 7 féartha ar fuir na muígeachta reacht n-oiríche 7 reacht lá.

'Do mairfeadar go réannair i b'póir a éirí. An éad comairle éirí pí 'do b'í gan dul go b'páir aríir ag imirí leir an n'Spuaigach, nó dá faclach go gcuirfeadh ré é cum t'poblóirí.

Lá 'dop na laeteanntair buail an Spuaigach leir aríir, 7 'o'fíarfaid 'do Neart an imiríodh ré bheir. Cuir Neart ruar 'do an lá ro, aet lá ar na báir 'do éirí ré leir aríir. "B'fuil eagla ar m'ac Rí 'Éireann bheir 'o'imirí uim?" arfa an Spuaigach. 'O'fíearfaid Neart ná faib, 7 go n'óanfaid. 'D'imirfeadar 7 má 'dein 'do buairt an Spuaigach an bheir. "Tabair do bheir anoir," arfa Neart. "Cuirim," arfa an Spuaigach, "do éirí, do bheir, agus do móir-uallach oir 'fíor fáclach an Doimín-Sgéil,' 7 an clairíoch roir 'do tabairt leat, 7 lá agus bliadain agat éirí." "Cá b'fuilígead iad?" arfa Neart. "Cá ceiríoch áiríodh ran do'mhan," arfa an Spuaigach, "7 bíodh 'do roíoch áiríodh agat."

'Do táiníoch ré iríoch cum a m'na, 7 'o'inníoch 'do an ríoch ó éirí go 'deiríodh. "D'ubairt-rí leat é rin 'do réanach," ar ríir, "7 ir mó (iomíoch) m'ac rí 7 ríochíoch go b'fuil a éann caillíoch leir rin 7 ir baíochlaich 'duiríoch go gcaillíoch 'do éann anoir. 'Sé an duine go b'fuil an clairíoch roir aige, 'sem' 'deiríochlaich réin tá ran Do'mhan 'Coir, 7 anoir níl aet don ríoch amáin timíochall an tíoch gan éann 7 ir ríoch-baíochlaich g'rab é 'do éann réin faclach ann." Mairíoch i m'baíochlaich duiríoch ré lena m'naíoch go faclach ré. Duiríoch ríir leir nár b'fíoch 'do dul go b'píochlaich ré a leandh réin go faib aicí 'gá iomíoch. 'O'fan ré go 'o'í rin, 7 bí gá don comairíoch m'ac Rí 7 Ruíochlaich air—flearg óir i gcláir a éadain, 7 flearg áiríoch i gcláir a éinn.

Duiríoch pí leir ann roin an t-eac caol donn 'do bheir leir, 7 go n'óanfaid an t-eac tíoch a hacláir réin 'o'ionríoch amácl. 'Cuairíoch ré ar mairíochlaich ar an eac, 7 ba éapáiríoch

é le ríot gaoiíte ag imíteadót tríd' n rpeír lá Márta, go dtí gur tárlaig an t-eac rtábla a h-ačar amac. Nuair a con-naic reiréan éuige a eac táinic lútgáir mór air, 7 díom-buair mórigan don tuairis a leinb air. “Cé leir an t-eac,” arir an búcán. “Lem’ mnaoi,” arpa Neart. “Cé hé tú?” “Míre, mac Ríg Éireann,” arpa Neart. “Do beir ar láim air. “Cuium na mílte fáilte roimé mar élamain.” “Do beir ré irteac é go dtí a pálar, 7 do úeineadar ceitpe triana do’n oiré: trian ar imirt, trian ar ól, trian ar iann-rséalaigeadót, 7 trian ar éoláó. Ar maidin lá ar na bárac labair Neart: “Ná fiarpóca díom cao fáct mo ériall.” “’Sé ir gearr liom go mbeir agam, a míc mo érióde, 7 ó cuirir an éirt éugam cao é fáct do ériall?” “Tángar fé úein ‘Fíor Fáct an Doimín-Sgéil’ 7 an clairóim polair.” “Olagón gearr! a ruin mo éleib! caillir do éeann leir rin. Gac rpeice atá timéall a éige tá ceann mic riš nó ruoiré air go dtí don éeann amáin, 7 ‘ré do éeann do paóaró ann roin ir baogal dam.” Nuair ná b’féidir leir é ‘éoraint, éug ré rruan do Neart, 7 duhairt ré leir é ‘époat 7 an t-eac do éioepat do éoimeat, “7” ar reiran, “nuair paóaró tú irteac fiarpócar díot cao tá uait. Déarair leó gur b’ é ‘Fíor Fáct an Doimín-Sgéil’ agur an clairéam polair. Déarpar leat panamaint 7 go bfuigir. Iompuiš an t-eac ar an mboinn an uair rin 7 bí amuiš.”

Éug ré leir an rruan, do époit ré é, 7 táinic éuige briomac gioballac, lán do réan-élm. Ba gránna leir mar éapall í (é?). Do cuir ré uair í, époit ré an rruan arir, 7 do táinic an ceann céatona éuige. Do ppeab uirri 7 éuair ‘na óruim. Cuir rí ar éri éeacannair an réan-élm oi 7 do úein oi capall áluinn. Léim ré an boinne irteac, 7 fiarpuišeadó de cao do bí uair. Duhairt ré gur b’ é “Fíor Fáct an Doimín-Sgéil” 7 an clairéam polair. Duhairt leir panamaint 7 go bfuigeadó. Iompuiš ré an t-eac timéall cum teadót amac. Gluairéad ‘na díair 7 bainéad leat an eic de le gearr-buille clairóim ó’n iallaic (diallair) riari. Éuit leat an eic ar an taob irtiš, 7 an leat eile le Neart ar an taob amuiš. Do táinic ré abaité ag triall ar áair a éile, 7 an iallaic aige ‘na óruim. Do gab iongantár air-réan Neart ó’féicirint ‘na beacáig, 7 do cuir na céatota fáilte roime. Duhairt Neart leir a rséal o éuir go deiréad 7 mar a marbató a eac air. “Ná bíot don máirš i ótaob rin oit,” arpa áair a éile, “geóair-

re ceann dom maid leir an ead úr. Tabair aise maid duit féin i mbárac; beirtear as faise ort. Ná loirg don níó oppa. Ná deim don móill iriúg.”

Ar maidin lá ar na bárac nuair d'imtiúg ré amach do éirí ré an ruan 7 do táinig éiríse ead áluinn, anamamail. Do léim ré an boinne irteac, aet ar feicrint do eas do bí poime do ear ré an t-eac amach arís do dhuim na boinne. Do baineadó de leac na hiallaite 7 pála na mbuatairí le buille claidim, aet do tárlaig féin raor.

D'fíll ré as tual ar aetair a céile 7 leac na hiallaite 'na dhuim. Rit peirean 'na éinne 7 beir aise duib-bris* as ráó: “Mo shráó ir mo mian tú, mo shráó mar élamain tú!” “Noir,” ar peirean, “tá rin tpi na céile nó náir beir ré ort, 7 níl shó asat dul ar capall ré n-a déim arís. Sé a ndéanair tú i mbárac, eularó bacais do buataó ort 7 dul as iappairó déirce, 7 ní déanair don ionghnam díot, mar beiró gac rúil as féacaint amach le tniú do deaet ar éul capall.”

Maidin lá ar na bárac do éirí ré ar an t-éadac, 7 ar leir ré déim na cúirte. Cuairó ré irteac ar an scirtín, 7 loirg ré déirce ar éallieíníóib bí iriúg.

Fao ir bíodair as poláir na déirce d'fíapruig ré eas oppa an éirí breas d'feicrint, do porgailead ceann dor na dóirib 7 cé éinne ré ar leabair iriúg aet an búcán óg 7 an claidéam polair ar a éionn anonn. Sar (pul) féadair na mná é 'éirgaint léim ré irteac ar a éorp 7 lámris ré an claidéam polair 'na deap-lám, 7 rsearó ré amach: “Fíor fáet an Doimín-Sgéil' anoir nó do éann.” “Ór é 'tabairt d'zon'ne d'féar mo deirbhríra do b'féar liom é 'tabairt,” ar an búcán óg. “Samra ná fuil an buirdear ort, óir le báir eagla cairpí é 'tabairt dam, do bús gur éomracar go maid éum é 'fagáil uait,” ar an neart. Do fuir an búcán ruar ar leabair asur do luis leir an rseal:—

“Fíor fáet an Doimín-Sgéil,”

mar leanar:—

“Do bíor peal dom faogal 7 ní faib mo élann as eiríse liom. Do éimeadainn gairí éum fíadais, 7 coin 7 fíad-

* Duib-bris = embrace.

aige fear a leir. Lá uor na laeteantais bí m'fíadaiḡe gan a
 beic ar fogham 7 éogar féin na ḡadair liom ḡo uṡí an cnoc.
 'Do ḡluair ḡadair-ḡearr aḡaile uaim 7 n'féadairinn mo ḡnó
 'déanam 'na éagḡair. 'D'fillear ḡo uṡí an cúirt pé n-a
 déin. 'Sé an áit ina fuair m' fíadaiḡe 7 mo bean 7 an
 ḡadair aṡt i reómra leó féin. Ní duḡairt focal ar biṡ aṡt
 an ḡadair do éogaint liom 7 d'imṡiḡear arís ḡo uṡí an
 cnoc cum fíadaiḡ. Tar éir teacṡt aḡaile níor labair mo
 bean cúḡam, óir bí a fíor aici ná raḡar oi buiṡeac. 'Do
 táinig pí cúḡam 7 buail buille d'á plait oraoidéacṡta orm,
 7 deinead' dam capall marcuḡiḡeacṡta bán. B'íor an roin
 inr an bfeirm aḡ obair, 7 ḡan don truaḡ aḡ don'ne d'am, aṡt
 ḡo raib ciall an tuine i ḡcomnuirde aḡam. Ní raib áit ḡur
 maic le haon t-feiribíreac d'ul naṡ ḡur b' é an capall bán
 do béaraṡt pé leir.

"B'íor maṡoin reaca 7 ḡan an t-iarann fúm. Táinig
 tuine uor na fearaib oibre 7 cúir mála cruicṡneacṡta ar
 mo d'ruim 7 cúair pé féin i n-áirde 'na focair. Buail pé
 buille do'n maide roir an d'á cluair orm, 7 do leaḡad' mé
 anuar ar an mbótar 7 do deinead' mo ḡlúine do ḡearraṡ.
 Cúir pé i n-áirde an mála arís. 'D'eis féin com maic. 'Do
 éogar, 7 deinear an marcaṡ do leaḡad' 7 buairear buille mo
 d'á coir deirid' air, 7 rḡairpear a incinn amaṡ ar an mbótar.
 An ḡnó ir meara liom ḡur deinear 'ruam' b' é an tuineúto
 do marbaṡ. 'D'itear mo lán-dóṡain do'n cruicṡneacṡt ar
 an mála, 7 an méto náir féadair oi ite deinear é 'rḡairpear
 ar fuir an bótar.

"D'imṡiḡear orm ann roin trío an bfeirm 7 bí eagla ar
 ḡad' don'ne roimam. Téiróinn irteac' ran iotalann 7 d'itinn
 mo d'óṡain do'n coirce 7 an méto náir féadairinn d'ite, do
 déanairinn do lot.

"Nuair do connaic pí an rḡuor d'á déanam' cúir pí
 amaṡ ḡairm rcoile aḡ triall ar a luṡt fairme. Buaila-
 dar am' timceall 7 do deinead' mé claoirde. Buail pí
 buille orm, 7 do dein pí díom mairtín ḡadair. B'íor mar
 rin 7 tángar aḡ triall ar ḡadaraib na ḡcomuipran. Tán-
 ḡamar cum a curd éoraṡ 7 bíomar d'á n-doirdeacṡt. Bí
 áit áirḡe inr an bfeirm ḡo d'téiróim' cum ruaine 'ra ló—
 áit ina raib aiteann rrancaṡ aḡ páir. Bí buirṡte amaṡ ar
 ár n-anál le broṡal feóla 7 folá. Fuair pí rpreacṡt ḡo
 raḡamar ann. Cúir pí teine i ḡceirre cúinnib na cille,

7 nuair a bhí an lapa ar a gceannamh oirm féin do dheinear léim ar mo corp 7 éuaídar ar cúlaib a'ar mo céile do bhí látaimead, 7 cuirear uaim trí glom' uaidhmead. Dubhairt pé náir deín 'nuam é a'et coileán uaral. Uídean pé mé. Tós pé leir mé go dtí an cúirt 7 éangail pé mé le rlabhra. Bhí mo élan go léir cailte ran am céadna, 7 rugaí leaíb lem' mnaoi don oíche amáin mar ro.

"Bhí mná faimeadán ran gceirtín a' dothaimead an naimeadín. Tríat do'n oíche cuiteadar ar fáo' na gceolá. Ba ró-gearr sup connaic mé an lám fáo, éaol a' tead anuar an pinné, 7 a'goul anonn do'n áit 'na raib an leaíb. Do láimpegear féin an géas 7 do léis rí uaidhe an leaíb. Tárraing rí mé leat an trimné ruar—fao ip léis an rlabhra liom. Coimeádar mo gheim 7 tárraingear i anuar. Bíomar a'g tárraing a céile ríor ip ruar go dtí pé deimead sup rcollar an géas di o'n gceorp. Luidear ríor 7 cuirear mo lapaíb timceall an leaíb 7 bhí pé 'sam go dtí sup úirig na mná faimeadán ruar. Táimic oppa iongnam ar fáo nuair do connaiceadar an géas. Uínnreadar an rgeal do'm mnaoi, 7 táimic rí 7 ceimil rí fuil na géise dom' béal, 7 do tós rí léi an leaíb, 7 cuir rí irtead é i gceorpa 7 gobán rúpaig 'na béal. Cuair rí go dtí n-a ha'air 7 dubhairt rí sup b' oic an bea'adac bhí aige ran gceirtín—an gádar, sup it pé an leaíb aréir. Táimic a'air mo céile aníor 7 o'féadair air le truaigméil. Sgaol pé an rlabhra díom 7 do deimear gheim ar éaróig air, 7 tósar liom é go dtí an córpa—áit ina raib an leaíb. Cuirear mo dá lapaíb 'nuar ar an gceorpa mar comar'ca cum a for'gailt. Ar bail o'for'gail pé é 7 tós amac an leaíb 7 rlat o'raoí-ea'cta. Uuaileamar ardon amac ar ríubal, 7 rlat aige 'na lám 7 é lán do díon oirm. Cuitear mé féin ar lo'c 7 deimear mé féin o'omlag* ann. Léimear ruar air 7 do raluigear a cúio éadag, a'et níor deín pé a'et a lám do tábairt liom amac uair. Deimear an clea' céadna arí 7 rea'et meara. Ar ríige sup buail pé buille do'n trlat oirm, 7 do deín díom fear ar an uair rin!

"O'féad pé go ríadán oirm, 7 nuair a bhí a ríor aige cé bílige, taic pé i luige. Túsar aige maic do go dtí sup áiric rá cuige féin aigte.

*omlag=tumble.

“Do beir oim 7 ðein mé ’rógað 7 o’fíapruis ðíom cao do ðein mar rin mé. Nuair o’innipear bpiis mo rgeil ba mð ná roin an t-iongnam bí air. Fé ðeipeað o’imtiigeamar aiaon ó’n oitig 7 fuaramar rian na fola ar éarán. Leana-mar í trír an scoill go oití sup ionnpuigeamar nae-éaélae mói. Ar fáitce amuis bí óá cupánac* as imit báire—óá éamán óir aca, 7 liaépióio aipeio.

“Beannuigeamar óá éile. Tar éir beaéain éainte oúbraoar linn go raib a mátair ’na luíoe ar leabao go tréit. Oúbart leó sup liais mire 7 só raéainn éum a feicrint. Forgalao an doiar oam 7 éuaóar irteaé. Oúbart léi a lám do éairbeaint oam go mbraéfaínn a cuiple. Oúbart léi an ceann eile aipí do píneaó. O’eitig rí rin. ‘Cá bpuil an lám uait?’ arpa mire léi. Níor fíreaéair rí mé. ‘Tá lám aéam mar í 7 oéanpaó í ’éapcuéao ruar ouit.’ Éuaóar as iarraio na láime 7 éugar liom mo élaíoeam. ‘Innir oam anoir éá’r éailir an lám nó bain-peao-ra oíot an ceann.’ ‘O’fura oam an pípinne o’innrint ná an ceann do éailleamaint leat,’ ar riri. Éuaóar as iarraio leinb, bain maipín éaóair oíom an éeas. Éugar liom beip leaib roime rin, rin iao iao le feicrint ’éat féin na écupánacáib oeara.’ Máctnuigeap ann roin liom féin éac ar imtiig oim. ‘Oíolpaip anoir,’ arpa mire, as caiteam an éinn oi.

“O’innipear an rgeal oop na leaibaoiob. Éaó iongan-tar iao, 7 éugar liom aóaile iao. Máiteap oom’ innaoi éac ar ðein rí liom. Sin í í ar t’áéao amaé 7 má innipear bpeas rápuigeao rí mé anoir. Sin é éat

‘píos fáé an oimín-ééil.’

* * * * *

Ar maíoin lá ar na bápaé o’pás Neapí plán 7 beannaéé aca go léip. Píreaó í n-áipíoe ar an eaé caol, donn, 7 ar go bpiac leip. Ba éopaíail é le píot éaoitce as éaóailt trír an rpeír go oití sup ionnpuig fé éipe amaé, 7 cúipit aolma-raig a baile oúééair féin.

Nuair a éonnaic a éean é ba éeas ná fuair rí báp le lúééair. “’Noir,” ar riri, “beio an Éruaéac éugat ar maíoin, 7 innir do t’eaétra aét ná tabair óo an élaíoeam

rolair." Ar maidin táinig an Sruagac̃ 7 o'innir Nearc do
 "Fíor Fáct an Domhain-Sgéil." Annpoin o'iair ar Nearc an
 claidheamh rolair. "Ní mar pin do bí an bheic," agra Nearc,
 "aéit an claidheamh rolair do tabairt liom, 7 táim tar éir
 'Fíor Fáct an Domhain-Sgéil' o'innir, fé mar fuairar ó'n
 mBúcan Ós ó túir go deiread̃ é." Tug pé iarraéit an
 claidheamh do rtracad̃ ó Nearc. Deireadar 7 luigeadar ar
 a céile aéit éiríochuig buille do'n claidheamh an rsgéal do'n
 Sruagac̃. Tug Nearc mór-cúit do'n oirde i bpoéair a mna
 as innir a gairge. Ba átharac̃ do bí pí mar fáoil pí ná
 feicead̃ pí é go bháit̃.

Lá dor na laeteannam̃ tamall 'na díad̃ reo bí pé as
 cuairad̃ rean-páirpí nuaí cat̃ a cuirfead̃ pé a lám̃ air
 aéit an páinne tús an fearaolac̃ Fionn Liat̃ do rat̃ ó mar
 comairc̃a nuaí a bí pé dá fásaint! "Donar tuair orm!"
 ar pé lena mnaoi, "caitfead̃ beic̃ ar riubal arí." Oen
 pí a lán díceall cum a coimead̃, aéit níor b' don mairc̃ear
 oi é. "Mo ghráó ip mo mian tú! ní tiocfai cuíam go deó."
 "Dairra mo láime geallaim tuit go dtiocfaid̃ cuíat tar
 air." Do tós pé ann poin na réolta bugóideac̃a, ban-
 dearaí, 7rl., mar tuar.

Oen pé amac̃ an fearaolac̃ Fionn Liat̃. Cuí reirrean
 na céarta fáilte roime 7 o'innir do sup̃ b' é an gnó do bí
 aige do Nearc tuit leir péin do'n Domhain Toir pé oen an
 "Rudaire san buga, san beic̃, san gáire." Níor eitig̃
 Nearc tuit leir, 7 ar maidin o'mtígeadar orra, 7 níor
 rtaadar do'n coir do ruit̃ go dtí sup̃ ionnruigeadar an
 Domhain Toir. Fuairadar amac̃ teaglac̃ an Rudaire, 7 ar
 tuit ipreac̃ dóib bí pé 'na fuid̃e ar cátaoi 7 a ceann toir
 a dá coir aige. Níor beannuig̃ 7 níor umaluig̃ dóib. Írioc̃
 Nearc é, 7 o'riarruig̃ de cat̃ do bain a buga, a beic̃ 7 a
 gáire de. Tós pé a ceann, 7 dubairt, "A dailc̃ín, bíod̃ an
 áit amuig̃ asat," 7 buail a ceann ríor arí. Tug Nearc
 rrioc̃ eile do 7 o'eirig̃ pé 'na fearam̃ 7 láimríg̃ pé Nearc 7
 láimrígeadar a céile. An té tiocfaid̃ ó íoc̃tar an domhain
 go huac̃tar an domhain ip orra bead̃ pé as féadaint. Fé
 deiread̃ cuí Nearc ar a glúnaib̃ é. "An ceann díot
 anoir muna n-inneairi dam cat̃ do bain do buga, do beic̃
 7 do gáire díot." "Fura dam pin o'innir ná mo ceann
 do léigin leat," ar an Rudaire.

SGÉAL AN RUDAIRE.

"Tamall do'm' fáogal do bíor go haoibinn aerac̃,

poilbhir, lán-párta, 7 dá'p'éas mac ašam, 7 šac pašar doibh-inear aca. Šac maidin bealtaine caithead seirpfiad ann ro trío an mbaile. Níor éirir tuine cuir-irteac 'mian uirri. Maidin áirgíste leanadar mo élaonn an seirpfiad lena gconairt. Irteac éum lioračáin éuaró pí (ré?) lean mo mic í. Cao do bí irtiš mómpa aét pean-bean caitte. O'fiarpuigeadar ói cár šab an seirpfiad. Tug pí šac ppeasna orpa ní ba órocmúinte ná a céile. San éaint doib éáinic dá'p'éas mac léi péin irteac 7 tope ar šualainn éáic aca. O'iar ar mo élaonn an mbeárpaidoir tuirc. Ní féadapaidoir é. O'fiarpuig an trean-bean arb' féidir leó 'clear-na-peite' oimirt. Dubaradar go nbeárpaidoir. Uuaró pí orpa inr an gclear. 1 noiaró rin éáinic pí éum mo mac 7 cuir iad pé gearaib óroma óraoirbeacta 7 bain pí arta a gcoirde 7 a n-ae 7 óein oib šalláin.

"Sin é bain oíom mo buša, mo béit 7 mo šáipe," ar an Rudair.

"Ir ašat tá an éur mait," arpa Nearc. Ba maidin lae bealtaine maidin i mbáiac. Dubairt an Rudair leir go ngabfaó an seirpfiad ann arís ar maidin. Bailig Nearc a paib do šadapaid ar fuir na háite. Šab an seirpfiad trío an áit. Bí na šadair go tréan 'na diair, 7 dá tréine iad bí Nearc éom tréan leó. Ar dúl irteac do'n lioračáin do'n seirpfiad bain šadar greim ar a tóin. Uuail Nearc irteac 'na diair. Ní paib irtiš poime aét pean-éaillicín. O'fiarpuig Nearc ói cár šab an seirpfiad? "N' feacar seirpfiad ar bič," ar pí. Ueir Nearc uirri, 7 éonnaic pé mian na pola aš píleac léi. Ar an gcaint doib éangadar irteac a dá'p'éas mac, 7 dá tope véas aca. Caitheadar tope do Nearc do bearaó. Tug pé don éeimil amáin do'n tope lena élaíream polair, óir ní paib mian in a éasmair, 7 bí pí (ré?) bearta. O'fiarpuigeadar air ann roin an impeócaó pé "clear-na-peite." Dubairt pé go nbeárpaid. Bí an éailleac aš tabairt comairtá ar torac dá macaib, aét cuir Nearc o'fiacáib uirri gabáit amač. Uuaró Nearc an clear orpa. "Tabair do bpeit, a Nearc," "Cuirim do éeirt, do bpeit, 7 do móp-uatac orpaib dá'p'éas élaonn an Rudair do éógaint 'na raošal 7 'na pláinte arir mar a bíodar mian," arpa Nearc. Tógaó iad, ašur bain Nearc an cpoirde 7 na hae amač ar élaonn na caillice. Uuail pé buille an élaíom polair ar an gcaillig, 7 bain ói an ceann. "'S rin," ar pí, "élaíream an búcáin óis, 7 an feall go mbeiró ar an té tug dúit é."

Bual neart amac tar éir rin, 7 éainic ceathrar ban-
uair 7 ceitearínac poime amac, 7 beir brógs* air, 7 érom
dá rógaó. B'iao na mná-uairle na trí cága tuba 7 an
péirt, 7 an Sruagac laos meamairle an ceitearínac.

B'iao triúr dearbhrácarac, an Sruagac laos meamairle,
an fearaolac fionn liac, 7 an Ruairle san bua, san béit,
san gáirle, 7 ceathrar deirbhíur, na trí cága tuba 7 an
péirt. Do cuiread iad go léir ré d'raoiðeact as an rean-
cailig 7 o'imtíg an d'raoiðeact díob nuair a marbad an
cailleac fíor-ghánna úo. Níó nár b'ionghnám, gabadar
buidéacair leir 7 coimeáodar é 'na b'ocair go ceann
bliadhna 7 lá, as imirt 7 as ól 7 as foghlaim luait 7 gairge.
Arí dul abairle do do gluaireadar móir-pluaigste aca leir
go cuan as pilead díle deoir go fíarac 'na díad. Do
gluair ré ar poin go héirinn. Díod a mac 7 a muintir as
féacaint amac gac lá as tnúit leir.

Iar deact do, cuiread gairm-ríóile ar fuid na héir-
eann, 7 éus ré plead 7 fearda do máitib 7 do móir-éadair-
igib na héirleann ar fead readt n-oiðce 7 readt lá. Cuir
méide an éruinnigste o'feicrint ní beas asat go paid naon-
dar 7 naoi pluairde aca as cur amac luaithe an tabac
amain, o'ólaitoir an oiread de.

oisín mac fínn.

SECOND PRIZE STORY BY "fear na muintire."

an macairde mór.

'Neórad-ra díb mar éuala 7 ní beir mé as tóinairle-
act éitig do réir deallraim: mara (muna) gcuirir mé
focal leir ní bairir mé don focal de:—lá d'or na
laeteannntaib 7 trác d'or na trácanntaib do gluaire fionn
Mac Cumail 7 a macairde 7 a móir-pluaigste amac as
fiadac 7 as finecórghairt,—mar ba gñat leó dul,—ar
énoc do bí or cionn na réir-éadglaise amac.

Do éiomáineadar leó go dtánsadar go bairra an énoic.
Do rtaodar uile go léir annpoin, 7 o'féacadar timcheall
orra féin 7 amac ar an bfairge, 7 connaiceadar faird a
fádarle uata mar bead amail préacáin. O'fanadar o'á

* brógs=embrace.

'niúcaó ar fearó tamail, 7 ip gearr go raib pé ag tuit i méio : ip ró-gearr 'n-a úairó rin sup úeineadur amac sup long a bí ann 7 go raib pí ag deanam pé n-a úéin, pé lán-treóil. Táinig pí irteac go dtí an cuan 7 do táinig don fear amáin donair amac air, 7 do luir pé ag ceangal a luinge.

Do rtaodur uile go léir ag féadaint air cun (cum) go noubairt Conán Maol mac Móirne : “Cairé an féadaint rin orais : tá a fíor aasib-pe nac don doluigeac roganca é rin : iutpimír linn péin ar ro,”—go noubairt fionn sup náireac an nio do úuine iut ó n-a tús nuair beaó rtpóinréir ag teact pé n-a úéin, ‘Ófíll an uile fear aca éar n-air arír go dtáinig an fear pé n-a úéin,—7 dar do láim, ba mío é riúo ná don cúigeair fear ó’a bfacadur ‘muam.

Do buail pé aníor cúca 7 níor beannuis 7 níor umluig don fear go dtáinig pé ar aasíó fínn mic Cumail amac. Do beannuis pé o’fíonn do bpreitib fortanaca fáirdeamla 7 do ráirteacur na rean-aimeire, 7 do beannuis fíonn do do’n óráio céadna.

“Cé hé do máitib an domáin tú?” arfa fíonn, “nó cao ip ainm tuit?”

“Aolán Aol Croda m’ainm-pe,” arf an fear móir, “7 ní hé rin m’ainm ar fuair an domáin móir aet an Macairde Móir mac ius na hEarpáinne.”

“Agur cao do tós go hÉirinn an tan ro tú?” arfa fíonn.

“Le díogalcar cinn ius Éireann,” arf an fear móir, “7 an tura é?”

“Ní mire pí ceart Éireann,” arfa fíonn, “aet Rí Cormac.”

“An dtiubra eólar domra go cúirt Rí Cormaic?” arf an fear móir.

“Tiubrao ar mairin,” arfa fíonn, “aet fan ‘n-ár bpoair-ne anoet,”—mar ba gnáit le fíonn san don rtpóinréir tiocraó go dtí óa tús é leogaint (leigeant) uair go mairin go háirghe.

Ófíll an uile fear ‘muam aca irteac go dtí an péirteac, 7 do cáiteadur an oirde rin ar pleao 7 ar móir-fearo go ius polar an lae i mbáirg orra.

“Anoir a fínn,” duháirt an fear mór, “ó tá polar an lae aguinn bí dom mair le t’focal, 7 gluar liom go cuirte Rí Ćormaic.”

“Sead céana,” arpa fíonn; “téanam ort.” Do tiomáin an beirt leó 7 níor rtao cor díob go dtángadar i raðarc cúirte Rí Ćormaic. Do rtao fíonn annpoin 7 duháirt: “Sin í éall cúirte Rí Ćormaic, 7 ní raðad-ra níora fia leat mar ní tuigim féin ná Rí Ćormac a céile ró-mair le déirdeanaisge.” Do éar fíonn éar n-air apir go dtí an péir-éaglae, 7 tiomáin an Macairde Mór fé déin cúirte Rí Ćormaic.

San am poin b’é nór Rí Ćormaic saim-rsoile ’éup amac ar a ruéaét go léir éun (éum) teaét uair ip sae don trí mbliadhna éun péadaint ar éairon (éairnis) a óligéte leó, 7 mara dtaironfead, óligéte aérugad díob,—7 b’in é an lá go raib an t-aonac poin enuarta ann.—Do buail an Macairde ruar 7 níor beannuis 7 níor umluig d’aon fear sur buail pé a dá óróis i scoinnib dá óróis Rí Ćormaic, do beannuis Rí Ćormac do do b’éitrib fortanaca fáirdeamla, 7 do fáirdeacar na rean-aimpire. 7 do beannuis an fear mór do do’n óráio céadna.

“Cé hé do mairib an domáin tú?” arpa Ćormac.

“Aolán Aol Croda m’ainm-re,” ar an fear mór, “7 ní hé rin m’ainm ar fuair an domáin móir aét an Macairde Mór mac rué na hEarpáinne.”

“Cá’r éolair apéir a fíir móir?” arpa Rí Ćormac.

Éolair i n-álmáin áro-fairpíus (fairpíng) laigin,” ar an fear mór, “7 fairpáó fíonn Mac Cumail 7 uairle áilne Clanna Saedéal mar don leir.”

“Agur ead do éos (éus) go héirinn an tan po tú?” arpa Rí Ćormac.

“Le díogaléar éinn Rí Ćíreann,” ar an fear mór, “agur an tura é?”

“Ní mipe ní ceart Ćíreann,” arpa Rí Ćormac, “aét fíonn Mac Cumail.”

“Agur ead fáé go labálann pé catáoir na honóra duit-re?” ar an fear mór.

“Mar ip dom-ra déirdeann rí do péir pínreapacét,” arpa Ćormac; “7 a fíir móir ip cuirte 7 ip cóirte d’fíonn Mac Cumail troir ar fon na hÉireann ná dom-ra mar ip mó

“Do tóradh ír do tairbhe na hÉireann as tuitim éuige sad lá ná éuagam-ra. Tá cú ír sad ball aige 7 reilg ír sad gleann . . . .”

“Seadh,” arís an Macairde, “ní d’éanfaidh roin an gnó duit-re. Má éuieann Fionn mire éar n-aí le haon aité-rséal ní tósgaíod-ra uait don leat-rséal san do éeann.” Do ríar an beirt le céile ar an áit sin, 7 o’fíll an fear móir éar n-aí arís go Fionn Mac Cumail: “Seadh, a Fínn,” arís eirean, “do féan Rí Cormac a éion do muíeáct na hÉireann ort.”

“Ní féanfaíod-ra mo éion do muíeáct na hÉireann,” arís Fionn, “le heagla don fíir ar bit; ní d’éanfaidh sin do Rí Cormac é: caiteirí fé a éabairt fé n-a láim sup mire ní ceart Éireann, ríar (rú) o’rroiríeádh a éuilleadh ar ron na hÉireann 7 ríagam aráon go dtí é ar maidin i mbáiread,—aéct téanam ort irtead.”

Do éairíodar an oirde sin ar pleadh 7 ar móir-féartha go muíe ríar an lae imbáiríe oppa.

“Téanam ort anoir, a fíir móir,” arís Fionn. Do éiomáineodar leó, 7 níor ríad cor díob go n’deádhad ar cúirt Ríe Cormaic. Do labair Fionn le Rí Cormac: “do féanair do éion do muíeáct na hÉireann orm-ra,” do ráid Fionn, “7 ní féanfaíod-ra mo éion do muíeáct na hÉireann le heagla don fíir ar bit: aéct caiteirí tú a éabairt fé’o láim dam sup mire ní ceart Éireann ríar o’rroiríe mé a éuilleadh ar ron na hÉireann.”

“Ná déin,” arís Rí Cormac; “aéct tá rean-duine ran oileán ro tamall maid uainn go o’rúgann ríad Deaíeáin air, 7 íré an fear ír doirta ran oileán é, 7 pé ruo doéaraidh fé sin bímir aráon ráirte leir.”

“Sádam le n-aí,” arís Fionn.

Do éiomáin an tréir leó 7 níor déineodar ríad ná comnuide go n’deádhad go dtí tíg (tead) Deaíeáin. Éan-ghad ar irtead ír éirí fé ráirte ríompa. O’innreodar do ríor a o’rúair, 7 doubairt fé leó ríide ríor. Ruair fé bíadh 7 deod díob ar a gcoir. Nuair a bí bíadh 7 deod caite dea éuair Deaíeáin ruar go dtí almóir a bí ra tíg, 7 do éug fé anuar ríora muic-féola do bí trois o’féoil-báin airí: “Sin muc,” ar eirean, “a tógaí le linn rean-aéar Ríe Cormaic.” Éuair fé ruar arís 7 do éug fé anuar ríora eile muic-féola ná raib aéct fé hóiríla

(optaig) o'fheid-báin airri: "Sin píopa do muic do tógad le linn achar Rígh Córmaic," ar pé. Cuair pé ruar an triomad huair 7 do tug pé anuar píopa eile muic-feóla do tógad le linn Rígh Córmaic péinigh (péin), aét ní raib pí aét trí hórtola o'fheid-báin: "Sead anoir, a daoine uairle," arpa bearaicán; "éiréann rib péin an cuma go bfuil an náiriún ag dul cum boicétnaéct' do péir mar táir ríad ro ag teacé i n-oigheacé, 7 má tagann Cairbre mac Córmaic i n-oigheacé ní féidir o'don'ne maireacéaint ran náiriún,—beir pé com dealb roin; aét mólfaínn-re o'fionn Mac Cumail an muicéac mar ipé rin an fear ip fearr.—aét cairé an cábar dom-ra roin 7 go mbeir mo énáma piocaithe ag na maectíri anoct,—mar ní raibar éun báir o'fagáil coiréce go scoilrad trí muicé im' éig."

"Ip móir ar pédo an ríad." ar an Macairé Mór, "má leospimíto (leispimíto) o'don maectíre do énáma piocad anoct."

Cuireadar é pé beal daibéce a bí ran áit, a fuaradar paca cáirtáí nó imirt éigin eile, 7 do luidadar ar imirt ór cionn na daibéce.

Bíodar ag imirt annpoin ar fearó tamail máit de'n oiréce sup táinig garrúinín beag leac-lomnocta amuig ag an ntorar 7 é ag sol. O'fíarpuigeadar de cé bí ann nó cat do beir ann com déiréanaé ran oiréce é. Dubairt pé leó sup garrún é cuir a muintir amac ar lorig gabar, go nbeagair pé amuig ra ceó, 7 é leogaint (leigint) irteac mar go raib pé ruar. Dubairt an triúr le céile sup dóca ná déanrad pé don díogbáil é leogaint irteac. Do leogadar irteac é, 7 buail pé ruar éun na teine' 7 do téir é péin. Dubairt pé annpoin: "A daoine uairle, tá ceól beag agam a feinnpinn oib dá mb'é buir toit é." Dubadar leir reit. Do díuig pé ar reit an ceóil ba uairuige o'airuigeadar 'ruam. B'é críoc an ríeil sup éit an triúr 'n-a scoilrad 7 o'fanadar anra éolrad roin go maoin. Huair a dúirigeadar ní raib don píoc do éuairuig an garrúin aca. O'féacadar pé'n noabag 7 ní raib don píoc do bearaicán aca aét a énáma piocaithe.

"Sead," arpa fionn, "tá an méir rin iméigéce orainn."

"Tá go deimín," ar an Macairé Mór, "7 ipé an ceól teinn dúinn, ceól an garrúin."

“Téanaidh oiraidh,” arsa Cormac; 7 do éiomáin an triúr leó éar n-air. D’éan Cormac aghá cúirt féinigh, 7 do gluaisir Fionn 7 an fear mór le céile cun go dtángthadar go dtí an péir-éadhlac. Cuadar irteac, iad féin 7 an cúir eile de’n féinn, 7 tuagadar an oirde rin ar fleac 7 ar mór-féartha go ruig solas an lae i mbáiligh oirra.

“Sead, a Fínn,” ar an fear mór, “tá an ruigeac mólta duit-re 7 caiteir troir ar a ron.”

“Tá, éana,” arsa Fionn; 7 do cuadar aradh amac ar an braithe, 7 do lean an féinn eile iad.

“A Sól mic Móirne,” arsa Fionn, “an raigfá-ra do comhac éar mo éann leir an bfeair mór?”

“Am briaetar féin, a Fínn,” arsa Sól, “ná raigad mar ná braitim mé féin i meirneac cun an fíir móir a troir.”

“A Seacrán Sál-fada, an raigfá do comhac éar mo éann leir an bfeair mór?” arsa Fionn.

“Am briaetar féin, a Fínn,” arsa Seacrán, “ní raigad, mar ní braitim mé féin i meirneac cun an fíir móir a troir.”

“A Luigaid Láim-fada,” arsa Fionn, “an raigfá do comhac éar mo éann leir an bfeair mór?”

“Am briaetar féin ná raigad,” arsa Luigaid Láim-fada; “mar an cuimh leat-ra féinigh, a Fínn, ar an lá úr do tógar-ra liom deic scéad de’n féinn tui i n-ionnruide mná ra Doimhan Toir 7 sup glaothair éar n-air an uile fear aca, mar nár b’feair leat mé éadct plán ’ná tuitim féin doirigh scéadna, i scár go mbead an bean aghat féin.”

“A Oirín mic Fínn,” arsa Fionn, “an raigfá-ra do comhac éar mo éann leir an bfeair mór?”

“Am briaetar féin, a Fínn,” ar Oirín, “ná raigad mar ná braitim mé féin i meirneac cun an fíir móir a troir.”

“A Orzair mac Oirín mic Fínn,” arsa Fionn, “an raigfá do comhac éar mo éann leir an bfeair mór?”

“Am briaetar féin, a Fínn, ná raigad,” arsa Orzair, “mar an scuimhigeann tura féin a Fínn, ar an lá úr ná raibar-ra tagaithe adt bliadain óm’ banarclain, nuair táinig an Cioac Crú-armac ó’n nDoimhan Toir, 7 do ruig ré leir Saob ingean Ógair Óige bean mic Adnéartha béara,—mar ba breaítha i ná do bean-ra,—mar ná raib

don duine aghaib-re ra baile, 7 go noubairt Sháinne Ní Cormaic,—b'in i bean fínn,—sup b'olc an fear an Cioṫac 7 lám a déanam do mnaoi: ubairt an Cioṫac léi o'á fheadaṫ naṫ i an bean a b'i uairṫ aṫt na fír, 7 o'á mb' fír iad go leanpṫoir í. Nuair éangamar uile abailé ir o-oirṫe, a fínn, ní raib don focal ar na mnáib. Uubairt Conán Maol leṫ sup b'fupairṫe (fuparṫa) aṫint o'á otiofpmír folam go minic go scaillpṫo rib bup gcaint." 'Ní hé rin i n-aon cori tá orainn,' arfa Sháinne Ní Cormaic, 'aṫt beirt o'ár mnáib atá i n-earnam orainn tar éir an lae,' 7 aubairt rí go otáinis an Cioṫac Crú-armac ó'n nDomán Toir 7 go ruṫ ré leir bean míc doncéarṫa Déara, 7 sup bátaṫ féile Ní Súaire i n-abainn na féile; 7 o'á comarṫa roin féin, a fínn, ubhraiṫir-re ná raib don teangmálairṫe fé'n rpéir ba luag ort a earpac (tarpainṫ) ort 'ná an Cioṫac Crú-armac.

"O'fan an rṫeal mar rin, a fínn, ar feaṫ trí mí go noubairt Conán Maol sup b'fupairṫe aṫint sup b'olc na fír rinn, 7 ná raib don'ne aṫ cur iongnaim ari aṫt mac doncéarṫa Déara go raib a bean imṫiṫe uairṫ ubhraiṫir-re annroin, a fínn, go raib an ceart aṫe, 7 ubhraiṫir linn rinn féin o'ullmugaṫ i gcomair na marone imbáireac.

"Do ṫléarṫar iad féin ari maidin, deic ṫcéat aca, 7 éṫṫar leṫ do long féin, an 'Ureac-ṫuac,' 7 o'á comarṫa roin féin, a fínn, ipé do mac Oirín do éuir mar éeann ari na fearaib.

"ṫiomáinear leṫ ari an muir móir, 7 do bíṫar trí mí ari an bfairṫe go otí sup éangarṫar irteac go hoileán, 7 do éap muintir an oileáin rin sup námarṫo iad. Do buailearṫar caṫ 7 cruatṫ-comṫac le céile,—7 b'é an ruṫe aṫt é rin ná ruṫeacṫ eṫṫain ṫorm-úilṫ. Do bíṫar aṫ tpoir leṫ i gcaiceam an lae go otáinis an Síogaire ṫorm-úileac mac an ruṫ 7 Oirín ari aṫairṫ a céile. Bí an beirt aṫ tpoir go cruṫa go otí go raib an lám uacṫair aṫ Oirín o'á faṫáil ari, ir go otáinis an rí 7 éairé pé brat ríotṫána 'n-a mearṫ, 7 ubairt pé sup maire do'n oir rṫur go lá.

"'Cé hiaṫ de máitib an domáin rib?' arf an rí.

"'ṫṫuib o'fíannaib éireann rinne atá ari reacrṫn,' arfa Oirín.

“Do buail an pí a d’á boir: ‘Ír meara ná puam,’ ar reirean, ‘7 sur fadó do bíora san mo iugéact aet mara mbeaó bagairt fínn Míe Cumail 7 a mór-pluaidhte ar na iugtib eile atá ar mo tí: céad míle fáilte poimib go dtí mo iugéact-ra: téanaib óraib liom-ra.’

“Tiomáineadar uile leó annpoin, a fínn, go dtí cúirt Eóghain Sorm-úiligh, 7 fuaradar gac uile cóir d’á feabhar, 7 d’fánadar annpoin ar fead trí mí go noubairt Conán Maol go ndéaraó an pí nó don’ne eile ná raib ploc le n-íte ra baile aca 7 a ráó go rabadar ag fanamaint com fada ann. Dubairt Oirín leó annpoin iad féin d’ullmu-
gadó 1 gcomair iméact lár ’n-a báiread.

“Bí poim go maic: 7 dubairt an Síogaire Sormúileac mac an iug rin le hOirín é féin a breic leir, 7 cead d’iarraid ar a ádair é leogaint leó: ‘Déaraib m’ádir leat,’ ar an Síogaire le hOirín, ‘go leogfaó ré leat mé 1 n-don ball fé’n rpeir aet fé d’éin an Cíotais Cnú-armais. Nuair a rağair irteac cun do breicfairt ar maidin, buail do rgeán (rşian) 7 t’pore cporta ra breoil. Fiarró’io m’ádir do mac iug féinne cao ’n-a taob ná fuil ré ag íte a breicfairt. Adair-re leir ná híorair 7 na hólair don ploc go bfağair (bfuighir) aécuinge. Déaraib ré leat go bfağair don aécuinge fé’n rpeir aet mé féin a leogaint leat fé d’éin an Cíitigh Cnú-armais. Adair-re leir sur b’in í díreac an aécuinge bí uait 7 go bfağair a tigh faoi feirş mara bfağair an aécuinge rin.’

“Sin mar bí, a fínn: Ar maidin lár n-a báireac nuair buail Oirín cun a breicfairt buail ré a rgeán 7 a pore cporta ra breoil. D’fiarruigh an pí de mac iug féinne cao n-a taob ná raib ré ag íte a breicfairt, ‘Tá,’ ar Oirín, ‘ná híoraó 7 ná hólraó don nio ad’ tigh go bfağao (bfuighaó) aécuinge.’

“‘Doğeoðair don aécuinge fé’n rpeir,’ dubairt an pí, ‘aet an Síogaire Sorm-úileac a leogaint leat fé d’éin an Cíitigh Cnú-armais.’

“‘Caidé an maic poim,’ ar Oirín, ‘7 sur b’in í díreac an aécuinge atá uaim, 7 fagfaib mé do tigh faoi feirş mara bfağao í rin.’

“‘Sead, a mic iug féinne,’ ar an pí, ‘níor túirge ná

ráspá mo éis faoi féirg sgeobair t' atcuinge, ar coinjioll má tagann don'ne asail beo glaoðac éugam éun inrint tam connur do émaðail* an Síogaire ra éomrac.

“ ‘Sgeobair roin,’ ar Oirín.

“Sead, a fínn; do éiomáineadar leó 7 an Síogaire i n-éinfeact leó, 7 éugadar a n-asail do múir 7 a ndeiread do éir: níor éineadar rtao na comnuide go tóangadar go muéact an éitig éirí-armais. Bí cúirt an éitig ar émað an éuin: 7 a fínn, ir amlaio a bí bean míc don-éadar beara i n-áirde i ngrímanán na cúirte, 7 beirt mac an éitig as tabairt airté dī mar ní raib fé féin ra baile. Do éuir rí rgearta gáire airtí nuair do éonnaic rí an ‘Éneac-Éuac’ tagairte irteac ra éuin:—‘Cairé fáct do gáire?’, ar an mac éríona léi, ‘nó ébraíad ar mo ériann tomaid* é?’

“ ‘Sgeobair éana,’ ar ríre.

“ ‘Tá,’ ar rírean, ‘sur coisctóear ó anocht do éioc-fair an rean-buaðail abailte 7 as cuimneam ar an raogal breas do-sgeobair uair.’

“ ‘Ní head go deimín,’ ar ríri, ‘act dá giorraect dúinn an aimpir rin éiríom daé annró do éir ar an sruan éuibraio do éuir póla le n-ól uirt-re fé rin.’

“Do buail fé le clabatois i le neart uabair étaob a ráo go raib don fear ná rir a éuibraio a éuir póla le n-ól do féin. Le n-a linn rin, a fínn, do bí an muintir eile n-a rtao éir ar bóro luinge go noubairt Conán: Cairé an féactant rin a bí aca timceall oppa féin, 7 uil 7 an bean a tabairt leó. Le n-a linn rin éiríu an Síogaire éúlaib a éleas 7 do ériarómeannair a énam, do dá éiríe dá éiríe énam-reannar a éiríe do’n baot-léim náir ériom, sur éuirle (cuirle) ar ériannán na cúirte 7 buail fé a éiríe fé ériom na mná: do buail ar máoil-áir a éuallann i, 7 éuair éar n-aír aríir do’n léim éeatoa ar bóro na luinge.

“ ‘Cat ir cóir a éiríe do’n éreannac a éiríe an cleap éir?’ ar an mac an éitig le n-a éeairbráir.

* émaðail = fared.

* ériann tomaid = conjecture, guess.

“ ‘Caò do dhéanfí leir?’ arís an t-arna d’earbhrádaí, ‘ácht an cleas céanna do dhéanam leir arís?’ Annpoin d’éirigh ré d’úlaib a fheadh 7 do fhaidhmeannab a éanam, do dá fíro do dá fíro do éanam-fearmar a coipe do’n baid-leim náir éom, gur éirigh ar bóro luinge, 7 éos ré (faoi) an bean leir éar n-air arís.

“Sead, a fínn: nuair éannaic an fínn an nio a bí déanta as mac an Cíti, d’bair le céile ná héiréad roin leir, 7 nac é amáin go mbairíoir an bean leó ácht ná fásfíoir tuine ná beirídeac, ná don ainmíde eile ran oileán san iouga. Do buail fíanna éiréann, asur beir mac an Cíti 7 na comalcaíde bí aca, cat 7 cruad-comrac le céile, 7 b’é críoc an éada roin náir fás an fínn don tuine ’n-a beaíro ran áit, 7 éugadair teine do’n oileán: níor fásadair sol leinb, ná búir bó,—ná don ainmíde eile ann san iouga; ácht amáin mucaríde muc a éuarí 1 bpluair carraige (mbéilic) ó’n laraí.

“Éiomáineadair leó éar n-air annpoin 7 an bean aca. Do glaothadair éun migeácht’ éógan fíorm-úiligh 7 ipé do bí go fáilteac nómpa.—Dubarí an Síogaire le hOirín ceo iarraíro ar a ádaí é féin a leogaint leó go héirinn. Sin mar bí, 7 d’iarr Oirín ar éógan fíorm-úileac an Síogaire leogaint leó. Dubarí an pí go leogaíro ré 7 fáilte, mar ná raib don baogal air 1 n-aon ball ra domán ó tángadair raorí ó’n gCíteac Crúarmac. Éiomáin an fínn leó arís: éugadair a n-ádaíro do’n múir 7 a ndeiréad do tír, 7 níor éineadair raíro ná comuiríde go dtángadair ipéac go héirinn.

“Bí roin go maí, a fínn. Nuair éainigh an Cíteac ábailé go dtí a migeácht féin 7 ná fuair ré don’ne beo noimí (noime), bí ré as pí ar fuair an oileán mar beo tuine buile, go dtáinigh ré go dtí an áit go raib an mucaríde muc. Do éur an mucaríde gáire ar nuair a éannaic ré an éuma go raib an Cíteac,—as iméac ‘n-a géil ar buile. Dubarí an Cíteac:

“ ‘Ní fearr liom ar máir ’muam ra péim d’irígh ná tura beir nóam éun inínt dam cé éin an tóiteán.’

“ ‘Dubarí éana leat,’ arís an mucaríde, ‘gur b’ole an t-álatán an bean úro a éugair leat, 7 ná raib don teang-málaíde fé’n ppéir ba méara ná fíonn Mac Cumail.’

“ ‘Seadh,’ ar an Cítead: ‘cuirim-re tuisim le haon d’á béile b’íte ar don b’íto, ná don d’á oir’ce do d’o-la’ i n-don leabair’ go d’oibh’air’ mé liom go dian d’ain-sean do-r’gaoil’te im’ luing’ iad, 7 go mbain’f’íto mé na cinn d’íob ar mo f’uaim’neap ran áit sup’ d’einead’ar an t’óiteán 7 an t-éir’leac.’

“ ‘I’r ura é rin a ná d’á d’éanam,’ ar an mucar’de. Níor’ d’ein an Cítead don t’uisim do’n méto rin com’p’áto: t’iomáin ré leir, 7 coic’tr’óear ó’n lá roin do r’ógar’maig’ead t’agait’te ir’teac go h’éir’inn é, 7 a f’inn, ba d’óir ná d’ear’ó’-p’á-ra féin an lá úto. Do buail ré ca’c 7 c’rua’to-com’pac le f’ianna éir’ean an lá roin, 7 ir’é an ée’ao tuine do léim d’uige d’á t’roir ná an Sio’gair’te S’orim-úir’leac; ir’ gair’to do f’ar’aim (pear) ré leir an S’Cítead nuair’ ée’angail ré go dian d’ain-sean do-r’gaoil’te é; 7 do b’í ré a’g t’abair’ an d’óir rin do g’ac don f’ear a’gail; 7 a f’inn, nuair’ d’onnaic’íoir-re an obair rin d’á d’éanam, d’ubh’air’íoir mire ‘d’ur fé b’éal d’air’b’ce—mar ní f’ab’ar-ra a’c’ o’c’ m’blia’ona d’áoir ran am roin; go mb’f’éir’oir sup’ mé b’ain’f’ead f’ar’aim ama’c f’ór ar an g’cor do b’í a’gail d’á f’agail ó’n S’Cítead.

“ ‘Seadh, a f’inn; do ée’angail ré an uile f’ear a’gail 7 do cuir ré ar b’íto a luinge r’ib. Do buail ré r’íor 7 ruar a’g f’éac’aint tim’ceall ar féin nuair’ b’í an g’íom roin d’éanta a’ige, 7 do d’onnaic ré an d’ab’ac. Do t’us ré b’arra a d’óir’ do’n d’ab’ais 7 d’íomp’uis an t’ab’ t’íor ruar oi, 7 do d’onnaic ré mé féin 7 d’ubh’air’te:—

“ ‘A g’arr’uín,’ ar reir’ean, ‘an t’rua’g leat-ra an d’uma go b’ruil an d’uir eile do’o’ m’uirt’ir ceangail’te go dian d’ain-sean do-r’gaoil’te im’ luing’ a’gam-ra d’un a g’cinn a b’aint d’íob ar mo f’uaim’neap in’ an áit sup’ d’einead’ar an t’óiteán 7 an léir-r’gíor.’

“ ‘Ba t’rua’g 7 ba r’íó-t’rua’g d’á m’b’ao f’ur é a b’ead a’ml’air,’ ar’ra mire.

“ ‘Ait’m’gim, a g’arr’uín,’ ar reir’ean, ‘d’á m’b’ead an neap’ ionnat ná b’ead an ceap’ ionnat a’c’ d’om’ b’ag leó.’

“ ‘D’raic’im go b’ruil neap’ mo d’óic’ín ionnam d’uit-re,’ ar’ra mire.

“ ‘D’f’ear’ra d’uit é t’rua’b’ail,’ ar reir’ean.

“Τριακάις παρ' ἀνοίρ,' ἀρρα μίρε, 7 παρ (pul) παῖς πέ
 υλλὰμ πα ἑαρτ εὖν κατὰ το ὅι μόρᾶν το ἐνεατὰεαῖς
 τοῖμνε κυρτὰ ἀγᾶμ ἀνν.

“Seadh, a Fínn; timcheall lár an lae t’iarr pé ropa comraic oim. Dubairt go dtiubhainn aet an Féinn eile do rghaoileadh, 7 do rghaoileadh; 7 a Fínn, bíor ós 7 san meap ar m’focal agam. D’iompuigear air arís, 7 trád éigin pé’n oróche do bainear an ceann do’n Cítead Cnú-ar-mac; 7 do túsar lá 7 bliadhain im’ luirde pé cneatacaib i n-iaid an Cítig, 7 mar gheall ar rin, a Fínn, ní raḡad-ra do comrac ear do ceann leir an Macaíde Mór.”

“Páḡaiṑiḡ ṑam mo ḡulaiṑ aiṑm iṑ éaṑaiḡ,” aṑṑa ḡionn, “maṑ iṑ miṑe ṑéin ba ḡnāṑaiḡe tṑoiṑ ṑaṑ ḡeann na ḡéinne eile.” ṑo tṑḡaṑ ḡuḡe aṑ ṑeṑmṑa na ṑéaṑ a ḡulaiṑ aiṑm ḡ éaṑaiḡ:—léine ṑiṑṑa ṑiṑliṑ, éiṑe ṑainḡean ṑo-ḡiṑṑe, a ṑḡiaṑ mṑiṑ ḡuḡṑiṑeac ḡán-ṑeaṑḡ, a ḡlaiṑeamṑ tanaiṑe ṑáṑiṑ-meallaṑ. Nuaiṑ a ḡiṑ ṑé ḡléaṑṑa ṑuaṑ ṑo ḡuaiṑ ṑé ḡéim ḡaṑa ḡo teann. ṑo ṑein ṑé ḡleṑ ḡṑáinneamṑail ḡ coṑṑac calma ḡuṑ ṑḡieaṑ a ṑḡiaṑ ṑá ṑṑi—maṑ ḡiṑ ḡeaṑa aḡ ṑḡiaṑ ḡinn nuaiṑ ḡeaṑ aṑn ḡaṑḡal ḡáṑiṑ aiṑ ḡo ṑḡieaṑṑaṑ a ṑḡiaṑ. Nuaiṑ aiṑḡ aṑ ḡéinn ṑoin, ḡuaṑaṑ uile ḡo léiṑ i ḡcoḡaṑ ḡ aḡ ḡaḡáil aṑ ḡiṑ mṑiṑ, ḡ ní mó ná ḡuḡḡ ḡéaṑ aṑa ṑo ḡuiṑ ṑé ṑiṑṑ ṑo’n tan ṑoin.

“Stop το έργο σου να φέινει, α φίλη μου,” απάντησε Ορτάν, “η τιμή σου μερικές φορές σου δίνει.”

“Sin é díreach ír fearr liom-ra,” ar an fear mór, “7 ní hé éirí na Féinne uile a beir oim.”

Tórnuiḡ an bheirt ar a céile, 7 an té tíoctaoḡ ó ióctar
 an domhain go huáctar an domhain ag féadaint ar áat nó ar
 éruaḡ-comhac, ir oḡia ba dóir do t'eáct ag féadaint. Do
 deimioir ball bog do'n ball éruaḡ 7 ball éruaḡ do'n ball
 bog, 7 do tairigioir (tairrainigioir) tobairéada ríor-uirḡe
 aníor trí bairia na ḡcarráigearáda ruáḡ le neart díogal-
 tair i ḡcraiceann a céile, go dtáinig tráctnóna 7 veiréaḡ
 lae oḡia 7 ḡur iarr Orḡar roa comhac ar an bfeair móir.

“Geobair, ceana,” aar an macairde mór, “7 gábad mo
 dóitín agham féin leir.” Do buail an fear mór 7 fionn
 irtead i n-éimfead le céile, 7 d’iarr an fear mór deod.
 Do tugad éise corb tige, 7 do tug ré tuar fé’n gcorn,
 ir níor fás ré bhuon innti (ann?). D’iarr ré leabair 7 do
 b’éigean í fásáil do cun a toile.

Le n-a linn rin do táinig teachtairé ó Orsair cun Finn
míc Cumail go faibh shó aige o'fhionn. O'iméig fionn pé
óein Orsair, 7 toubairt Orsair:

"A Finn, ir bair dom-ra i mbáiréac mara rábáilfir-re
mé anoét."

"A mic mo mic," appa fionn, "connar a rábáilfir-re
tá."

"Tá," appa Orsair, "leir na cúig oiréce ó táinig an
macairé mór go héirinn níor óein pé coislaó aét an
méir do óein pé do' teannta-ra i oisig bearaóáin."

"Níor mór é rin," appa fionn.

"Seo," appa Orsair, "tabair rgeal do, 7 bain rgeal de
7 loit coislaó na hoiréce air ar rlighe éigin; mar má cois-
lann an fear mór anoét 7 ná coislaó-ra, raóair as an
bfear mór oim-ra i mbáiréac; aét má coislaím-re 7 ná
coislaóir an fear mór, raóair asam-ra ar an bfear mór i
mbáiréac."

O'iméig fionn tar n-air arís 7 éuair pé go ois an fear
mór, 7 do éuair acoislaó. Do luideair ar éaint le
céile ar fear tamail go ois go faibh an coislaó as traó-
aó an fir móir. Nuair a éonnaic fionn poin, toubairt pé:

"A fir móir, an faibh bean asat, nó connar a fuair
i?"

"A Finn," ar pé, "do bí bean asam, 7 ir amlaó a fuair
i—7 ir easal-ra go bfuil Orsair 'n-a coislaó—

"Ó fairé," appa fionn, "níor óein pé a leitéir o'feall
(feill) ar a céile éompaic fiam: tá pé as ite 7 as ól i
teannta an éir eile do'n féinn anoét. mar ir ois leir
supab' i an oiréce óeideanaó aige 'n-a teannta i—aét, a
fir móir, innir dam connar a fuair do bean."

"Seo, a Finn; lá o'á raóar-ra ar rigeaét m'atar 7 mo
mátar féin, 7 mé as éirge ruar am fear. toubairt le'm
muinir sup m'éir dam bean 'raóáil. Dubraóar liom
dom' fpeasraó go faibh an oá leór sairgíóeac ba méara
'ná mé tar éir ban 'raóáil do báir a nsoile 7 a nsaige
féin, cun a ráó ná raóáinn-re. Seo, a Finn; ní faibh
uaim-re aét an méir rin do cois m'atar 7 mo mátar
o'raóáil. Fuair mo éuac beas gearra gear, 7 do óeinar
corraóán ceann-áir, cliaó-fairríg, (-fairring) ion-umairé
éraóbrgaóile ó éir go rsaírb, ir ó rsaírb go rsaírbé,

i n-áit na beirt luachra mara mbíodó colla saé cinn
 neac ná pásgaó tairinníde san tárta, tárta gur a' tpean-
 ársa 7 a cúir fá n-a céile. Siúto mar gluairead tairinns
 mo corracáin, mar a gluairead buinne rabata, nó
 reabac saoiúe riúe-saoiúe rean-eapraig lá Márta i má-
 mannaib léibe as taorad na fairrige fairrige pionn-
 ruad tairin, mar a mbíodó aolta róna míolta móra
 buradain 7 baradain 7 aóglaithe na fairrige teac ar
 buruib 7 ar baruib 7 ar pleaparaíde mairí-pá' as téanam
 ceoil rpoirt 7 aoiúir do mac iú ó b'anam leir gluaire-
 ac. O'érigear o'úlai' mo fleas, do fhaidmeannaib mo
 cnám, do dá fíre dá ríre cnám-reamair mo coire
 do'n baot-léim náir érom 7 gur túrlaicigear (tuirlingear)
 i mbarra mo corracáin. O'féacair uaim so fada 7 so
 gearr, 7 do connaic amail oileáin, mar beaó amail pré-
 acáin, fadó mo raóiric uaim. Túrlaicigear annpoin i
 nteiread an corracáin, 7 ní'l don éic (rpeac) o'á mbuail-
 finn air ná so gcuirfinn reacó gcead léis lán-cálma do'n
 fairrige fairrige pionn-ruad érom, so otánas ruar le
 talam tirm. Tugair ceangal lae 7 lán-bliadna ar mo
 corracáin i n-áit náir baogal do saot o'á fuadac, tonn o'á
 luargad, spian o'á spian-rsolad, riúto ip ná beinn uad
 ac uair an clois. Tiomáinear liom irteac tríto an otír
 so otánas so cúirt iú na háite rin. Ir amlaio mar a
 tárla so raib ingean as an pí rin: 7 ar eagla so ntear-
 ad pí so otogfaí don fear i scoinnib a toile, cúir a
 haóair gairm-rsoile amac ar a iúeacó so léir cun teac
 so otogfad pí féin fear arta; 7, a fínn, b'in é an lá bí
 an t-aonac poin cnuarta ann,—7 ca brior tuit-re, a fínn,
 ná gur mire féin an fear do toib (toia) pí ar na rluagte.
 Do buairear irteac tríto an aonac poin, 7 níor beannuigear
 7 níor umlaigear o'aon fear aca. Do bí an bean ós i
 nspianán na cúirte, 7 o'érigear o'úlai' mo fleas 7 do
 fhaidmeannaib mo cnám, do dá fíre dá ríre cnám-
 reamair mo coire do'n baot-léim náir érom, gur túrlaicigear
 ar spianán na cúirte: buairear méar pé'n-a cuoir 7 do
 buail cuam i ar maol-áir mo gualann, 7 do gluairear
 amac éar n-air tríto an aonac, 7 níor cúir don fear aca
 rméio orm, so nteagar amac, tríota uile so léir. Bí
 eagla orm annpoin, a fínn, so ntearad pí gur le bárr-
 luar nó torad raó do béarainn liom i, 7 ná beaó don fuil
 toirteigte mar gioll uirri. Do leogair uaim i, 7 do tugair
 m' aóad ar an aonac poin, 7 ní mó ná cúis céad aca do

cuirear ríor do'n tan roin. Tíomáinear liom annpoin, mé féin 7 mo bean, go nbeaḡar go dtí mo cōrpaḡán, 7 do tōḡar liom ipṡeaḡ im' cōrpaḡán í. Tíomáinear liom, a ḡinn, mé féin 7 mo bean, ar mo cōrpaḡán, 7 ip ḡairṡ amaḡ ra bḡairṡḡe cūaṡamaṡ nuair buail don ḡear amáin donair umainn ar luinḡ, 7 dar do láim, a ḡinn, ba mō é riṡṡ na don cūḡear ḡear d'a bḡeaḡa-ra ṡam. Do ḡin ré lám amaḡ ar a luinḡ, 7 tōḡ ré mé féin 7 mo bean ar bōro a luinḡe, 7 cūḡ ré ceangal dian dainḡean do-rḡaoilṡe oṡainn. Cait ré ríor ar tōin na luinḡe ḡinn annpoin, 7 an méro do'n biaṡ beirḡṡe doḡeibmír ní móir a tēirṡeaṡ ré cūn tairḡe tūinn aḡ piarṡaṡe caoiṡeaḡa, 7 aḡ aṡḡialaṡe na ḡairṡḡe aḡ léimṡiḡ ar ár ḡcōrpaib, 7 aḡ baint an blúire do b'ḡearr ar ár mbéal. Tíomáin ré leir annpoin, a ḡinn, go tṡáinḡ ré ipṡeaḡ í dtíir éiḡin mar a ṡaib d'a'ṡéaḡ ḡabainniṡe (ḡaban) aḡ tṡeanaṡ claiṡóim. Cūḡ ré mé féin 7 mo bean leir go dtí an áit cṡeṡṡa. O'ḡiarrṡiḡ ré dor na ḡabainniṡe ar b'ullaṡ claiṡeam ṡiḡ na hāban-tua. Dubṡaṡar d'a ḡreḡṡṡaṡ ḡur b'ullaṡ cṡeana d'a bḡaḡṡaṡe don ḡuil riōḡamail cūn é ḡaḡairṡ. 'Tá rí aḡam-ra annro,' ar reirean, 'do ḡéir a tṡeib 7 a tṡeallṡam cōm maṡ ip tá rí ré'n rṡéir'—aḡ tarrṡac (tarrṡainḡ) a claiṡóim 7 aḡ ḡearṡaṡ mo mṡná ra rḡóṡnaḡḡ. Tṡeinaṡ an claiṡeam d'ḡaḡairṡ í bḡuil mo mṡná. Nuair a bī an claiṡeam ḡaḡairṡe, o'ḡiarrṡiḡ ré tṡiob: 'An bḡuil amail mo claiṡóim tṡeanta?' 'Níl,' ar ṡiaṡ-ran, 'aḡt o'airṡḡeamaṡ go ṡaib claiṡeam aḡ Clann Uirniḡ í n-éirinn náir ḡáḡ ṡam ṡuiḡeal béime 'n-a tṡiaṡ.' O'imṡiḡ ré uainn annpoin, 7 o'ḡáḡ ré óṡouḡaṡ aḡ na ḡabainniṡe an ceann do baint tṡiom-ra. O'imṡiḡ an t-aon'ne tṡeas dor na ḡabainniṡe aḡ caitṡeam a ṡuipéir, 7 o'ḡáḡaṡar an ḡear eile 'am' ḡaire-re 7 aḡ ḡeḡilt* an claiṡóim. Nuair bīṡar imṡiḡṡe o'iompuiḡ ré oim féin 7 o'ḡiarrṡiḡ ré tṡiom caṡ ar mé. Dubṡar leir ḡur Earṡáinneac mé féin. Le n-a linn rin, do tuit ṡruṡ tṡeór leir, 7 dubṡar ḡur Earṡáinneac é féin. 'An nṡeanaṡa don-niṡ ar biṡ le claiṡeam?' ar reirean. 'ḡamluḡear féin go nṡeanaṡainn,' arṡa mipe, 'd'a bḡaḡainn mé féin rḡaoilṡe.' Do rḡaoil ré ḡaoṡ an airṡ nime ṡaoim' cṡeangalaḡaib, 7 o' éirḡear go ṡlán-cṡeáḡṡaḡ. Le n-a linn rin do tṡáinḡ an t-aon'ne tṡeas eile ḡabainniṡe ṡuar, 7 do tōḡar an claiṡeam 7 do marḡuiḡear iao 7 a ṡaib do cōmatṡaṡe eile aḡ an rí ran áit rin: 7 ní ṡaib don ṡioc

* ḡeḡilt=minding, watching.

do éuaipirg ruǵ na hÁbhan-tua féin—pé áit sup iméig pé. Éiomáinear liom annróin, mé féin 7 an gába, 7 éógar liom mo bean 7 éuaóamair ar bóro luinge. Do éuagamair ár n-aǵaíó do múir ip ár n-deireadó do tír, 7 ip gearr amac do'n fáirrigse éuaóamair nuair éirig gála ar an bfairrigse, 7 ba máit an comairleac an gába, a éinn : túbairt pé liom sup gááac aon long go mbeaó tuine marb uirri í 'báacáó. Éiomáinear liom, a éinn. Níor éinear aon truin de, 7 amac ran oíóce o'éirig gála ar an bfairrigse ba óá mó' ná roin. Túbairt an gába liom mo bean a éairéam amac : 7, a éinn, do b'ólc an congnaí a bí agam-ra an oíóce úo ar an muir móir—bean marb 7 fualán gába. Seaó, éiomáinear liom, 7 do éiuimig an oíóce, 7 ar maroin éánagamair irteac i oíóir. Éuaóar go oíóir ní na típe rin 7 o'innreap mo éúpra do. Túbairt pé sup b'éap le reanr mé mar go ngábhann reilg ran áit reo uair inr na reacó mbliáóan, 7 an té marbheoó an t-reilg rin, 7 a cuio pola 'gáááil i n-áiréac, 7 í éabairt 'n-a tear o' aon 'ne beaó marb le reacó mbliáóna, go n-éirigheoó pé go plán-éiréacáac. Ba máit an máire rin aige. Éuir pé mé féin ar amail an anais do b'éapir do. Éáimig an t-reilg : éuirpear mo éleas tríte ó éaoó go éaoó 7 ó éaoó i noiaíó go doirn. Ba máit an máire rin ag an ní. Éáimig pé 7 corin aige, 7 do éaib pé an éuil, 7 éus pé í óom' mnaoi le n-ól, 7 o'éirig pí com máit ip bí pí 'muam. Túbairt pé liom-ra panamaint 'n-a éócair féin go maroin ar aon éuma, 7 ar maroin i mbáireac do éógaraigeam ní na hÁbhan-tua tagaíte irteac i oíreóirigheacó a élaíóim. Éuail pé cogáó 7 éruaó-comrac le ní na háite rin. Éuaóar féin ra éac, a éinn; 7 do éearaim an éac roin ar éaó lae 7 lán-bliáóna ag comaléaíóe éuireáíte agá éabairt irteac gac aon lá sup éuit an tuine ééiréanaó aca linn, 7 o'ullmúigear-ra ruar mé féin éun an éirí móir féin a éroio láir na báireac. Ar maroin láir 'na báireac ní maib aon éioc o'á éuaipirg ran oileán, 7 ní éeaoar-ra éiaca le heagla nó ag iappairó tuilleaó conganta do éuaíó pé, acó o'iméigear féin 7 mo bean, 7 éuaóamair ábaile do'n éappáinn : 7, a éinn, ip eagal-ra go éruil Orgar 'n-a éoíolaó."

"Ó páire, ní'l," appa éionn; "níor éein pé a leitéio o'éall (féill) ar a ééile-comrac 'muam. Tá pé ag íce 7 ag ól i oíeannra an cuio eile do'n ééinn anoéc, mar ramúigean pé sup bí an oíóce ééiréanaó aige 'n-a

“teannta í, 7 ná rtor doo’ máirte beóil, a fíir móir, cé gur binne liom iad ná canáinnithe tiasda 7 ná ceóil éanlaite parrátair.”

“Sead, a fíinn,” ar an fear mór; “éiomáinear liom, 7 éuaðar do’n Eappáinn go dtí muéaét m’átaí 7 mo mátaí féin. Bíor éom páda roin amuis gur imtí 7 mo úearbriátaíir epíona ar mo lois. Do caraó irteaé go hÉirinn é; 7 do baineaó an ceann i n-Éirinn de. D’imtí 7 an tarra dearbriátaíir ar ár lois arson. Do caraó irteaé go hÉirinn é; 7 do baineaó an ceann i n-Éirinn de. D’imtí 7 ear féin annpoin, a fíinn, 7 do tána 7 go hÉirinn éun mo éinn ’fágaínt (fágaíl) ann, nó tío 7aétaíir fágaíl a cinn mo úearbriátaíir.”

Le n-a linn rin do buail Orsair buille ar an scuaille comraic amuis ar an bpaíte, 7 do éur pé béic ar gur élor do éúis panna an domáin é. D’éirí 7 an fear mór do léim ar an leabaí, 7 d’féaé pé ’n-a úiaí aniaí ar fíonn, 7 túbairt:

“Á, a fíinn gáanna máilíirí, d’feallair oim.”

Annpoin do éuaí an maéaíre mór amac go dtí Orsair, 7 do luídeat ar époir le céile, 7 tráé éigin par maib an oiré ann do bain Orsair an ceann de. Sin é báir mic Rí 7 na hEappáinne le hOrsair mac Oirín ar fáite na hAlmáin.

FEAR NA MUINTIRE.

SECOND PRIZE STORY. By “Donn píinne.”

INGEAN RÍ 7 GRÉIGE.

Do bí pí i n-Éirinn paó ó, 7 má bí ’maí, ir minic do bí 7 beir aríir leir. Do bí truír mac aige. Túbairt an mac ba fine len’ átaí lá go maib an muéaét ro-bea 7 ná coúóad iad go léir 7 ciarta a úéanaí úo, 7 go ma 7aó pé éum plí 7 beaú do úéanaí amac úo féin. Ir mar rin do bí. Do gíaoir a átaí air, ar maidin lá ar na bápaé, 7 túbairt leir go maib úá ciarta aige ullam na éomair, go maib ciarta bea 7 a beannaét, 7 ciarta móir agur a mállaét 7 go bpaépaó pé féin a po 7a aca do éúgaínt.

Tuðairt an mac ó bí ré i gcomhair an bóðair, sup b' é bpeir an lóin a ðearpuið uairð, 7 go toðsfað ciarta móir 7 a mallaét.

Fuair ré é. D'eirp ré. Do nið a lámha 7 a aðairð, ðus a aðairð roir ó ðear, o'iair ar Oia é 'cup ar a lear, nó munar iair do leis do. Do bí ré að cup de go raib an tráðnóna að bpeit air. Táinis ocpair air 7 do fúir ríor ar ðúirtóis; do ðarriainð eirge a ciarta 7 do luirð ar é 'ite. Táinis rpiroéigín bpuin-ðearp ar a aðairð amac 7 tuðairt leir: "A mic a' Rið ó Éirinn, a' otabaríá brúrcairín, no brúrcairín, nó puo éigin i gcomhair mo ðearpaeð ðam."

"Am bpuatár féin," arpa mac an Rið, "ná tiubrao. Go bpuil an méir po ðann mo oðóain aðam féin 7 nað ríor ðam cá'l mo ðmall." Ní raib an pocai ar a béal nuair orgail an calam 7 do pluigeað ríor é.

Do bí an pí að peiteam ó lá go lá go bpuigeað ré tuairpð éigin ó'n mac. Ní bpuair. Nuair do bí lá 7 bliaðain caitte táinis an ðara mac go toí an t-aðair 7 tuðairt sup éoir do féin out ar tuairpð a ðearbpuáðar 7 lón an bóðair o'faðail ullam ðo. ðus an t-aðair poða an oá ciarta ðo féib mar ðus o'n éeao mac 7 do toða ré an ciarta móir 7 a mallaét. O'iméið leir sup áirpa ar an toúirtóis éeaoða sup fúir a ðearbpuáðair poime, 7 do ðarriainð eirge a ciarta. Táinis an rpiroéigín. ðus ré an t-eiteað oi 7 o'iméið an t-aioie éeaoða o'iméið ar a ðearbpuáðair.

O'fan an rgeal mar rin go raib lá 7 bliaðain caitte airí. Táinis an tríoimæð mac 7 tuðairt lena aðair go raib oá bliaðain ó fás a ðearbpuáðair cpíona an baile 7 go raib lá 7 bliaðain ó iméið an ðara ðearbpuáðair, 7 ná raib don éaoi ruaimhir aige féin cum go bpuigeað amac eao do bain oóib; 7 tuðairt ciarta a ðéanam ðo féin 7 go paðað ar a ocpairpð. Ir mar rin do bí. Rinne an pí an oá ciarta 7 do ðlaoir ar a mac 7 ðus poða oá ciarta do, ciarta beað aður a beannaét nó ciarta móir aður a mallaét. Do toð an ciarta beað 7 a beannaét 7 o'iméið leir. Do lean an capán éeaoða sup ðað a beirp ðearbpuáðar 7 do bí að cup de go raib an tráðnóna að teaeð air. Táinis ocpair air, do fúir ar an toúirtóis éeaoða sup fúir a beirp ðearbpuáðair, do ðarriainð eirge a ciarta 7 do cprom ar é 'ite. Táinis an rpiroéigín 7 tuðairt: "A mic

a' Rí gá ó Éirinn, a' tsaibará bhréacháin nó bhréacháin nó
 puo éigin i gcómar mo ghearaí óam."

"Tiubrao do dótáin, níor mó 'ná féacháir do bheir
 leat. Tar ann ro 7 beir leat do lán-uallá óe."

"A mic a' Rí gá ó Éirinn," ar an ríocháin. "tá ríoch
 agham-ra cá bhréacháin a' toul 7 tál n-abra'ó do bhréacháin
 an méio rin liom, níor gábaó d'óib beir i gcóir an lae inoiu.
 Agus táto ríoch pluighe ríoch 'ra' talamh annro, 7 ní cáll
 tuit-pe a tuit-leat d'á tuit-pe' a éir. A mic a' Rí
 ó Éirinn cá ríocháin i gcómar na hoirde."

"Ní féacháir an tómar," ar eiréan. "Níl don áit ion-
 áirighe agham, ná don áit ion-áirí óim."

"Inneóir-ra tuit," ar an ríocháin, "cá ríocháin. Tá
 rean-óirí tíor ann ríoch i gcóinne na coille, téirig ann
 roin 7 gheobáir óirigheáit na hoirde ann, 7 i gceatam na
 hoirde óaib, ríocháir d'óir cá bhréacháin do tuit. Abair-
 re leir ná féacháir 7 go tóirighe agham ríocháin comáirle
 ar rin." Tug pé míle bhréacháir do'n ríocháin 7 rinne
 cruinn-óiríoch ar tuis an tóir-óiríoch. Do éirí irteat. Do
 éirí an rean-óiríoch míle fáilte roim mac an Rí gá ó Éirinn,
 7 tuit-pe go ríoch tóir 7 ríoch d'á ríoch in-a áiríoch bheir
 le beir áiríoch an oirde rin. I gceatam na hoirde d'óir péir
 mar tóiríoch an ríocháin d'áiríoch an rean-óiríoch óe
 cá ríoch a tuit."

"Ní féacháir i n-Éirinn," ar eiréan, "áit éiríoch go tóir
 tuit agham ríocháin comáirle oir."

"An gairigheáit mar tóir?" ar an rean-óiríoch.

"Ní bhréacháir fáil' ríocháin cum mo níoch do tairbéiríoch, áit
 tá tóir-éiríoch agham aram péir," aram mac an Rí gá.

"Óiríoch," ar an rean-óiríoch. "Dí ro ríoch go móir ar
 maroin i mbáiríoch. Tá tobair ríocháin bun a' éiríoch rin tíor,
 7 téirig i bpoiríoch ann. Tiocraó inghéan Rí gá Spéiríoch 7 a
 d'áiríocháir ban cumtíocháir agham ionláiríoch ann. Snáiríocháir
 irteat ar an linn 7 fáiríocháir ríoch a gceir éiríocháir ar an
 bpoiríoch. Sgíoch leat an t-éiríoch 7 ríoch an éiríoch ríoch.
 Lúiríocháir ríoch 7 éiríocháir ríoch oir an t-éiríoch d'áiríocháir
 it' óiríoch. Abair-pe leó ná fáiríocháir. Dóiríocháir leat don
 puo d'áiríocháir, go bhríocháir áit an t-éiríoch do tóiríoch uairíoch."

Abair-re leó naó mói o'iarppair oppa, ná hiarppair aét an laáa beag bacac úo 'na n'oiaró aniar. Déapair leat cat é an maic óuit i rin, 7 go b'puiḡir don puo eile o'iarppair. Abair leó ná hiarppair 7 ná tóḡpair don puo eile aét i rin. Do ḡeobair i 'pa' deirpeaó 7 déan map déapair leat 7 rin i an cómaiple atá aḡam-ra le tabairt duit." Do ḡlac pé an cómaiple, pinne map duḡpaó leir 7 fuair pé an laáa bacac ar an éatác a tabairt uairó. Do tós pé leir i 7 níor éian oóib nuair pinne an bean ba b'peaḡóa ói ḡur lar ḡaoé nó ḡrian maí uirru. Éus pé ḡráó ói ar an láḡair rin, 7 éus rípe ḡráó óo map an ḡcéatona. O'innir rí óo ḡur inḡean Riḡ ḡpéige i péin, 7 pinne a lear-deirb-ḡiúr, do connaic pé inóé, laáa ói le feara-ómaoióeaéta cum i do éur i leat-taoó ar a rliḡe, 7 go paib a haḡair na coinnib leir cóm maic lena deirbḡiúr. Dubairt rí leir:—"An ḡairḡíóeaé maic éu? map oá mbaó maic leat mipe péin a beic map innaoi aḡat, ir éigin duit t'píro go c'póda 7 go calma ar mo ḡon pul ir péit'ir leat na ḡeapa ómaoió-eaéta do b'pípeaó." "Ní b'puaḡar don fáill maí cum mo ḡairḡe do éairbeáint, aét ní m'p'oe óam a ráó go n'óean-pair mé mo lán-oiéall cum t'p'ra do ḡp'or."

"Seató," arf ire, "teap'ouigeann doóaire bó óm' atair. Eirig a't'p'ail air anoir, 7 abair leir ḡupab doóaire bó éú atá ar loḡs aimpíe. Reiróteóóair pé leat map atá pé i nḡábatar an doóaire. Ná ḡlac don tuap'p'oaí uairó aét éú leigint cum coḡlata i reompa na péat. Ir deacair leir an mapḡaó ro do déanam leat map atá peaét mbliatóna ó o'iméigeap-ra paí ómaoióeaét ar a' b'p'uinneóis ar a' t'p'aoó t'p'ir éuair óe'n éúir, 7 níor baíneaó an ḡlar ó ḡoin óe'n t'reompa roin. Déanpair an mapḡaó leat paí deirpeaó, aét beiró pé aḡ iarpairó oir do ḡuipéar o'íe. Abair-re leir ná fuil don oúil i mbliat aḡat, go paib a lán t'p'aoó 'pa' éoil, 7 ḡur mó an coḡlaó ná an t-oc'p'ar atá oir, aḡur an eoéair a tabairt duit. Do ḡeobair i. Déan ar a' reompa, bain an ḡlar óe'n t'p'ar, 7 beaó-ra irtiḡ p'omac." Ir map rin do bí. Do éuit ḡac n'ó amaé o'ípeaé map a'ouubairt rí leir, 7 nuair do bain an ḡlar óe'n t'p'ar do bí rí irtiḡ p'omac, 7 teine ḡan é'p'itear ḡan éeó ḡan p'mól ḡan deataé aici; 7 an reompa ḡléarta ruar le háraiḡe óir 7 aipḡíro, 7 toḡa 7 p'oḡa ḡac paḡar bíó 7 o'ig'e oáir b' péit'ir o'p'aḡáil ann ran am roin. Rinneaóar t'p'í t'reana óe'n oiróe—t'p'uan cum

bíó 7 oíge, trian éum ppóirt 7 ceóil, 7 ann roin ar iompáil na boire do rgein pí uair 7 do éair pé an trian eile. i ruan 7 ríor-éotlaó go maroin. O'eirg pé ar maroin, 7 do bí a céad-ppoinn ullam aici roime, 7 nuair do bí pí iéte aige, o'fiarpuig ée an pait pé ullam éum gabáil amac i ntiat na mbó. Dubairt pé go pait, lán-ullam. "Ca cat éruair nómat inoiu," arf ipe, "éom luaé ip do leigfir amac na ba, pasair riat o'aon rtaip amáin ipceac i muéac na bpaéac, atá teópanac le muéac m'atari. Ní beir riat i bpaé ann nuair éiocfair paca na otri sceann, na otri mbeann, 7 na otri muineál éugac. Beir pé an-feapac. Fiarpócair oíot cat é an rige comraic ip fearr leat. Abair-pe leir sup fearr leat iomarrgáil éruair éolgánta. Nuair beir rib ag comraic ní beir don focal aige leat acé sup beag an t-iongnaó oíot beir látoip, sup bpeá an bean atá oá luaé leat. Abair-pe leir sup bpeá oá a mácair ná í. Má éugann tú don fpeasra eile air, do geobair pé an lám-uacéair oit láipceac, 7 ní beir don móill air an ceann do baint oíot." Do éruair 7 do rgaoil pé amac na ba 7 o'iméig 'na ntiat go moómaraic. Níor rtaoatari cor go npeasatari i muéac na bpaéac. Níor b' paca do bíotari ann, nuair o'airg pé an ríot 7 an fuaim 7 an potiom ag úr na coille oá ríom, 7 an éríonacé oá pasat ag paca na otri sceann, na otri mbeann 7 na otri muineál.

"Fo! fo!" arf eipean, "airgim bolat an éipeannais ar an bpoitín éagcóir 7 má'r cóir éagcóir oíolfair ar."

"Sreacat éugac a pacaig sránda," arfa Mac an Rí, ní éum don tráram do éabairt oíot do éana, acé éum páram lom-látoip do baint oot' (oeo') énámaib 7 oot' époiceann."

"Seat! a níc a' Rí," arf an pacaé, "cat é an rige comraic ip fearr leat—ciaca ip fearr leat iomarrgáil éruair éolgánta nó gabáil oe éloiróimtib géara i mbun 7 imbáir earnaéa a céile?"

"Ip fearr liom iomarrgáil éruair éolgánta mar ip í do éairigear ip na hallaib i bpoéair na leanbuidé uairle," arfa Mac an Rí

Rinneatari ar a céile mar do éeapac oá laoc calma nó oá éapac énuic. Do éeanaoip ball bog oe'n ball

éruair ó ball éruair do'n ball bog. Do tarrmainseadair toibreacá fíor-uirge trí rghalam éruair cloé 7 i n-aíairó gac don uair' 'deiread an fácaé gur beas an t-ionghnam do beir láirir gur breáí an bean do bí dá luath leir. 'Deiread Mac an Rí 7 iscomnuirde gur breáíó a máir nā í. Do bí an lá dá fácaí ar Mac an Rí, 7 táinig an rrioeóigín ar a aíairó amac 7 dubairt.

"A míc a' Rí ó éirinn ir fáca óo' mñáib caointe, rínte, nó tinneacá anro éú, 7 dá ttabarrá cor do'n rpaolacá gñáda roin níor b' don moill fáca é." Tug pé cor do 7 éur go glúnaib é, an tair cor go érománaib 7 an tríoíad cor go muinéalaib.

"Tá do éinn agham, a fácaí," ar eirean.

"Nā déan," ar an fácaé, "7 tiubhair mé leat mo mgeacé, go dtí an bár tuit, 7 mo mgeacé go léir óm' bár amac, 7 mo plaitín tpaoréacá."

"Cá'í rí rin," ar Mac an Rí ;

"Tá rí 'ra éarraí rín éall," ar eirean ;

"Beir ríad rín go léir 7 do éinn agham-ra," ar Mac an Rí, as tarrainí a élaíom 7 as caiteam na gceana de. Do gearr gao inr a' éoil 7 do tarrainí trí-na plucáib é. Do buail pé éur ar a gualainn iad, 7 táinig i noíair a bó 7 do éiomáin pé leir a baile iad. Inr an am gur éap an rí gur éoir do'n aóaire a beir as teacé a baile, dubairt pé leir an gcaílin tuit amac 7 péacaint an breicead rí as teacé é. Táinig an caílin irteacé 7 dubairt.

"Níl pé a' teacé, ní feicim é."

"Níl, 7 ní feicir," ar an rí. Fáoi éeann tamail eile dubairt pé leí tuit amac arí, 7 péacaint an breicead an t-aóaire as teacé.

Rí rí irteacé 7 dubairt, "So rúo orm a máirir go bfuil pé a' teacé 7 ceanna an fácaí ar a gualainn aige."

Do preab an rí 'na ríre 7 do bí trí coirceime ó dóiar na cúirte na éoinnib. Rug ar muinéal air, 7 baó dóig leat go múcpaó pé le pógaib é, go mbáirpead pé le deóraib é, 7 go ttiormócaó pé le brataib ríora 7 ríóil é. Dubairt pé leir gluaireacé irteacé go n-íoraó pé a fuiréar,

go raib pé féin an fáio rin aimpire ann ro 7 ná táinig don aodaine a baile 'na beatairó ó roim éuige.

“Ó ro rúto oim,” arpa Mac an Rí, “má tá don ocmar oim. Bí móran toirí ‘ra’ doill 7 t’ítear mo tóicín tóib. I r mó go móir an tuirpe 7 an coirle atá oim, aet tabair dom an eodair cum go tóiríreast a coirle.” Fuair pé an eodair; do bain an glar de’n toir 7 do bí rí iris poime 7 teine san éiríear, san ceo, san rmól, san deatac aic. Do tarrainis rí i n-aíaró nime é 7 ar roim i n-aíaró a pláine; 7 do bí pé com plán, com pollán 7 do bí pé as pásaint an tige ar mairin.

Do éiríear an oirde ro com fuair, com roilbir leir an oirde aréir. D’eirig Mac an Rí ar mairin, 7 nuair do bí pé ullam cum gabáil amac as feoil a gnóta, toubairt ingean Rí Spéise leir.

“Sead, do éiríear go maínt inóe, aet níor b’ don ruo cat an lae inóe go tóí cat an lae inoiu, 7 ar eagla go ríarad don ruo rinn reo páinne tuit 7 congair é go bpeiríear aríir mé. Beiró an dearbriáir níor pine ‘ná é rúto poimat inoiu 7 ní beiró don focat aige leat aet sup beas an t-iongham tuit beir láirir sup bpeas an bean atá t’á luad leat. Ma túsann tú don ppeasra eile, aet, sup bpeasda a máir ‘ná í, ní beiró don moill air, an ceann do baint tóit.”

“Ná bíod eagla ort, ní dearmóiró mé do comairle,” ar eirean. O’imtis pé inoiaró na mbó 7 níor ríaradair cor go npeasair irteac i rígeaet na bpeac. I r gairio do bí pé ann roim, nuair airis éuige an ríot 7 an fuaim, 7 dá méast potuim do bí as an bpeac an lae inóe ba dá mó do bí aige reo. Rinne pé faoi déin mlic an Rí 7 toubairt.

“Fuil 7 gláin ort a armar! do marb mo dearbriáir ós inóe, ná raib aet na trí ceirín bliadain, sup le hearbarí admar do cuiríear ar an gclabán ‘riam é, aet bainíear-ra páram inoiu tóit ‘na taob. Rinneadair ar a céile 7 dá tréine cat an lae inóe, ba tréine 7 ba déine cat an lae inoiu. Ar teact an tráchnóna do bí an lám-uactair dá pásáil ar mlic an Rí go tóainis an ríreóigín go toubairt mar toubairt inóe. Fuair pé buairó láiríear ar an bpeac. Do gearr na cinn

de 7 éòs pé leir a baile iad go dtí an pí. 'Do bí peircean pé coircéime amac o 'dópar na cúirte na coinnib, 7 é go ró-fáilteac poime. 'D'iarr pé ar Mac an Rí 7 a fuiréar do éiríam 'na ceannra aét do 'diúltuig pé o'adon biaó, as tabairt an leir-rgéal céadna mar éus an oiróce poime rin. 'D'iarr an eodair ar an pí, éuair ipreac 'ra' treompia, do bí pí iprig poime 7 do flánuig pí a éneadaca péib mar pinne pí an oiróce aréir. 'Do éiríeadar an oiróce go rubáilceac.

Ar maidin lá ar na bárac nuair do bí pé ullam ar gabáil amac duhairt pí leir nar b' adon puo cat an dá lá do gab éairir peacac cat an lae inoiu, 7 san a comairle péin do 'dearmad gac adon uair adéarad an peacac gur beas an t-ionghnam duit beir láirir gur breá 7 an bean atá dá luad leat a ráó i gcomnuide gur breá 7 a máair ná í. "Bí cinnte" arir epean, "go leanrao do comairle."

'D'iméig pé i noiair a bó, éainig peacac na naoi gceann, na naoi mbeann 7 na naoi muineal, 7 do éiríeadar go cuoia go tráchnóna, 7 cum rgéil gairio do 'deanam, do bain pé na cinn de le congham na rpiréigín. 'Do éòs leir na ceanna go dtí an pí, 7 do bí pé naoi gcoircéime o 'dópar na cúirte 'na coinnib, 7 dá méio fáilte do bí aige poime na hoiróceanta eile, ba dá mó an fáilte do bí aige poime anoét. Rinne pé an-éatant cum a fuiréir o'ite i n-éiríead leir aét éus pé an leir-rgéal céadna, éus éana; 7 o'iarr an eodair 7 oiméig go dtí an reompia. 'Do bain an glar de'n dópar, éuair ipreac, 7 do bí an bean uair iprig poime, 7 éus pí an éoir céadna do, mar a bí aige na hoiróceanta poime rin.

'Do glaoir an bean go moé ar maidin lá ar na bárac air 7 duhairt leir:—"Níl amhar ná gur iomcarair tú péin ro' gairigíreac éalma na trí lá ro do gab éair, aét neimniró b'ead comrac na bpeacac peacac an cat atá inoiu romat. Veró an ráó-éaillead péin—máair na bpeacac—éusac inoiu. Tá pí rin le peacac mbliadna 'inra' éairéain as cur iongan cuair uirri péin. Níl adon rpiróob dá bfuigir pí ort ná go mbairir pí an méio rin pola 7 peola ríor go talam léi, 7 i n-áirí gac adon nóimic 'dearad leat gur beas an t-ionghnam duit beir láirir gur breá 7 an bean atá dá luad leat. Abair léi i gcomnuide gur breá 7 a ipe ná í, nó má admuigeann tú adon nio eile ní veró adon moill uirri buair o'rágail ort, 7 tú 'marbad láirpeac."

“Glacrao do cómairle,” ar eirean, 7 amac leir i n-*tiad* na mbó 7 éadar san rtao i *mu*gead na bratac. I r ar éigin do bíodar ear teórain nuair t’airg ré an ríot 7 an fúaim 7 an foctúim i t-*ne*ó sup *ra*oil ré so *ra*ib c-*u*t-tal-*ma*n timcheall air. I r gairt so braca ré cuige an fíad-*ca*illead so *ra*ib an fíacail ba fía riar na ceann mar máide-croire aici, 7 read n-*ac*ra fearóige as t-*re*abad 7 as fuprad na *ti*ad aniar. Táinig rí ruar 7 t-*u*bairt leir,

“Fuil 7 gíáin ort, a míc a’ Rí ó Éirinn táinig i gcuimhan-*sa*r an oileáin reo oim-ra 7 ar mo t-*u*ir leant do marbuisir na t-*ri* lá do gab t-*ar*ainn, sup le hearbairt aómuir do cuiread an té ba fine aca ar a’ gclabán *ma*m, ná *ra*ib adt an naoi gcéitín bliádm, adt aiarlair bis mille bairfead-ra rárám t-*io*t inoiu dá mbáir.”

“Gleadad cuget, a fían-*ca*illig fíotnaig!” ar eirean, “ní cum don t-*ra*íaim do t-*u*airt tuit ionnta, tána, adt an rárám lom-láir do baint oot’ énámaib 7 oot’ éroic-eann.”

Cuir rí ríam an t-*u*adail uirri féin 7 t’*ra*ppuig rí de,

“Ciaca i r fearr leat iomairgáil éruair éolgánta no gabáil de éloimtib géara i mbun 7 i mbáir earneaca a céile.”

“I r fearr liom iomairgáil éruair éolgánta,” ar eirean.

“Sin put ná t-*u*adard-ra tuit,” ar ipe, as t-*u*airt léim’ ór a éionn i n-*á*irde 7 muna mbead é dá *ca*iteam féin *ra*oi b-*o*lg b-*o* bainne do b-*ra*ad rí a *ra*ib t’fuil 7 t’f-*o*il air so t-*al*am léi. O’*ei*rig ré na fíu-*o* 7 do bí ré dá c-*o*raint féin uirri, 7 do bí rípe gac don nóimic a ráo leir sup beas an t-*io*ngnam do beit láirir, sup b-*re*as an beal a bí dá luao leir; a-*o*ir-*re*ad ré léi i gcomnuirde sup b-*re*asda ipe ná í. *ra*oi t-*u*ir-*re*ad 7 *ra*oi t-*u*o do é-*ra*óuig rí é i t-*ne*ó sup b-*u*ir ar an b-*o*ir-*o*ne aige 7 t’*ei*rig an fuil uaral so huadtar an u-*o*ta aige, 7 t-*u*bairt.

“Gorta cuget, a *ca*illig gíánta, i r b-*re*asda i ná t-*u*ra.”

Ní *ra*ib an f-*o*cal ar a b-*al* nuair do t-*o*g rí léim ór a éionn i n-*á*irde 7 *mu*g an méir pin fola 7 f-*o*la so t-*al*am léi, 7 an t-*u*ra léim do éuair níor t-*o*irne, 7 i r beas nár

lom rí a éanáma ar fáil. Táinig an rpríoeóigín bhuin-
dearís, 7 toubairt:—

“Arú, a mic a’ Rí, ó Éirinn, tairr gearrta, brúigte,
bársguigte as an náipéar caillice. Tá reáct scinn de
briataib glose dparioeácta uirri rin, 7 dá mbad áil leat
cic (rpead) a tabairt fúit 7 iad do bpiread ní bead
asat áct neart don mná innti. Tus ré cic 7 do bpir briat,
an dara cic do bpir ceann eile, 7 mar rin do sup bpir ré
iad go léir. Do éuit rí anuar na chaire, 7 doob’ fíor do’n
rpríoeóigín, ní faib innti áct neart don mná.

“Tá do ceann asam, a caillice,” ar eirean.

“Ó ro,” ar ipe, “ná déan i n-dó’ éor. a mic a’ Rí, 7
tiubhaid leat mo migeácta go dtí an bár duit, 7 mo migeáct
go léir om’ bár amad, 7 m’eac caol donn, 7 mo fíaitín
dparioeácta atá inr a’ éarraig úo éall iriis.”

“Beir ríad-ran 7 do ceann asam, a caillice,” ar eirean,
as caiteam an éinn oi. Do éarraig as na pluic 7 do
buid ar a gualainn é, táinig i noiaid a bó 7 do éiomáin
leir a baile iad.

Nuair do fíoir ré an baile do bí an rí tamall mór amad
ó’n gcúirt as fáiltiugad poime, 7 do bí an oipead roin
áitir air beir rgarra leir na fáitigib 7 an t-pean-cailleac
de máitir doib, ná fearar ré cá bfuigead ré plige do’n
doóaire. Do éos leir irteac é na cúirt breágh doimuis,
ná faib bun cleite irteac ná bárr cleite amad, áct gac
cleite ar don nóir—an cleite dpuimín deairís as déanam
ceoil rpoirt, 7 doibhir dá faib inr a’ cúirt rin iriis. Far-
torar de rgeannaid gearrta, 7 táirpeac de fíad-daraid
cpuidé, an t-urliar figte le biopánaid 7 é as iompáil ar
mór-otuaéal. Rug an Rí ar muineal air 7 toubairt munab
ionann rin 7 fíam ná faib don éaoi aige é fágaint san
plead do caiteam na fíochair anoct.

“Ó ro fúo oim,” ar mac an Rí, “ná fearfáinn don
nó d’ite. Do bíor as piocad torad na coille ó máitir,
7 ir mó mo cúirpe ná m’ocpar 7 leis dam dul a éolaad.”

Tus an Rí an eóair do, do éuaid ruar go dtí reompa
na réad, do bain an glar de, 7 ní faib don nio poime áct
fallaidé (ballaidé) fuara, doiréa, san biad ná teme. Do
éuis ré láirpeac go faib a botún déanta aige, go faib an

bean-uasal imtighthe uairt i n-otaob domáil do'n cáiliúg sup bpeágha i na i féin. O'fán pé ann roin go maroin as cuit le fuacht 7 as tabhairt a éuro pola, 7 a éneadacha ar orgailt. Níor éalúig don ploc de'n lá air, supab é ba fáda leir uairt an maroin cum an reompa, o'fásgaint 7 teacht go dtí an teine. Táinig an Rí éuige 7 o'farpaiúg de cad o'imtigh air nó cáir shab a éuroeacta aréir uairt. Dubhairt pé leir ná paiú don éuroeacta aige aet é féin. Dubhairt an Rí ná paiú don máit as leigint do báp o'fagáil. Do éóg ruar é 7 fuair pé liaig 7 éuir pé 'á feiróil é cum go paiú pé plán. Nuair do bí mac an Ríú leigirte dubhairt pé go mbeaó as imteacht 7 éuairt go dtí an Rí as fágaint plán aige.

"róill," ar an Rí, "ní imteócair mar pin." O'imtigh 7 éus éuige cailín ós o'ingin do. O'farpaiúg de, an bpaca pé don bean puam com bpeág léi pin. Dubhairt mac an Ríú ná paca. O'farpaiúg an Rí arís an bpaca pé don bean com bpeág léi pin. O'fpeasair pé ná paca. O'farpaiúg an Rí an tríoimáó uairt de an bpaca pé puam i n-aon cor don bean com bpeág léi.

"Teit!" arpa mac an Ríú, "connac-ra bean sup gile lúroin a coire na cláir a héadain."

"Dpeit a máit ar t'adomáil," ar' an Rí, "ní fágfai an áit reo cum go otugair dom-ra le feicint i pin." Do éóg pé leir é 7 do éuir i otúr é, 7 éuir pé gairm-pcoile amaé 'na iugeacht go paiú a leicéio aige, 7 go puab an ceann le baint de lá áirighthe ar an uair pin do élog, muna otugpaó cum polair an bean úto ba bpeágha ná a ingean féin. Táinig an lá 7 do bailig an máit-pluaig 7 táinig an uair. Tógaó amaé mac an Ríú ó Éipunn cum a éinn do baint de. O'farpaiúg an Rí an paiú don puo le páó aige pul mbainpíde an ceann de. Dubhairt pé ná paiú aet rá mb'é a éoil cáirde leat-uair an éluig do tabhairt do. Táinig an leat-uair 7 ní táinig don éabair. O'air ceat-pamáó uair ann roin air, 7 i gceann an tréimre pin, do o'péuig an ppéar móir-otiméall oppa. Do éneadair na tréi ppéacáin as teacht inr an ppéar éuca. Do éuirlin-seadair anuar na mearg 7 punneat tréir ban díob. Do reioib ceann aca an rtoea o'á coir 7 do rgar pí polar móir-otiméall.

"Sin i agat," arpa mac an Ríú, "an bean ir bpeágha na t'ingean féin 7 congair i má féadair é."

Níor éiríge rin ná 'éiríge an triúr ban na 'tí bhréacháin arís iní an aer, 7 'éirígeadair ann roin iad. 'Do fuaigheallad mac an Rí 7 níor fás ré plán ná beannaét as an Rí ar iméaét do. 'Tiomáin ré leir éum go maib 'tíúét 7 'deiréanairé 7 meiríúé ceóig as teacét, an láir bán as toul ar ríad na cupóige, 7 an cupóig as teicéad uaití. Maorairé gearra as amarríuig iní an áit go mbíóir 7 iní an áit ná bíóir ná labhairí 'tíúé. 'Connaic ré caol-téacét as eiríge ar gleann. Rinne ré faoi na 'éin 7 bí teacét beas íriol cinn-tuíge roime. 'Cumó irteacét. Ní maib roime ircíg acét an ghuasac leacé-éacé maib; cor leir ríadailte, 7 cor leir ceangailte.

"Dia a beacé-ra, a mic a' Rí 7 ó Éirinn," arís eiréan, "ir maib do 'conghaib éum na n'gabair do éacé irteacét."

"Ir maib, 7 ir ró-maib," arís mac an Rí.

"'Seacé a mic a' Rí," arís eiréan, "ceangail an éor eile liom 7 carrao féin irteacét iad."

'Do ceangail ré a éor 7 rúo amac an ghuasac, 7 bacé 'tíúig leacé nár fás don gábar i n'giorracét píce míle do nár éar ré irteacét. 'Do éirígeadair iad. 'Dóladair cuirín fuaí 7 cuirín te 'de. 'Do maibígeadair iad 7 do éarraigígeadair trío an n'gíorraig, trío an n'guarraig, trí na ríaclaib fáda fuaí, 7 'tígeadair iad. Ann roin do fíúteadair ríor ar gac éacé 'de'n teimí 7 'fíarraigí an ghuasac 'de mac an Rí, an maib don ríeal aige.

"Níl," arís mac an Rí, "a' mbeacé don ríeal agac féin?"

"'Deas-éiríoc oim má tá," arís an ghuasac, "acét go maib n'gean Rí gíeige ann ro agam aréir 7 a 'd'á' éas ban cuimíeacéa 7 ná féarraigí go léir i 'éimeacé tíim ó 'deóraig, acét i as caoi-gol ar féacé na hoiré i noiaíó gairgíóig do bí as tíoio ar a ron."

"Cáir gáib pí uait ann roin a ghuasac?" arís mac an Rí.

"Tá pí i 'tíúig dearríacéar eile agam anoét," arís an ghuasac.

"Cá'íl ré rin a ghuasac?"

"Tá ré airéar lae fáda, an bóirín beas roir ó 'dear ó'n 'tíúig reo."

Níor labhair mac an Ríḡ don pócal. Do éuadair éum éotolata ḡ níó naḡ ionḡnam níor érom-fuan do éum ḡo ruḡ an lá ḡeal air. O'eiríḡ ré ar maidin, do níḡ a láma ḡ a aḡair, éuḡ a aḡair roir ó deap, o'iarri ar Oia é 'éur ar a leap nó munar iarri do leis do. Com luac ḡ do bí an éeao-ḡroinn caite aige, do cuir éum bóḡair, ḡ níor fáir poimn féir paol na éorair ḡur ḡroir ré teac an tair ḡruaḡairḡ um éraénóna. Do éair an oiréce 'na éeannra ro, féir mar éair ré an oiréce aréir ḡ fuair ré an tuairirḡ éeaoḡa i ttaob inḡine Ríḡ ḡréige—ḡo fair pí imḡiḡce ḡo oti teac deapḡráḡar eile do bí airdeap lae fára eile uair.

Ar maidin i mbárac com luac ḡ o'eiríḡ an ḡruan, éum bóḡair leir aríḡ ḡ do bí oá uair níor mó deirir air éum ḡur éárla ré ar éiḡ an ériomaḡ ḡruaḡairḡ. Do cuir ré rin míle fáilte poimn mac an Ríḡ o éirunn féir mar punne an beirt eile ḡ tubairt ḡur máir mar do éárla éum na nḡadair do éaraḡ 'rteac.

“Ó Carrao ḡ fáilte,” arpa mac an Ríḡ.

“Ná bac poim de,” arp'an ḡruaḡac, “oá mbaḡ áil leat an éor eile reo liom do éeangal, do éarḡainn féin irteac iao.”

Do éeangail ḡ ríto amac an ḡruaḡac ḡ baḡ oóiḡ leat ná fair ḡadair i n-éirunn náir éar ré irteac i ḡcionn leat-uairé an éluig. Do éruḡadair iao. O'óladair cuirín fuair ḡ cuirín te de. Do máirbuiḡeḡadair iao, do éarḡainḡeḡadair éríto an nḡríorairḡ, éríto an nḡruarairḡ, éríto na riactair fára fuara, ḡ o'iteḡadair iao. Do fuirdeḡadair ríor ar oá éaoir na teimeḡ. O'riarḡuirḡ an ḡruaḡac de mac an Ríḡ an fair don rḡeal aige.

“Níl nuaoct,” arpa mac an Ríḡ, “a' mbeaḡ don rḡeal aḡat féin?”

“Níl rocal,” arp an ḡruaḡac, “áct ḡo fair inḡean Ríḡ ḡréige ḡ a oá' r'éas ban cuimḡeacḡta ann ro aḡam aréir.”

“Cál pí anoct a ḡruaḡairḡ?” arpa mac an Ríḡ.

O'preaḡair an ḡruaḡac ḡo fair pí oá poraḡ anoct i otiḡ deapḡráḡar a haḡar, atá éuar ann poim, ḡo fair cóirir mór ḡ ḡairḡíóíḡ ḡ laocḡairde an domain uile éruinniḡce ann.

“A ḡruaḡairḡ,” arpa mac Ríḡ, “a' otiocḡá ḡo oti an poraḡ?”

“Mairte féin ní raḡao,” arp'eirean, “oá breicḡeḡo an pí mire do bainḡeḡo ré an ceann oíom.”

Arpa mac an Rí, “Teanam, 7 fan-ra amuis. Raḡad-ra irteac 7 tiubrao do dótáin le n-íte 7 le n-ól amac éuḡat-ra.” Do coilig pé leir. D’iméig mac an Rí 7 do bailig pé air a bfuair pé de páinínib air fúto an tige 7 do éangail ruar air féin iao. Do ḡluairéadar oppa sup ípóiréadar an éúirt.

“Fan-ra amuis anoir,” arpa mac an Rí leir an nḡruaḡac, “ḡo otioḡad-ra éuḡat.” D’iméig 7 d’pás pé ann roin é 7 pinne ar dótáir na cirtine, buail ruar ḡo otí an teine aḡ foiléimig ar nór amadáin. Inr an am roin do bí an cócaire aḡ imteacót ó’n ḡcirtin 7 miar mhór feóla aici aḡ dul faoi déin na cóiripe. Do rḡiob pé uaití í, fúto amac faoi déin an ḡruaḡaig é 7 do éait pé éuige a faib ar an méir 7 dubairt leir beit aḡ íte an méir pin ḡo otioḡad pé arír. D’iméig pé irteac. Rinne pé an cleap céadna. Do rḡiob an dapa miar leir 7 do put amac 7 d’pás aḡ an nḡruaḡac í. Táinig ’rteac arír 7 ní túirḡe pin ná ruḡ na reirbíríg air, cum é cup amac; acót d’á mbeac an oiréad eile aca ann, ní féadofaíor é ’córpuige d’á bonnaib. Cuair rḡéal ruar ḡo otí an cóirip, ḡo faib amadán tíor inr a’ cirtin aḡ déanam d’ioḡbála aḡ rḡiobad na feóla leir. Táinig an maigirtir anuar 7 dubairt leir ḡabáil amac. D’fpeaḡair mac an Rí 7 dubairt ná faib don éaoi imteacót’ aige ḡo bfeicḡeacó pé an bean óḡ 7 a fear. D’iméig an rí 7 do éaduis pé leir an ḡcórrip 7 dubraoair é ’leigint aníor. Do rḡaoileacó ruar é. D’iméig pé aḡ poc-léimig irteac faoi an reompa. Do éait tréimpe ann aḡ léimig anonn 7 anall cum sup faoil a faib irtig sup deapḡ-amadán criochnuigḡe a bí aca. Nuair do bíoair corḡa d’á éuró cleap do tairbeánaó an bean óḡ do, 7 dubraó leir beit aḡ imteacót. Dubairt ná himteócacó ḡo deó cum ḡo bfuigeacó deóc ó’n mnaoi óig. Tug rí deóc do 7 d’ól pé a pláinte. Nuair d’folmuis pé an ḡloine dubairt pé ḡo ḡcaitḡeacó an bean óḡ bpaon d’ól uairó féin put d’imteócacó pé. Fuair pé bpaon le tabairt oi, d’fonn beit méir leir. An fáinne fuair pé uaití i reompa na féad, do fleanmuis irteac inr an ḡloine a ḡan fíor d’á faib timceall air. Nuair d’árduig rí an ḡloine ar a ceann, connaic rí an fáinne tíor innti. D’aicín rí an fáinne 7 do pḡeab rí na rúde. Rinne anonn air 7 do írac anuar de a faib de páinínib éiréann air 7 dubairt ḡuab é reo a fear féin. D’iompuig ar an bfeap eile 7 dubairt leir beit aḡ cup taláin de. ḡlaodacó ar

an riasairt 7 poraó i péin 7 Mac an Rígh ar an láthair rin 7 do bí bainir reáct lá 7 reáct n-oiríche aca. Ar maidin an t-octmáó lae dubhairt ré lena mhaoi gluaireáct as aeruigeáct ar an bparirise. Tós ré leir corraacán, doibinn áluinn, don coipe. Ní deaáadair i bpar nuaíe éáiníe an sruaáac ruar leó in a corraacán féin.

“A mhic a’ Rígh ó Éirinn,” ar eirean, “a’ sruirpeá seall ar do corraacán réácaint ciaca ir mipe?”

“Do cuirpinn,” ar Mac an Rígh.

Do gluaireadair le céile 7 ba ró-geairr dóib go raib an sruaáac raó a raóairc uair. O’ran ré ann roin leir 7 dubhairt.

“A mhic a’ Rígh tá buairíche asam oir.”

O’preeáair Mac an Rígh 7 dubhairt, “do bí bpeir an ualaíe oim-ra 7 muna mbeáó roin ní buairícheá oim.”

“A mhic a’ Rígh,” ar an sruaáac, “taóair dom-ra an bean 7 bíóó tárdáil eile asat.”

“Tiubraó,” ar Mac an Rígh.

“Ná taóair,” ar an bean, “7 ná bain leir. Ní haon mío a bpuil dem’ óuáó raáááta go oí reo asat reácar a bpuirir ar ro ruar, má cuirpeann tú inra’ corraacán cum an sruaáaíe mé!”

“Oó!” ar Mac an Rígh, “ná bíóó don eagla ’na éaóó rin oir buairíche-ra caóó anoir air, nuaíe beirí t’ualaíe-ra óiom.”

“Ní buairíe,” ar ire, 7 do éuair rí an-éruair air san ríaraimint léi.

Ní déanraó an t-áiteam go léir an gno, ní éreirpeáó Mac an Rígh ná go mbuairícheáó ré féin, 7 éus ré an bean do’n sruaáac. Nuaíe do bí rí inr an corraacán as an ngruaáac o’parruir ré de mhac an Rígh an raib ré ullam. Dubhairt reirean go raib. Ar go bráé leó 7 ní raóa éuadair nuaíe o’iméíe an sruaáac ar raóairc mhic an Rígh. Ní raóair ré ciaca roir no riar do bí ré iméíeche.

Nuaíe do éus ré caó do bí déanta as an ngruaáac do, do bí a fíor áise ná raib don maíe a beirí óá éóruigeáct níor ríá, áct éus ré a corraacán cum cuain com luáé 7 do b’féirir leir, 7 do léim amaé ar an oiráíe. Ir é do bí go buairíche, brónaé, mar ná raóair ré caó é an roinn

de tálamh an domhain go raib a bean. Ní raib don éadai carpa ar an gcúirt aige mar tóá mbéarad an rí air, do bainfead ré an ceann de. Ní fearad ré an domhain cad do déanfaid ré, aet minne ré fíogair na cpoire ar réim, 7 tús a dgaró roir ó deap, o'iair ar oia é 'cui ar a leap, nó munar iair do leis do. Do bí ré a' riubal leir go raib an tráctóna ag breic air. Do carad irtead i gcúirt é. Cé bí ann roin iricis aet a bean. Rinne ré uirru, 7 do tós ar a baclainn í, 7 do bí ré tóá deocad 7 tóá pógad le hádar. Dubairt rí leir bogad oí, ná raib don maic ann, ná raib don fagáil aige uirru anoir. O'fíarpuis ré oí, cad ná' éad, nó cad do bí cum í coimead uair. Dubairt rí go raib an gnuagad ag tead 7 tóá luaithe o'imteocad ré gur b' fearra do é, mar tóá otigead an gnuagad irtead go marbócad iad ardon. "So rúto oim," arpa Mac an Ríg, ma imteocad-ra go bfeicid mé é, 7 go mbéarad tura liom." "Má túsann tú faoi rin ir é an gairge ir mó minir maí," arp ire.

"Imirteocad mé m'anam leir," arp eirean, "pul b'págarad im oiaid tú."

"Sead" arp ire, "tiubrad-ra gad don éongnam o'féarad mé. Má déanann tú ruo oim níl don baogal oit. Tá rean-tuag beag meirgead tuar ann rúto faoi an leabair. Téirig ruar 7 tabair leat anuar í." Tús.

"Sead," arp ire, "a' bfeiceann tú an eirann móir roin ar dgaró an doirar amad."

"Éidim," arp eirean.

"Tá tóá anam 'ra' gnuagad," arp ire, "7 nuair bíonn ré ag fágaint a baile, cuirteann ré ceann aca i gcoimead i n-ub cipse irtead 'ra' éirann. Tá ré inra domhain Toir anoir. Má táir i o'gairgidéad maic do oócain cum an éirann do leagad, aet ir éigin tuit é 'leagad, de'n éeas iarraet, mar nuair buailfeair an eirann cuirfid ré buair ar, o'aireocad an gnuagad, pé aic an domhain go mberó ré, 7 ar iompáil na boire beró pé ar t'agad amad 7 iarraet tarraingta aige cum do marbta, 7 muna mberó an t-ub agat-ra 7 é 'buatad leir ra' póll adómar atá faoi bun a éic' éicé beró tú marb láirtead aige, aet má aimpigir ra' póll adómar é tuitfid pé ríor 'na b'raoinín glótaige, 7 berómíone raor."

"Tiubrad mé faoi ar don trlige," arp eirean, ag

caiteamh a éiríoge de, 7 as déanamh amac ar an gcrann
lena tuasg. Do buail pléarsa air 7 níor éiríge rin náir éirí
an crann buair ar, 7 do éirí pé; 7 do léimíris Mac an
Rí an t-ub. Is ar éirí do bí pé ríobta aise, nuair do
bí an Spuasac i dtuob éirí de 7 an iarracht tarraingta
aise cum a mairbta.

Da mairt an maire pin as Mac an Rí. Sul faib t'uain as an ngruagac, t'iompuig pé, 7 do buail ann ran poll áomair é leir an ub, mar t'ubrao leir, 7 do tuit an gruagac 'na énaipe mairb. Rinne a bean air, 7 nio nac iongnam, ir beas nár mûc pí le pógaib é, nár báit pí le deóraig é, 7 do t'iompuig pí le brataib ríota 7 ríóil é. Ní deápnatour don moill 'na t'iaro pin, aet t'ullmúigeatour iao féin láit'reac cum bóair. Do bailigeatour leo mór-faibhear an gruagair, ioir ór, airgeat asur reóraig, 7 sac nio eile da luacmaire, do bí c'puinnighe aige ó sac páirt de'n domán, 7 do gluaireatour oppa go héirinn go t'irúgeaet a aetair. Do bí na céatota fáilte ann roin pómpa 7 do bí bainir peaet lá 7 peaet n-oirde aca, 7 do maireatour ann roin go rogaet, iao féin 7 a plioet 'na noiaio.

Donn fírinne.

SPECIAL PRIZE STORY. By "Pearl San Ann."*

sgéal an fátais bríochmair agus an fátais
lútmair.†

Bí reatáirpe gairgearmáil ann fao ó 7 ip fao ó bí. Bí
 óir 7 airgeara airge 7 a fáit bíó. Séan Dia leir an reatáirpe
 reo gur póraó é 7 bí beirt mac as a mnaoi do'n
 céad moct. Bí an an-bhóto as an ádair ardu, 7 ar reiréan
 —“béirto riato reo in a noá fátaó láiróir, má fásgann riato
 raogal.” Báirt ré féin iato, 7 b'é an t-ainm a tús ré
 oppa an fátaó bhíosmair 7 an fátaó lútmair. Tús ré
 aipe 7 comhéaó maic úóóta, agus an bopraó nac noéanaó
 riato ran oiróce úéanaó riato ran lá é, gur méaóuig riato san
 aipeaóóáil com móir le n-a n-áairi. Bí riato in a mbeirt
 glíceamnaó lútmair láiróir, 7 'ac don aca a' bpeit báirri ar
 a céile le bpeagáicéte.

* "Peap San Amm." Mr. Michael Rogers, the writer and narrator of this tale, is a native of the parish of Lackan, near Killala, Co. Mayo.

† Ó Condae muiḡ eó, coir na fairrige, cneirim, rḡéal maite, a lán
focal neam-ḡnátae ann.—an éraoibín doibinn, moltoim.

Ói fiac' duib' a'g an a'chair 7 t'péir p'pín (p'poinne) gac' lã, b' é an g'reann bíot' a'g an a'chair a'g f'aire ar a' beirt m'ac i' t'ac'p leir an b'fiac' duib'. Le linn an t'pá'chnóna b'i an fiac' duib' i' n-ann a' mbuailt'.

Ói an t'á' fá'c'ac' don lã amáin amuig' a' fiac'ac' 7 a'g reit'g ar fuo' na gcoillte. Le linn a' t'pá'chnóna t'áin'g fiac'ac' a'baile. Ar t'í'oeac'c' i'p'teac'c' t'ó'ó'c'a in a' t'ot'ig, t'f'ia'f'p'ui'g' fiac'ac', go cé' p'ai'b' an fiac' duib'. T'innir an t-a'chair t'ó'ó'c'a go p'ai'b' an fiac' duib' im't'ig'c'e ó' uair' a' t'ó' t'ó'as in'oiu 7 nár' f'ill pé' ó' f'oin, t'ionn't'ui'g' fiac'ac' t'airt ar a' gcoir 7 t'eir' fiac'ac'-ran, "ní' é'ot'ló'muio' don t'rá'm' ano'c't go b'f'ui'g'eamui'o' f'ior, f'áir'néir, ná' f'air'néir go cé' ar im't'ig' an fiac' duib'."

Siubail fiac'ac' na coillte a'g'ur na g'leann'ta(í'b) a'g'ur na m'ac'air'eac'a bána gan f'éar 7 ní' b'f'ui'ar fiac'ac' f'áir'néir f'aoi an b'fiac' duib' áit ar b'it' f'aoi 'n a'ep.

Ói fiac'ac' t'ui'p'teac', b'í'ónac', t'eac'c't a'baile t'ó'ó'c'a, nuair' nac' b'f'ui'ar fiac'ac' f'áir'néir ar b'it' f'aoi, 7 b'i fiac'ac' a'g' p'uib'al le coir na f'air'p'ge gur' t'ó'airc an g'air'g'í'oeac' l'ú'c'm'ar f'ao' a' f'ean-p'ao'airc amac' f'a' b'f'air'p'ge, 7 t'ainic (é'onnac) pé' long' i'oir é' 7 léar, 7 leir an p'uib'al a' b'i f'ú'ic'i b'i r'i' c'up' t'onn't'p'ac'aoi é'om' hár'to leir na r'léib'tib, 7 b'i r'i' p'é'ab'at' na g'ain'm'e g'laire t'e t'óin na f'air'p'ge le t'eann' r'eóil 7 r'ná'm'a gur' buail r'i' an clac'ac' go t'e t'eann, 7 le n-a' liagán' r'ná'm'a gur' bain r'i' g'éim ar an ng'leann.

"f'ó'ill! f'ó'ill!" ar'p' an g'air'g'í'oeac' l'ú'c'm'ar. "Má'r' long' r'í'oe t'ú, ná' long' p'ao'g'al'ta, t'á' m'ire ull'm'ui'g'c'e le t'oul i' t'ac'p' t'eac'." leir r'in' é'uar' an t'á' fá'c'ac' t' don l'éim amáin ar b'or'to na luinge, 7 t'ó'airc fiac'ac' f'ú'pa (f'ú'c'a) 7 t'air'tu, 7 ní' f'aca fiac'ac' don'ne in'r a' luing' ac't a'innir'ín ba f'í'or-b'p'ea'g'í'oeac' t'á' b'f'ac'air' an t'rúil ba g'éire t'á' p'ai'b' beó, 7 an t'eall'p'ao' t'o b'i ar a' h'ag'air' b'é'air'ac' pé' p'ao'airc t'o'n t'all, 7 ar r'ipe t'o don p'learc' amáin, "ó' t'á'p'ta gur' g'air'g'í'oeac' m'eir'neam'la r'ib, c'air't'eamui'o' an o'í'óc'e r'eo a' c'air't'eam', t'p'ian le t'p'ean'a, t'p'ian le f'ian'nair'oeac'c't a'g'ur r'g'é'alair'oeac'c't, t'p'ian le clár' t'á'p'li'r a'g' im'irt c'á'p'ao'í'oe, a'g' inn'r'inc ar b'f'op't'ún t'á' c'éile."

"Ó'f'uil' c'á'p'ao'í'oe l'ib?" ar' r'ipe. "Níl," ar' fiac'ac'-ran. "B'áir'tim f'air'í'or o'p'ai'b'," ar' r'ipe. "Ní' p'ai'b' mé' f'éim a'p'iam' gan an é'oinneal ná' a' h'á'ó'bar."

* Go cé' p'ai'b' = c'á' p'ai'b'.

Leir rin òairpung rí rlaicín òraoiòeac̃ta ar a póca 7 buail rí buille faoa g̃ear ar òloic̃ ancoipe bí le n-a taob̃, 7 rinne rí clár t̃airp̃ur 7 paca cárhoiòe òe. Tug rí 'mac̃ na cárhoiòe 7 nuair òionntuig̃ rí an m̃ám, "Cé méac̃ an mbéiò an cluic̃e?" ar rípe.

"Ruò ar bit̃ ir moḡain léac̃," ar' an faac̃a lúct̃mar.

"Cébí ac̃a aḡainn," ar rípe, "ḡeoḃar an céac̃a cluic̃e, cuirp̃iò ré ḡeara ar an mbeip̃c eile.

Ó'imir ríac̃ 7 fuair an t-ainnirín an céac̃a cluic̃e.

"Cuir óo ḡeara anoir," ar ríac̃-ran.

"Ní beaḡ òib̃ a luait̃e," ar rípe. "Cuirim-re faoi ḡearaib̃ 7 faoi m̃óir-òom̃naiõe na bliat̃ona ríḃ, ḡan óá oiròc̃e 'coòlaò i n-aon teac̃, ná ḡan t̃rí béilí bíò iḡe óe áon ḃor̃o, ḡo ḃf̃áḡaiò ríḃ amac̃ m' áḡair-re 7 ḡo ḡcuirp̃iò ríḃ t̃rí lá óualḡair irteac̃ aig̃e 7 muna mbéiò ré rin com̃-alluig̃c̃e aḡaib̃ i ḡc̃ionn lae 7 bliat̃ona óéanfaiõ mipe min 7 luait̃ ó'ḃur ḡcñám̃a."

"Cá ḃruil ó'áḡair in a óom̃nuiõe?" ar ríac̃-ran.

"Cuirp̃iò cñám̃ ḃur r̃r̃ón moḃaib̃," ar rípe, "7 óéanfaiõ ré ḃur ót̃reóruḡaò."

"Óona ḡo leór̃," ar ríac̃-ran. Ó'f̃áḡ ríac̃ an báo le ualac̃ t̃rom ar a ḡc̃oiõe.

Órõc̃ rí an liaḡán r̃ñám̃a ḡo háro ar (ór) a c̃ionn 7 ó'im̃c̃ig̃ rí ar a faoḃaie ioir̃ óá c̃uinn.

Éainig̃ ríac̃ a ḃaile 7 a ḡc̃uio iorḡaóac̃a aḡ lúbaò f̃úpa (f̃úca). Nuair a éainig̃ ríac̃ irteac̃ inr̃ an tig̃, f̃uiõ ríac̃ r̃íor fa ḡeaḡaioir̃. Cuir ríac̃ or̃naò ar̃cu, 7 éraiḡ ríac̃ c̃reatlaḡaiõe an tig̃e 7 cuir ríac̃ r̃caon inr̃ an mbinn.

"ḡoirim 7 cairp̃uig̃im ríḃ,
Cugam 7 aḡam ríḃ,
Ó óear 7 ó éuaiò,
Anoir 7 aniar,
Clann faoi ḡearaib̃ anõc̃t ríḃ!"

ar' a' m̃áḡair.

Nuair éainig̃ a n-áḡair i láḡair, óearc̃ ré or̃cu 7 bí m̃únóḡa allair aḡ tuic̃im óioḃc̃a com̃ m̃óir le uò ḡé, le laḡair.

"Óraiõ òib̃," ar r̃eip̃ean, "ar faoi éearc̃ (c̃iirc̃) ná

raoi laða (laðain) a leigeaó amac rib?" "Tá faicéar orm," ar peirean, "nac nðéanraíó rib don lá maiðeara fao'r béar an faoðal ar fuíðeacán. Níl don ðaol aðaib liom-ra, nuair nac bfuil rib in buir nðairðiríðis níor fearr ná tá rib."

Leir rin éainis a máðair mhór i láðair. Fhuic pí le deó-raib iao, nið pí le pððaið iao, éiomuis pí le bpaða' míne rriðil iao.

"Á ocón ó!" ar riao-ran, "caitreamuir plán 7 beanna-æc fððail aðaib i mbámað."

"Cé an ruo a o'érus ó éuaró rib amac so deireannað?" ar' a' máðair mhór. O'innir na ðairðiríðis oððæa (oðib) mar tá innirte aðam-ra oo'n léiðæóir. Éaít a n-aðair leaé na hoirðæe oá ðcomairliðean, 7 éaít riao an leaé eile de'n oirðæe na ðcoilaó.

Níor éuirge ðeal an lá ná bí na ðairðiríðis 'na fuíðe. O'ic riao a mbuocfárta, 7 éuaró an t-aðair 7 an máðair mhór 'un a' élaðais leóðæa. Éus an máðair mhór oor treamair-muir leóðæa, 7 ar ríre leóðæa, "coinnisrò an treamair-muir reo raoi n-buir ðcuor 7 ní bfuige don oðaoirðæóir ar éalam an oomain don buair opaið fao'r béar an treamair-muir in buir ðcuirðææta, 7 an ðáðao ir mó oá mbéiró rib ann cuirðiró ouilleóð de'n treamair-muir in buir mbéal 7 ðeóðæaró rib an buair ar an pluas ar fao." Éarriais pí amac an plaitín oðaoirðææta 7 buail pí buille ðe ar rmuðairlle rðoin bí að oul anonn 'r anall ar bárr an uirge 7 punne pí cupacán rnáma ðe.

Fuaró (éuaró) an oá ðairðirðææ irteæ inr an ðcupa-éán 7 éuir leoman na tráðæ naoi otonn ó'n tráðis iao ður fðð ré ar fíor-ðaimneæc na fairrge iao. O'fðð riao a reæc ðææo beannaæc að an oileán ðlar.

CAILÉIM.

Níor fðð riao téao úr ðan earriaisrte, cruða báro ðan lúðao, clóirða ðan ræonaó, liasán rnáma ðan áruoðao, halmaóir ðan buiræao, maroe rnáma ðun rð-buiræao, ður éreao riao an fairrge fíor-ðaimneæc i mears liopaoán aður lapaoán, méalta beaða, méalta móra, ceannaæaoi cluais 7 cleiteææa rðoin, so raið leóðæa (leó) ceól binn 7 ðlunn, 7 ní raið don éan in ran Oomán éoir nac raið leóðæa

ar ceann na maraí pána, sup buail ríad tráig 7 cladaí tíre na lochlann. Buail ríad méar i ndeireadh 7 i dteireadh an báro sup éirí ríad irthead í (? é) inr an áit náir baogá! oi sruan dá pléaradh, ná gaoth dá méabao, ná clocha beaga dá ríadallao ná dá ríadao.

D'éas ríad an báro anhrin 7 éirí ríad an treamair-muirne faoi n-a sruor 7 ríubail ríad an oirde rin ar fuo coillte go ríab ríad bunáite tuirthead. Súro ríad ríor ar énocán le n-a rígríte déanam 7 éainic (éonnaic) ríad ríolar fao a rean-ríadairc uatha. D'éirí ríad 'na rearam 7 éus ríad dá mbuinn é sup éar-rainis ríad ar an ríolar. Nuair a éainis ríad i n-aice an ríolar bí teadh breas ar (ór) a scoinne 7 ríubail ríad éar éiméall an tíge 7 níor féad ríad don d'or ar 'féiceál air. Ar an gairgíthead bríogmair leir an ngairgíthead lútmair, "teadh é reo atá faoi d'raoíthead." Leir rin féin deair an gairgíthead lútmair go géar ar a' taob ó d'uar d' é n teadh 7 éonnaic ré d'or beas ar éoirneal de. Éuar ríad irthead 7 éonnaic ríad géar-ladh móir in a ríud ar ríolín trí sruor 7 na ríadla bí na éarbaio íochtair, déanrao ríad marde láime, 7 ní hé amáin go ndéanrao ríad marde láime adt déanrao ríad marde mullais go éadh. Leir an an-bádao a éainis orcu leir an iongantair a éonnaic ríad éuar ríad ar a sruil le sruil (sruil) amad.

"Ríligíó ar buir n-air," ar an ríománaic leóbda, "7 ir reair d'íob a beir in mo éulódar-ra (éomluadar) 'ná b'éirí a beir i n-áit níor meara." Sliac an dá gairgíthead meirthead 7 ríubail ríad ruar i n-aice an géarplais ríadán, 7 ríud ríad ríor, ceann aca gadh don taob de. Coirí ré dá sceirruadh 7 d'fneasair ríad é éom mair 7 bí ríad i n-ann, 7 ar reiréan leóbda, "tá mo d' mór agam faoi n-buir scoinne, 7 'ré an t-árbair d'eiríu rin, bí beirí mac agam 7 tá ríob-ré ag sruil a sruamlaad leóbda."

"Cá bfuil ríad anoir?" ar an gairgíthead bríogmair.

"Oé! mairthead ríaríor!" ar reiréan, "d'iméig an reair ba ríne aca trí bliadhna 'r a' lá iníu le cogadh a éogáil i n-aghaid áro-mí na tíre reo. Tá trí cloigne ar an rí, 7 tá ríadéar oríu sup mair ré mo mac breas. Dá bliadhna 'r a' lá iníu d'iméig mo d'ara mac ar an ríolar céadna

níor fíll ré ó foin. Uiaðóain 'r a' lá iníou o'iméig m'in-
 gean go héipe (Éipinn). Cuairt pí tráct ar óá gair-
 gíóeac atá annpin arab ainm dóbba an gairgíóeac lútmair
 agur an gairgíóeac bríogmair 7 cuairt pí go héipinn le n-a
 gcur faoi gearaib 7 níor muicig mé rgeal ná reuainne
 uaiti ó foin."

"I r pinn-ne an óá gairgíóeac atá faoi gearaib ag
 o'ingín-ra," ar an gairgíóeac bríogmair.

"I n-am a tárla rib," ar an gíomána. "Mire an
 máigiríoir atá rib-re cómairéact, 7 tá 'fíor maic agam
 na geara a cuir m'ingeann-ra orrib. Má tá rib i n-ann trí
 lá dualgair a cuir irteac agam-ra béir na cora lib, 7 mur
 (muna) mbeir rib i n-ann na laeteanta a comallat ní
 tiubraínn leir-piginn ar buir raozal."

Bí an óá gairgíóeac an-bríodamail nuair fuair ríad
 eólar ar a' máigiríoir do bain an ríuabal faoa aríou. Cuir
 ríad an oirde rin i gcaoin-comrá, trian le treana, trian
 le riannairéact 7 rgealaréact, trian le cotlat ráim 7
 ríor-cotlata go o'áinig maíoin lá ar na bárac.

Ní túirge o'éirig an lá ná bí an óá gairgíóeac 'na
 ríre. Cuairt ríad amac in ran ngamna* 7 bí an gíomána
 amuig ríompa le n-a n-obair a cairbéaint dóbba. Tug ré
 amac óá eac ar óac na luéirge 7 o'oríuig ré dóbba out
 a' marcuigeact oríu. Cuairt ríad do don ríorlóig† amáin
 in ra diallao. Cuir ríad ouilleós treamair-míre in a
 mbéal 7 muig ríad ríeim cuairt, fuinnite, bríogmair ar an
 ríuan. Réab 7 ríoll na cairle (capall) 7 cuairt ríad
 naoi míle ar a gcúl, naoi míle ar a n-agairt 7 naoi míle
 ar gac taob oíob 7 níor féad ríad na marcuig do leag-
 aint. Níor fás ríad claoe na reonra ar fíu na tíre
 náir cuir ríad de léim cairtu íad.

O'fíll ríad ar a n-air le linn an tráctóna 7 bí na
 cairle tuirreac, ríadta. Bí an máigiríoir in ran ngamna
 ríompa; "a! rib an óá fáac ír fearr a táinig triarna oríu
 aríam," ar reirean. Tug ré irteac 'un (cum) a' tíge íad 7
 bí boir maic bír réir faoi na goinne. Bí coza 7 moza gac
 bír aca. Bí blar na meala ar gac don ríeim 7 ní maib óá

* gamna=yard or pound.

† ríorlóig=a step and a jump.

gréim de don bhar. 'D'it ríad 7 'd'ól ríad go ríab ríad
 com rubad rádae asur beaó ríad Oirde Noctas. Cuair
 ríad a córlaó léir (tar éir) a mbéile bíó ite 7 córlaí ríad
 ar a ráimín roga. Ní túirge 'd'éirí an máidín ná bí na
 gairgíóis na ríóde. 'D'it ríad a mbriocfárta 7 éus ríad
 amad a 'd'á n-eac 7 rgar ríad a 'd'á scoir trarna ar cóirb
 na diallaíde. 'D'fáirg an gairgíóeac bríógmair gréim an-
 teann ar a élaíóeam cruaé gáir go ríab ann—

Tréar faobair,
 faobair in a éil,
 faobair in a béal,
 faobair ór cionn faobair,
 Ceól in a báir,
 'D'raoíóeacá buana in a máide,
 Tréar faobair ar gac taob de,
 Asur an méirí rín faobair dul 'un doéair
 Asur ní ríab faobair ar bíé aca 'un roéair.

'D'iméirí pé leir 7 ní 'd'áiríaró pé ríad, mara, ná com-
 nuíóe go 'd'áiríis pé ríoi neiríac léac-míle do éacáir an
 áro-ríis. Buail pé an éuaille cóiríac go láirí bríógmair,
 teann, 7 péab pé na cruaic (cruic) 7 'd'fórgail pé an gleann.

Nuair muiéirí an t-áro-rí an mac alla a baineaó ar
 a' gacáir gréac pé a 'd'á bóir i n-aíaró a éile 7 nuair a
 muiéirí a arim cogairó torann na mbor bí ríad ullmíisgáe
 (ullam?) ar an móiméirí le dul 'un cogairó. Cuir an
 t-áro-rí a fearbfoántaíóe cuirp com ríad leir an
 n-gairgíóeac bríógmair 7 'd'fíaríis pé de cé an nio a
 éaríis uaró.

Áirí an gairgíóeac bríógmair. "Teartuíseann uaim
 reáct míle ríisíóirí mómam, reáct míle 'mo díaró 7
 reáct míle ar gac taob díom, ná (nó) áro-rí bríóeac na
 tóirí gclóiseann a éíóeac i tóac ná i gclámpair líom."

'D'fíll a fearbfoántaíóe cuirp ar air 7 'd'innir pé do'n
 rí mar 'd'innir an gairgíóeac bríógmair do. Glaoúis an
 rí ar a éirí arim cogairó 7 dubairt pé leóbá dul com
 ríad leir an n-gairgíóeac a bí as dul a' tóráil cogairó i n-a
 aíaró, 7 a éabairt aníor com ríad leir, go pórtíaró pé ar an
 mbíor é. 'D'ionniríis ríisíóirí an ríis an gairgíóeac bríóg-
 máir. 7 inr an áit ba te, ba teann, éuair an gairgíóeac amad
 7 iríeac éríora (tríóta) mar gáiríar reabac éirí ál círe

go n-deápnaið ré rslarðairt 7 rlató móir ar na raiðitòirí. Rinne ré cápnán dā gcinn, cápnán dā gcoraib, cápnán dā gcolainn, cápnán ór cionn cápnáin cápnán i-n aðairò gac cápnáin go n-deápnaið ré don éápnán amáin díora (díoró) cruinn cuimripe. Ní raið bun cleite irtið inr an gscápnán ná báir cleite amac ar, aét don éleite amáin congáil fárgairò 7 dídean. Buail ré buille ar a élardeam cruac gáar sup bain ré díteóð ar, a lar an féar, 7 sup dítið ré cápnán na raitiúir 7 rinne ré luaitreamáin dā gcnáma.”

Siubail ré ruar go caðair an rúð 7 buail ré a éuaille éomraic að an díora móir 7 níor fáð ré riúnta i n-áit ar bit inr an teac náir fórgail ré ó éile leir an craçadó bain ré ar an gcaðair.

“Tar amac! a rtróinre gáanna!” ar an gairgídeac leir an rí.

Siubail an rí amac aige.

“Ir tú an gairgídeac ir fearr,” ar reirean, “a éáinir inr an tír reo aram.”

“Leis do do éuir blaðaireacét,” ar an gairgídeac leir. “Ní éiubra mé de rrár díit aét dā móiméir ar an raogal reo.”

“Ara, a ruaracáin,” ar an rí, “níl ruacét ná raitéar aðam-ra ríomat. Déan do dídeail anoir.”

Éuair an beirt ’un a éile 7 rinne ríad bogán de’n éruatán, éruatán de’n bogán aður na cloca bí i n-íóctar éus ríad ’un uacðair íad, aður na cloca bí i n-uacðar éuir ríad i n-íóctar íad. Sup éarraig ríad toibreaca ríor-uirge érío na cloca’ glara le teann ríor’ 7 fáirgce.

Smuainir an gairgídeac bríogmair nac raið fear a éaoirte ná a rínte le dídeacét in a góir ná ina gáobair. Ó’fáirg ré barríð fuinnte éruair ar éaoil an rúð 7 an éeao fárgadó éus ré díó éuir ré go díí a glúine ra talam é. An díara fárgadó éus ré díó éuir ré go díí na mára ra talam é, 7 an tríorað (tríomató) fárgadó éus ré díó éuir ré go díí an dā éluair ra’ talam é. “Fóto glar ar (ór) do éionn a díteamnáis!” ar reirean.

“Fóill, fóill,” ar an rí, “leis na cora liom do’n taca reo 7 níor ar bit inr an díoman íarrrar tú orr díe-anam díit díeapairó mé é má laigeann ré in mo bealac.”

“An méito iarrfar mé ort ’déanamh dom,” arf an gair-
gídeac bríogmair, beirt mac mo máigirtoir a mairbuis tú,
a mbeodan ar air 7 a tadbairt dom.

“Cé hé do máigirtoir?” arf an pí.

“An gíománac móir, áirto-ómaoiðeatoóir na tíre reo.”

“Tá aicne maic agham air,” arf an pí. ‘S minic a t’fás
mé guirín ar a éiríde aét tá párao an guirín rin bainte
a ghao-ra agham.”

“Leis do do cúro riampánacét,” arf an gairgídeac leir.
“Tadbair dom na hógánais 7 a mairbuis tú, nó baintró mé
blaors do éinn díot.”

“Cuir do méar in mo póca 7 bain ar an éno* gheobar
tú ann.”

Cuir pé a méar in a póca. Tug pé amac an éno. “Cé
an puo déanfar mé léite?” arf an gairgídeac.

“Abair na focla reo léite,” arf an pí:—

‘A síogatoóir bis, forghail an éno móir.

Tadbair dom beirt mac mo máigirtoir ná cailltró
tú deóir.’

Dubhairt pé na focla rin mar t’ortuis an pí do. Cuir
an éno rgreao air, t’forghail pí o céile 7 táinis beirt
gliceamnac a máigirtoir ’mac air, 7 ar leagan a fúl
do’n gairgídeac bí an pí móir imtíste in a rplanc
teineao in ra rpeir. Uair an triúr aca buille ar an
tréat 7 níor éarraing rrian go dtáinis riato a baile ag an
ngíománac. Bí fearao na fáilte ag an aghair pómpu 7 ar
reirean leir an ngairgídeac bríogmair.

“Ír tú an fear ír fearr a caraó trarna ariamh ort, 7
tá m’ingean tréir teaót a baile 7 béarao mé duit le
poraó í, 7 rin é an luac raothair ír fearr a tís liom ’tadbairt
duit.”

“Go raib maic aghat,” arf an gairgídeac leir.
“Cailltró mé a díultuagao. Ní tís liom t’ingean a pórao.
Tá fáinne cumainn roir mé péin 7 ghuair-dears atá in
éirinn, 7 cailltró mé imteaót ar m’airdear ar maidin
i mbáiac le congnaím Dé, 7 pórfair an gairgídeac lútmair
t’ingean.”

Póraó an lánamain an lá rin, 7 rinneao áirto-pí an
oileáin rin de’n gairgídeac lútmair.

* enó (nut), pronounced cpoi.

Ar maidin lá ar na báraí gluais ar gairgídeac
bríogmair ar a tópar faoi bí roimhe. Cuairt ré do'n éaladac
7 cuir leomhan na tráig é réin 7 a curraicán rúama naoi
tonna o'n tráig sup cuir ré amac é ar fíor-óamhneac
na fairsige. O'fás ré plán 7 beannaic ac, agus ar
reirean le na dearbáir, "nuair pórfar mife Spuar-
dear g tiorraí mé ar air le-n buir breiceál."

Bí go maic 7 ní raib go dona. Nuair a bí reoltóirac
ceitire lá tairt aige, connaic ré na rluagte báo 'teac
in a agair. Scannruig ré 7 o'ionnruig ré go boirb teann
iad 7 nuair a tánaig ré i ngar do'n éaladac báo ac.

"Hó! a báio an iomairt!" ar reirean.

"Hóir eile!" "cé 'r b'ar na báio?" ar an gair-
gídeac.

"A rtróirre gan don maic, ar faoi éaric (cric) ná faoi
laa leigead amac tú? Naic bfuil a fíor agad," ar
reirean, "supab ío é ní na bfeair gorm go bfuil Spuar-
dear giorde leir ar éirinn?"

"M' anam do 'Dia 7 do Muir ar an gairgídeac go
mbairt mife 'tairraig tairt' ar rú má o'uibairt ré 'un
cuain í. Cé ac báo," ar reirean "bfuil Spuar-dear g
uir?" (air?)

"Bfeiceann tú an báo rin éall go bfuil na lárraí
oir ar báir an éirinn reit?"

"Feicim," ar an gairgídeac.

"Sin é an báo a bfuil an ní 7 Spuar-dear g ainti
(inti)."

Cuairt ré irteac 7 amac tríora mar gabad reabac trí
ál laan go tóainis ré com faoi leir an luing a bí Spuar-
dear g uir. Cuairt ré ar boirb ar a' luing rin 7 connaic
ré Spuar-dear g 'na ruid ar tairleois 7 i ceangailte le
rúarac, 7 galota mói óa cumad go raib neart cúigir
feair ann. Rus an gairgídeac spreim rúarac aige ar agus
cuir ré do'n álad * rin irteac fa teirí é 7 nuair a bí ré
o'igte ruar go o'í na gormamain, "O'nam do 'Dia na
nspáir," ar an gairgídeac leir, "ta ré i n-am agad do
gora beir deanta agad." leir rin rus ré spreim air 7
éar ré ar plait a óroma é ar fú na luinge.

* álad = attack.

Úí ní na bʰear ʒorɯ ɪɾɿʒ in a ʃeompa ʃéin ʒ nuair a éuala ré ʒo ɲaib an ʒolóta marb̃ aʒ an nʒairʒiðeac bʰioʒmar̃ éainis allar an b̃air air le laʒar ʒ ʃʒannrað, ʒ leir rin éuair̃ an ʒairʒiðeac ɪɾeac in a ʃeompa ʒ éuir an ní ʃʒreac̃ cʰáir̃te ar. “Ar uet̃ D̃é,” ar ʃeirean leir an nʒairʒiðeac, “ná marb̃uis mé do’n taca ʃeo ʒ b̃earair̃ mé an báo ʃeo ðuit le tú ʃéin ʒ ʒrúair̃-ðearʒ a éabairt ʒo h̃éirunn.”

“D̃iort̃ ʃé in a marʒað,” ar̃ an ʒairʒiðeac bʰioʒmar̃ leir. ʃuair ʃé an báo ó ní na bʰear ʒorɯ aʒur ʒluair ʃé ʃéin ʒ ʒrúair̃-ðearʒ le dul ʒo h̃éirunn. “D’f̃ás ʃiao ʃl̃án ʒ beannaet̃ aʒ ní na bʰear ʒorɯ ʒ a éuir ʃoirinn ʒo hioml̃án. “D̃éir̃ mipe in mo éarair̃ m̃ait̃ ðuit,” ar̃ an ní, “caet̃ ar biēt̃ oá mb̃éir̃ tú ann má éiʒeann ʃé in mo lion congnañ a éur̃ éuʒat.”

“Tá mé ɲó-buir̃eac̃ ðiort̃,” ar̃ an ʒairʒiðeac, “ʃl̃án leat̃ ʒo bʰeicir̃ mé ar̃ir̃ tú.”

T’ʃéir̃ an ʒairʒiðeac ní na bʰear ʒorɯ ʃáʒail, éainis tuaʒ éaet̃a ó’ ðtuair̃ ʒ ʃéir̃ an ʒaoet̃ ó ðear, ʒ ð’éir̃is̃ an ʃair̃iʒe air̃oe na ʃléib̃te ar ʒac̃ taob̃ ðe, ʃ níor̃ ʃás na tonnt̃raet̃a t̃eac̃ ná cábla ná cʰiann luinge ʒan bʰipeac̃ ʒ in a liʒan ʃnáma, ʒ bí an báo oá éair̃eac̃ anonn ʃ anall ar b̃air̃ na ðtonn mar ʃlat̃-m̃ara.

“C̃abair̃ ó D̃ia éuʒaínn ʒo luaet̃ ʒ ʒo tapair̃,” ar̃ an ʒairʒiðeac le ʒrúair̃-ðearʒ.

“Ámén a éiʒear̃na,” ar̃ra ʒrúair̃-ðearʒ, “támuir̃ i ʒcʰuac̃-éár m̃oir̃,” ar ʃipe, “ʒ tá ʃait̃éar̃ or̃m nac̃ bʰuiʒe ʃinn talam̃ ná t̃raíʒ ʒo b̃raet̃.”

“Cuir̃ ðo m̃uiniʒin ar̃ D̃ia,” ar ʃeirean, “ʒ ní ʃeall̃air̃ ʃé or̃ainn.”

“C̃eac̃ ʃáilte ʃoir̃m ʒr̃áʃroa D̃é,” ar ʃipe.

Úí an báo aʒ luarʒánaet̃ ó éonn (tuinn) ʒo tonn ʃao: toileam̃nac̃ D̃é ar ʃeac̃ ʃeac̃t̃maíne ac̃t ar ðeireac̃ ʃuair̃ ʃiao an éoir̃ in a ʒcúl ʒ buair̃eac̃ an báo ɪɾeac̃ i ðéir̃ na bʰear ðearʒ.

T’ʃéir̃ iac̃ an báo ʃáʒail, bí ʃiao an-laʒ i n-eap̃bair̃ bir̃ ʒ oiʒe. T’ʃéir̃ iac̃ a n-anál a éar̃maíngt̃ buair̃ ʃiao an bóet̃ar ʒ bain ʃiao topann ar. Níor̃ b’ ʃaoa ʒur̃ eap̃ac̃ teac̃

leóðta i lúib coilleasó 7 beannuis riato irteac. Cuipead fáilte pómpu. Suid riato ríor. Fuar riato a ráit le n-íte 7 b'fada a éall oppa. T'péir an truirpéir beir éaric éonnaic riato muintir an tige dá ngléar féin 7 as gluaarac as dul i n-áit eicint. O'fiarpuis an gairgídeac bríogmair díobta cé raib riato as dul, 7 arpa fear an tige leir, "Tá ríoghan ius na b'fear dearg dá tórraó anoct, 7 'támuir as dul 'un a tórra."

"An leigfir sib muirde (pinn-ne) lib?" ar an gairgídeac.

"Leigfir 7 fáilte," ar riato-ran.

Éuar riato uilis (uite) 'un an tórra, 7 ar an móiméir a éonnaic ní na b'fear dearg raðaric ar ghuair-dearg éuit ré i ngráó léite, 7 baó i an bean ba daéamla dar bain ré lán a dá fúil aruam airi. Glaoúis ré i leirpige (leirpige) ar a Dall Glac, 7 ar reirean leir, "Innir dom, cé an éaoi a b'pige mé buair ar an ngairgídeac bríogmair ar an gcaoi go mbainfir mé ghuair-dearg de.

"Má gníonn tú mo éomairle-re," ar ran Dall Glac, "ní beir ópéim ar bit asao leir, mar tá neart fear an oileam reo i b'féiteacáib an gairgídis bríogmair."

"Ní'l don éabair éomra a beir do do éógáil-re, 7 tabairt tuarparail maic éuit nuair naé b'fúil tú i n-ann innrin dom an éaoi ir fearr le ceann an gairgídis a gabáil i b'páintéir."

"Ó éarla go b'fúil dúil asao an gairgídeac bríogmair a éur dá éopa'," ar ran Dall Glac, "cuir goimn rgoile amaé i mbárac 7 tabair cuipead do boct 7 noct, 7 déan flead móir, 7 cuir an gairgídeac na fúirde as ceann an boir 7 tabair feoil gúirt do le n-íte, mar tá áir-fúil na héireann ann, 7 ní díultó' ré do ruo ar bit a gheobtaó ré in a fíadhair gan íte. T'péir é an feoil íte, tiocfaió taric asur lafaric móir air, 7 iarrfaió ré deoc. Tabair deoc ruain do, 7 nuair a éuitfear ré in a rtoir na éorlaó, glaoúis ar do éuir raigítoirpí 7 ceangail le rlabraá' é, 7 t'péir tú pin a déanam, déan leir mar ir toir leat."

Ói go maic 7 ní raib go dona. Cuir an ní goimn rgoile amaé 7 pinne ré an fearra. Éuinnis noct 7 boct cum caérac an ius. Cuir ré an gairgídeac bríogmair in a fúirde

as ceann an bhoird. Leasatú lán méire do'n (de'n) feoil
 gairt in a fíadhaire 7 o'ic ré forragan (foetragan?) móir de.
 O'iarra ré deoc t'réir a fúiréir. Bí bhuic a laóaire ar an
 pí* as fheartal air, 7 éus ré an deoc ruain do le n-ól.
 Ní raib ré aét móiméir ólta aise nuair éuit ré in a fac
 coirlata, agus nuair éonnaic an pí rin, buail ré a tóá boir i
 n-asatú a céile, mar batú 'in é an cochorra (comartha) caeta
 bí aise le tabairt tóá arim gáirta. Ar a' móiméir a muidis
 riad toriann na mbor iut céad raigiridúr irteac i láaire
 an ius, 7 ar an pí leóbta, "Ceanglaigir an gairgideac
 reo le plabairt nac rgaoliridear go deó." Éuir riad toul
 plabairt i otimceall gac oirlais tóá éolainn 7 o'fáirg
 riad éom teann rin iad, go raib laóire a éor as cogarraoil
 le na éluair éeir.

Ar an pí leóbta, "tuglaigir lib é rior go bhuac na
 fairrige. Leigir le fáirid an ailt é." Rinne riad gac
 nio dár oiruis an pí oóib. Nuair éáinis riad éom fada
 leir an ailt éait riad amac inr an bfairrige é.

Bí riad toul irtis i gcuar ran ailt 7 léim ré rior na
 tóair 7 éuir ré faoi inr an uirge 7 éongbuis ré ar bárr
 na fairrige é ar fead trí lá 7 batú 'in é an riad toul bí i
 oteac átar an gairgideis bríoimair i otúr a óise.

Lé héirge na gréine ar a' gceatmaíatú lá éonnaic ré an
 an-pluagte báó a' tódeac an taob ó otuais do'n (de'n)
 fairrige de agus ní raib cábla na reól ortu nac raib burtte
 le teann na gaoite 7 na fairrige a bí in a n-asatú ar fead
 trí feactmaine. Batú iad báir ius na bfeair gorm bí as
 iarrair a otíre féin 'baint amac 7 níor féad riad mar bí
 an ríon in a n-asatú. Bí go maic 7 ní raib go dona.
 Nuair a éáinis na báir i ngar do'n gairgideac bríoimair
 éonnaic pí na bfeair gorm an énapán toul ar bárr an uirge.
 Toulairt ré leir an bfeair a bí as iomraim an maice gualann
 go otuibriatú ré éuis punta tóó aét an énapán toul bí ar
 bárr na fairrige 'tabairt irteac aise.

Éus an t-iomróir tiorlós 'mac ra bfairrige 7 ní raib ré
 i bfead raotruatú a éuis punta.

Nuair a éus ré an gairgideac ar boir luinge breatnuis
 riad go gáir air 7 aira pí na bfeair gorm leir, "Cé tú
 féin? ná cé éus an ío reo ort?"

* Bí bhuic a laóaire ar an pí, the king was on tiptoe with excitement.

“Dá mbeir fuit miş ionnat,” ar an gairgídeac, “rşaoil-feá mé aşur éneapóctá mo éneadóanna pul má n-iaipfá an éirp rin oim.”

Sşaoilead an gairgídeac 7 o’éirş pé ar a éoraib. Tairiaing an pí buiréal 7 cleite ar a póca 7 cum pé an cleite irteac inr an mbuiréal, cuimil pé ioinn de’n ola a bí in ran mbuiréal ar éneadóanna’ an gairgídiş bríoşmair 7 in a móiméio bí pé com hupramanta 7 com hiomlán 7 bí pé ariam.

“Cé tú péin anoir?” ar an pí leir

“Má tá rplanc fir ionnat,” ar an gairgídeac bríoşmar, “béarctá airm éoraite dom. Naé bpeiceann tú,” ar, peirean, “şo bfuil mé in mo éadóan aonpac ann peo in bur láctair şan aon’ne le conşnam na cuiriuşad a éabairt dom? 7 má tá reiriuşad conirir ionnat,” ar peirean leir an pí, “béairt tú clairéam na oirí bşaoðar dom 7 innreó’ mé tuit m’ainm 7 mo rloinnead.”

Tuş pé an clairéam óó 7 o’ráirş an gairgídeac bairpós éruat air. “Aşur,” ar peirean leir an pí, “níl fuact ná raitéar aşam iomat i otaob m’ainm innrint tuit.” Mipe an gairgídeac bríoşmar,” ar peirean, “a marbuiş an şalóta mór bí aşad-ra a’ cumtad Şruat-óeirşe ’n-aşat tóirpe ar bié a éioctad ina diait.”

“Aria enám do rláinte leat!” ar an pí, “tá brío mór ar mo éporde tú ’peiceál air. Aria cá bfuil Şruat-óearş?”

“Tá pí rpoi şéar-éangal aş pí na bşear deairş,” ar an gairgídeac, aét ’tá pí rpoi rlam óraoiréacta aşam-ra 7 ní éiş le aon şear a pórad ar fead lae 7 bliatna, 7 má şmíthe-ann tú şar óomra oioctait tú liom 7 bainrit mé párad 7 ‘tairiait éairt’ ar an rtróimpe mío-rtuama, şráinna, a bfuil reairc mo éléib rpoi bolitaiş iarainn aise.”

“Şabfair mé leat,” ar an pí, “7 nil iud ar bié ó rlaitear anuar aş tuit ioir mé 7 mo fuaimhear aét ar biteamneac rin a élaoit. Ir minic a o’rás pé şuirín ériótte ar mo éporde, 7 nil aon námar ar éalam ar oomain aşam-ra aét é péin.”

Bí şo maic 7 ní raib şo dona. O’iméişeatar leóbta 7 ní raib pé i bşad şur buail riad calad miş na bşear deairş.

D'fás ríad a mbáid ann rin 7 o'iméigeatad leóbda go dtáinig ríad faoi móracht upéir gúna móir do cátair an iúg. Buail an gairgídeac a cuaille cómpaic 7 éirí pé an talamh reacht míle gac taob de. Nuair éualair an pí toirann na cuaille cómpaic p'reab pé 7 o'éirí pé ar a éora' 7 éus pé a co'tarína (co'maríta) cáta d'a arim 7 éualr ríad in aipicir an gairgídeac b'píoghmair 7 o'ionn-rúg ríad a céile. Tóruig an marbda 7 an ríad, an bualaí, 7 an tollaí. Níor tós Rí na b'fear gorm lám ar bit inra gac. D'fás pé eatorpu fein é mar éonnaic pé go raib an gairgídeac b'píoghmair d'a liucuigad ar gac taob de mar gaba a beir 'd'éanam maolín* ar an inneoin. O'oirpúg an gairgídeac go huphumanta, láirip, teann, 7 ar leagan do fúl ní raib don raigíóir na fearaí inr an ngleann.

"Cnám do pláinte leat! a gairgídeac," arpa Rí na b'fear gorm, "ir mar an obair lae atá i n'oir do lámhe, aet tá eagla oim naé b'píul tú aet i 'toirpeac o' oirpe."

"Ná bíod fuaet ná fuitcear oir," ar an gairgídeac leir an pí, "tá míre i n-ann dul 'un t'reapa leir an méir atá ór cionn talamh 7 faoi éalam in ran iúgeaet reo."

"Go neartair Dia o'uppuídar," ar an pí.

"Sé an éad n'ó atá agaim le d'éanam anoir," ar an gairgídeac, "pí na b'fear deap 7 a éur d'a éora'."

Éualr ríad ruar éum na cátrae 7 buail ríad cnais ag an toirar móir 7 o'f'feargair pí na b'fear deap an cnais. Ní éus an gairgídeac b'píoghmair faill eaglae d'ó. Rug pé gheim éualr ar éaol a óroma 7 o'f'feargair pé a éuir tubáin i n-agair a céile 7 éuit an pí in a énap faoi éora' an gairgídeac. Fuair pé plabpaí go raib míle ar fad ann 7 éuir pé dul de'n t'plabpaí ó bonn coipe an iúg go dtí uain a éinn 7 o'f'feargair pé éom éualr rin é go raib a r'moláin ag r'múraet toir boir a d'a plinneán. O'áirpúg an gairgídeac ar a gualainn é 7 éus pé go b'ruac na f'airpge é, éait pé amaé é 7 éuir pé a éuir tubairte leir. Éualr an pí go h'ioctar na f'airpge 7 ar leagan do fúl bí a éuir r'gámóga ar báir an uirge 7 an ceannraimán éirín a pluigad a éolna.

"Tá tairpaí tairt agam, a b'iteamnaig," ar an gairgídeac b'píoghmair.

* maolín carúir beag.

“D’fíll ré ar a éoir 7 éuaíð ré cum na caépac le lámh an tárpiáil a tabairt i dtimcheall Shuaig-óearge. Fuair ré i in a fuíðe ar rtácaig iarainn 7 na rúile leagta in a ceann as caoinead mar bí pí lán-éinnite naé bpeicead pí rearc a cpoirde go bpaé. Cuir an gairgióeac bpiogmair lámh in a harcall 7 ar reirean léite: “Tá veiread do piónúir éar. Tá pí na bpear vearg 7 a fluaigte raigtiúirí marb asam-ra.”

“Ní’l don dnozal * orainn as dul go héirinn mar rin,” arsa Shuaig-óearg.

Bí riad a bpaé ar dul a baile annsin nuair fíubail pí na bpear gorm ruar i lácair an lánamhan, asur ar reirean leir an ngairgióeac bpiogmair, “Tá uirpuóar an domain go hiomlán in do rmiór, ná mur (muna) mbeir an t-uirpuóar rin ionnato ní bpuigtea an buaíð ar an mbiteamháe atá tú leir (t’péir) éurta óá éora’, aét tá don ruo amáin le riad asam leat; ’ré reo é, ní’l don raigtiúir óar márb tú inoiu naé mbéir beó bíóóghamail ar maoin i mbápac, náir márbuig mire iad go minic éana, 7 bíóó riad beó beataóac lá ar na bápac?”

“Mire faoi dúit,” ar an gairgióeac bpiogmair, “naé dtiocfaíð don éann aca cum beataó go lá filip a éleite.”

“Go mbad píor an rgeal,” arsa pí na bpear gorm. Siubail an triúir aca i n-éirpaeat cum caépac rig na bpear gorm 7 éaíé riad óá uair as ite 7 as ól, go riampamail capcanaé, lágaé, le éeile. T’péir tamail big pear an gairgióeac bpiogmair ruar, 7 ar reirean le pí na bpear gorm: “Fáspair mé Shuaig-óearg faoi do éoméat go dtiocfaíð mire ar air.”

Rug ré ar a élaíóeamh 7 o’iméig ré leir go dtáinig ré go macaire an éata, 7 breactnuig ré go géar ar na raioiúirí, 7 bí riad éom ruar leir an n-éas as an mbár. Suiré ré píor ar bun érainn puilleóó bí i liúb a’ gleanna. Ní paið ré i bpaó na fuíðe go dtáinig néal coolata air. D’fan ré inr an néal rin gur muiéig ré poplac uatbápac as dul éair. Scannpuig ré ruar 7 veare ré uair 7 éon-
naic ré ceatpar a bí faoi ’n gcrócar 7 an éailleac a bí as aít-beócan na n-daime. Bí buroéal ola léite in a

* Dnozal = corz, baogal, eagla.

lámh éile 7 cleite in a lámh ùeir 7 léir (do péir) mar bí sí a' cumailt an éileite do na raiḡiṡiúir' bí riad aḡ tiḡeáct ('un) cum beaṡaḡ aḡir.

"Fóill! fóill! a éailiḡ an 'ṡiaḡail!" aḡir an ḡair-ḡiḡeáct bṡiḡḡmar, "ní éirḡeócaṡ na raiḡiṡiúirí rin liom-ra má fáḡann riad iad féin ar a ḡcora'."

Ṳionnṡuiḡ an éailleaḡ éairt nuair a éuala sí ḡlór an ḡairḡiḡiḡ, aḡur le com míoṡmar 7 bí a haḡaṡoḡ reannṡuiḡ an ḡairḡiḡeáct. Cuir sí ṡraoṡeáct (ṡrannaḡo) uirri féin le teann bánuḡṡṡe 7 upéóṡe. Bí reair-fiaṡail in a carḡad ióṡṡair, 7 ḡeairṡaḡo ré crann reóil. Riṡ sí i n-aḡucir an ḡairḡiḡiḡ le n-a éairṡainḡṡ ó éile 7 coipe cuḡair le na béal. Óionnṡuiḡ an beirt a éile 7 i n-aṡ ba te ba teann bí an éailleaḡ a' fáḡail láime i n-uaḡṡar ar an nḡairḡiḡeáct. Bí ṡibe tuairṡbil aḡ fáṡ faoi n-a rṡuiḡ, 7 éar an ḡair-ḡiḡeáct a lámh timṡeall na ṡibe 7 éairṡainḡ ré ar na rṡeámaṡa' í, 7 cluineáḡ reáḡṡ mṡle faoi an talamh 7 óṡ cionn talṡman an béie báir a bain ré ar an ḡeailiḡ. Sul má ar imṡiḡ an t-anam airṡi ar rṡe leir,

"Cuirim faoi ḡearaṡḡ tú ḡo ḡeairṡeṡo tú ṡul aḡ cat na hionḡla (ionḡan) nṡme 7 an earḡaill iarrṡuir 7 innṡin ṡó ḡur mairḡ tú an ceairṡar a bí faoi'n ḡeṡóṡar 7 an éailleaḡ bí 'beóṡan na nṡaoine." Fuaṡ sí báṡ annṡin 7 ṡ'imṡiḡ an ḡairḡiḡeáct bṡiḡḡmar com faṡa le áṡur an éair.

"Ḳṡuil tú irṡiḡ. a éairṡin na hionḡla nṡme?" aḡir reirṡean. "ṡá mé," aḡir an cat.

"Mairḡ mṡre an ceairṡar a bí faoi an ḡeṡóṡar 7 an éailleaḡ a bí 'beóṡan na nṡaoine."

Leir rin ṡ'éirṡ an cat ṡá éṡúba' 7 ṡ'éairṡuiḡ ré ḡreim rḡóis ar an nḡairḡiḡeáct 7 fáṡ ré a éirṡ ionḡla éṡiṡo a reóṡṡaiḡ, 7 bí an ḡairḡiḡeáct aḡ cailleaḡ a anáil leir an fáṡṡaḡo bí an cat aḡ taḡairṡ ṡó. Leir rin éṡṡ ré ṡroṡlḡḡ ar a éúil 7 éṡairṡ ré an cat ar. Éṡṡ ré rṡiocaḡ ṡá élaṡeam ṡó ar fáṡ a ṡṡoma 7 ṡinne ré ṡá leṡ ṡe. Éṡṡ an cat iarrṡaṡo eile air 7 fáṡ ré an ḡa iarrṡuir irṡeáct in a lṡṡan, 7 ṡ'fáḡ ré nṡm 7 iarrṡuir iṡir reóil 7 leairṡar ann.

Ófár bánaḡe mṡr ar an nḡairḡiḡeáct 7 ṡuḡ ré ar élaṡeam na ṡṡrí bṡaoḡar 7 éṡṡ ré ṡo'n éat buille ḡearṡṡa,

buitte leagaint, 7 buitle marbtha, 7 pinne ré rtoirp de. Uaó é traoidéacáta an éait bí a' congáil ruar creatalaéaióe* caépac na bfeair deapz 7 ar an móiméio a marbuisgeat an cat rgeit na ballaíóe 7 éuit pálár an rué go talamh.

Éus an gairzióeac ágaíó ar an mbaile 7 bí bróto móir ari nuair bí na traoidéatódraióe marb uilig (uile) aige, áet t'péir é míle 'riubal ó'at an luraan 7 éáiníz eoéar† 7 angaó‡ móir ann, 7 b'éigean óó ruióe ríor. Éuimhíz ré ar an luib a bíóó áz a máéai mórpa mbaile 7 éuapuié ré an péar bí a' fáir le na éaoó 7 fuair pé an plámar áz fáir tríó. Éam pé oop de'n trplámar, 7 pinne ré ceipéín§ de. Éuir pé ar an luraan é 7 ina (=i) óá móiméio bí an t-at traoidéac 7 ruéuiz an ceipéín ním 7 iarpair an éait ar a luraan 7 bí an luraan éom plán 7 bí rí ariamh.

Ó'éruiz pé ar a éopa' 7 ní raib pé i bfeao áz tapraingit ar éruaió-deapz.

Éeannuiz pé irteac, 7 ó'fiaéruiz rí na bfeair zopm de, go cé an áit an raib pé ó éuaió pé amac. Ó'féaéair an gairzióeac é, 7 oubaipit pé leir nac raib don traoidéatódri ar an oileán nac raib marb aige.

"Énám do pláinte leat!" aip an rí. "Ip tú an péar ip péar capao ariamh opm, 7 ní béio míre i noiaíó luaé-raoéair máit a éabairt ouit."

"Nac bfuil a fíor ágaé," aip an gairzióeac, "go bfuil áro-fuil na héipeann ionnam-ra, 7 nac nglacpaió mé don luaé-raoéair uait."

Éait ríao an oiróce rin áz ite 7 áz ól go ponn-páirteac, capéanaé, lágaé, go óéáiníz maíoin lá ar na bápac, 7 ní túirge ó'éruiz an maíoin ná bí an rí na ruióe 7 pponn máit ar an mboipó i zcoinne an lánamhain.

Leir an pponn a beit caíte zluair an lánamhain na (éum an) élaóais áz ziorraéan aipoir go héipe (Éipinn). Bí bruite laópa ar rí na bfeair zopm óá ócioólaéan¶ éum an élaóais. Nuair éáiníz ríao go bruaé na fáirpze fáóuiz an gairzióeac bríóghmar 'mac a báó 7 rué ré ar éreim gualann ar éruaió-deapz 7 éuir pé irteac ran mbáo i na

* Creatalaéaióe=four walls.

‡ Angaó=inflammation.

|| Traoidéac=reduced.

† Eoéar=festering.

§ Ceipéín=poultice.

¶ Óioólaéan=escort(?).

ruiríde ar an reil veiríde de'n báto. Bí comhráto fada aige féin 7 ní na bfeair goim. A fadó 'r bí ríado as caint le céile éur an ní taoráán óir inr an mbáto do duair do bárr an gníomha do rinne an gairgídeac bríogmhar. O'fár fearg mór ar an ngairgídeac mar gheall ar an ní an t-ór 'éur ra mbáto 7 toirgís ré 'gá cáiteam amaé aríir. Rug an ní greim ar éiríde láime an gairgídis, 'téinte go scappaó ré í aét ní raib ré i n-ann fanncaó* a baint airte 7 ar reiréan leir,

“Ní rug mé greim ar don lámh aríam ír bríogmháire ná do lámh-ra 7 tabair an t-ór rin a baile leat go héire 7 mo beannaéct-ra i n-a éeann.”

O'fás an gairgídeac a hoét gcéat beannaéct as an ní 7 as a bunat go hiomlán.

Cailtím.

Tug ré toiréac an báto ar muir 7 a veiréat ar an tír, gur ártuigís ré ruar a éur bocóideacáirde bacóideacáirde, reóltá beaga, reóltá móra, com fada, com-aerda (com-géara) faoi bárra' na gcrann, go raib leir rtiúrat óá'réas, iomram óá'éat. Bí leir trian riubail óá'otrian reóil gur éreab ré an fáirgise polcanta, falcanta; an fáirgise, glar poime, dearg na óiar, as cur cubair báin i n-íochtair 7 cloéa móir i n-uáctair le teann riubail 7 reóil, 7 as cáiteat ná míolta móir go bárr na otionn gur buail tráig 7 claoac éireann glaire na treamair-ílluire, gur éur ré irteac an báto naoi n-acra, naoi n-iomaire gan bapa ná taca gur éuríngís ré ar an talam glar.

“Annraéct mo éiríde tú!” ar an gairgídeac bríogmhar le gnuairt-dearg, “ír liom-ra anoir tú 7 ír cruairt a fáotruigís mé tú.”

Éur ré a lámh in a harcail 7 riubail ríado gualainn ar gualainn go otáinís ríado go tig a átar. Nuair riubail an lánamain irteac bí fearat na fáilte nómpa 7 o'fíarruigís ríado de'n gairgídeac bríogmhar cá raib an gairgídeac lútmhar. O'innir ré dóbta an bail a o'fás ré air. Go raib ré na árt-ní ar éir na loélan, 7 go raib ré pórtá as ingin an gíománaig móir do éur é féin 7 an gairgídeac lútmhar faoi gearaib bliatáin do'n taca reo.

* fanncaó=a bend or move, a budge.

Bí bróð mór opéu faoi an nuairéadé reo, t'innir ré
 doóbéa i tacaob an éairéiré lúémar, déé bí éatéuad na
 éairé aca doóláim.* T'innir ré doóbéa éac uile éac, ééiré-
 eann é éadéa dá éairé ré ann, ó t'imeiré ré éo t'éairé ré
 éir éir, é éir éiréan le na ééiréiré éir, "Sméir éairé in do
 ééim ! 'Ir i do ééiréiré-ééiré-ééiré ééir ééir éir éir éir éir
 éac dá éairé mé ann.

Þór ré þrúarð-ðearf annrin, 7 éur ré goimn rgoile
amað 7 éus ré cuiræð do boct 7 do noct react mîle
timceall ar. Éruinnis þrúarð 1 sceann a céile. Mær
an bairn react n-orðe 7 react lá. O'it 7 o'ol þrúarð go
þrúarð com þrúarð þrúarð 7 beað þrúarð O'orðe Noðlag.
Scap þrúarð ó céile ar an t-octmæð lá. Éurð mipe an aic-
þiorra. Éurð luçt na bairn an bōðar. Tæinis mipe 'un
otir leir an rgeal gearr reo innrint, 7 éurð þrúarð-þan
amað ar an gerðar.

FEAR SAN AINM.

SPECIAL PRIZE STORY. By "FEAR Ó TÚINCΔOIM."

sgeál na mná a cuairt go mifeann.

Do b'í baintpeadac ann fao ó, agus má b'í ir minic a b'í
 7 beirò go deo. Do b'í gearra-cailín o'ingín aici, agus níor
 pór an máthair in aon cor t'réir a f'ir a cailleamaint. Do
 b'í rí a' bailiugadó, 7 a poláctar do'n ingín, 7 cúir rí ar pcoil
 i nuair a b'í rí oipeamnac cúige. B'íod rí a' bailiugadó uó
 7 a' tuilleam a páirò lae nuair a o'fagadó rí é, 7 i' á coctugadó
 féin 7 a hingíne, ar an rúige rin' ruam 7 coiróce sup éirig rí
 ruar na cailín b'peág peapanta. Uadó máit léna máthair
 annpoin críoc a cúir a'irir agus i' o'fagáil póirta.

“Do bí buacaili ós na haice gur b’ainm do “mac mící na muc,” agus do bí árd-mear as máchair na mná óise air, agus gur buacaili an-macánta é. O’fíapfuis rí do’n ingín an mbeath rí páirta leir mar céile, agus toubairt rí go mbeath rí féin páirta le pé tuine baò maic lena máchair. “Racath-ra éuise anoir,” ar an máchair, “agus beir a fíor asam an bfuil pé páirta leat mar mhaoi.”

* *Δοόλάν* = always.

‘D’iméigí sí aippi, ‘asur do éuaíó sí go dtí tigí mící na muc. ‘Do éuir Mici míle fáilte roimpi, 7 t’fíapfuiḡ pé tóí cao a tús í. ‘Dubairt sí leir go faib cailín óḡ t’ingín aici, ‘asur go faib rinntiur beas aipḡíó aici, ‘asur gur tóileadair aiaon ar éleamnar do ‘déanamh lena mac-pan má beaḡ ríad fáirta leir ar béal a éile. “N’fíadair-ra don nio i ḡceairt,” aipra Mici, “ó nuair ná fuil an fear óḡ ipḡig.” Níor b’fáda ‘na tóiaíó rin gur táimic an fear óḡ ipḡeac, ‘asur do táirraingí sí éuige an cleamnar. ‘Do bí pé lán-fáirta leir, 7 do tóilígeadair ar béal a éile, 7 ‘deineadair an cleamnar, ‘asur póraḡ an lánama óḡ.

T’réir an póirta, éuaíó sí féin 7 a máḡair cum com-nuigḡte ar fao go dtí tigí an fíir óig, ‘asur ní raḡadair póirta acḡ tóá lá nuair adubairt pé lena mnaoi go ḡcait-fíad sí a máḡair a tóibirt ar a’ dtigí mar náir beil leir féin a beir ‘á beaḡuḡaḡ-pan, ‘asur ḡan a beir a’ beaḡuḡaḡ a máḡair!!!

“Ní ar an innḡin rin do tángar-ra éuḡat,” aip an bean leir, “acḡ pé-n mar éuit mo máḡair liompa 7 tóḡ sí mé, tuitfead-ra lém’ máḡair anoir go dtí deiríad a raogail.” “Ní mar rin a beir,” aip an fear, “‘asur caiteipí í tóibirt uait.” “Má feaḡ,” ar rípe, “taḡair ríár dom go rníom-aíó mé feacḡ bpúint olna a éuiríó ḡúna 7 cóta aippi.” “ḡeobaíó tú an méiríó rin aiprípe 7 ip ruaríac an aḡa é,” aip an fear.

‘D’iméigí sí aippi annpoin, ‘asur do éeannuigí sí na feacḡ bpúint olna ‘asur túiríne ‘asur cáirḡaigḡ ‘asur rímeara, ‘asur éuḡ sí léite aḡaile go dtí na tigí íaḡ. ‘D’fáirḡ sí annpoin cum na holna do cáirḡaíl, ‘asur do bí sí ‘á rníom ‘asur ‘á cáirḡaíl, acḡ ní faib a beas ná a mór do ‘deabáḡ aippi, ‘asur éait sí bliadain fáda tóiríac leir ḡac don púint do’n olaínn (t’fíonn ip go mbeaḡ an máḡair tamall ‘ra mbreir na teannta), ‘asur do bíḡdair go léir rníomḡta aici i ḡceann feacḡ mbliadain.

“ḡo deimín,” aip an fear, “ip míoíó tuit é beir tóanta aḡat.” “Ní cailḡpínn-pe an aiprípí go léir leir,” ar rípe, “acḡ t’fíonn mo máḡair a coimeáḡ am’ teannta tamall ‘ra mbreir, ‘asur ní beir sí roḡat in ao’ éor nuair a éiocfáir tḡáḡnóna,” aip an bean leir. ‘D’iméigí pé aip annpoin ó’n dtigí aḡ tóanamh a ḡnóḡa, ‘asur nuair a fuair an bean iméigḡte ó’n dtigí é, t’iméigí sí aippi, 7 éuaíó sí ‘n éaírtécan

go dtí gába, 7 toubairt rí leir biopán a déanamh oi. Do d'ein an gába an biopán oipeamhnaic oi (fé-n mar éus rí órrougadh óo), agus do éanaic rí agus éus rí léite baipín, agus do éuir rí an biopán inti amuis ar a bpolac, agus do buail rí éuici a mácair éiar ar a tpuim.

O'iméig rí aipiu anpoin a' riubal poimpi ó baile go baile, agus ó éig go tig, agus o'fás rí an fear agus a éig na diair. Bí rí as iméacé anpoin, 7 do carat í cum tige móir, agus o'iaip rí déiric i mbéal an toirair. Toubairt bean a' tige léite gur móir an náire do'n a leitéir do mnaoi óis láirir, i toirac a raogail 'r a pláinte, a beir a' bailiugadh a déirice ó éig go tig.

"Cao a déanadh mo mácair?" aip an bean ós. "Uaó dóig liomra," aip bean a' tige, "go m' feara tuit go móir an méir a tuillpeá do éimeam léo' mácair ná beir a' riubal mar rin." "Oá bpaáinn-pe tuine do cógadh mé," aip an bean ós, "do déanpáinn é rin." "Do éapadócaó do leitéir uaim-pe go maic," aip bean a tige. "Cao iarpá oim go ceann bliána?" "Éis púint," aip an bean ós. "Seobair an méir rin uaim go ceann bliána," aip bean a tige.

Do rgaol rí anpoin a mácair anuar oá tpuim, 7 o'fáirg rí cum a gnóca a déanamh ar fuair a' tige, 7 b'í an taca cum é déanamh i. Tamall 'na diair rin do éus rí fé nteara tig breáig móir a bí páiric ó'n dtig, agus ní feiceadh rí don'he as tui ann ná as teacé ar. O'fáirpúig rí anpoin lá o'fear a' tige cao é an bun a bí leir ná feiceann rí don tuine a' tui cum a' tige rin ná teacé ar. "Tig é rin," aip an máigirtir léite, "go mbionn doime a' tui ar a bpáó oá fáire' rtoiróce, agus an mbeadh don mipeacé asat-ra cum tui ann anóct?" "Do pacáinn," ar ríre, "oá bpaigeadh mo mácair aipe go lá." "Seobair," aip an máigirtir, "ná bíod don eagla oir. Cao iarpáiró tú oimra go lá ar tui ann?" "Iarpáiró mé fice púint," ar ríre. "Tabrao-ra é rin tuit," aip an máigirtir.

Nuair a éuair an lá cum déigeanaiige o'iaip rí móir 7 teine 7 polar i gcomair na hoiróce, 7 do fuair rí iao. Do éus an máigirtir eócair an tige ói mar an gcéadna, agus o'iméig rí aipiu, agus do bain rí an glar do'n dtig, agus éuair rí irteacé, agus o'fáduig rí pior teine breáig fáirpings.

ṫánáic rí annpoin, aḡur do rēuab rí ḡac don órlac do'n otig. Nuair a bí roin déanta aici, do ṫarraigis rí cūici a leabair coir na teinead, aḡur bí rí á' léigean.

Níor b' fáda ói ḡur buail bean cūici an t-úrlár aníor, bó poimprí amac, buairac i láim léite, aḡur ḡalún 'ra láim eile. "Éirig, aḡur crúir an bó roin," ar an bean, "aḡur nuair a beir rí crúirte aḡat, ól trí deoda do ṫorac a cuir bainne, aḡur níg do láma aḡur t'aḡair inr a' cuir eile de, aḡur caite annpoin i ḡcoinne na ḡaoite é." Do dein rí mar rin pé-n mar dubairt an bean léite, aḡur do fúir rí coir na teinead arí, aḡur do ṫarraigis rí cūici a leabair.

Níor b' fáda bí rí á' léigean nuair a ṫánáic fear cūici, aḡur do fúir pé ór a coinne anonn ar a'otaob eile do'n oteinniteán. Do bí trí hórlaige dor ḡac don rube, féaróige air, aḡur bíor pé o'iarrair teac cūici ṫarna na teinead ḡac don nóimint, aḡur ḡac don cuma ba meara aḡur ba ḡránaa aige 'á cur ar péin cum rḡannrair a cur airri 'ruam aḡur coróce nó ḡur ḡlaor an coilead. Nuair a ḡlaor an coilead o'imtig pé uaithe, aḡur n'faca rí ar roin amac é. O'fan rí annpoin ḡo maroin, aḡur nuair a ṫáinic an lá do ḡluair rí airri abáile ḡo otí na máigirtir.

Sé an céad beannuḡad a dein rí ríarḡuḡad cionnar do bí a máair tréir na hoiróce. "ṫáim-re ḡo maite, a ḡráo ḡil," ar an máair, "má táir-re ḡo maite." "Ó! táim, a máair," ar ríre. O'fairs rí annpoin cum a ḡnóca o'éanam ar fuair a' tige, aḡur níor cuir don duine don cūntar airri. Aḡ o'éanam ríar ar aimprí oinnéir o'fairs an máigirtir ói an raad rí anoct a' fair an tige. Dubairt rí leir ḡo raad oá b'ruigeat a máair an fair fuair rí aréir. Dubairt an máigirtir léite ḡo b'ruigeat. "Cao iarrrair tú anoct oim?" ar rírean. "Oá fíicir púnt," ar ríre. "ḡeobair," ar an máigirtir.

O'imtig rí airri annpoin an dára hoiróce, 7 o'fairs rí ríor teine b'reáḡ deair, aḡur rēuab rí ríor an tig ó taob ḡo taob, aḡur nuair a bí rin déanta aici do fúir rí coir na teinead aḡur do ṫarraigis rí cūici a leabair aḡur o'fairs rí ar a beir á' léigean.

Níor b' fáda ói ḡur buail an bean cūici an t-úrlár aníor, bó poimprí amac, buairac i láim léite, aḡur ḡalún 'ra láim eile. "Éirig at' fúirde, aḡur crúir an bó roin," ar ríre,

“Asgur nuair a beir pì crùròte asgac, ol trì deoch a do òraic a coò’ bainne, asgur nìg do làmh a t’asgar in p’ a’ cuir eile òe, asgur caic annpoin i sgoinne na sgoithe é.” Do òein pì sgaic aon nìr pè-n map duhairt an bean léite, asgur fuit pì pìor coir na teinead, asgur càppaing pì cùic a leabair, asgur cìom pì ar a beic ’a léigean, cum na hoiròe a siorruisgac còmh maic ip doob’ fèirip léite.

Nì fada bì pì a’ léigean nuair a buail an fear cùic an t-ùrlar anìor, asgur do fuit pè ar a hasgar amac, ar an doas eile do’n òein, asgur ba meara do òubairt an cloò asgur an cùma sgranna bì air nà bì arèir poime pin. Do leatuis pè a béal iar go oti n-a cluara, asgur do rguòuis pè a fìacla cum i oite beò beaithac. Nìor bac pì do, asgur nìor cùir pì aon t-rum ann, asgur nìor leis pì air go braca pì é nò gur glao an coileac. Annpoin do bailis pè leir an t-ùrlar pìor, asgur n’ faca pì ar poim amac é, asgur o’fan pì ann nò gur cainic an là air. Nuair a cainic an mairon cùar pì abairt go oti na mairip.

Sé an céad beannuigac a òein pì farruigac cionnar do bì a mairip t’pèir na hoiròe. “Cainic go maic,” ar an mairip, “mà cairic go maic.” “Cainic, a mairip,” ar an ingean. Do fàir pì annpoin cum a gnòc a deanaic, asgur nuair a cainic an traidhòna o’farruig an mairip to an fàc pì anòc as doairfàc an tige, asgur duhairt pì go fàc, “mà seoir mo mairip,” ar pìre air pè-n map fuair pì an dā oiròe poime po. “Seoir,” ar an mairip, “cò iarfar o’ anòc oim?” “Iarfar mè trì pìrò pùnt anòc oim,” ar pìre. “Seoir iao-ran,” ar an mairip. Nuair a bì pè as tol cum deigeanairòe o’imtis pì air, asgur a cuir teinead asgur polair asgur a leabair aic. Cùar pì irteac, asgur o’farruig pì pìor teine bried, asgur do fuit pì pìor coir na teinead, asgur càppaing pì cùic a leabair, asgur cìom pì ar a beic ’a léigean map caitèan amirip o’ pèin, asgur cum nà bratpò pì an oiròe as imteac cainip.

Ba gearr na òiar pin gur buail an bean cùic an t-ùrlar anìor, bò poim amac, buaraic i làmh léite, asgur galun pa làmh eile. “Èirig i’ t’fuiròe,” ar pìre, “asgur crùrò an bò poim, asgur nuair a beir pì crùròte asgac, ol trì deoch do òraic a cuir bainne, asgur nìg do làmh asgur t’asgar in p’ a’ cuir eile òe, asgur caic annpoin i sgoinne na

gaoite é." Do d'ein pí gac níos pé-n mar toubairt an bean léite, agus do fuirí pí coir na teinead arís, agus do tarrainis pí éuici a leabair.

"Ná bíod' don eagla anocht ort, mo cáilín maí,," ar an bean léite, "Tá gáirí maí roim' tú agus é." 'D'imtís an bean 7 an b'ó anghoin uaithe, agus do fuirí pí arís coir na teinead a' léigean a' leabair. Níor b' fáda 'óí sup' táimic an fear ar a haíad' amac, agus fuirí pé in' an áit éadóna sup' fuirí pé an d'á oiríde roim' rin, agus pé cuma ghránna bí air an d'á éad' oiríde ba fearc-meara-d'éas ná roim' an cloí bí air an tríoim' hoiríde.

"'Sead' ! iorad' mé anocht tú," ar peirean, leir an gcailín. "Deirum-re ná d'éanfair," ar pír. "Deirum-re go nd'éanfar," ar peirean. "Deirum-re arís ná d'éanfair," ar an cáilín, "mar tá gáirí maí roim' mire agus tura." "Tá," ar an fear, "ó aer go dtí an talam', agus ní fuláir tuitre go bfuil." "Lean ort!" ar an cáilín, "cad a d'einir ar a' plige go bfuileann tú ag teac' angho éugam le trí oiríde ad' péirt ghránna, agus cuma an diabail ort, d'iarraíod' mé d'íte beó beac'udac?" "Dia do beac' ad' fáogal 'rad' pláinte," ar an fear, "ir mó (iomd'a) fear 7 bean marb' ra tíg' reo agampa lé' fearc mbliadóna' agus níor péitís don 'ne aca mo éirt ó roim' dom go dtí tura, agus 'neórad' mé duit anoir é."

"An bfeiceann tú an tíg' reo?" "C'óim, gan dobat," ar an cáilín. "Do táimic," ar peirean, "thoóc-bliadain go raib' goirca agus oípar in' an áit fearc mbliadóna ó roim'. Bí móráin airgid 'se m'áir-re, agus éuir pé an teac' reo 'á éógaint cum páirí a tábairt do d'aoim' bocta bí timéall air ann ro. Mire an maor a éuir pé ór cionn na bfeair a bí a' d'éanam' na hoibire, 7 nuair a fuair an t-airgead do táimic d'uil agam ann, 7 níor d'íolar na pí 1 n-ao'cor, 7 do caillead' móráin aca leir an oípar."

"Táimic an diabail anghoin, agus do tús pé beó beac'udac amac ar an fáogal ro mé, agus táim anoir le fearc mbliadóna' 1 n-íreann. Do tángair-re angho ar do páir ar fearc trí oiríde, agus do g'eall m'áir-re píde púnt duit an éad' oiríde, d'á píerí púnt an d'ara hoiríde, agus trí píerí púnt an tríoim' hoiríde, .i. anocht. Níl a b'ac ar m'áir-re é rin a tábairt duit. Nuair a beirí pé 'd' d'íol anoir abair leir go maífir é rin do ac' a leiríre reo d'ó

feómra éabhairt duit inr an tigh reo cum coḡalta duit féin ann go ceann na bliadhna. 'Sé an feómra é an ceann go mbínn-re a' coḡalt ann, agus níor bainead an glar de le reacht mbliadhna' ó caillead míre, aét ir dōca ná beir mo máḡair toilteanaé le é 'éabhairt duit, aét níl don bḡḡal ná go bfuighir óm' áḡair é." 'Ó'pan pé annpoin a' déanaí cuḡeáḡta na foḡair go maḡoin.

'Ó'mḡigh rí annpoin ar maḡoin, agus éuair rí go ḡtí na máḡairt, agus 'ó'fiaḡruigh rí cionnar do bí a máḡair t'péir na hoḡḡe, agus dūbairt an máḡair léite go maḡ rí go maḡ. "Seo, a máḡairt," ar ríre, "dīol mo éuapḡḡal liom anoir. 'Do ḡeallair domra fide pūnt an éeao oḡḡe, 'ó' fideo pūnt an ḡara hoḡḡe, agus tḡ fideo pūnt an tḡ-omāḡ hoḡḡe." 'Do ḡeallar ḡan 'oobac," ar an máḡairt, "agus ḡeobair." "Anoir," ar ríre, "maḡreao-ra an méio rin aḡḡio duit, aét an feómraáḡḡḡe reo 'éabhairt dom cum coḡalta dom féin ann go ceann na bliadhna." Nuair a éualair bean a' tigh a' loḡ an tfeómra poin í, do liúigh rí 7 do béic rí, agus 'ó'fiaḡruigh rí cao mar ḡeall air go bfuighaḡ rí an feómra poin náir bainead an glar de le reacht mbliadhna' ó caillead a mac, agus go nḡeanaḡḡ don tfeómra eile inr a' tigh an cailín aḡḡipe com maḡ leir an feómra poin. "ḡeobair," ar an máḡairt, "tá an t-aḡḡeao an-mōr." 'Do fuaḡrí an feómra annpoin, agus do tēirēao rí cum coḡalta ann ḡac don oḡḡe t'péir a lae oḡḡe. Níor b' fāda 'na dīair pin ḡur aḡḡin an máḡairtpeār aḡḡu go maḡ rí na mnaoi t'pūm, agus do líon rí do dēapḡ-éao leir an ḡcailín mar do fāoil rí ḡur b' é a fear féin ba ciontaé leir an ḡḡoc-beairt a bí dēanta.

'Do bí cailín aḡḡipe eile inr a' tigh, agus do éuḡeao an máḡairtpeār obair an tigh go léir, aét fīor-beaḡán, aḡḡu reo, .i. cailín an t-feómra, mar bí rí lán d'ēao léite, agus bí rí d'iaḡairí í 'éur cum báir lé hobair éuair, agus do lean rí ar an rḡḡe rin léite nó ḡur buail bḡeḡeáḡ an leinb í. 'Ó'pan rí annpoin 'na feómra ar feao 'ó' lá, agus ḡan dūine beo 'na foḡair. Dūbairt an máḡairtpeār leir an ḡcailín eile ḡur dōca ḡur bunōc a bí aḡ an méḡḡḡḡ ḡo 'r a' pāḡ náir tānic rí cum a' tigh le 'ó' lá. "Imḡigh oḡḡ," ar ríre leir an ḡcailín, "agus féac an mbḡaḡḡá 'ra t-feómra í." 'Ó'mḡigh an cailín, agus do éuair rí go ḡtí dōḡar an t-feómra, agus d'féac rí irteac tḡ pōll a' ḡlair, agus do cōnnaic rí na rḡḡe irḡḡ í, agus leant aḡ na huḡc, agus

an fear ip breághda éannaic rí muiní poine rin na fuirde ar
 éab na leapda na teannta! 'Do fué an cailín éar nair go
 oí na máigirtheár, agus duibairt rí léite go raib rí inr a'
 t-reómra, agus leanb an-breágh aici na huét, agus an fear
 ip breághda a éannaic rí 'muiní na dá rúil na fuirde ar éab
 na leapda in aice léite.

"Tá poine mar rin," ar an máigirtheár, "tá rí rin
 naomta, agus mire damanta, agus ré mo mac-ra tá na
 teannta 'ra t-reómra, agus doob' éurte aicint doomra gur
 tuairpúg éigin a bí óm' mac-ra aici i 'daob an t-reómra
 loig rí. Téirig éuici anoir, agus abair léite go bfuil an
 máigirtheár a' loig ceada airri cum baili úirli ará 'ci do
 leigeanr 'ra t-reómra go ceann reáctmáine, mar go bfuil
 an gáir na ar a loig, 7 dá mbeaó ré curda 'ra t-reómra ná
 beaó don dul aca air, 7 go mbeaó rí an-buirdeac oi ceao
 o'raáil uairi."

Cuair an cailín éuici annpoin, agus do loig rí ceao
 airri agus do fuair. Annpoin éáinic an máigirtheár, agus
 éur rí brat tuige móir-otiméall airri réin, agus éug an
 cailín léiti í, agus do buail rí na fearaí ruar leir an
 mballa an tuige ('do bí an tuige an úirli mar do éarpuig
 ó'n máir a mac o'feirpint gan éior do inr a' t-reómra).

Annpoin do éáinic an mac ar an dá uair oéas 'ran
 oirde go oí an reómra, agus do fuir ré ar éairte na
 leapda i 'teannta na mná. Nuair a éannaic a máir é
 amac éirí an otuige o'aicint rí go mar é, agus do rpar
 rí oi an tuige, agus do léim rí éuige agus ruig rí loma-
 biróg air.

"Á, a máir!" ar an mac, "ip gránna an reáct é rin,
 náir fan uaim go ceann uaire a éois eile. 'Do beinn-re
 asat annpoin com mar ip bíor 'muiní ar an raogal ro.
 Cairpíó mé anoir imteáct uair aríir agus dul go ceann reáct
 mbliádan go hipreann." "Ní raáir," ar an máir, "mar
 ná leigreao-ra ann éú." "Ó! cairpí a leigeanr, a máir,"
 ar an mac. "Ní leigreao," ar ríre, "mar raáir-ra réin
 éar do éann ann." "Mo éruag éú, a máir," ar reiréan,
 "ní ééanpá an beair." "Ip mé réin a ééanpáir," ar ríre.

O'iméig rí airri annpoin cum ipunn, agus ní raáa cuair
 rí nuair a éáinic rí éar nair, agus a raib airri i n-áirde rcoil-
 ta, rparcuigé, reiríobta, gearpá. Nuair a éannaic an mac

í túbhairt ré, “Bí a fíor aḡam-ra ḡo maiṯ, a máṯair, ná ‘déanpá an bhairt.” “Mar a b’eaṯ,” arṯ an t-aṯair. “rḡaol mipe cúca, aḡur taḡraṯ-ra cuailleáil tóib.” O’imṯiḡ ré air, aḡur tóá ḡiorraḡṯ a cúairṯ an máṯair ip ḡiorra ‘ná poin a cúairṯ an t-aṯair, aḡur tóá olcar an íoe bí ar an máṯair ba rḡaḡṯ-mḡara-tóas ná poin an íoe bí ar an aṯair, bí ré com mór poin ḡearrṯa, laṯuiḡṯe, rṯollṯa, rṯrac-uḡṯe.

Túbhairt máṯair an leinḡ annpoin, “Tóá bṯuiḡeaṯ mo máṯair-re aipe tó raḡainn ṯar tó ceann ann.” “Ip aḡat-ra aṯá ḡnó ann,” arṯ an mac. “ḡeobaíṯ,” arṯ an tuine aorta, “aḡur má caillṯear í rar (rul) a tóiocrair aḡaile cuirṯear aḡaile í ḡo tóí na teampall tóṯṯair réin, aḡur ḡeitrḡe capailṯ ‘á tarriac (tarriainḡṯ).” O’eiṯiḡ rí annpoin na rḡaramḡ, ḡ buail rí íoḡṯar a ḡúna ar a ceann. Tó cúir an mac lám na póca, ḡ ṯuḡ ré tó ráinne.

“Anoir,” ar rḡirean léite, “nuair a raḡair ḡo hipreann ná hiṯ aon pṯoc tóá ḡcuiṯ bíṯ. Tiocriṯ bíṯ ḡ deoḡ tó tóitṯin cúḡat aḡ an bṯáinne rḡeo. An bíṯ a cúirṯṯo ríṯ cúḡat cuir é ‘ra tóabáḡ a beirṯ ar tó lám tḡeir nuair a raḡir ipṯeaḡ ḡo hipreann aḡur íorṯo ḡaorair é.”

O’imṯiḡ rí airṯ annpoin, aḡur nuair a bí rí a’ tḡeanamḡ ar ḡeataíṯe ipunn ní raib aon anam ipṯiḡ ann ná raib a’ raḡáil ruarṯan óna ríantairḡ. Cúairṯ rí ipṯeaḡ annpoin, aḡur t’ráirḡ rí ar a ḡnó ‘tḡeanamḡ, aḡur t’fan rí ann ar rḡeaṯ rḡeaḡṯ mbliṯan. Nuair a bí na rḡeaḡṯ mbliṯna ṯuar annpoin túbhairt rí ḡo raḡaṯ rí aḡaile a’ ṯriall ar a máṯair.

“Mo ṯruaḡ mór ṯú,” arṯa liúraṯar, “ip rḡaṯ o’ ríamḡ a caillṯeaṯ tó máṯair-re, aḡur ‘rí ruair an ḡoir ḡlan báir aḡur í curṯa aḡaile ‘na teampall tóṯṯair, aḡur ḡeitrḡe cinn tó ḡapallairḡ ‘á tarriac. Fan aḡam anoir,” ar rḡirean, “ḡo ceann rḡeaḡṯ mbliṯan eile.” Túbhairt rí ḡo bṯanṯaṯ, aḡur t’fan rí aḡ obair rḡe-n mar bí rí ríomḡe rin nó ḡo raib na rḡeaḡṯ mbliṯna tḡḡṯa aici ann. “‘Seṯ anoir,” ar rḡire, “tá ḡeitrḡe bliṯna tḡas aimṯipe tḡḡṯa aḡam tuit, aḡur tóiol mo ṯuaraṯṯal rḡarṯa liom.” “Ní ṯaḡraṯ-ra aon tuaraṯṯal tuit,” arṯa liúraṯar, “aḡṯ bíṯ tó cúirṯ bíṯ aḡur oibṯe í ḡcoinne a ḡeile. “Níor itḡar-ra aon pṯoc tóṯ’ cúirṯ bíṯ,” arṯ an cailín. “Deirṯim-re ḡur itṯir,” arṯa liúraṯar. “O! bíṯ a ríṯaíneáḡṯ (ríṯnaíṯe) poin ré ḡaorair,” arṯ an cailín.

Do glaoḁaḁ ar Ṣaopaḁ annpoin, aḡur toubairt ré ḡur b' é féin a ḁ'iteaḁ an biaḁ a cuipṫí i ḡcomnuirḁe cum an cailín. "Caḁ tá uait maḁ rin," appa Liúpaḁaḁ. "Tá," app an cailín, "an méirḁ anamaḁa ḁ'féaḁpaḁ mé 'iomḁaḁ, a ṫaḁairt liom amaḁ ar ro." "ḡeḁair," appa Liúpaḁaḁ.

ḁ'árpuiḡ pí iocṫaḁ a ḡúna annpoin ar a ceann. ḁo ḁein pí púṫa, ḡ ṫuḡ pí léite an té ip mó a cónnaic pí i bpian, ḡ bí pí 'á mbailiuḡaḁ léite nó ḡo paitḁ an méirḁ ḁ'féaḁ pí 'iomḁaḁ aici. Nuair a bí a huataḁ aici ḁo ḡluair pí aipḁ cum teaḁṫ aḁaile, aḡur i an ḡeaṫa amaḁ cé beaḁ na coinne ipṫeaḁ ná mac mīcī na muc (i. an fear a bí aici) aḡur é aḡ toul ḡo hippeann.

"Náḁ tú poin?" ar pīpe leir. "Ip mé ceana," ar peirean, "aḡur beir mīpe leaṫ." "Tá ré pátḁṫe piam," ar pīpe, "ḡur ceairt maḁṫ a ḁéanaḁ i n-aḡaḁḁ an uilc." Ruḡ pí aip annpoin, aḡur buail pí cúicī i n-áipṫe ar a ḡuatainn é. Bí pí a' cup an bḁṫaḁ ḁi annpoin, aḡur an t-uataḁ ḡo tḁom aipḁ, aḡur i ḡceann tamailḁ ḁo buail tuine uapal léite. "Ip tḁom an t-uataḁ aṫá opṫ a bean," app an tuine uapal. "Ip tḁom," ar pīpe. "A' nḁíolpá t'uataḁ, a bean maḁṫ," ar peirean. "ḁo ḁíolṫainn," ar pīpe. "Cé hé ṫupa?" "Mīpe Naomḁ Seaḡán," ar peirean. "Ní ḁíolṫaḁḁ mé leaṫ-ra in ao' cḁor iao," ar pīpe, "maḁ ip fearḁ a ceannuiḡear féin iao 'ná ṫupa."

ḁ'imṫiḡ ré uaitḁ annpoin, aḡur bí pí a' cup an bḁṫaḁ ḁi lena huataḁ, aḡur níor b' fáḁa ḁi ḡur caraḁ an ḁaḁa tuine uapal aipḁ. "Á! a bean," ar peirean, "ip tḁom é t'uataḁ. A' nḁíolpá liompa é?" "ḁo ḁíolṫainn," ar pīpe, "cé hé ṫupa?" "Mīpe Naomḁ Mīceál," ar peirean. "Ní ḁíolṫeaḁ leaṫra in ao' cḁor iao," ar pīpe, "maḁ ip fearḁ a ceannuiḡear féin iao 'ná ṫupa."

ḁ'imṫiḡ ré uaitḁ annpoin, aḡur ḁ'imṫiḡ pīpe aipḁ a' cup an bḁṫaḁ ḁi, aḡur níor b' fáḁa ḁi ḡur ṫáḁla an tḁríomaḁ tuine uapal léite. "Á! a bean," ar peirean, "ip tḁom é t'uataḁ. A' nḁíolpá liompa iao?" "ḁo ḁíolṫainn," ar pīpe, "cé hé ṫupa?" "Mīpe Rí an ḁomnaḡiḡ," ar peirean. "Ó! ḁíolṫaḁḁ mé leaṫra iao," ar pīpe, "maḁ ḁá feaḁar a ceannuiḡear-ra iao ip fearḁ 'ná poin a ceannuiḡir-pe iao." ḁo ḁḡaḁil pí an tḁḁaḁḁim annpoin ḁá ḡúna, aḡur leiḡ pí amaḁ ar an mbḁṫaḁ na hanamaḁa ḡo léir, aḡur ḁ'imṫiḡ ḡaḁ aon ceann aca 'na cḁúr ḡléiḡeaḁ ḡo flaitḁamḁar!

‘Do ghluaip rí aihí annpoin a’ cur an bódairí oí, agus níor b’ fáda oí gur buail fear riubail léite, agus a mála tíar aihí. ‘Do beannuigeadar féin dá céile, agus o’r fíafnuig rí de an fáda a maclaó ré i gcomair na hoirdce. ‘Dubairt ré léite go maib fear inr an áit a bí na baintreabais le ceitíre bliadna’ déas, agus go maib ré a’ pórad an oirdce rin, agus go maib ré féin cum toul ann. “Beaó-ra i n-éin-feaóct leat,” ar ríre.

‘Do éuadar go oí an tíg annpoin le coir a céile. ‘Do bí an tráchnóna déirdeanaó aca, agus nuair a tángadar go oí doirar a’ tige do bí an doirpreóir mómpa agus ní leis-feaó ré irteaó iao. “Ná dein,” ar an cailín, “agus rgaóil irteaó rinn. Ní braitíar a gcaiteam-na do biaó inra tíg reo anoóct, agus ní bfuigir-pe don mílleán i otaob rinn-ne ‘leigant irteaó.”

‘D’fórgail an doirpreóir an doirar annpoin doib, agus do rgaóil ré irteaó iao. Nuair a éuair an cailín irteaó, do fuir rí le hair an balla ar a otaob irtig do doirar ‘Dímíig an fear riubail irteaó annpoin, agus do fuir ré ar fuirdeacán imearg na bfeair. ‘Do bí mórtá 7 beirbígíte ann agus mórán daoine bailigíte ann ar an bpórad.

‘Do bí an leantá a o’fás rí na diair na bunóic na é’ránaó anoir as imteaó do féin ar fuair a’ tige, agus do gab ré timceall mar a’ maib an cailín na fuirde. ‘Dáitín rí é go maib, agus bí ré a’ féacaint aihí ar feaó tamail. “Tánn tú a’ tógaint ceann oíom-ra,” ar ríre leir an leantá, “a bfeir ar don duine eile dá bfuil timceall oim.” ‘Dímíig ré uaité annpoin, agus níor b’ fáda do gur támic ré aihí agus do dein ré an dáltá céatóna, a’ éur an dá fuil tríte

“Tá ana-éann asat,” ar ríre leir, “á tógaint oíom-ra a bfeir ar don’ne eile tá timceall oim. Téimíg anoir go oí oí, agus abair leir go bfuil bean boct tíor ar taob an doirar, agus go noubairt rí déirce do éabairt oí, agus go ndéarad rí paíoir le hanam do mam anoóct.” ‘Do éuair an garrún go oí n-a áair, agus o’innir ré do gac don nio dubairt an bean boct leir. ‘Do éus a áair do annpoin biaó agus deoó ar méir, agus do éus an garrún cum na mná boicte iao. ‘Do gíaoó rí annpoin ar an bfeair riubail, agus do támic ré éuici. ‘Díteadar agus o’óladar a noóitín annpoin—iao aiaon, agus an méir náir éaitéadar do poinn ríre annpoin é ar a maib do daoinib móir-oitimceall

opra, áct do coimeádo rí féin dá bolgam do'n deoó ar tóin na méire.

Do rug rí annpoin ar an b páinne bí ar a méir, agus do rgaoil rí ríor inr a' méir é, agus do glaoó rí annpoin ar an ngarrún, agus dubairt rí leir an méir rin a bpeit leir anoir go dtí na dao. "Abair leir," ar ríre, "an méir rin d'ól mar pláinte do mam, agus mar cuimne míora ar an oirde anocht."

D'imctis an garrún annpoin, agus cuairt ré go dtí na ádair leir an méir. "A dao," ar rírean, "dubairt an bean boct leat an méir rin d'ól mar pláinte mo mam, agus mar cuimne míora ar an oirde anocht." Rug ré annpoin ar a' méir, agus cuir ré ar a ceann í, agus d'ól ré an deoó, agus do connaic ré an páinne tíor ar tóin na méire. D'aicín ré an páinne go maic. Do glaoó ré annpoin ar an ngarrún, agus dubairt ré leir an bean a tug an t-áruir do a táirbeáint do. Do gluair an c'pánaó poimir amac, agus nuair a táinic ré ór cionn na mná amac dubairt ré lena ádair gur b' í rin a tug do é.

"Éirís is' fuithe anoir, a bean maic," ar rírean leir an mnaoi, "tá gnó agampa díot." Tós ré leir annpoin í, agus do buail ré í irteac na feómpa. Do tug ré cúici culairt breáís éadais annpoin, agus dubairt ré léite í rin a cuir aihu ruar san móill. Do bí an ragaic 'ra tís ar fead na hoirde cum an pórt do déanam. Do glaoó an buacail ós annpoin ar ádair an cáilín óis. Do táinic ré cuige. "Anoir," ar rírean, "gac a bfuil do córtar déanta inr a' tís peo anocht díolpa-ra ar, agus beir-re leat abailte t'ingean agus geobair rí fear." Do glaoó ré annpoin ar an ragaic, agus táinic ré cuige san don móill. "Anoir, a ádair," ar rírean, "pór í peo liom-ra mar 'rí ir fearr a ceannuis mé." Do póir an ragaic annpoin iad, agus d'imctis an cáilín ós eile agus a haáir abailte, agus tá an lánama ós i oteannta a céile go lán láirir ó foim.

i Sin é mo rgeal-ra, agus má tá breas ann bíot.

FEAR Ó DÚINCADOM.

SPECIAL PRIZE STORY. By "polláipí Séirte."*

MAC NA BAINTREABHAIGE AGUS NA SPUAGAIĞ

Bí baintreabhaic ann fao ó agur ní paið aici aét don mac amáin a otugaidir mánar air. Dubairt ré lé na mátair lá go n-imteodáir ré noime. Bí a fluict air, o'imctis ré noime, agur bí ré as imteadct agur a' ríor-imteadct go otáinis ré 'uis cpor-bótar, agur cé carpaide leir ann rin aét an Spuagac. Beannuis riad dá céile.

"An imirte'a cluide carpaí?" arpa 'n Spuagac.

"Maire ní go leor cleadctar a bí asam amam orpa, aét mar rin féin imirteodctar mé cluide leat," arpa mánar.

O'imir riad cluide agur gno' mánar.

"Cuir do geara, a mánair," arpa 'n Spuagac.

"Cuirim-re de geara' ort," arpa mánar, "an teac mō r ir breágha atá lé fağail beir i n-ait mo fean-bóctáinín rúictis ra mbaile noimam."

Bí go maic ir ní paið go hote. Cuairt ré abaille agur bí rin noime. Lá ar na bárac cuairt ré arírt 'uis a' gcor-bótar agur carad an Spuagac do arírt ann, agur beannuis riad dá céile.

"An imirte'a cluide carpaí, a mánair?" arpa 'n Spuagac.

"Maire ní go leor cleadctar a bí asam amam orpa, aét mar rin féin imirteodctar mé cluide leat."

O'imir riad cluide eile agur gno' mánar arírt.

"Cuir do geara, a mánair," arpa 'n Spuagac.

"Cuirim-re de geara' ort an rputáinín uirge atá as tóin a' tige móir muillinn a beir a' meilt (ga)c uile pórt mine ann noimam."

Bí go maic. Cuairt ré abaille agur bí rin noime. Lá ar na naoir(ē)e cuairt ré 'uis an gcor-bótar arírt agur bí an Spuagac noime.

"Tá tú ann rin," arpa 'n Spuagac.

"Táim," arpa mánar.

* Narrator, John MacDermott, Carrowmore, Shrute, Tuam.

“An n-imirte’á cluice iníou?” arsa ‘n Sruagac.

“Ní mirté liom,” arsa Mánaḡ.

Ὁ ἴμιρ πιάθ' ἐλπίδα δ' ἄγ' ἔσθ' ἡμῶν.

“Cé'po é 'o xeara?” arra 'n Sruagac.

“Cuirim-re de geara’ ort mo d’i ol de bean (mnasoi) a
 εαβαιτ dom.”

“Ἰεοθαῖο τὺ ριν,” ἀρρα ’ν Ἰρμαζαδ, “νό ιρ θεασαιρ τὺ
ῖαράο.”

Tug pé irteac ra peompa é, i n-áit a maib' dá bean déas
 comhdeac ann. Bí an ghuas a bí oppa dom muar lé pion-
 naic agus a scoiceann dom seal le heala.

"Τὸς το ποῖαι, ἃ ᾤμαι," ἀπρὰ 'ν Σπουδᾶς.

"ní'l mo roḡain ann," arpa mánar.

Ըսիր թէ արեւած ի բօնրա շէտ է, ի ն-նիւ ձ թա՛ն ո՛ւր Եւան
 ղեւէ՛ր շօմնեւած Եւան ձոն.

“Τὸς το ποῦδαιη, α ἡνδαιη.”

“*Ḥī’l mo moṣṣain ann.*”

“1r θεαται το πάθος,” ἀπρὰ τῆς ἡμετέρας.

Tug pé irteac i reomra eile é, i n-áit a maib óá cáiliúg
 oéas liac ann naó maib pópta amam.

“Τὸς το ποῖαιη, ἃ ἡἄναιρ.”

“Hoppa öioṭ, a šmuasaiš, tar nōoiš nī pōpōāō fear
ar bič iāō rin tā mbeāō pé šan don bean (mnaoi) ’fāšāil
šo deō.”

“níl do fárao asam,” arsa ‘n Sruasac.

Cuidiò riad amač ašur cé beađ a' teačt anuar an bóčar
ačt bean bpeaš óš ašur canna uirše an a cloiseann.

"Seo í anuair an beán a b'éar aSam-ra," arsa Mánaí.

“Θεσμις μο θεσμιναετ ουιτ πειν αςυρ μο ιαλλαετ το
βεαλ το ιμιντε,” αρα ’ν Σηυαζαδ.

Cuaidò pé fèin ašur inŋean an Šruašaiš (mar'ri a bi
 ann) ašaile annrin. Þópað lé pašart ŋuðraiš ašur minir-
 téar maide iad.

Ni naib rōrt araplaigeaōta ar biē aš an nšruašac naē
naib aš a niŋgin. Lā ar na bāpaē o'ēr a' pōrta o'imēis
mānar arīrt 'uis an šepor-bōēar ašur bī an šruašac
noime.

“Cé'n éaoi a' dtaitnígeann an marḡaḡ leat a mánair?”
 arpa 'n ḡruaḡaḡ.

“Ó, taitnígeann go maíḡ,” arpa mánair.

“An imirḡe'á cluice inoiu, a mánair, aḡur cuirḡimíḡ
 ḡḡaḡaḡ de'n lá ḡairḡ.”

“Ḳeaḡan a mḡrḡe liom,” arpa mánair.

“Óimḡ ḡiaḡ cluice aḡur ḡnó' an ḡruaḡaḡ.

“Cuir ḡo ḡeapa a ḡruaḡaḡiḡ,” arpa mánair.

“Cuirḡim-ḡe de ḡeapa' oḡḡ,” arpa 'n ḡruaḡaḡ, “cloiḡ-
 eann mo ḡeaḡḡḡáḡaḡ aḡá ḡa Ḳoḡan Ḳoiḡ a ḡaḡaiḡ ḡuḡam,
 a ḡunna ḡláir aḡur a ḡlaíḡeaḡ ḡoluir.”

“'Ḳiubḡaiḡ ḡú ḡḡáḡ ḡom ḡo ḡḡí i mbáḡaḡ,” ar ḡeipean.

“Ḳiubḡaḡ 'ḡ'uiḡe naḡ ḡḡiubḡainn?” arpa 'n ḡruaḡaḡ.

Ḳuaḡo mánair aḡaile 'uiḡ a ḡean aḡur 'uiḡ a máḡaiḡ.

“Cé'n ḡḡéaḡ aḡaḡ inoiu?” arpa a ḡean.

“Ḳá,” aḡeip ḡe, “caíḡḡo mé ḡul i ḡḡaḡ ó ḡaile,” arpa
 mánair.

“Cé'n áit?”

“Ḳá,” ar ḡeipean, “cloiḡeann ḡeaḡḡḡáḡaḡ an ḡruaḡaḡiḡ
 aḡá ḡa Ḳoḡan Ḳoiḡ a ḡaḡaiḡ ḡuiḡe aḡur a ḡunna ḡláir
 aḡur a ḡlaíḡeaḡ ḡoluir.”

“Maíḡ ḡo leóḡ! anoiḡ nuaiḡ eipeóḡar ḡú ar maíḡin ḡá
 ḡḡian ar ḡúl na ḡaíḡle aḡur ḡiubḡaiḡ ḡú leat é aḡur
 'Ḳeapaiḡ ḡú leip an nḡruaḡaḡ naḡ ḡḡeaḡḡaiḡ ḡú ḡul ann
 maḡa (muna) ḡḡiubḡaiḡ ḡe ḡléar maḡcaíḡeaḡḡa ḡuiḡ.
 'Ḳeapaiḡ ḡe leat ḡo ḡḡiubḡaiḡ aḡur 'ḡ'uiḡe naḡ ḡḡiubḡaiḡ.
 Ḳiubḡaiḡ ḡe ipḡeaḡ annḡin i ḡḡáḡe ḡú a ḡḡuil ḡeaḡḡ n-aḡḡa
 ann, aḡur i líonḡa lé caíḡle (capallaiḡ) de na capallaiḡ ip
 ḡḡeaḡḡa (ḡḡeáḡḡa) ar leaḡ ḡear ḡúil aḡuam oḡḡa, aḡur
 'Ḳeapaiḡ ḡe leat ḡo ḡoḡain a ḡaḡaiḡ leat. Ḳaḡḡainḡeóḡaiḡ
 ḡú an ḡḡian ḡeo aḡur baíḡḡo ḡú cḡaḡaḡ ar; aḡur ná
 ḡaḡaiḡ leat aon ḡapall aḡḡ an ceann a ḡioḡḡar ḡuḡaḡ aḡur
 a cuirḡear a ḡloiḡeann ipḡeaḡ ann.”

Ḳí a ḡḡioḡḡ aḡḡ, ḡuaḡo ḡe ḡo ḡḡí an ḡruaḡaḡ aḡur an
 ḡḡian aḡḡe. Ḳuḡ an ḡruaḡaḡ leip é ḡo ḡḡí an áit a ḡaiḡ
 na capall. Ḳḡaiḡ mánair an ḡḡian aḡḡ ḡá mḡeaḡ ḡe ḡá
 éḡaḡaḡ ó ḡoin ní ḡioḡḡaḡ aon ḡapall cuḡḡe. Níl aon maíḡ
 ḡom ḡá cuḡ i ḡḡaḡ ḡḡéaḡ. Ḳuḡ an ḡruaḡaḡ ipḡeaḡ é i
 n-áit a ḡaiḡ an oipeaḡ eile de ḡapallaiḡ níḡḡ ḡḡeáḡḡa 'ná

rin ariúrt. Óraíť Mánař an rriainín, ađur dá mbeađ ré ǵa
 óraťađ ó foin ní tiocfađ don óeann óuige. Tug ré irteađ
 i bpáirc eile é, i n-ait a raib reacíť n-acra, ađur i líonta le
 rean-ćapallaib a bí leigťe amađ 'un réapaig aige. Óraíť
 Mánař an rriainín ariúrt, ađur bí ré rǵaťam maíť nuair ćer'ó
 o'feicfeao a' bogao ađur a' rnaímaireacíť óuige anall ađť
 an rean-ćapaillín ba meara ann ađur óuir rí (ré ?) a clo-
 igeanann irteađ ra rriainín.

“Ο μαίρε τρεσδάθ οητ! ιρ τσίγστε τά μβειότσεά αν
 νίορ μεαρη ζυη τύ τιοφάθ έυζαμ.”

Map rin fêin rgar ré a d'á coir uirri, agus ar leó go
brátc. Congbócaó ríao ruar leir an ngaoit Máirta a bí
ríompa, agus ní congóbcaó an gaoit Máirta a bí 'na noiaio
ruar leó. Cáitpeaó ríao cnoc agus ríde de léim agus d'á
gleann véas de éorlóis. Níor rtop ríao coitóce
ná go deó go dtáinig ríao irteaó i bpáibéail an ghuasais
ra Domán Coir. Bí an páibéail com áro ir guir rannruis
ré Máinar. Map rin nuair a tug an capaitlin leigeann
'uis an bpáibéail éarraig Máinar an rruan cúntabáilte.
Anra'n capaitlin:—

“Má d’éanann tú rin airt páfaiò mé ann peo leat tú aghur páfaiò mé a’bailé.”

Tug sí leigeanann eile 'uige agus fáil sí táinig dom
 ríurónta ip nádaó éan, agus táinig sí dom éadótom taob
 irtis an míocta an Sruagais ip náó mburpead sí uibeada
 faoi na coraib.

Úi go maic ip ní maib go holc, éuaib pí de éipí cleap-
 an-tpoit ipthead pá rtábla asur dubairt pí lé Mána-
 dul ipthead asur cmaíar cmaicneaceta a éabairt éuica.
 Šab pé ipthead. Níor fear don duine amam nóime rin ar
 piocta an Šruagaig náir marbuis pé. Éuaib Mána-
 'uis an bpálar nuair a éus pé an cmaicneact do'n
 éapaillín. Úuail pé as an doapar móir, asur éainis an
 Šruagaic féin amac éuige. Ní maib fíor aige cé'ro
 déanpaó pé lé Mána; bí pé lé na éur de'n tpaogal ar a'
 bpointe, aet nuair a éonnaic pé naé maib ršannpaó ar bit
 air nóime dubairt pé.

“Cén’o a cār ann reo tú?”

“Car puto naç n-innreôçaito mé tuitre,” arpa mānar.

“Trian lé fiannairdeáct, ir trian lé rgealairdeáct, ir trian lé cleairdeáct, agus má fásaim-re amac tú bainne mé do ceann ir do coiméad beataó tóit,” arsa’n Sruagac

“Cé agáinn a raáar a’ cleairdeáct i ttoirdeáct?” arsa Mánar.

“Toirdeáct tura é agus críochnócaí mife é,” arsa’n Sruagac.

Bí go maíe ir ní raib go holt. Cuairt Mánar amac uis an scapallín agus tug ré cruaáar cruithneácta cuici. D’innir ré oi go raib cleairdeáct lé beir ar riubal toir é féin agus an Sruagac.

“Cé agáib a raáar a’ cleairdeáct i ttoirdeáct?” ar rife.

“Mife,” arsa Mánar, “inriu.”

“Óra maire mara ndéanfaí tú an puo adéarar mife leat, beir tú críochnuighe!”

“Cér’o é rin?”

“Tá tinnear fiacal orm agus bató cóir tuit an fiacail a tarraingeat dom.”

“Maire treataó ort a scapallín sruanna! puo naé ndéanna mé lé mo mácair ariam ní déanfaí mé leat-ra é.”

“Mara (muna) ndéanfaí beir aicméala ort creir mife ann.”

“Tá ré com maíe dom do comairle a déannaí, mearam.”

Cuir ré riap a lám go tarraingeáct ré an fiacail agus fluis ri ruar in a beal é agus minne ri fiacail de. D’iméig leir an nSruagac agus níor fás ré áit ar puo na reáct mocta nári cuartuis ré ar tóir Mánar. Nuair a bí an lá clirte ari cáit an scapallín Mánar amac ar a beal mar bí ré ariam.

“Anoir,” ar rife leir, “maireá (muna mbeaó) go ndéanna tú an puo adubairt mife leat naé mbeirdeá marib ag an nSruagac. Sáb irteá anoir agus toirig a’ magáó faoi agus abair go raib tú ar eúl an rtabla.”

Cuairt Mánar irteá uis an nSruagac agus toirig ré a’ magáó faoi.

“Cé raib tú ó maíoin?” arsa’n Sruagac.

"O, maire 'r minic a éuaíð tú éapm ar feadh an lae agus ní fáca tú mé, bí mé ar éúl an rtabla ann rin amuis."

"O!" appa 'n Sruasaí, "éaptuig mé gac uile áit aét é rin."

Maidin lá ar na bánaí éus Mánaí amac euaéar euaéneacáta 'uis an gcapallín.

"Cé naéaíð tú iníu?" ar pipé.

"Níl 'ríor agus," ar reipean.

"Tá pibe liaé ar bun m' earbaili agus tarrainis i."

"Maire, a éapallín gíanna caca! an puo nac nóaíma mé lé mo mátaí auaí ní óéanfaíð mé leatra é."

"Mara nóaínaíð oíupimpe leat go mbeíð aítméala opt."

Mar rin féin tarrainis pé an pibe agus pinne an capallín pibe de. Oiméig leir an nSruasaí agus níor pás pé áit ar puo na reáét moéta náí éaptuig pé ó bun go báir, agus nuair a bí an lá clípte air éáinís pé ábaile. Cáit an capallín Mánaí anuar ar a hearball, agus pinne rí é mar bí pé auaí. Éuaíð pé írteaí, agus éoirí pé a' magad faoi an nSruasaí aírít.

"Cé naíð tú ó maíu iníu?"

"Bí mé ar éúl an rtaíca amuis ran nsaíóa. Cean nac bpaíca tú mé, an caoé atá tú?"

"O! éaptuig mé gac uile áit aét é rin."

Lá ar na n-aoipe éuaíð Mánaí amac agus éus pé euaéar euaéneacáta do'n éapallín aírít.

"Tá enap in mo ríóímaí agus ní féaípaínn an éuaéneacáet 'íte, baí óíuí óuit do láí a' éur ríar agus é 'óíuí-eaí."

"Maire, a éapallín gíanna, caca, palac! ní naéaíð míre a' doéaíreacáet leatra!"

"Mara nóaínaíð tú an puo atá mé a náí leat beíð aítméala opt."

"Treaoaí opt ní'l don maíe a' caint leat!"

Éur pé ríar a láí agus íluig rí ríar in a bolg é ar faí. Oiméig leir an nSruasaí agus éaptuig pé gac uile áit ra moéta ríor agus ruar, aét oar nóaí ní naíð don ílánaí lé ríáíal aige.

“Dár fiað,” ar peirean, “tá mé buailte mara bfuigiró mé amac an babta reo é, an ppiompolláinín, pé bí cá bfuil pé!”

Lé faicéar sup b' ar an gcapaillín a bí an tordaíóeacéa bí a' cur Mánaí i b'palaé (polaé) níor fás pé ribe pionn-aíó ar a cpoiceann náir péab pé oi. Bí pé clirte ar an nSruagac Mánaí 'fagáil an lá reo arírt. Annpin éaíé an capaillín Mánaí aniaí ar a bolg arírt.

“Sáb irteaé anoir,” ar rípe, “asur toirig a' magao fáoi an nSruagac arírt, ir fiafpuig óe an b'paca pé r'gata ghabaíri as imírt báipe, asur sup toirig tuine aca a' déanamáí píóteac éatorpa asur a' glaoóac aip asur abair go mba tupa an fear rin.”

Éuaíó Mánaí irteaé, asur toirig pé a' magao i gceart an babta reo fáoi an nSruagac.

“Arpa cé'ro a bí tú a déanamáí ar fearó an lae a Sruagac!”

“Nac cuma rin tuit! Cé (cá) faib tú ó maroin?”

“Inniréócaíó mé rin tuit. Cean nac b'paca tú r'gata ghabaíri as imírt báipe?”

“Connaic mé,” arpa'n Sruagac.

“Cean nac b'paca tú an fear a bí a' déanamáí píóteac éatorpa, asur a' glaoóac ort?”

“Connaic mé.”

“'S mípe a bí ann rin o'ile.*”

Maié go leóir. Lá ar na bápac ba hé an céao lá é as an nSruagac a' cleapaíóeacé. Tug Mánaí cpaácar cpuit-neacéa 'uig an gcapaillín.

“Tá mé com' dona anoir,” ar peirean léi, “ir bí mé aipam?”

“Má déanann tú an puo a'óeapap mípe leat ní beiró tú mar rin, cé'ro tá ort a déanamáí inoiu?”

Ó! tá an Sruagac iméigéte asur níl a fíor asam, beirpe ná beó cá bfuil pé, caíéiró mé é 'fagáil amac nó bainpíó pé an ceann asur an coiméao beacáo óiom.”

“Éirt liompa anoir. Teirig irteaé 'uig an gcaillín atá ra gceirteanaig, asur an páinne atá ar a méap péac a' mbainpéa oi é, rin é an Sruagac.”

Bí a fliocht air, éuaíó ré irteac agus toirig ré a' caint leir an gcailín. Nuair a bí ríatam cainte déanta aige léi tudaire ré:—

“Ír deap an fáinne é rin oir, 'rpaínn é go bfeadaíó mé uirri.”

“Ní ar Spáinn a táinig ré,” ar pír, “aéó ní deáirna reirean aéó bheir uirri, agus bain ré an fáinne dí, agus fil ré é 'caíó irteac ra teiníó.”

“Ao! ao!” arpa 'n Spuaíac, “ír mire atá ann.”

Bí an lá rin gnoúigíó ag Mánaí ar an nSpuaíac. Lá ar na bárac éuaíó ré amac agus éug ré cmaíar cmaíneacá do'n éapailín.

“Tá mé cóm dona aíríó iníu ír bí mé aíríam, tá ré imíigíó agus ní' 'fíor agam cá bfuil ré,” arpa Mánaí.

“Ní beiró tú i bpaíó maí rin. Teirig irteac 'uig an gcailín, agus cuir caint uirri, agus nuair a bheir ríatam cainte déanta agat léi iarr amac a' riubal i ra ngaró. Feiciró tú crann ann rin nac bfuil air aéó don uball amáin. Bain an t-uball rin, rin é an Spuaíac. Tarrainí amac do rían anníin agus bí a' deanamá óá leir óe leat óuit féin agus leat do'n éailín.”

Éuaíó Mánaí irteac agus cuir ré bleiró cainte ar an gcailín, agus nuair a bí ré ríatam a' caint léi o'iarr ré uirri teacó amac a' riubal ra ngaró. Éuaíó rí amac leir. Bí ré féin agus í féin a' riubal éarí nó go bpaíó ré crann nac raibí air aéó don uball amáin. O'eirig ré de éleap-an-íroir agus buain ré an t-uball. Tarrainí ré an rían aníor ar a póca go noéanpaíó óá leir óe—leat óó féin agus leat do'n éailín.

“Ao! ao!” arpa 'n Spuaíac, “ír mire atá ann!”

Bí lá na n-aoirí gnoúigíó ag Mánaí.

“Tá do páiróin tabaríó agam óuit anoir,” arpa Mánaí, “íuó nac óriubríó féin dom-ra óá bfuigíó amac mé. Má fáigam amac an tríomáó lá tú bainiró mé do éeann agus do cóiméac beacóó díot.”

Bí go maíó ír ní raibí go hólé, ar maíóin an tríomáó lae éug Mánaí cmaíar cmaíneacá 'uig an gcaipailín.

“Tá mé cóm dona anoir ír bí mé aíríam,” ar reirean.

“Ní beiró tú maí rin,” ar pír, “má deanann tú an íuó atá mire a páíó leat.”

“Cé’ro é rin?”

“Tá,” ar rípe, “an rtana atá irtiḡ ar cúl an dorair mór, raéaró tú irteacé ’uis an gcailin aḡur fiarróearó tú ’óí cá bfuil pé. Ní beiró rí ’óá innreacé tuir, acé tá lué mór irtiḡ faoi an rtana rin, aḡur rin é an ḡruagacé. Raéaró tú riar ’uis coḡra atá éiar i reomra atá ann aḡur ḡeobairó tú clairdeamh ann éior aḡur deapairó tú leir an gcailin mara otairbeáinrío rí an rtana ’óuit ḡo raéaró tú féin ar a éoir.”

Éuaró pé irteacé aḡur ’ó’fiarrí pé ar an gcailin an rtana a éairbeáint ’óó. Ní raib rí ḡá éairbeáint ’óó.

“Raéaró mé féin ar a éoir mar rin,” ar reiréan.

“Má téiróir beiró aicméala oré,” ar rípe.

Éuaró pé ar éoir an coḡra i ’ótoiréacé, aḡur fuair pé an clairdeamh irtiḡ ann, aḡur éus pé leir é. Éuaró pé ar éoir an rtana annrin aḡur nuair a fuair pé amacé é ar cúl an dorair ’ó’iompuir pé bun ar cionn é. ’Óí ḡo maicé, cé’ro a iuréaró amacé ’uisge acé lué mór. Éarrainḡ pé buille de’n clairdeamh uirru.

“Ao! ao!” arra ’n ḡruagacé, “mire atá ann.”

“Ir cuma liom ’óá mbeirótea ann faoi céaro, éus mé ’ó fátaé rparí tuir céana iuró nacé ’ótiubriéa-ra ’óom-ra.”

Éarrainḡ pé buille eile de’n clairdeamh air aḡur rḡuab an cloigeann de.

“’Óá b’ráḡainn-re mé féin ar an ḡcolann céarona ariúrt leacé na b’fiann ní bainreacé anuar mé.”

“Sin faill nacé b’ruige tú, ’ré ’óó cloigeann a éar’ruirḡ uaim-re.”

Éoirḡ an cloigeann a’ léimniḡ ran uirlár aḡur buail mánar buille eile air, aḡur annrin buail pé an cloigeann faoi na arcall aḡur amacé leir. ’Óí ḡo maicé, éus pé an c’riacar c’ruicneacéta ’uis an gcapaillín ariúrt. Nuair a éonnaicé rí an cloigeann duibairé rí,

“Cé’ro é rin aḡaro?”

“Tá cloigeann an ḡruagairḡ, cuiró de’n iuró a cuiréaró na éoinne mé. Tá mé maicé ḡo leórí anoir, acé ní’l a fiór aḡam cé b’ruige mé an cuiró eile aca.”

“Cé’ro iao?” arra’n capaillín.

“An ḡunna pláir aḡur an clairdeamh róluir.”

“Ná bíod immíde ar bit ort fúda rin, má déanann tú mo comairle-re geobair tú amac iad rin freirín.”

“Cé’n áit ‘meap’ tú?” arsa Mánap.

“Tá cárnán doiligh ann rin amuigh, agus raéair tú amac agus tocloéair tú éairt é agus geobair tú láige. Tabair leat an láige rin, agus an leac atá amuigh ar aghair an toirair móir, leas an láige uirri, agus eiréóair pí uairte féin. Tá an gunna pláir agus an cláróamrólur éir faoi rin.”

Amac lé Mánap, toéail pé an cárnán doiligh agus fuair pé an láige. Cuair pé éairt ‘uig an toirair móir, agus leas pé an láige ar an lic móir a bí annrin, o’uirigh an leac ar a bpointe. Fuair pé an gunna pláir agus an cláróamrólur fúite inr an bpoll a bí ann éir.

Nuair a bí riad rin aige bí Mánap iugméadac go maic amac leir ‘uig an scapailín agus cloigeann an Sruasag, an gunna pláir agus an cláróamrólur aige.

“Fuair tú iad,” arsa’n capailín.

“Fuarar agus beirim mo feacht mbeannaict duit-re, mairead (muna mbead) tú ir rad ó beirínn marb. Beiréamuir ag dul abailé anoir i mbárad agus bí péir.”

“Déanrair rin, beir míre péir ar maidin nuair a éiréar tú amac.”

Ar maidin éir pé a éiréneadac to mar rinne pé gad uile maidin. Nuair a bí an éiréneadac itte aici duairt pí :

“Anoir a Mánap ná tarraing an rrian gearr in mo béal-ra go o’éiréamuir ‘uig an nSruasag eile. Teirigh ar mo óruim anoir.”

Cuair Mánap ar a óruim agus cloigeann an Sruasag, gunna pláir agus cláróamrólur aige faoi n’ arcall. Ar go brad leó agus éngbóadac riad ruar leir an ngaoit Marta a bí rómpa, agus ní éngbóadac an gaoit Marta a bí na ndiarr ruar leó. Dá mine géire a raib riad ag dul ann ‘r mine ‘ná rin a bí riad a’ tead ar gur cuirling riad ra Domán éir ‘uig an nSruasag eile.

“Anoir,” arsa’n capailín, “teirigh irtead ‘uig an nSruasag agus nuair a éiréar pé amac éirad beir pé ag iarraió an cláróamrólur ‘faigáil uairt, adt ar o’ an-am ná tabair oó é. Sé an céad ruo i n’éirinn a déanrad pé

leir, an cloigeann a rḡuabaḡ ḡḡot. Abair naḡ ḡḡiubairḡ tṡ ḡḡ é aḡt ḡo ḡḡéanfairḡ tṡ an cleap céaḡna leir ip pinne tṡ leir an nḡruaḡaḡ eile. Ionnrḡḡairḡ ré annrin tṡ aḡur féaḡfairḡ ré leir an nḡunna pláir aḡur an clairḡeamḡ poluir a ḡaint ḡḡot. Ná leis leir iad, aḡt rḡuab an cloigeann ḡe ar a'ḡpointe leir an ḡclairḡeamḡ poluir.

“ḡéanfairḡ rin,” arpa mānar.

“ḡuairḡ ré irḡeaḡ, aḡur éainis an ḡruaḡaḡ amaḡ ḡuige, bí ionḡnamḡ air é 'féiceál ar air aḡḡḡt.

“Céaḡ fáilte romat abairle, a mānair! ḡfuil ríadḡ rin aḡaḡ?”

“Tá,” arpa mānar, a' caḡaḡ irḡeaḡ cloisinn an ḡruaḡais eile aige, “rin cuirḡ aca ḡuḡaḡ!”

“Tabair ḡom an clairḡeamḡ poluir,” arpa'n ḡruaḡaḡ aḡur fearḡ in a fúilib.

“Na! maire naḡ ríḡialta tṡ! 'Meap', tṡ naḡ fearḡ a ḡeannuis mé féin é 'ná tupa? 'r mé ḡuairḡ na ḡoinne.”

“'S cuma rin,” arpa'n ḡruaḡaḡ, “caitḡḡḡ tṡ iad a éabairḡ ḡom-ra, nḡ ḡo ḡeann aḡur ḡo ḡoimḡeaḡ beaḡaḡ a ḡaint ḡḡot!”

“Má'r é rin é,” arpa mānar, “ḡéanfairḡ mé an cleap céaḡna leat ip pinne mé lé ḡo ḡearḡḡráḡair. Airḡ ḡuit!”

Ní raiḡ an focaḡ ar a ḡéal nuair a ḡ'ionnrḡuis an ḡruaḡaḡ é, aḡt ḡain mānar aon éaraḡ amáin ar an ḡclairḡeamḡ poluir, aḡur rḡuab ré an cloigeann ḡe, aḡur nuair a ḡuit ré ar a' talaḡ pinne ré ḡá leitḡ ḡe. Ar a' ḡpointe ip a bí rin ḡéanta aige leaḡ ḡaḡ 'r a raiḡ aḡ an nḡruaḡaḡ 'na ḡlaoirḡ ḡlar. Maiḡ ḡo leḡr, bí an ḡá ḡruaḡaḡ marḡ annrin aḡ mānar, ḡar leir féin. Amaḡ leir'uis an ḡcapaillín annrin.

“Cé'n éaḡ ar eirḡis leat a mānair?” ar rípe.

“Tá na ḡruaḡais marḡ aḡam,” arpa mānar, “ḡá méirḡ é a ḡcuirḡ araḡlairḡeaḡḡa, aḡt bíḡim buirḡeaḡ leat-ra.”

“'S ait tṡ,” arpa 'n capaillín, “ní beirḡ aon lá boḡḡ oḡt lé ḡo lḡ ḡom fáḡ ip beaḡḡḡar tṡ mire.”

'S maiḡ a ḡḡol tṡ beaḡuḡaḡ, aḡt anoip tá ré ḡom maiḡ ḡom cuairḡ a éabairḡ ar mo bean (mnaḡ) ip mo máḡair. Bí ríeirḡ ar maiḡin.

“ḡéanfairḡ rin. Tá mire ríeirḡ i ḡcomḡuirḡe.”

Amac lé Mánaí ar maidin, agus éus ré críathar cruic-neácta do'n éapailín. Nuair a bí sí péir ríar ré a dá éoir uirthi, agus ar go bráic léi go dtáinig sí 'uig cairleán Mánaí. Cuir pé irthead i ra rtábla agus éuairé pé agus buail pé as an doras. Táinig a bean amac éuige agus cuir sí fáilte romhe.

"Céad fáilte romhat abhaile a Mánaí, cé'n éad ar eirig an t-airtear leat?"

"Go maic, tá deire agus comhar ir máirpear mé, tá na Sruasáig marb agus."

"Má tá ní beirí don lá boct ort lé do ló."

Bí go maic ir ní maib go hóc. Bí Mánaí a' déanam go maic annsin ra ríogal, agus an rean-éapailín aige, agus an muilleann a' meilt gac uile ríort mine, agus é féin 'r a bean 'r a máthair na gcomnuirí ra gcairleán. Ceannuig pé cóirte agus éiríead an triúr aca amac ann gac uile lá. Aet bí sin maic go leór gur éirig na daoine a' magad ríad an rean-éapailín a bí aige. Lá amáin annsin túbairt pé lé na mnáoi.

"Tá na daoine a' magad ríam ríad an rean-éapailín sin, aet ní beirí ríad mar sin níor fuirí, díolrairé mé i an céad donac a éicpar mara bráigainn uirthi aet luac an óil."

"Má díolann tú í." ar a bean ní beirí don lá de'n ád ort comhar ir máirpear tú, beirí na Sruasáig beó arírt agus leágrairé gac 'r a bfuil agus."

"Ir cuma liom," ar a Mánaí.

An céad donac a táinig o'áruig pé leir an éapailín aet ní bfuair pé fear ríarraig uirthi ann go maib pé as dul amac beirí an éiríom tráthóna nuair a bí an t-donac ríarí agus é as dul a baile do féin. Táinig rean-fearáin ruar leir agus túbairt pé,

"Cé méad atá tú a éiríeadet ar an gcairleán?"

"Deagán éadala, dá bráigainn luac an óil uirthi díolrairí í."

"Túbairí míre sin tuit," ar reirían.

“Óiol ré leir í, agus o’fíll ré irteac arírt ar an donac, agus o’ ól ré a luac irtiḡ i gcábán. Bí ré talta ar meirge, agus gac don taob’ de’n bochar tógta ruar aige as toul abáile. Nuair a o’eirḡ ré ar maidin ní raib ruinne poime, cóirte, cúirte, muilleann, ná bean, aét an sean-bochtáinín rúiteac agus a máchair ra gclúto, mar bí an céad lá ariamh.

“Donn go leór,” ar peirean, “aét ní fanfaró mire ann reo, imteodair mé poimam arírt,” ar peirean lena máchair, “mar o’imtiḡ mé an céad lá ariamh nuair a éairó mé as imirt na caradai leir an nḡruagac.”

“Ó maire nuair a o’imtiḡ tú ceana éirí an ḡruagac a bail féin ort fan ra mbaile agus bíod ciall agad.”

“Déanamh a mirt leiom,” ar peirean.

O’imtiḡ ré i mbéal a éinn poime, agus o’fás a sean-máchair boct ra mbochtán rúiteac na díaró. Bí ré as imteac agus a ríor-imteac go raib an oirde a’ baint an lae de agus cé’ro o’feicreacó ré a’ troid irtiḡ de balla aét reabac, maodó uirge, agus cú. Dar leir féin go mbaó ceart to cóir agus ceart a déanamh eatorra. Éairó ré irteac agus sinne ré trí leir de sean-éorra a bí cailte ar cóir an balla. Tug re trian to reabac na haille ruair, trian to maodó uirge an annaiḡ móir, agus trian to cú luac (an) ruacra. Arpa iad-ran leir.

“Má ceartuigeann reabac na haille ruair uait éirde glaoó orpra.”

“Má ceartuigeann maodó uirge an annaiḡ móir uait glaoó orpra.”

“Má ceartuigeann cú luac an ruacra uait glaoó orpra.”

O’imtiḡ leir annsin, agus éannaic ré folur agus éarraig ré air go dtáinig ré irteac i oteac agus ruair ré lóirdein na hoirde ann. Ar maidin beannuig ré to fear aca agus duibairt ré.

“Óruil don teac móir éimceall na háite reo?”

“Tá fear de na ḡruagacraib na éomnuirde i oteac móir ceirre míle ar reo, aét níor fear don duine irtiḡ ariamh ann nár marbuig ré.”

“Ír cuma liom,” arsa Mánaí “féadfaid mé é.”

D’imtiú ré nioime ariúit agus níor rtorp ré go tóáinú ré ’uig teac an Sruasais. Bí an Sruasac imtiúite ar baile ’uig a dearbhrádaí a bí sa Dóman Uoir. Cuairt ré irteac agus beannuig ré do’n cailín.

“Tabair dom spreim lé n-ite má ré do toil é,” ar reirean.

“Ní leispreaó an paitcear dom,” ar rípe, “mar tóá bpeiceaó an Sruasac do leitiú ann reo marbócaó ré mé féin agus tú féin.”

“Tabair tódean na hoiróce dom ar cuma ar biú, ní’l nioham aét don báí amáin.”

“Ní’l a ríor asam cé scuipió mé tú, aét tá rtana tíar ar cúil an rtábla, agus má téirdeann tú faoi b’féirí naé bpeiceaó ré tú.”

“Déanfaid rin,” ar reirean.

Cuairt ré faoi an rtana, agus ní faib fuo ar biú aét go faib ré irtiú faoi nuair a táinú an Sruasac agus a fluaú. Nuair a táinú ré irteac ar a moéta—oileán na noraioirdeactaí—fuair ré balat an Éireannais agus toubairt ré leir an scailín go faib neac rin nó mná irtiú ar an moéta.

“Ní’l,” arsa’n cailín, “aét cuairt fear tárt ann reo ar maroin do do óraioirdeact lé do cúir de’n traogal.”

“Ó, hó!” arsa’n Sruasac, “níl don neac rin lé raúail i n-ann mire a cúir de’n traogal.”

“Tuise?” arsa’n cailín.

“Bpeiceann tú an crann rin amuig?”

“Feicim.”

“Go mbuaintear é rin,—tá geirrífaó irtiú i lár an crainn rin; agus go marbuiútear an geirrífaó rin,—tá laéa fiaóáin irtiú i mbolú an geirríféir rin; agus go mbuailtear an ub atá irtiú i mbolú na laéan fiaóáine rin irteac i sclár éadóin oimpra ní’l i nioán marbuiúat dom.”

Bí go maí ír ní faib go holt. Bí ar an nSruasac

“Ó! murdoarí óilip! nac bfuileamúro ‘nárí bpiog anoir
reacáar ariam!”

“Congnam! congnam! a mádaíó uirge an annaig
móir!” arfa Mánaar.

Ní raib an focal amac ar a béal nuair a táinig an
madaíó uirge aníor ar an bpainge agus an uib in a béal.

“Ó! tá linn anoir, agus ir gearr uairé (ó) an nSruasac,”
arfa ‘n cailín.

Abaitle leó agus an uib aca, agus nuair a táinig ríad
‘uis pálar an Sruasac dubairt an cailín lé Mánaar:

“Sab amac anoir, agus tá pean-éapailín amuis ra
rtábla, tabair leat í agus imteódaíó mé féin agus tú
féin ar oileán na tmaoiréacáta reo pul má tíocear an
Sruasac a’aitle. Ir mipe do bean a Mánaar síó nac n-ait-
niqeann tú mé.”

“Arfa ní féidir!” arfa Mánaar.

“Sin é an éaoi a bfuil an rgeal anoir, agus ní rgar-
paríó mé leat ariort go deó. Acé sab amac anoir go beó
nó beiré an Sruasac ann reo pul dá béar tú féiré.”

Amac lé Mánaar agus rígméao a ráit air. Cé’ro a
bpuigeaó ré ra rtábla ríome acé an pean-éapailín a bí
aige éeana.

“M’anam péin féin, gur tú tá ann!” ar reirean.

Cuir ré rrian uirri agus tús ré leir amac í. Cuir ré
a bean ar a cúlaig, agus ar go brác leó agus an uib aca.
Congbócaó ríad ruar leir an nsaoré Mártá a bí ríómpa
agus an saoré Mártá a bí na nriarí ní congóbócaó rí ruar
leó. Nuair a bí ríad céao míle ar an áit o’feac ríad ríar
agus cé o’feiceaó ríad a’teaó na nriarí acé an Sruasac
agus cubar in a béal agus dá aóarc ar a éloigeann agus
a éuro gléarparíóeaca na riarí.

“Óra, a Mánaar óilip, tá ré a’ teaó! Bfuil uráar maic
asao?”

“Tá mé maic go leóir, acé b’féidir gur reair tú
féin.”

Níl don am lé ppáiréáil agham mar rin; congaib do spreim ann rin, agus iompócaib mife m'agaid ar an nSruagad, ir amlaid ir fearr beag deir agham."

Bí an Sruagad a' teannaib leó, agus 'nuair a bí ré úirgead urcair oi caic pí an uib agus buail pí i sclár an éadain air í. Cuir pí a leat do'n Domhan Coir agus a leat do'n Domhan Tiar agus tuit a gléartaibead na scáir-rlamaineán ar an talamh. Ar go brait léi féin agus Mána arírt, caicfead ríad cnoc ir fice de léim agus dá gleann déag de éiríois. Bí an cairleán poim Mána agus an muilleann a' meilt mar bí nuair a táinig ré ceana. Bí a reat ríad aige féin agus a bean agus a mátair comrair ir máir ríad, agus ceir mife ann náir díol ré an capallín arírt.

"Dá mbeinn-re ran am rin ann beaí rean rgeal nó rgeal úr agham nó beinn san don rgeal, aic cuair ríad-ran an locán, cuair mife an cloán, báitead iad-ran 7 táinig mife.

polláirí séirce.

[SPECIAL PRIZE STORY BY "Cor faoi éiríois."*

CLANN AN BROADÁIN.

Bí pí i n-Éirinn raí ó agus ní raib don clann aige féin ná ag a bean (mnaoi). B' aic leó clann a beic aca, agus ar an ábair rin dubairt an pí:

"Raic mé faoi déin an tSean-Dail Shic go breic-rí mé cé'ra 'deairíó ré liom."

"Maire déan," ar ríre, "agus b'féirí go mbeaí clann aghainn fíor."

Cuair ré faoi déin an tSean-Dail Shic.

"'Meap' tú," ar rírean, "b'fíil níó ar bíc a cuirfead scionn (duine) élainne aghainn?"

"Tá," aríra 'n Sean-Dail Shic, "labair leir an mbáir-óir agus abair leir braidán a gabail tuit. Cuir íad ar an scócaire é 'rírtad san ball doğa ná loirge a beic air. Tabair é rin do do bean (mnaoi) lé caicad agus reic-rí tú féin go mbeaí clann aici."

* Narrator, Michael Mac Dermott, Carrowmore, Shrúle, Tuam.

Cuairt an pí a baile agus sinne ré an puo adubairt an Sean-Dall Glac leir. Fuair ré an bpatán agus eus ré do'n éocaire é agus pórt ríre é. Bí ball beas doḡa air agus cuimil pí a méar de agus cuir pí a méar in a beal. Trí páite ó'n oirde rin bí mac ós as an gcócaire agus mac ós eile as bean ius na héireann.

Bí an dá leanb annsin gá tóḡbáil inr an scairleán 'na iab an pí agus a bean nó so iab ríad com cnuairt ir so iab ríad i n-ann dul ar rḡoil. Cuiread ar rḡoil iad annsin agus ní aitheod' an duine ir sinne rúile cé aca mac an éocaire nó mac na bainríogaine. Ba mór leir an mbainríogain mac an éocaire a beir ar don borto amáin lena mac féin, agus ba máit léite rreirin a mac 'aitheactáil. Dubairt pí annsin so scuirfead pí marc ar mac an éocaire. Lá annsin dá tóáinis ríad irtead ó'n rḡoil ius pí air agus bain pí bárr na cluair de. Arra mac na bainríogaine leir lá ar na bárac, agus iad as dul ar rḡoil.

"Cé bain bárr na cluair tóit?"

"Bain do mácar," ar rreiran.

"Bfuil a fíor asad cé'n fáit?"

"Tá," arra mac an éocaire, "mar ir mór léite mé beir ar don borto leat-ra nó in do comluadar' cor ar bit, agus i moct so n-aitheod' pí mé."

"Má'r é rin an t-áthar," arra mac na bainríogaine, "caitfir túa iuainne de'n cluair a baint tóimra mar tá ré bainte tóit féin, agus beir pí com dona annsin ir bí pí ariam."

"Bain ré de é annsin agus ní iab a fíor as an mbainríogain cé aca a mac. O'fan an beirt márac as dul ar rḡoil agus iad as eirise ruar i n-ugḡar rir (fear) breáḡ. Nuair a o'eirig ríad ruar i n-eirpídear a beir na brrir (feariab) annsin dubairt mac an éocaire lé mac na bainríogaine,

Ní'l don ḡmaite (ḡnó) asarra panamaint ann reo níor ríre."

"Cé raadair tú?" arra mac na bainríogaine. "Raadair mé a' réadaint ríor m'fórtáin."

“Má éiríoir,” arpa mac na bainríogaine faoi míre i n-éinfeacht leat; an áit a mbeir túine aghainn beir an beirt aghainn ann.”

“Ó, fan tura mar tá tú, tá áit maic aghao, aet tiubhairt mé comairte duit má’r beo nó marb beas mé. Má bíom marb beir uachtar folá ar an tobairín, agus beir uachtar meala agus íochtair folá air má bíom beo.”

D’iméis leir anhrin agus tús ré leir a cú’r a gádar’r a feabac. Bí ré as imcheacht’r a ríor-imcheacht nó go dtáinig ré irthead ar ríairt d’uine uairil. Duail ré as an doras móir agus táinig an cailín amach eúise. D’fearruis ré d’i an faib an máigirtir irteis 7 duhairt rí leir go faib.

“Abair leir theacht amach eúsam,” ar reiréan, “ba’ maic liom cúpla focail a labhairt leir.”

“Fan ann rin d’oile go dteagairt mé ar air,” ar rípe.

Cuairt rí’uis an máigirtir agus d’innir rí an rgeal dó, go faib fear as an doras agus go mbao maic leir labhairt leir. Cuairt an máigirtir ríor agus beannuis ré do mac an éocaire, 7 tús ré irthead i reomra beas é a bí i n-áice an dorair.

“Cé’ro tá a’ cur ar duit?” arpa an d’uine uairil.

“Cuaila mé,” arpa mac an éocaire go faib buacail a’ teardail uairt, agus dar liom féin go mb’féidir go n’óanraim an obair duit.”

“Má tá tú páirta ar gac uile ríort a déanam d’oiréar mé leat ir tis leat fanamaint.”

“Tá mé páirta ar ruo ar bí ra domán a déanam.”

“Maic go leor,” arpa an máigirtir, “teiruis irthead’uis an gailín agus tiubhairt rí do fupéar duit agus ar mairtín i mbárac faoi tú a’ forairthead na mbeirthead.

Bí go maic ir ní faib go holc. D’eiruis ré go moé ar mairtín. D’ic ré a bpiocpáirta agus cuairt ré amach a’ forairthead na mbeirthead. An áit a faib ré lé beir leor ní faib blar lé n-íce ann aca aet an oiréar leir an mbótar

“Maire níl don greim ann reo lé n-íce as bó (bun) ná gabán agus cé’n maic dom ríob a congáil ann. “Mo érad agham,” ar reiréan lé gáirdeín faoi a bí lé n’ air, “mur

(muna) gcuirfiré mé irthead ríð go n-íoraid ríð buir raicé." leas ré an balla móir agus éiomáin ré irthead iad. Má leas coiré(ce) ir gur leas ceana, ba gearr a bí iricis leó ann go dtáinig faicé go dtí é.

"Céiré do éar ann reo tú?" ar reirean, "nó cé ar 'bar tú?" arpa 'n faicé.

"Ir mire mac ríð na hÉireann, agus táinig mé a' for-airdeact na mbeirdeact reo."

"Ir móir liom de gheim tú agus ir beas liom de dá gheim tú, aet dá bfuiginn gáinne ralaínn ar do mullaé d'íorainn d'aon gheim amáin tú. Ní lé cóir ná ceart a tábairt duit a táinig mé ann reo éusao, aet lé cóir agus ceart do baint díot. Cé ir fearr leat carraideact ar leacraicéib deargá 'ná gabailt de rgeannaié i mbárr arnaicéi a céile?"

"Ir fearr liomra carraideact ar leacraicéib deargá," arpa mac an éocaire, "an áit a mbeiré mo énáma míne uairle as eiríge i n-uactar do énáim mío-rtuama caca."

Rug ríad ar a céile, agus an céad fárgaé a éus mac an éocaire do'n faicé éur ré ar a leat-glúin é. Éur bean ós áluinn a cloigeann amac i bfuinneóis ra gcúirt a' bpreacnuagáé ar an tóiré agus dubairt rí,

"A míc ríð na hÉireann, ní'l fear do éaoirte ná do fínte ann, cruicis!"

Deir ré ruar uirí, agus éus rí meirneac móir do. An dáirna (dairna) fárgaé a éus ré do'n faicé éur ré ar a dá glúin é.

"A míc ríð na hÉireann," arpa'n faicé, "ir tú an gair-gideact ir fearr a éur a' carraideact liomra amáim. Leis m' anam liom agus tiubraicé mé eac caol donn duit a béair ar an ngeoié Máirca béar roime agus nac mbéairé an gaoé Máirca béar 'na díaré air. Tiubraicé mé claidéam poluir duit freirín, mur (muna) marbóicé ré de'n céad buille, beairraicé ré agus gearraicé ré de'n dáirna buille."

"Cá bfuil ré?" arpa mac an éocaire.

"Sin é éall agus tabair leat é, tá ré ar éul an doirair."

“ Cé leir a b'féadcaíó mé é.”

“ Féad leir an t'rean-rmután gránna rin éall é.”

“ Ní feicim rmután. ar bit níor gránna 'nā to rean-rmután féin.” Buail pé buille air i gcóir cinn 7 muineál agus bain pé an ceann de. Sílt an cloigeann a éadct ar air arírt 'uis an gcolainn, aét buail pé buille eile air 7 rinne pé dá leit de.

“ Níor móir óuit,” arpa'n cloigeann, “ dá b'puiḡinn-re mé féin ar an gcolainn éadctna arírt leat na b'fiann ní bainfead anuar mé. Tá deirfead liom anoir.”

“ Mile é'nác rin ort.”

Bain an bean ós cuirfead irtead de mac an éocaire annsin agus d'it riad tinnéir a buil a céile ar don b'pó amáin. D'iarr pí air annsin i 'pórad, agus toubairt reirean go b'pórad. pórad iad annsin. Bí go maí ip ní raib go holt, aét an reomra a raib reirean 'na coólaó ann an oirde rin táinigis geirpfiad irtead ann as an tó-téas a élos agus fáluis pí (ré ?) a béal, agus éuair pí amac arírt.

“ Níl mire imtígche pór,” ar reirean, “ bainpíó mé cor arat-ra a éailín nó clirpíó pé orm !”

D'eirpí pé agus éuir pé air a éuit éadaiḡ. Éuair pé amac agus éus pé leir a éú ip a ḡadair ip a feadac ip a eac caol donn. D'imtíg leó agus 'nuair a bíóó an geirpfiad ar an genoc bíóó riad-ran ar an ngleann agus 'nuair a bíóó riad-ran ar an genoc bíóó an geirpfiad ar an ngleann. Bí pé 'na óiairó ariam, ariam, nó go tóáinigis an oirde air. Connaic pé polur uairó annsin irtiḡ i gcóill, agus tarrpains pé air. Bí pé a' riubal ariam, ariam go tóáinigis pé 'uis teadain beas agus éuair pé irtead ann. Bí teine móir tíor, aét ní raib tuine ar bit irtiḡ. Súir pé ríor agus dar leir féin go leisfead pé a rḡit. Níor b' fada tó ḡur éuala pé an t'orpar a' porḡailt, agus cé tíoc-fad irtead 'uige aét rean-éaillead liat agus fúir pí ruar as a' t'orpar ar an uplár. Bí reirean a' deapcaó uirpí, agus ní raib pí a' teadct anuar 'uis an teimíó.

“ Tuige náé t'arrpnuigean (tarrpainsgeann) tú anuar 'uis an teimíó ?” ar reirean.

“ Tá raicdear orm poim to feadac agus to éuit maorai,” ar ríre. “ Dáó cóir óuit iad a éangal.”

“Ná bíod pártéar ar bit ort rómpa ní bainfidh ríad leat.”

“Bainfeadh, ní ceart duit iad ‘fásáil san ceangal.”

“Níl don gléar ceangail agham.”

“Tiubraíod mife duit é aghur ceangail iad.”

“Tabair dom é.”

‘Tarraing sí trí ribe ar a cloiseann aghur éus sí úd iad, a’ ríad,

“Seo, car faoi na múineál ribe aca rin ar ‘éadon, madaid aca, aghur ceann eile ar an tpeabac.”

“Carrao,” ar reirean.

Ceangail pé iad annrin—an cú aghur an gáthar aghur an peabac—aghur táinig an tpean-éailleadh anuas ‘uis an teinrí.

“Cé an t-ugthar duit,” ar rípe, “mo mac a mairbuis gáth?”

“Ad! ad! ‘r tura máthair an fáthais a mairbuis mé inóé mar rin.”

“Ih mé,” ar rípe a’ cur córa troitheadh uirthi féin.”

“D’ ionnruis pé féin ih í féin a céile annrin ar a’ bpointe baire. Adt má d’ionnruis éirí’ ih sur ionnruis éadon, bí a’ dul ag an tpean-éailleadh ar mac an éocaire.”

“Congnam! congnam! a cú!” ar reirean.

“Teann! teann! a ribe!” ar rípe.

Ann rin teann an ribe aghur éadht sí an cú.

“Congnam! congnam! a gáthar!”

“Teann, teann, a ribe!”

“Iup! iup!” arfa’n gáthar aghur teann an ribe aghur éadht sí é. Bí mac an éocaire ar leat-glúin anoir ag an tpean-éailleadh.

“Congnam! congnam! a peabac! cá bfuil tú?” ar reirean.

“Teann! teann! a mbe!”

Teann an mbe agus éadct rí an reabac. Tug an éailleadc cor coipe do mac an éocairc agus éuir rí ar a d’á glúin é.

“Ó a éaillic!” ar reirean, “tá do d’eir agat anoir, agus tá m’ire c’ríocnuig’.”

Rug an éailleadc ar plaitín t’maoiéadct a b’í aici agus buail rí buille d’e air féin ir a cú ’r a g’adair ’r a reabac, agus a ead caol donn agus éuir rí faoi t’maoiéadct iad ar fad. Rinne rí cúis cloó glar t’íobct a n’oiriú a éile.

B’í go mairt ir ní mairt go holt. Adct mac na bainríogaine a d’fan ra’ mbaile, ní mairt oircté ná mairtín ná c’ríocadair ré ’uig an tobair go b’ríocadair ré an beo nó mairt a b’í a d’eairb’áctair. An lá reo ar mairt’uigadair mac an éocairc éuir ré ’uig an tobairín agus fuair ré íoctar meala agus uadctar fola air.

“Ó!” ar reirean, “tá mo d’eairb’áctair mairt, céir’ó a d’eairfar mé! ní íorad agus ní óirad an d’áina beile ná an d’áina deoó go b’ríoc mé amad mo d’eairb’áctair beo nó mairt!”

D’imctig leir agus tug ré leir a cú ir a g’adair ir a reabac. B’í ré ag imctadct agus a’ ríor-imctadct agus é ag cur tuairis’ ar a d’eairb’áctair, nó go b’fuair ré amad tead an tuine uairil ar íocruig ré leir. Éuir ré irteadct agus íocruig ré leir an tuine uairil mar pinne a d’eairb’áctair agus ir é an obair éadna a b’í lé d’eairm aige. D’it ré a íuiréair agus éuir ré a éotlad. D’eirig ré go moó ar mairtín, d’it ré a b’ríocfáirct agus éuir ré amad a’ íoradct na mbeirídead. An áit a t’uairad leir a d’ul ní mairt g’neim lé n-íct ann adct an oiréad leir an mbóctair.

“Maire,” ar reirean, “níl píoc lé fágáil ag éinín g’ann reo ní hé amáin ag bó (bun) agus cé’n mairt rí b’fágáil ann níor fuid. Dar fíad! cuiríó mé irteadct ran n’áiríóin reo rí,” ar reirean ag leagaint beáina irteadct í n’áiríóin fágáil a b’í an t’ad eile d’e.

Éuir ré irteadct na beiríóig ra n’áiríóin adct má éuir éoir’ ’r gur éuir éadna, ba g’airt go t’áinig bóad m’í fágáil amad éuige.

“Céir’o do éar ann reo tú?” ar reireann.

“Ná cuma rin duitre? cuir amac mo dearbhrádaí eugam beo nó marb! ir mire mac iú na héireann?”

Síl an faclaó gheim ’fagáil air go marbódad ré é aet o’iméig ré uair de léim.

“Ir móir liom de gheim tú agus ir beag liom de dá gheim tú, aet dá mbead gáinne palainn ar do mullaó asam o’iorainn de don gheim amáin tú. Ní lé coir ná ceart a tabairt duit a táinig mé ann reo, aet lé coir agus ceart a baint díot. Cé ir fearr leat carraideac ar leacraíob deargá ’ná gabailt de rgeannaib i mbáir arnaí a céile,” arpa’n faclaó.

“Ir fearr liomra carraideac ar leacraíob deargá, an áit a mbeid mo énáma míne uairle as eirige i n-uactar do énam mío-rtuama caca,” arpa mac na bainríogaine.

Rug riad ar a céile agus an éad fargad a eug mac na bainríogaine do’n faclaó cuir ré ar a leat-glúin é. Cuir an bean ós áluinn a cloigean amac ra bfuinneóis agus tubairt rí,

“A mic iú na héireann, níl fear do éainte ná do finte ann, cruataig!”

O’féad ré ruar uirir agus eug rí meirneac móir do. An dána fargad a eug ré do’n faclaó cuir ré ar a dá glúin é.

“Fóill! fóill!” arpa’n faclaó, “leig m’anam liom agus tiubraíó mé eac caol doinn duit agus claidéam foluir. Ir tú an gairgídeac ir fearr a carad liom aiam.”

“Cá bfuil an claidéam foluir? go beo!”

“Tá ré ann rin tall faoi éil an doirair.”

“Cé leir a bfeadfaíó mé é?”

“Féad leir an t-rean-rmután rin tall é.”

“Ní feicim don rmután ann níor pine ’ná tú féin,” arpa mac na bainríogaine a’ tarraingt buille de’n claidéam air agus a’ rguabad an cloiginn de, agus a’ déanam dá leir de.”

"Seacht míle goirim tú annsin!" arsa an bean ós áluinn leir. Síil sí gur b' é mac an éocair a bhí ann agus duabairt sí leir éadact irtead agus a óinneir 'ite. Cuairt ré irtead agus d'it ré a óinneir ar don bhoró amháin léite. Bhí go maith ip ní faib go hoid, aét, tuairim ra toó óeas ran oiróce nuair a bhí ré na córlaó, táinigis geirríad irtead éuige agus buail sí epúb palac ar a béal agus ar go bráct léite airt. D'eirigis ré agus fearg a fáit air, agus lean ré í, é féin agus a cú, agus a gádar, agus a feabac, agus a eac caol donn. Nuair a bhoó an geirríad ar an genoc bhoó riad-ran ar an ngleann, agus nuair a bhoó riad-ran ar an genoc bhoó an geirríad ar an ngleann. Bhí an riadac ar riubal gur bain an oiróce an lá díobda agus annsin tárraingis ré ar polur a éonnaic ré irtigis i gcoill. Nuair a táinigis ré i n-aice an áit (na háite) a faib an polur céir' a beaó ann aét boáinín beas rúitead. Mar rin féin cuairt ré irtead ann agus cé beaó na ruidé tíor ag a' teiniró noime aét rean-cáillead agus a bor faoi na leiceann.

"Eirigis ruar ar rin a rean-cáillig," arsa reirean, "agus fáig ruipéar féiró dom féin agus mo éirí maorai."

"Ní leigfead an fáitdear dom eirige," ar ríre, "mur sceanglaíó tú do éirí maorai agus an feabac rin."

"Níl don gléar ceangail agam," ar reirean, "ní bainfirí riad leat."

"Bainfead, tiubraíó mire gléar ceangail dúit," ar ríre a' tárraingis trí ríbe liat ar a cloigeann agus 'a ótaabairt dó."

Tós ré iad aét cáit ré irtead ra teiniró iad i nghan fíor oi.

"Eirigis anoir agus fáig mo ruipéar go beó dom," ar reirean.

"Ní bfuigeat maire," ar ríre.

"Cuirfirí mire ialac oir go bfuige tú é," ar reirean, a' rgailead a élaíom polur. "Bainfirí mire an cloigeann díot."

"Ní faib na focla ar a béal nuair a rug sí greim rgnórnaiige air, agus éirigis an beirt aca a' feabac a éite. Bhí ag dul ag an gcaillig air agus ip beas nac faib ré ar leat-glúin aici nuair a rgreat ré amac,

“ Congnam! congnam! a cú!”

“ Teann! Teann! a rube!” ar rípe.

“ A! ní féadaim,” arpa’n rube, “ ašur mé ar cúil mo éinn ra teiniró.”

D’eirigh an cú de léim ašur bain rí rglam airtí.

“ Congnam! congnam! a šadair!”

“ Teann! teann a rube.”

“ A! ní féadaim ašur mé ar cúil mo éinn ra teiniró.”

D’eirigh an šadair de éleap-an-troiró ašur bain ré rglam eile ar éadan na caillige, áct mar rin féin bí aš dul aici ar mac na bainríogaine.

“ Congnam! congnam! a feabac!” ar reiréan.

“ Teann! teann! a rube!” ar rípe.

“ A! ní féadaim ašur mé ar cúil mo éinn ra teiniró.”

D’eirigh an feabac ašur buail ré šob ra t-rúil uirri ašur bain ré an t-rúil airtí ašur nuair a bain, bain mac na bainríogaine capad airtí ašur cúir ré ar a d’á gláin í.

“ O! fóill! fóill! leis m’anam liom ašur tiubhairt mé do deairbhrádaí ar air cušad, ašur a cú ’r a šadair ’r a feabac ’r a eac caol donn!”

“ Cá bfuil ríad? šo beó!”

“ Tabair leat an rlaicín omaródeacta rin éall ašur buail buille ar na cúis éloc’ glar’ rin aš a’ topar ašur eirédaíó ríad ruar com mairt ir bí ríad oiróce nó lá ariam.”

“ Ir cóir dom tupa a cúir de’n traogal i toiréac ar cuma ar bit,” ar reiréan, a’ tabairt buille de’n trlaicín oi ašur a’ déanam cloice oi.

‘Nuair a bí rin déanta aige buail ré buille ar na cúis éloc’ ašur d’eirigh a deairbhrádaí ’r a cú ’r a šadair ’r a feabac ašur a eac caol donn. Čraic ríad lám, é féin ašur a deairbhrádaí ašur d’innir ’é don duine aca a ršéal féin. Čuair an beirt aca abailé uis an mnaoi óis. Čug rí a lám airtí do mac an éocairé ašur rairóbrear na bpačac ar paó ašur d’fan ré féin ašur í féin na šcom-nuiré ra šcúirt. Čuair mac na bainríogaine abailé ašur pór ré inšean riš ar an bšpaine.

COS PAOI ČRIOS.

COMÓRTAS XI.

FOLK-LORE.

POETRY.

First Prize of £2 for the best Un-published Poem in Irish, taken down from oral narration. Also a First Prize of £1 to the reciter from whom the poem was obtained. Second Prize for the poem next in merit—£1 10s. to the writer, and 15s. to the reciter. Competitors were allowed to send in an unlimited number of poems.

First Prize won by “Séamur Dubh”—James Fenton, Streamstown, Co. Westmeath : Reciter, John Fenton, Coom, Ballinskelligs, Cahirciveen, Co. Kerry.

Second Prize won by “An báro Sgoilóg”—D. Houlahan, Inches, Eyries, Co. Cork : Reciter, Mrs. Margaret Houlahan, same address.

Dr. Hyde presented a Third Prize of 10s. to “Saothar Slar”—Denis T. Reen, King Williamstown, Co. Cork.

Highly commended, “An pheadaíre Ruad”—Thomas Hayes, Dublin ; “Clairdeán Soluir”—Michael Murphy, Coolea, Ballyvourney, Co. Cork.

FIRST PRIZE POEM.

Oc mo léan cáir éaluis uaim ! *

1 gcaiteam na hoirdce 'réir ir mé im' donar,
 Bógad mé trím' néaltaið ruain,
 As atuirre caointeac 'ge mnaoi dá déanam,
 'Na fuirde léi féin coir taoib' an éuain.
 Do pheadar san moill, ir do rghíobar ar féadar
 Dá n-adarad pí ir ba mín a bneíte ;
 Meapaim go mbíod i gcríod gac béarra :—
 “Oc, mo léan ! cáir éaluis uaim !”

“Bfuil ainneir,” ar pí, “ran tír go léir
 Do fuirdead taoð liom féin leat-uair
 Go n-aiteirinn oib i gcoimheact, rgeal,
 Cad é tug mé-re féin fé buadairt.
 N'feadar an truíge go bfuil mo éiríde dá réabad !
 Dá rtracat mar éaluis as ghríorzar faol-con
 Le hatuirre caointe, oit mo céile,
 Oc, mo léan ! cáir éaluis uaim !”

* The reciter says that this is one of the songs of Saothán Ó Raðallais.

An maireann ran tír dom' buíobh-re éin-neac
 Sgaoilfeadh mé o ghéibinn éruaid?
 Cá bfuil rluocht éibhir, ír, nó aonguir
 'Do téirdeadh dom' fáoradh féin ó shuair?
 Cá bfuil mo dhaoine bí críona, léigeannta?
 Cá bfuil an buíobhan 'sa mbíodh pleas gléarta?
 Ná tigeann 'ran tréadom ro díom-ra péirdeac
 Oé, mo léan! cáir éaluis uaim!

"Sealadh do bíor go haoibinn aeirde.
 Ír mo máoin go léir as Séamair ruairc
 Sarrha shroide ba éoin le céile
 Ó'n rgeinn Tursgéirur tréan 'ra rluas
 Sur éiríodair rtríocadh ríor san géilleadh
 'D'airreann Críort ná do bhuig an Cuirp Naomha
 Mar bárr ar gach níl mo Stíobart dom' éirígean
 Oé, mo léan! cáir éaluis uaim?

"Coúladh ran oirde ír ríor naé b'éadadaim
 As caoineadh céile go dtéiríom éum ruain.
 Sruisair críona bíonn am éaradh
 Luige liom féin 'r é raon le ruadh.
 Preabann mo éiríde lem' Stíobart gléigeal,
 'Do leasadh san moill rluocht feill ír éiríge,
 Ír le clanna méar mílir élaorídeadh méirli.
 Oé, mo léan! cáir éaluis uaim?

"Ír deacair dom ríneadh ríor 'na déirí rín
 Le rtráite éadach san léim, san luar,
 Go gceasann le haoir san rnaidom dá géagaidh,
 Bhuig mo rgeil mar bhaon 'na éluair
 Ír pollam dhá caoineadh díct mo céile
 Má'r obair dhá ríneadh ríor le rméirli
 Ír mo éroisair! an Stíobart naé dtíreann ain' éileam.
 Oé mo léan! cáir éaluis uaim?"

SÉAMUS DOUB.

SECOND PRIZE POEM.

CARRAIS DONAIR.

An uair úo an fáin éainis uaisnear ró-bheas,
 'Do gluaisíodair uaim-re uair beas poim lá
 As iarsad ar báo inéanta éum fáin
 A d'fóinn iarrmair na bliadna 'r 'na díaró beam go bráct.

'Sé Domhnall mo máoin an té b'óige dem' élainn,
'S irtiḡ i ḡCarraḡs donair tǎ a céile 'na luḡe.
Nuair téiríom ar an ḡclairíde 'r nuair féadaim uaim ríor,
'S nuair éim Carraḡs donair tḡseann léan ar mo éiríde.

'S é Tomár mo rṡór roḡa na bḡear óḡ
Bí moḡamail, maireac, múinte, ḡear-cumṡa ḡo leór.
Leir an mbúcla bí 'na bḡóḡs 'r eadṡo do rḡríob ré fá uó
ḡur irtiḡ i ḡCarraḡs donair bí a céile ḡo deó.

'S é Seaḡán mo máoin an té ba méara liom ríob,
Ir trí readṡmáine ó'n lá roin do táinis ré i rṡír
ḡan ḡunna ḡan clairídeam ḡan anam 'na éiríde,
Adṡ a ḡéaḡa boḡa ḡeala leaṡṡa ar an rṡuinn.

'S é Donncaḡ mo rḡíor fear coṡuḡṡṡe mo tḡḡe.
Do bíóḡ na fearṡóḡa rṡéirṡe aḡḡe ir ḡan bḡeas ceapca
rḡaíḡ.

'S é an Noṡlaḡs reo cúḡainn, an Noṡlaḡs ḡan fonn,
Mo éaṡṡar bḡeas múinte fá lúbaíḡ na rṡonn.

Mo éreac ir mo ríṡ nár imṡḡḡeabar ar luḡḡ,
No imṡeacṡ i nḡur n-aonar fá rṡéin na "wild geese."
Do beaḡ mo rṡúil-re le Críorṡ 'r le nḡur ḡcongnaíḡ arír,
Mo éaṡṡar bḡeas múinte de lúbaíḡḡ ḡíoríde.

A élainn ó mo éiríde ir laḡ a moṡuḡḡeann ríḡ mé,
Bḡur n-aṡair boṡṡ féinḡ aḡ ḡear-ḡol 'r aḡ caíorṡ
'Na cúailleaḡ laḡ críon i ḡcúil fuaíḡ an tḡḡe
'S ḡo leór rǎ rṡluṡ-éáiríob 'r naṡ cáṡ leó marí bím.

an bárd sḡolós.

SPECIAL PRIZE POEM (No. 1).

A rṡarmuirṡ a laosḡ ḡil.

A rṡarmuirṡ a laosḡ ḡil

'S é deir ainníḡ na ḡcraobṡ liom

ḡo rṡaíṡneann do rḡéim léi 'r do ḡnaoi,

'S ḡurab é deir a ḡaolṡa

Rǎ rṡuḡaíoríḡ rḡpṡe rṡuṡ

Ná cuirṡeá í i n-éireacṡ 'ná i ḡcríṡ.

Taoi-re buille éadrom aepeac ió' fliže
 Ró-tugta do béitib 'r do bpaonacáib tige.
 'S é cloirim dá léigead aca
 Naé fuláir sup tū an péice
 Ir mó bíonn ar don donac leó' linn.

Domuigim féinig
 So bfuilim buille aepeac
 Sup dual dam é féin ó'n trlioct mbuire,
 Ir ní éreirinn óo' gaoitib
 Dá otugaidir rppé dam
 Ná so scuipinn í i n-éireact 'r i scúic.
 Do gpaonn do pléibte 'r do déanpáinn an claióe
 Do bainpinn an fear san mo géaga do fhuige
 Compaiceó'inn éin-fear
 Ar lár páirce an donais
 'S ní fearr 'na mar bpeagpáinn cailín.

So deimín duit a péice
 Do fíubló'inn an paogál leat
 Act so ndéanpáide sup baot é mo gno
 'S a liact ainmí éuin maoróa
 Sup geallair óo' beal oi
 Ná déanpá í éreigint so deó.
 B'féidir dá otéiróimír apon so tig 'n óil
 Ná taitneó'ad mo rppé leat 'r nár méinn leat mo fórt,
 So mbead mo daoin ag plé liom
 'S mo maimín ag éad liom
 'S so mbeinn féin ag géar-ól so deó

So deimín duit a rpeir-bean
 So otuibpáinn leabair ar mo beal duit
 Ná infíúcpáinn don rppé leat so deó,
 Ná cuipinn don rpeir puinn
 I mbuóga pléibe
 Murab ionann roin ir céad fear dom' fórt.
 Do b'féair liom rpeir-bruinneal maoróa deap óg
 So taitneó'ad a rgeim liom a méin ir a cloó
 'Ná rparán le léibir
 Ir í paogál ó maotlac
 Nár pás 'pam éan-péal i otig 'n óil.

Ní fáca mo muintir
 Mo cáirde 'r mo fínir
 Ag cur ruar de rpeíocaó i otig 'n óil,

Δέτ ας ιμτέαδέτ σο φίόμαρ
 1 τοτοράε na bpuighe

Δ μαίρε 'r α γελαιόεαμ γλαν 'na noóio
 Αηηρúτο το βιόθ puíll αα 'r φίοντα αρ bóρτο
 1r clanna na otiγeapaé ας puióe píoρ 'n-ár γεομάρ.
 Nά cpeioíó ó'n muintir
 'Oo beaó oíob ας inpint
 Nά sup mapi púto oo-éipear pinn pór.

'Oo ppeαsair an éaoin-bean
 So banamail rinne,

“An ηγλαcpά éum tiγir mé α ptoir
 Δ γαν φίορ o'ár muintir
 Éar calaó so pγioρtoφam

'S so γεαίτρεαμ an paogal γαν bpión.
 'Oo b'peapri 'nά pγiόcaó le enioρmáé o'peap oit
 'Oe γaίpaib beaó lionta 'r nά claoiόpeaó le γnó
 Beaó ας caipmipr 'r ας bpuigín tiom
 Ó maioin so hoitóe

'S α éairge oéin pípinne oom' γlóρ.”

ΣΑΟΘΑΛ ΣΤΑΣ.

Reciter, Nancy Corcoran,
 Kingwilliamstown, Co. Cork.

SPECIAL PRIZE POEM (No. 2).

Δ éuταίς malluighe.

(1 mbliadóain α 1799 1r eaó ceapaó an τ-αμήν po).

Δ éuταίς malluighe ár 1r eapγaine opc! αsur γpáin míc
 Oé!

αsur αρ an ηγappaíó to bí ceangailte so oluc io' éaob
 'Oo óeapbuiγ 1 látaip Sarannaé αρ an ocpuúr 1 mbpéig
 'Oo éuir na papairí éar na paiipγi' so oti na New South
 Wales.

An té beaó 'na peapam 1r to oéanpaó maéctnam αρ an
 γεúir oá pléiόe

Sup peap pí ó n-α peacé αρ maioin so oti éar éip α naoi,
 le neapc na noeapbuiγhe sup épíe an talam 1r iao oá
 otaðairc 1 mbpéig,

'S mo épuαγ-pa an τ-anam boét tá pé oamanta má'r φίορ
 to'n éléip.

Tá an éirí na fearaí 'r an éirí d'á carad úinn leat-
 bliadain roim pé,
 Go ndeasáir na dearbhuighe irtead a gan fíor úinn as an
 tpeam gan réan,
 Mura mbeaí fearaí ár gcarad go mbeaí ár muineál
 chasáir go doimhin ran dol
 Cum gur carad rinn cum ár dtéarma caitheam ir na New
 South Wales.

Tá caróga gearra glara déanta ó maidin úinn asur triúir
 d'á péir,
 Culair maid fairrige, rud nár cleactamar 'n-ár nduair
 péin.
 Le linn an Airpinn bír as ádairt 7 as suirde cum Dé
 Sinn do deact a baile go dtí an Eaglais ór na New South
 Wales.

A Muir beannuighe 'r a Rí na n-aingeal na c'ruaige ár
 ríeal,
 An bean ro beaúig rinn 'r do tál bainne orainn beir go
 duad 'n-ár ndéir,
 An téarma gearraí reo go mbeir pé caitte asainn i mbliad-
 ain a naoi
 'S go mbeir ár dtéact a baile go dtí an Eaglais ór na
 New South Wales.

GAODAL GLAS.

Reciter, Timothy Scannell,
 Tureenglanahee, Kingwilliamstown, Co. Cork.

COMÓRTAS XII.

TECHNICAL TERMS.

First Prize of £2 for the best list of Irish Technical Terms for actions, materials, and implements used in any trade or occupation. Second Prize of £1 for the list next in merit. Competitors were allowed to send in any number of lists. Five Competitors.

First prize won by “*mac Cumáil*”—Edmund E. Fournier, Dalkey, Co. Dublin.

Second prize won by “*Domnall na Cárda*”—Daniel O'Connor, Cullin, Millstreet, Cork.

Highly commended, “*Peapán San Ainm*”—Michael Rogers, Blackrock, Co. Dublin.

PRIZE LIST.

Technical Terms employed in weaving (South Donegal):—

Piúcaóóíreáct, weaving.

Olann, wool.

Líon, flax.

Éadaic, cloth.

Túinne, spinning wheel.

Seól, loom.

Sníomaó, spinning.

Snáct, yarn.

Seóirpácaó, sorting.

Glanaó, cleaning.

Tíormuifiaó, drying.

Dátuḡaó, dyeing.

Comlámaó, mixing.

Ciaḡaó, combing.

ḡealuḡaó, bleaching.

Cḡoir, a hank-reel.

laḡna, a hank.

Copán, a treadle.

íteaacán, a bobbin.

Spótl, a shuttle.

moḡall, a mesh.

Slínn, a reed.

íomallán, heddles.

Slíopán, plates.

ḡaḡmaínn, a beam.

ḡaḡmaínn-uḡta, breast-beam.

uḡct-cḡoḡta, hanging-bank.

uḡct-ḡuíoḡte, standing-bank.

ímíḡt, an operation.

beíḡteaḡaó, “beaming,” putting in loom.

laḡmaó, oiling.

Cḡoiriaó, reeling.

ḡḡeíteaó, fraying.

ḡḡeíḡḡínniaó, dressing, lasting.

ḡaílceaó, bathing.

luḡaó, fulling.

Reaḡmaḡaó, pressing.

ḡḡeanaó, printing.

ḡeílḡ, warp.

ḡlúct, weft.

Cḡann-ḡeílḡe, warping-frame.

bunaḡ, catch (coarse wool).

Céap, matted wool.

ḡḡaḡaó, the “shed” of the warp.

Cḡipe, a bath.

laḡmaḡ, a vat.

múḡtuín, a basket.

laḡḡap, a batch.

muḡaíro, wool being dyed.

ράlm, alum.
 ἑλαοῦ, glue.
 Σιμμέin, indigo.
 μάδαr, madder.
 Σποριασ buirōe, spirits of salt (hydrochloric acid).
 Cnotal, crotal.
 λυατ-ριοῦα, potash.
 Cloč-ḡorm, blue-stone.
 Cloč-ḡual, shale.
 Cnotal-poillēir, light crotal.
 uain-čnotal, crotal sage.
 Soillēir-ōonn, light brown.

Ōonn-mēaōonac, medium brown.
 Ōuō-ōonn, dark brown.
 Ōonn-na-riur, cherry brown.
 Cnotal buirōe, yellow crotal.
 uaine ōonn, bronze green.
 Ōonn uaine, olive brown.
 Ōonn λαοḡ-na-heilite, fawn.
 ḡorm-ḡlar, slate drab.
 uaine, green.
 Cmo-ōeapḡ, crimson.
 Ōuō-ḡlar, dark drab.
 buirōe-ḡlar, yellow drab.
 uaine-ōorēa, olive.

mac cumail.

SECOND PRIZE LIST.

From this list have been eliminated terms appearing in mac Cumail's list, and having the same form and meaning.

PIḡEAOÓIREAC̃T.

Piḡeaoóir, weaver.
 ḡarmainn maicín, cloth beam.
 Cmann eaḡair, beam through which the chain passes.
 Ōlúč, warp.
 inneac̃, woof.
 uaim, gears.
 lám-člár, hand-battern.
 maioí cor, treadle sticks.
 maioí uamač, "lams," the chain sticks connecting the gear and treadle sticks.
 Túirne na ḡraiteán, spooling wheel.
 Spól na ḡraiteán, spool shuttle.
 ḡtirín, dressing of linen.
 Paḡair, tempering the cloth in the loom with a bone. Also the bone (temperer).
 Toḡairtar leiteao an éaoaiḡ ōo riēir an céro, the breadth of the cloth is measured by the 100 threads.

Pioruirōe, temple to keep the verges of the piece fair.
 Crúibíní, waste of cloth.
 Paóine, trums.
 Ōeilb, warping.
 Banrlá, a measure two feet long.
 leiteao ḡnátac̃, ré céao, ar rin ḡo ōtí ōá céao ōéaḡ, ordinary breadth of piece, six hundred, and it varies from this up to twelve hundred.
 Tá an t-éaoac̃ piḡte tiuḡ nó rḡáinte, the cloth is closely or thinly woven.
 ullmuḡaō lín no oina pul ḡcuir-čear iao ḡo ōtí an piḡeaoóir, preparation of flax or wool before sending to the weaver.
 líon, flax.
 pollao, steeping flax.
 leačao čum tiormuiḡte, spreading to dry.
 bualaō an lín, pounding flax.

τύριζίν, a beetle or mallet for pounding.

λέιμυζαό, cloving.

τιύτ-λίν, cloving-tongs.

τεαρωατ, hackle.

Σζοτ, a small portion or bundle of flax for spinning after cloving.

κολς, hulls

τύρινε-λίν, flax wheel.

σνιόμ, spinning.

σλάμαό, making wool into large rolls for spinning.

τάά κίωμαό γ τά ρλάμαό, combing and carding it.

κούς ρνάτα ρίκεαο ούβαλτα, αν céao, twenty-five threads doubled, one hundred.

μεατ, beam or scales for weighing.

κοτρηομ, filling.

νί βρυαμαρ δον μεαταεταιντ αετ μις τε μις, I did not get any (additional) weight but weight for weight.

ΤΑΙΛΛΙΟΥΡΑΕΤ.

Τάιλλιούρ, a tailor.

Τάιλλιούραετ, tailoring.

σιορύρ, scissors.

μιορύρ, measure.

μέαρασάν, a thimble.

σνάεσασάι, needles.

ιαμαν, pressing iron.

καίτ, chalk.

σνάετ, thread.

τόζαίτ α εοίρε, taking a person's measure.

Ξαρημαό αν έσσαις, cutting the cloth.

ρυαζαό, sewing.

καρός, a coat.

βρίρτε, trousers.

βρίρτε ζαμαο, short or knee pants.

βείρτ, waistcoat.

κότα μόρ, overcoat.

ΣΑΟΙΡΣΕΑΕΤ.

Σαορ κλοό, a mason.

Σαοιρρεαετ, masonry.

ύιρτιρ, tools of any tradesman.

καρύρ, a hammer.

λέαν, a trowel.

ριαζατ ιννιρ, a plumb rule.

ορό, a line.

κούρρα, course.

βεινν, coigne.

κλιαβ, centre or supports on which an arch is built.

δονν, foundation.

βακαρ, a square.

μαντέαο, a mallet.

ριαζατ, a rule.

DOMNALL NA CÁSGA.

COMÓRTAS XIII.

RECITATION.

Best recitation of a piece in Irish of the competitor's own choosing. Not to take more than seven minutes in delivery. First Prize, £2; Second Prize, £1. Fifteen competitors.

First prize won by John O'Leary, Clondrehid, Macroom, co. Cork.

Second prize won by P. T. MacGinley, Belfast.

Special prize of £1 awarded to Miss Teresa Gannon, Dublin.

Highly commended, M. T. Burke, Dublin; Connor O'Kelly, Cork.

COMÓRTAS XIV.

RECITATION FOR JUNIORS (under 16).

Same conditions as above. One competitor, Miss Margaret Roche, Cork, to whom the prize (£1) was awarded.

COMÓRTAS XV.

ORATORY.

The best delivery of a Prepared Speech in Irish on either of the two following subjects :—"Peasant Proprietary," or "Rational *versus* National Education for Irish Speakers," and also of an Impromptu Speech, the subject of which was given out on the day of the competition. Six competitors. Prize, a gold medal.

Con Boyle, Doochary, co. Donegal, and Michael Rogers, Blackrock, co. Dublin, equal. On drawing lots, the medal fell to Con Boyle, who, however, refused to accept it. The Committee therefore decided to give it to Mr. Rogers.

COMÓRTAS XVI.

SINGING.

Male voices.—Best rendering of an Irish song. First Prize, £2. Second Prize, £1. Thirteen competitors.

First prize won by James Redington, Galway.

Second prize won by Thomas Hayes, Dublin.

Highly commended, Michael O'Sullivan, Wexford; Michael Meers, Blackrock, co. Dublin.

COMÓRTAS XVII.

SINGING.

Female voices.—Best rendering of an Irish song. First Prize, £2. Second Prize, £1. Eight competitors.

First prize won by Miss M. J. Murphy, George's Hill Convent, Dublin.

Second prize won by Miss Annie O'Reilly, Macroom, co. Cork.

Highly commended, Miss Hackett, Dublin; Miss Fanning, Dublin.

COMÓRTAS XVIII.

SINGING, JUNIORS (under 16).

Best rendering of an Irish song. Prize, £1. Nine competitors.

Won by Miss Mary Carroll, George's Hill Convent, Dublin,

Miss Edith Oldham presented a special prize of 10s. to the best boy singer—Patrick Tyndall, Blackrock, co. Dublin.

Highly commended, Miss Connie Glennon and Miss Birdie Dunne, George's Hill Convent, Dublin; Miss Margaret Roche, Cork, and James Hyland, Blackrock, co. Dublin. A protest was entered on behalf of Miss Margaret Roche, Cork, on the ground that clause 2 of rule 12, namely, that "all songs in the singing competitions must be in recognized Irish metres," was not adhered to by the judges in awarding the prize. The Committee decided that they had no power to upset the decision of the adjudicators as rule 3 distinctly states that "their decision shall be final." A special prize of £1 was, however, awarded to Miss Roche, which she refused to accept.

COMÓRTAS XIX.

DANCING.

Irish Jig (double). Prize, a Gold Medal. Five competitors. The judges failed to decide as to the merits of two of the competitors. His Eminence Cardinal Logue kindly presented a second medal, so that prizes might be given to both. A gold medal each was, therefore, presented to Joseph Halpin, Garryown, Limerick, and Peter Mac Donagh, Dublin.

COMÓRTAS XX.

DANCING.

Irish Jig (single, or hop jig). Five competitors. Prize, a Gold Medal. Won by Joseph Halpin, Garryown, Limerick.

TEACHERS' PRIZES.

THE SILVER CUP.

Presented by Mr. William O'Brien. Won by John Hickson, of Ardmore N. S., Lispole, Co. Kerry, for 61 passes in Irish, the highest number obtained in 1898.

THE CLEAVER MEMORIAL GOLD MEDALS.

For the highest number of passes in proportion to the number of pupils eligible for examination.

Two National school teachers have been awarded these prizes. Patrick Murphy of Ballinakilla N. S., Cahirciveen, Co. Kerry (winner of the O'Brien Cup last year). Forty-three eligible, 43 passed.

Michael O'Sullivan of Lohar N. S., Waterville, Co. Kerry. Fourteen eligible, 14 passed.

Perhaps the most remarkable success was that of the Convent School of the Sisters of Mercy in Stradbally, Co. Wexford, whose results were made known almost on the eve of the Oireachtas, owing to the fact that the examination for 1898 had been postponed from the previous October. Seventeen pupils were eligible, and were presented. All the 17 passed, and all got No. 1 passes, thus making the highest possible record.

The Committee awarded a special medal to this school.

PRIZES FOR PUPILS.

The "Cleaver Memorial" Book Prizes were sent as usual to the three pupils most proficient in Irish in each of the National Schools in which the language is taught.

LIST OF TEST SONGS.

IN COMPETITION 16 AND 17.

1. b́an-énoic éireann óg!	6. A cúirle mo éiríde cré'o í'n
2. An maib tú a3 an 3Caipmaiz?	3muaim rin oir?
3. péapla an b'iolleaz b́ain.	7. An Spailpín fánae.
4. Caílín deap crúróte na mbó.	8. Sea3án ua Tuibiri an 3le-
5. Jimmy mo m le r'tóu.	anna.

IN COMPETITION 18.

1. Eiblín a mún (old version).	2. fáinne 3eal an lae.
3. Ir tpuaz 3an peata'n maoiri a3am	

CONDITIONS.

1. Competitions are open to every person, whether resident in Ireland or not, and irrespective of nationality.
2. A competitor may enter for more than one subject.
3. The prizes shall be awarded by adjudicators appointed by the Committee, each prize being accompanied by a printed certificate. Adjudicators are debarred from competing in any subject, and their decision shall be final.
4. A prize will be entirely withheld where sufficient merit is not shown.
5. All successful compositions shall be the property of the Gaelic League (unless otherwise specified), and the rights of publication and of translation of such are strictly reserved.
6. Each composition should bear an assumed name only, and, however many papers be sent in by a competitor, *each* should be accompanied by a sealed envelope marked outside with the assumed name and number of the competition, and containing the writer's real name and address. This envelope shall not be opened till the award has been given. Each paper should be plainly marked at the top with the number of the competition.
7. All compositions must reach the Secretary, An t-Oireachtas, 24 Upper O'Connell Street, Dublin, on or before the 8th May, 1899.
8. Compositions should be written in ink upon one side only of the paper; and where practicable it is recommended that they be either type-written or printed. Competitors are also recommended not to employ contractions.
9. Competitors, if required, shall produce proof of the genuineness and originality of their compositions, which must not have been previously published.
10. Unsuccessful competitions will be returned to competitors within two months after the Oireachtas on receipt, by the Secretary, of a written application accompanied by the cost of postage.
11. Competitors in Singing and Recitation must lodge their names with the Secretary at least one month before the date of the Oireachtas, and in the case of the Recitation Competitions, candidates must furnish the Secretary beforehand with copies of their pieces. Competitors in Singing must furnish the names of their songs and those who wish a piano accompaniment to be provided for their songs must state that fact when lodging their names, and must at the same time send in either a copy of the accompaniment or the name of the published work in which it is to be found.
12. In the Singing Competitions persons shall be required to sing any Irish song which they themselves may select, together with one song selected by themselves from the above list. All songs sung in the Singing Competitions must be in recognised Irish metres. Professional singers are excluded from competing.
13. Candidates are eligible for the Junior Competitions who shall not exceed 16 years of age in June, 1899. A certificate to this effect, signed by a parent or guardian, shall be required from all Junior Competitors.
14. All poetry shall be written according to recognised Irish metres.
15. All National School Teachers who have presented pupils in Irish in 1898 are requested to hold an examination on the same lines as hitherto, and to forward the names of the three best pupils in order of merit to the Secretary not later than the 1st May, 1899.

Leaťanač

Comórtas X— <i>continued</i> .	leatanaic	
Second Prize Story (2),		
“Ingean Ríú Shéize”	... ..	86
Special Prize Story (1),		
“Sgeál an Fátaiú Bhríogmairi asur an Fátaiú Lútmairi”	... ..	102
Special Prize Story (2),		
“Sgeál na Mhá a Cuairt do hIreann”	... ..	121
Special Prize Story (3),		
“Mac na Baintreabaiúe asur na Shuadaiú”	... ..	133
Special Prize Story (4),		
“Clann an Bhrádaí”	... ..	149
„ XI. Folk Lore—Poetry :		
First Prize Poem,		
“Oc mo Léan cáir éaluiú uaim”	... ..	159
Second Prize Poem,		
“Cairiúis Donairi”	... ..	160
Special Prize Poem (No. 1),		
A Buidmair a Laoú Sí	... ..	161
Special Prize Poem (No. 2),		
“A Cuairtú málluiúte”	... ..	163
„ XII. Technical Terms :		
First Prize List	... ..	165
Second Prize List	... ..	166
„ XIII. Recitation	... ..	167
„ XIV. Recitation for Juniors	... ..	168
„ XV. Oratory	... ..	168
„ XVI. Singing—Male Voices	... ..	168
„ XVII. Do. —Female Voices	... ..	168
„ XVIII. Do. —Juniors	... ..	169
„ XIX. Dancing—Irish Jig (double)	... ..	169
„ XX. Do.—Irish Jig (single or hop jig)	... ..	169
Teachers’ Prizes	... ..	169
Prizes for Pupils	... ..	170
List of Test Songs	... ..	170
Conditions	... ..	171

Irish Printing.

Messrs. FALCONER

Having a very large selection of Irish
Type, Authors are informed that they
can have their

BOOKS, = = =

PAMPHLETS, &c.,

Printed and Published on the most
favorable terms.

PRINTING OFFICE,
53 Upper Sackville Street,
DUBLIN.

“St. Patrick’s”

THE ONLY IRISH NATIONAL MAGAZINE.

Irish Literature of the Best and Purest.

WELCOME IN ALL HOMES FROM THE CITY SQUARE
TO THE MOUNTAIN SHEELING.

Original Irish Fiction by the foremost IRISH
WRITERS.

ALL ORIGINAL.

The Irish Language Department is the best, brightest, and most interesting published. It is conducted by one of the ablest workers for the cause. If you want to aid the movement to make the Old Tongue known to all the nation

Read ST. PATRICK’S.

“The Irish People.”

Ireland’s recognised and authoritative National Organ,

Offices—105 CAPEL STREET, DUBLIN.

Crown 8vo., Half-bound Roxburgh, Gilt Top,

PRICE 2s. 6d. NET.

PRE-CHRISTIAN IRELAND.

BY THE

Late Canon ULICK J. BOURKE, M.R.I.A.

WITH ILLUSTRATIONS.

EXTRACT FROM PREFACE.

“WHILE a youthful student in college the writer had a longing to learn thoroughly the history of his native land from the earliest period. Again and again he read the ancient story connected with the beginnings of our people ; and although it was his wish to believe the traditions recorded in our manuscript history, yet there were statements in them that did not appear in harmony with other historic events told of the outside world.

In the present volume, it has been the desire of the writer to put before the modern student, all those races who spoke Keltic from a time at least two thousand years before the Christian period up to the first year of Our Lord's coming . . . . . The tale of the pagan patriarchs of the Keltic clans, lighted up for the first time under the lamp of science, is presented to the reader in the following pages.”

BROWNE & NOLAN, LTD.,

24 & 25 NASSAU ST., DUBLIN.

Irish Books.

Messrs. M. H. GILL & SON beg to call attention to the fact that they keep in stock all Books in the Irish Language, Grammars, Reading Books, etc., etc., and that they have now ready a list of such Books which they will be happy to send free to any address on application.

M. H. GILL & SON,

Publishers and Booksellers,

DUBLIN.

IRISH ART.

JAMES PEARSE, SCULPTOR.

STUDIOS :

27 GT, BRUNSWICK ST., & 162 & 163 TOWNSEND ST., DUBLIN.

ESTABLISHED 1877. FIRST PRIZE MEDAL, DUBLIN, 1882.

A LARGER STAFF and a HIGHER CLASS OF ARTISTS employed than by any other firm in the country. Altars, Reredoses, Communion Railings, Pulpits, Fonts, Statuary Groups, Figures, and Carvings of every description in marble, alabaster stone or wood, Mural Tables, Monuments, Headstones, Crosses. IRISH CROSSES, with interlaced work, reproduced from ancient Irish crosses, Shrines and MSS. Inscriptions in Irish a Speciality. Write for designs and Estimates.

SEALY, BRYERS & WALKER, Book, Magazine, - - - -

Scholastic & General Printers,

Invite the attention of Authors to the facilities they offer for Printing
in a First Class style, Literature of every description,
at Moderate Prices

**Complete Founts of all the best Founders'
Types,**

TOGETHER WITH THE . . . .

MOST IMPROVED MACHINERY.

❖

The Printing of Works in the Irish Language a Speciality.

❖

ILLUSTRATIONS BY ALL THE MOST MODERN PROCESSES

❖

BOOKBINDING OF EVERY DESCRIPTION.

❖

Estimates free.

**MIDDLE ABBEY STREET,
DUBLIN.**

ARE THE
BEST
TIMEKEEPERS

**WALTHAM
WATCHES.**

IN
THE
WORLD.

We hold the largest Stock and the greatest variety of
WALTHAM WATCHES, over 9,000,000 have
already been sold.

The Celebrated Gents' Silver Waltham Lever	£	s.	d.
	1	17	6
Do. Ladies' do.	2	2	0

GOLD, SILVER, GUN METAL, and NICKLE CASES,
Send for price List.

*Our Stock of Marble, Carriage, Hall and
Fancy Clocks is unequalled.*

SILVER PRESENTATION PLATE A SPECIALITY.

HOPKINS & HOPKINS,

Manufacturing Jewellers & Silversmiths,
The Waltham Watch Depot,

(Opposite O'Connell's Monument)

DUBLIN.

1906-38

ACME
BOOKBINDING CO., INC.

NOV 21 1984

100 CAMBRIDGE STREET
CHARLESTOWN, MASS.

BOSTON COLLEGE

3 9031 028 71512 6

